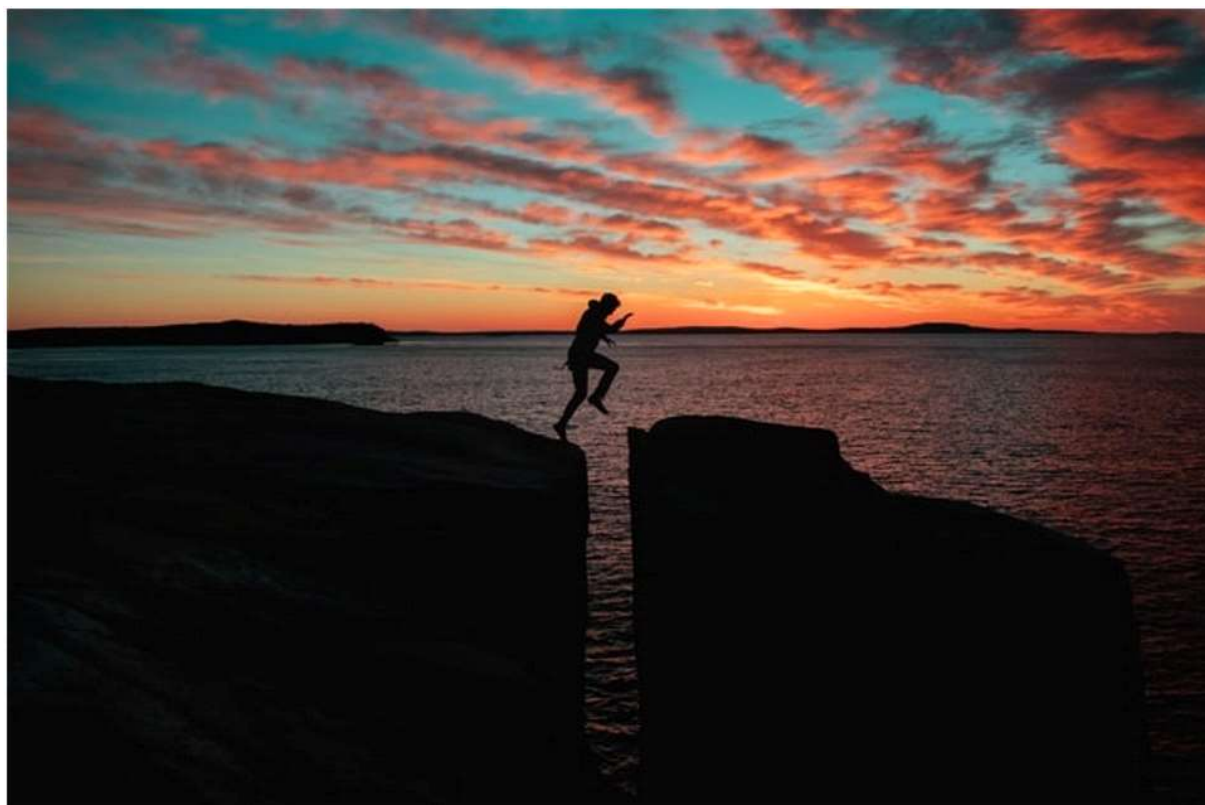

Jaarrapport 2022

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten
Postbus 90170
5000 LM Tilburg

Telefoon:	013 462 35 21
E-mail	info@fysiopensioen.nl
Internetsite:	www.fysiopensioen.nl

INHOUDSOPGAVE

Pagina

BESTUURSVERSLAG

A	Voorwoord	4
B	Bestuursverslag	6
	Kerncijfers	7
	Karakteristieken van het pensioenfonds	9
	Ontwikkelingen op pensioengebied	22
	Bestuursparagraaf	30
	Goed Pensioenfondsbestuur	39
	Pensioenparagraaf	46
	Beleggingsparagraaf	55
	Financiële positie	76
	Risicoparagraaf	80
	Toekomstparagraaf	90
C	Intern toezicht en verantwoordingsorgaan	93

JAARREKENING

1	Balans per 31 december	110
2	Staat van baten en lasten	111
3	Kasstroomoverzicht	112
4	Toelichting behorende bij de jaarrekening	113
5	Toelichting op de balans	120
6	Toelichting op de staat van baten en lasten	138

OVERIGE GEGEVENS

1	Bestemming van saldo van baten en lasten	146
2	Actuariële verklaring	147
3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	150

BIJLAGEN

4	Verloopstaat deelnemers	161
5	Begripsomschrijvingen	164
6	SFDR Level 2/RTS Annex IV rapportage	170

A VOORWOORD

VOORWOORD

Samen duurt het langer maar komen we wel verder

Het pensioenfonds is een collectief en "samen" is een synoniem. Niet vreemd dus dat "samen" altijd terugkomt als ik een voorwoord schrijf. Ook het jaar 2022 staat voor mij symbool voor samen doen en betrokken zijn. Enerzijds vanwege de saamhorigheid en verbondenheid die ik gelukkig nog zie en voel in onze samenleving richting mensen die het moeilijk hebben. Denk onder meer aan de mensen die te lijden hebben onder de oorlog in Oekraïne, de mensen die hun energierekening niet meer kunnen betalen, benadeelden bij de toeslagaffaire, benadeelden van de gasboringen in Groningen etc. Anderzijds vanwege de saamhorigheid en betrokkenheid die ik telkens weer mag ervaren bij de mensen in en rondom ons pensioenfonds.

In 2022 zijn we verder gegaan met samen stappen zetten op weg naar een nieuwe pensioenregeling. Zij aan zij bouwen de bestuursleden van de Deelnemersvereniging Pensioenfonds (DPF), de leden van ons Verantwoordingsorgaan (VO) en de bestuurders van het pensioenfonds (SPF) met respect voor elkaars taken en bevoegdheden aan een nieuwe passende en toekomstbestendige pensioenregeling. Door deelnemers op allerlei manieren te bevragen en erbij te betrekken, vullen wij gezamenlijk die regeling conform de wensen van de deelnemers verder in. Het is immers het pensioenfonds van ons allemaal. Uiteraard doen wij dat niet alleen. Adviseurs en deskundigen op allerlei gebieden helpen ons daarbij en voorzien ons naast hun kennis tevens van kritische feedback. Dat is hard nodig, want zo'n transitie gaat om veel geld en grote belangen. Daarom is het zo fijn dat ook de deelnemers hun bijdrage leveren als naar hun mening wordt gevraagd. Helaas is de bijbehorende wetgeving nog steeds niet helemaal rond en doen we dit allemaal voor het eerst, dus moeten we regelmatig het wiel met elkaar uitvinden. Tegelijkertijd is dat nu juist hetgeen wat het zo bijzonder maakt. We doen het hierdoor echt vanaf de bodem met elkaar waardoor het echt van ons is en dat geeft een ongelofelijke dynamiek aan dit proces. Het geeft mij persoonlijk vleugels en dat had ik voor geen goud willen missen.

Jammer genoeg is 2022 op het gebied van beleggingsrendement een van onze slechtste jaren en dat had ik wel graag aan mij voorbij willen laten gaan. Een negatief rendement van -20,8%. Overigens heeft niet alleen SPF hiermee te maken, maar dit beeld treft alle pensioenfonds en andere beleggingsinstellingen. Hier wreken zich de geopolitieke ontwikkelingen in het algemeen, de toenemende spanningen wereldwijd en de oorlog in Oekraïne in het bijzonder. Ons vermogen is aan het einde van het jaar met €1.158.809 afgenomen. Echter omdat de rente fors is gestegen, is dat niet zo erg als het lijkt. We hebben bij een hogere rente namelijk minder geld nodig om aan onze verplichtingen te kunnen voldoen. Dat zie je terug in onze beleidsdekkingsgraad, de graadmeter van de financiële gezondheid van een pensioenfonds. Onze beleidsdekkingsgraad is met 13,1% gestegen naar 113,1% op 31 december ten opzichte van 1 januari 2022. Hier wordt zichtbaar dat de spelregels van het huidige systeem moeilijk uitlegbaar zijn. Volgens die regels staat SPF er dus ondanks de slechte beleggingsresultaten en forse afname van het vermogen aanzienlijk beter voor. We zouden daarom zelfs nog wat extra mogen uitdelen boven op onze vaste jaarlijkse stijging met 2%. Het bestuur heeft echter om meerdere redenen besloten om dat nu niet te doen. In het belang van alle deelnemers willen we zo snel mogelijk over naar het nieuwe pensioenstelsel. Dat gaat makkelijker als we een beetje vet op de botten hebben, daarom zijn we voorzichtig met onze reserves. Echter wees gerust, uiteindelijk krijgen alle deelnemers waar ze recht op hebben. Als blijkt dat we dan nog over houden wordt dit evenwichtig verdeeld. Bij dit proces kijken heel veel partijen mee, zodat we dit samen tot een goed einde brengen. Echter voor we zo ver zijn, moet er nog veel gebeuren en hebben we nog veel uit te leggen. Ik hoop dat ik daarbij op iedereen mag blijven rekenen en dat ook de deelnemers betrokken blijven. Samen duurt het weliswaar langer maar komen we wel verder.

Mede namens het bestuur,

Doreth van den Heuvel, voorzitter

B BESTUURSVERSLAG

KERNCIJFERS

	2022	2021	2020	2019	2018
Deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden					
Deelnemers	23.205	23.255	22.939	22.661	21.980
Premievrijen wegens beroeps-arbeidsongeschiktheid	174	178	191	216	222
Gewezen deelnemers	8.012	7.934	8.298	8.277	8.050
Ouderdomspensioen	6.711	6.121	5.595	5.009	4.522
Nabestaandenpensioen	1.098	1.016	946	886	840
Wezenpensioen	104	100	100	113	126
	<u>39.304</u>	<u>38.604</u>	<u>38.069</u>	<u>37.162</u>	<u>35.740</u>

Premiebijdragen, saldo waardeoverdrachten, pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (x € 1.000)

Bijdragen van deelnemers	77.763	78.525	69.033	69.402	71.228
Kostendeekkende premie	157.508	167.175	135.966	110.926	108.567
Gedempte kostendeekkende premie	60.621	62.625	45.718	39.057	41.029
Saldo waardeoverdrachten	-10.765	-1.952	888	-2.169	-3.139
Pensioenuitkeringen	-83.796	-77.828	-70.778	-63.391	-56.999
Uitvoeringskosten	-5.630	-5.271	-5.360	-5.298	-5.947
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in €	180	172	180	183	215

Technische voorzieningen, stichtingskapitaal en reserves, vermogen (x € 1.000) en dekkingsgraad (%)

Technische voorzieningen					
- voor risico pensioenfonds	3.266.350	4.679.876	4.955.563	4.384.789	3.725.332
Fondsvermogen	559.841	247.401	-286.789	-96.695	-91.837
Beleggingen *					
- voor risico pensioenfonds	4.460.316	5.145.461	4.930.492	4.501.188	3.672.783
Overige activa	3.853	1.092	3.147	1.941	3.156
Saldo overige vorderingen en schulden **	-637.978	-219.276	-264.865	-215.035	-42.444
Totaal vermogen	<u>3.826.191</u>	<u>4.927.277</u>	<u>4.668.774</u>	<u>4.288.094</u>	<u>3.633.495</u>
Aanwezige dekkingsgraad	117,1	105,3	94,2	97,8	97,5
Beleidsdekkingsgraad	113,1	100,0	89,5	95,9	100,7
Reële dekkingsgraad	128,5	125,3	114,2	118,8	124,1
Premiedekking	57,1	54,2	59,0	74,0	78,0
Vereiste dekkingsgraad	119,5	118,6	118,3	119,5	121,2
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,3	104,3	104,3	104,3	104,3

* Dit betreft de beleggingen exclusief negatieve derivaten zoals gepresenteerd op de debetzijde van de balans in de jaarrekening. De beleggingen inclusief negatieve derivaten bedraagt € 3.870.320 (2021: € 5.029.129).

** Dit betreft het saldo vorderingen en schulden inclusief negatieve derivaten zoals gepresenteerd op de balans van de jaarrekening. De vorderingen en schulden exclusief negatieve derivaten bedraagt € 47.982 (2021: € 102.944).

	2022	2021	2020	2019	2018
Verdeling beleggingsportefeuille voor risico pensioenfonds (x € 1.000)					
Vastgoedbeleggingen	837.042	857.497	687.270	696.346	672.644
Aandelen	871.565	1.487.394	1.403.279	1.336.826	1.004.836
Vastrentende waarden	1.750.826	2.275.431	2.123.433	1.954.741	1.630.460
Derivaten	13.572	59.709	266.065	64.522	15.309
Overige beleggingen	397.315	349.098	351.710	332.255	307.560
Totaal beleggingen	3.870.320	5.029.129	4.831.757	4.384.690	3.630.809
Derivaten met negatieve waarde	589.996	116.332	98.735	116.498	41.974
Totaal beleggingen debet jaarrekening	4.460.316	5.145.461	4.930.492	4.501.188	3.672.783

Beleggingsopbrengsten en kosten vermogensbeheer risico pensioenfonds (x € 1.000)

Directe beleggingsopbrengsten	68.781	54.363	68.189	69.155	53.865
Indirecte beleggingsopbrengsten	-1.138.882	221.489	326.355	593.388	-38.907
Kosten van vermogensbeheer	-8.557	-10.823	-7.176	-5.872	-6.698
	-1.078.658	265.029	387.368	656.671	8.260

Beleggingsrendement voor risico pensioenfonds (%)

Direct en indirect	-20,80	5,66	8,77	18,28	0,51
Kosten vermogensbeheer	-0,20	-0,23	-0,18	-0,16	-0,18
	-21,00	5,43	8,59	18,12	0,33

Kosten vermogensbeheer volgens J402 in % van gemiddeld belegd vermogen

Directe kosten	0,74	0,85	0,63	0,65	0,68
Transactiekosten	0,14	0,11	0,11	0,15	0,17
	0,88	0,96	0,74	0,80	0,85

Uitvoeringskosten per deelnemer (x € 1)

Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in €	180	172	180	183	215
---	-----	-----	-----	-----	-----

Toeslagverlening

	01-01-2022	01-01-2021	01-01-2020	01-01-2019	01-01-2018
Toeslagverlening	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Welvaartsvastheidsbescherming	2,71	2,22	1,74	1,90	1,89

Een toelichting op het percentage van de toeslagverlening vindt u op pagina 45.

KARAKTERISTIEKEN VAN HET PENSIOENFONDS

Profiel

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten (hierna: SPF), statutair gevestigd te Amersfoort, is opgericht op 9 oktober 1973. SPF voert vanaf 1 april 1978 de pensioenregeling uit, die op verzoek van de beroepspensioenvereniging "Deelnemersvereniging Pensioenfonds Fysiotherapeuten" door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verplicht is gesteld voor alle in Nederland in de vrije sector werkzame fysiotherapeuten.

SPF is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41188538. SPF is een beroepspensioenfonds als bedoeld in artikel 1, lid 1 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb). SPF is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

SPF heeft als statutaire doelstelling: "het uitvoeren van een verplichtgestelde beroepspensioenregeling voor fysiotherapeuten en daarmee te voorzien in pensioenen voor fysiotherapeuten en heilgymnasten-masseurs en hun nabestaanden volgens in een pensioenreglement te stellen regelen".

Deelnemersvereniging (DPF)

Om het draagvlak van de verplicht gestelde pensioenregeling, zoals vastgelegd in de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb), te kunnen toetsen is in 2006 de beroepspensioenvereniging opgericht onder de naam "Deelnemersvereniging Pensioenfonds Fysiotherapeuten". DPF bepaalt de inhoud van de regeling en draagt onder meer kandidaten voor ter benoeming als bestuurslid van SPF. Het bestuur van SPF overlegt minimaal eenmaal per jaar met het bestuur van DPF.

Verplichtstelling

De verplichtstelling geldt sinds 31 maart 1978 en luidt sinds de laatste wijziging van 8 juni 2018:

De deelname aan de pensioenregeling van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten is verplicht gesteld voor de fysiotherapeuten, die als zodanig in Nederland werkzaam zijn en de eerste dag van de maand waarin de 67ste verjaardag valt, nog niet hebben bereikt, met uitzondering van:

1. De fysiotherapeut in privaat- of publiekrechtelijke dienstbetrekking, die verplicht deelneemt aan de pensioenregeling van Stichting Pensioenfonds ABP op grond van de Wet privatisering ABP van 28 december 1995, Stb. 1995, 639, zoals geldend op 1 maart 2016, Stb. 2015, 553;
2. De fysiotherapeut in privaatrechtelijke dienstbetrekking, die verplicht deelneemt aan de pensioenregeling van Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn op grond van een verplichtstelling als bedoeld in de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 van 1 januari 2001, Stb. 2000, 628, zoals geldend op 1 september 2017, Stb. 2016, 290;
3. De fysiotherapeut op wie een aan zijn werkgever verleende vrijstelling van de verplichte deelneming van toepassing is omdat een andere financieel en actuair gelijkaardige en door de werkgever getroffen pensioenregeling geldt en in stand wordt gehouden;

waarbij geldt:

- dat de uitzondering op de verplichte deelname alleen geldt voor het gedeelte van de werkzaamheden als fysiotherapeut waarvoor de onder 1 en 2 bedoelde verplichte deelneming van toepassing is, respectievelijk die als werknemer worden verricht bij een werkgever waarvoor de onder 3 bedoelde vrijstelling geldt;
- dat de uitzondering onder 2 niet van toepassing is op de fysiotherapeut die werkzaam is bij een zelfstandige juridische entiteit - die vrijwel uitsluitend actief is in de verlening van fysiotherapeutische zorg en in het geheel niet actief is in de verlening van medisch specialistische zorg;

- dat vrijstelling als onder 3 bedoeld op verzoek van een werkgever door het bestuur van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten kan worden verleend met inachtneming van door het bestuur vastgestelde beleidsregels inzake het verlenen van vrijstellingen. Aan vrijstellingen kunnen door het bestuur voorschriften en voorwaarden worden verbonden.

SPF heeft het beleid inzake het verlenen van vrijstellingen en de daaraan verbonden voorschriften en voorwaarden vastgelegd in het "Beleid voor vrijstelling van de verplichte deelneming aan Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten".

Missie, Visie en Strategie

Missie

SPF ontwikkelt uitsluitend activiteiten die SPF in staat stellen zijn opdracht - bescherming tegen de financiële gevolgen van overlijden, pensionering of beroepsarbeidsongeschiktheid, op basis van solidariteit en collectiviteit van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden - zo goed mogelijk te verzorgen en uit te voeren. SPF ontwikkelt géén activiteiten die niet behoren tot de kerntaken van een pensioenfonds en heeft dus geen nevenactiviteiten.

Visie

Het is de visie van het bestuur dat SPF een adaptieve en tegelijk innovatieve en krachtige organisatie dient te zijn om succesvol de belangen van de deelnemers te kunnen behartigen. Ten einde duurzaam te kunnen zorgen voor hun inkomen voor later en daarvoor de juiste keuzes te maken. SPF wil een optimale transitie naar de nieuwe pensioenregeling en tegelijk de beste hoeder van de reeds opgebouwde rechten zijn. SPF voert daartoe de meest passende regeling uit voor alle fysiotherapeuten die werkzaam zijn in de eerste lijn. SPF gaat voor de beste verwachte resultaten tegen zo laag mogelijke kosten en acceptabele risico's. SPF wil vanuit eigen kracht de juiste keuzes kunnen (blijven) maken in het belang van alle deelnemers en hun inkomen voor later. Daartoe heeft het bestuur 7 sleutels voor succes opgesteld, die in 2020 zijn geactualiseerd:

- Sleutel 1: een passende pensioenregeling;
- Sleutel 2: effectieve communicatie;
- Sleutel 3: moderne en veilige infrastructuur en IT-systemen;
- Sleutel 4: een goede financiële opzet en duurzaam beleggingsbeleid;
- Sleutel 5: een geschikt bestuur met professionele ondersteuning;
- Sleutel 6: goede en efficiënte governance;
- Sleutel 7: samenwerking binnen de pensioensector.

Voor de uitwerking van deze sleutels wordt verwezen naar het Visiedocument "Sleutels voor succes" op de website. Op basis hiervan heeft het bestuur een strategische agenda vastgesteld voor de periode 2021-2026.

Strategie

De bovenstaande missie en visie hebben geleid tot de onderstaande strategische doelstellingen:

- De deelnemer centraal, een passende pensioenregeling, effectieve communicatie, draagvlak voor de verplichte pensioenregeling;
In de strategie van het bestuur staat de deelnemer centraal. Een passende pensioenregeling is uiteraard van belang, maar het is pas een goede pensioenregeling, als de deelnemers dat ook vinden. En als zij er op de juiste manier en naar tevredenheid gebruik van maken alsmede inzicht en overzicht hebben. Daartoe is effectieve communicatie cruciaal. Communicatie is steeds meer digitaal op basis van doelgroepsegmentatie en life-events. Zo voelt de deelnemer zich ontzorgd en geholpen. Daarmee wordt het draagvlak voor de verplichte pensioenregeling gecreëerd.

- Vertrouwen in de financiële ambities, verantwoorde rendement/risico-afweging, professioneel integraal risicomanagement gericht op optimale financiële fondshuishouding, beheerste operationele processen en organisatorische integriteit;

De deelnemer moet vertrouwen hebben in het behalen van de financiële ambities van pensioenfonds. Dat betekent een toeslag van gemiddeld ten minste 3% per jaar met een ondergrens van nominaal (onvoorwaardelijk) 2% indexatie. Daarvoor moet het pensioenfonds aansprekende rendementen behalen, waarvoor risico's moeten worden genomen. Echter, vooraf moet volstrekt helder zijn welke risico's beslist niet en welke weloverwogen wel worden gelopen met het oog op het behalen van de geformuleerde ambitie. Dat vergt professioneel integraal risicomanagement (IRM), waarin het bestuur een verdiepingsslag maakt met als doel nog meer verantwoorde en uitlegbare besluitvorming. Hierbij wordt voldoende aandacht besteed aan de toenemende risico's ten aanzien van IT en de daarbij behorende risico's. Dit IRM zal uiteraard ook de besluitvorming van het bestuur versterken ter zake van bijvoorbeeld de verdere financiële houding van het pensioenfonds, de operationele processen en de organisatorische integriteit.

- Bestuurlijke geschiktheid;

Institutioneel vermogensbeheer wordt steeds complexer en daarom selecteert het pensioenfonds professionele fiduciairs en uitvoerders. Maar het bestuur blijft verantwoordelijk jegens alle belanghebbenden en moet voldoende countervailing power hebben om die verantwoordelijkheid ook adequaat invulling te kunnen geven. Het bestuur wil ook in de komende periode zijn deskundigheid op dit terrein verder vergroten.

Organisatie en besturing van het pensioenfonds

Organogram 2022

* Per 1 mei 2022 is Sweco Capital Consultants B.V. overgenomen door ASR Real Assets Investment Partners.

Bestuur

Benoeming en ontslag van bestuursleden

Alle bestuursleden worden gekozen uit de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden die lid zijn van DPF. De bestuursleden van SPF worden voorgedragen door de Algemene Vergadering van DPF. Het bestuur van SPF benoemt de voorgedragen kandidaat-bestuursleden. De betreffende procedures zijn vastgelegd in een convenant tussen SPF en DPF. De leden van het bestuur worden benoemd voor een periode van zes jaar en kunnen zich herkiesbaar stellen (totaal maximaal 2 termijnen). Hiervan kan middels een tijdelijke termijnverlenging worden afgeweken, indien een onvoorzien continuïteitsprobleem ontstaat in termen van bemensing en/of kennisborging in het Bestuur. Het bestuur kan, na het inwinnen van het advies van het verantwoordingsorgaan, een bestuurslid ontslaan.

Geschiktheid

SPF heeft een geschiktheidsbeleidsplan. Dit geschiktheidsbeleidsplan gaat in op:

- de kring van beleidsbepalers;
- de vereiste geschiktheid;
- de mate van geschiktheid zowel collectief als individueel;
- het beleid ter bevordering en handhaving van de geschiktheid;
- de periodieke evaluatie van de geschiktheid.

Commissies, werkgroepen en adviseurs

Het bestuur heeft bestuurlijke commissies ingesteld die onder meer tot taak hebben om besluiten van het bestuur voor te bereiden. Het bestuur kan bevoegdheden geheel of gedeeltelijk overdragen aan deze commissies. Het bestuur benoemt de leden van de commissies. Verder stelt het bestuur waar nodig en op ad hoc basis werkgroepen in.

Het bestuur heeft de volgende commissies ingesteld:

- De beleggingsadviescommissie (hierna: BAC);
- De communicatiecommissie;
- De commissie Governance, Risk en Compliance (hierna: commissie GRC);
- De commissie Geschiktheid en Opvolging.

Verder kent SPF twee externe commissies: de commissie van Geschillen en de commissie Beoordeling Beroepsarbeidsongeschiktheid. Deze commissies bestaan uitsluitend uit externe deskundigen.

Het bestuur heeft zich laten bijstaan door een adviserend accountant, een adviserend actuaar en een adviseur vermogensbeheer, welke laatste als extern voorzitter optreedt van de BAC. Afhankelijk van het onderwerp maakt SPF op incidentele basis ook gebruik van externe deskundigen. Hieronder volgt een korte omschrijving van de commissies.

Beleggingsadviescommissie

De commissie heeft tot taak advisering, beleidsvoorbereiding en monitoring van de beleidsuitvoering ten behoeve van het bestuur inzake vermogensbeheer en balansmanagement. De commissie bestaat uit ten minste 3 en ten hoogste 5 personen, die door het bestuur worden benoemd. Ten minste 2 leden van het bestuur hebben zitting in de BAC. De commissie heeft een externe adviseur vermogensbeheer als voorzitter.

De BAC is in het verslagjaar in totaal 19 keer bij elkaar gekomen, alleen met de commissieleden of met een van beide uitvoeringsorganisaties (Achmea IM en ASR IP).

Communicatiecommissie

De commissie brengt gevraagd en ongevraagd advies uit aan het bestuur over het te voeren communicatiebeleid en formuleert waar nodig en/of gewenst voorstellen voor aanpassing van dat beleid. Ook houdt de commissie toezicht op de uitvoering van de communicatie voor zover ze daar niet zelf gestalte aan geeft. De commissie bestaat uit ten minste twee bestuursleden die door het bestuur worden benoemd en laat zich bijstaan door een externe communicatieadviseur. De communicatiecommissie is in het verslagjaar 8 keer bij elkaar gekomen. Ten behoeve van consistente communicatie door SPF en DPF, is bij de vergaderingen van de communicatiecommissie een bestuurslid van DPF als toehoorder aanwezig.

Commissie GRC

De commissie brengt (on)gevraagd advies uit aan het bestuur ten aanzien van het vast te stellen governance, risk- en compliance-beleid. Zij bereidt voor het bestuur de invulling voor van een compliant en zorgvuldig pensioenfondsbestuur, waaronder de invulling van wetsvoorschriften en aanpassing van statuten, reglementen en andere fondsdocumenten. De commissie heeft een belangrijke beleidsvoorbereidende, uitvoerende en monitorende rol op het gebied van integraal risicomanagement (IRM) van SPF. De commissie bestaat uit ten minste twee bestuursleden die door het bestuur worden benoemd.

In 2022 heeft de commissie GRC besloten om de commissievergaderingen op te delen in twee verschillende vergaderingen. De commissie GRC vergadert ieder kwartaal om door risico-eigenaren gerapporteerde ontwikkelingen te beoordelen op basis van de strategische risico's. Hiermee leiden de korte termijn ontwikkelingen die impact hebben op de strategische risico's direct tot de gewenste bewustwording en eventuele aanscherping van beheersmaatregelen. Daarnaast worden in de andere commissievergaderingen de (nieuwe) wetsvoorschriften, fondsdocumenten, beleid en reglementen besproken. De commissie GRC is in het verslagjaar 10 keer bij elkaar gekomen.

Commissie Opvolging en Geschiktheid

De commissie heeft tot taak de bewaking van de continuïteit van het bestuur. Uit dien hoofde brengt de commissie gevraagd en ongevraagd advies uit aan het bestuur over werving en selectie van nieuwe bestuursleden, leden van het Fysio pensioenforum en indien van toepassing, commissie- en werkgroepsleden. Ook coördineert de commissie uitvoerende werkzaamheden op haar terrein. De commissie bestaat ten minste uit het DB van SPF en een lid van de communicatiecommissie. De commissie is in het verslagjaar niet bijeengekomen, omdat er in 2022 geen bestuursleden af- of aantraden.

Commissie van Geschillen

De onafhankelijke Commissie van Geschillen beoordeelt het geschil tussen een belanghebbende en SPF met betrekking tot een beslissing van het bestuur, zoals beschreven in het desbetreffende reglement. De commissie bestaat uit een jurist, een actuaire en een fysiotherapeut (niet zijnde een bestuurslid van SPF), die door het bestuur worden benoemd. In 2022 is de heer R. van Cingel benoemd tot commissielid. Het nieuwe commissielid was aspirant tot het aftreden van het commissielid de heer M.H. van Lijf. In het verslagjaar is één geschil aanhangig gemaakt. De afhandeling van dat geschil vond plaats in 2022.

Commissie Beoordeling Beroepsarbeidsongeschiktheid

De commissie beoordeelt conform het desbetreffende reglement verzoeken tot vrijstelling van de betaling van de pensioenpremie van deelnemers die blijvend en volledig beroepsarbeidsongeschikt zijn geworden. De beoordeling door de commissie leidt tot een advies aan het bestuur over het wel of niet verlenen van premievrije pensioenopbouw. De commissie bestaat uit een arts en een arbeidsdeskundige of fysiotherapeut (niet zijnde een bestuurslid van SPF), die door het bestuur worden benoemd. In 2022 zijn mevrouw H.J. van der Molen en mevrouw E.H.T. Los benoemd tot commissielid. De nieuwe commissieleden waren aspirant commissielid tot het aftreden van de commissieleden mevrouw Dr. I. van Ham en de heer H.N.M. van Rhee. In het verslagjaar heeft de commissie 26 nieuwe aanvragen voor premievrije pensioenopbouw in behandeling genomen. In 2022 zijn er 18 premievrijstellingsverzoeken toegekend.

Certificering en andere deskundigen

Het bestuur laat zich bijstaan door externe adviseurs op actuarieel, juridisch, fiscaal, financieel, communicatie en organisatorisch terrein.

Voor de certificering heeft SPF een certificerend actuaris en accountant aangesteld.

Het bestuur heeft de heer K. Kroon AAG van Willis Towers Watson (Purmerend) als certificerend actuaris benoemd. De certificerend actuaris maakt een actuarieel verslag waarin een verklaring wordt opgenomen van zijn bevindingen bij de jaarlijkse verslagstaten. Hij toetst de fondsmiddelen en beoordeelt de vermogenspositie van SPF. De certificerend actuaris is onafhankelijk van SPF. De certificerend actuaris is tevens de sleutelfunctionaris actuarieel van SPF.

Volgens de wet dient er een scheiding te zijn tussen de organisaties van de certificerend en de adviserend actuaris. Als een organisatie beschikt over een gedragscode die door DNB goedgekeurd is, mogen de certificerend en adviserend actuaris van dezelfde organisatie komen. Dit dienen twee verschillende personen te zijn. Zowel de certificerend actuaris - de heer K. Kroon AAG (Purmerend) - als de adviserend actuaris - de heer R.T. Schilder AAG (Amsterdam) - werken bij Willis Towers Watson. De werkzaamheden worden goed gescheiden en het bestuur is in het bezit van de beschrijving van een heldere taakverdeling. Het werken met een kantoor is voor SPF kostenbesparend. Willis Towers Watson beschikt over een door DNB goedgekeurde gedragscode.

Het bestuur heeft KPMG (de heer W. Teeuwissen RA) benoemd als externe accountant. De externe accountant verstrekt een controleverklaring bij de jaarrekening en de verslagstaten ten behoeve van De Nederlandsche Bank (DNB). Hij geeft een oordeel over de betrouwbaarheid van de weergave van de gegevens over de grootte en samenstelling van het vermogen van SPF en het resultaat ultimo het verslagjaar. Hij doet verslag van zijn werkzaamheden in de vorm van een controleverklaring en een verslag aan het bestuur. Hierin zijn opmerkingen en aanbevelingen opgenomen over de administratieve organisatie en interne beheersing van SPF.

De uitvoeringsorganisatie maakt het jaarverslag onder de verantwoordelijkheid van het bestuur. De externe accountant controleert de jaarrekening en beoordeelt de verenigbaarheid van het bestuursverslag met de jaarrekening.

Het verantwoordingsorgaan (VO)

Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het gevoerde beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het fonds stelt het VO in de gelegenheid advies uit te brengen over:

- a. het beleid inzake beloningen;
- b. de vorm en inrichting van het intern toezicht;
- c. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- d. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- e. een melding van disfunctioneren van het bestuur;
- f. de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten;
- g. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van SPF of de overname van verplichtingen door SPF;
- h. liquidatie, fusie of splitsing van SPF;
- i. het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- j. het omzetten van het beroepspensioenfonds in een andere rechtsvorm.

Het VO bestaat uit 5 leden en kan daarnaast één of meer aspirant-leden hebben. Het VO kent 2 geledingen: vertegenwoordigers van deelnemers en pensioengerechtigden. In het VO zijn de deelnemers en pensioengerechtigden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd. Deze leden vormen een zo evenwichtig mogelijke afspiegeling van de desbetreffende geleding.

Voor de evenredige vertegenwoordiging worden het aantal deelnemers en het aantal pensioengerechtigden binnen SPF uitgedrukt in twee percentages die samen honderd procent bedragen. Vanuit deze percentages worden zetels naar rato verdeeld. De leden van het VO kennen een zittingstermijn van 6 jaar, met de mogelijkheid van herbenoeming voor één periode van 6 jaar.

Het Intern Toezicht

Het Intern Toezicht wordt uitgevoerd door een externe visitatiecommissie. Het bestuur heeft hiertoe opdracht verleend aan een extern en onafhankelijk bedrijf: PF Support te Rotterdam. De visitatiecommissie, bestaande uit drie leden, bezoekt jaarlijks het bestuur van SPF. Het interne toezicht richt zich vooral op het beoordelen van de beleids- en bestuursprocedures en -processen, op de checks en balances, de wijze waarop de uitvoering van de pensioenregeling wordt bestuurd en aangestuurd en op de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de korte en langere termijn voor SPF. Een samenvatting van het oordeel en van de bevindingen van de visitatiecommissie wordt in het bestuursverslag van SPF opgenomen, waarin de visitatiecommissie tevens verslag doet over het toezicht op de Code Pensioenfondsen.

De visitatiecommissie heeft daarnaast de statutaire bevoegdheid gekregen om bij belet of ontstentenis van de meerderheid van de bestuurders, of alle bestuurders, een beletfunctionaris aan te wijzen. Deze beletfunctionaris kan worden gekozen uit zijn midden. Het lid van de visitatiecommissie dat aangesteld wordt als beletfunctionaris schort zijn taken als lid van de visitatiecommissie op. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om een bestuurder van een ander beroepspensioenfonds aan te stellen als tweede beletfunctionaris.

De Compliance officer

Per 1 januari 2019 is de heer mr. H. Pullen van Maatschap TriVu aangewezen als externe compliance officer en tevens als vertrouwenspersoon inzake de toepassing van de incidentenregeling en de klokkenluidersregeling. De compliance officer ziet toe op de naleving van de Interne gedragscode van SPF. Jaarlijks worden door het bestuur en andere verbonden personen een digitale verklaring van naleving van de gedragscode ingevuld en ondertekend. Op de website worden, in overleg met de compliance officer, alle relevante (neven)functies van bestuursleden gepubliceerd. De Compliance officer licht jaarlijks in het voorjaar zijn rapportage inzake de naleving van de interne gedragscode van SPF toe en overlegt waar nodig met de commissie GRC.

Het Fysio pensioenforum

SPF kent een klankbordgroep in de vorm van het Fysio pensioenforum (FPF). Het FPF, waaruit de leden van het VO worden gekozen, stelt het bestuur in staat voeling met de achterban te houden. Het FPF kan gevraagd of uit eigen beweging met het bestuur spreken over aangelegenheden die SPF betreffen. Op deze wijze wordt de klankbordfunctie ingevuld. De leden van het FPF worden benoemd door het bestuur. Het FPF bestaat uit minimaal 20 leden en is samengesteld uit (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Het FPF vergadert minimaal tweemaal per jaar samen met het bestuur.

Sleutelfunctiehouders

IORP II eist dat er onafhankelijke functies worden ingericht voor risicobeheer, interne audit en de actuariële functie. Dit zijn de zogenaamde 'sleutelfuncties'. De vereisten waar beroepspensioenfondsen in dit kader aan moeten voldoen zijn vastgelegd in artikel 138a van de Wvb. Sleutelfunctionarissen hebben een rapportageplicht aan DNB. Wanneer de houder van een sleutelfunctie een bestuurder van SPF is, is de sleutelfunctiehouder gehouden te rapporteren aan het interne toezicht.

De actuariële sleutelfunctie wordt ingevuld door de certificerend actuaris, de heer K. Kroon van Willis Towers Watson. De sleutelfunctie risicobeheer wordt ingevuld door een bestuurslid van SPF, de heer J.H. Sluis. De sleutelfunctie interne audit wordt ingevuld door de heer B. Vroegh, registeraccountant en Certified Internal Auditor. Ter vervulling van de interne audit functie wordt tevens gebruik gemaakt van de diensten van de uitbestedingspartij en/of indien gewenst een ad hoc ingehuurd externe specialist. Alle sleutelfunctionarissen zijn goedgekeurd door DNB.

De Uitvoeringsorganisaties

Het bestuur heeft met inachtneming van de "Beleidsregel uitbesteding pensioenfondsen" ervoor gekozen om de uitvoering van het pensioenbeheer, de beleidsvoorbereiding hiervoor, de ondersteuning van het bestuur en het vermogensbeheer uit te besteden. Het pensioenbeheer, inclusief pensioenadministratie en bestuursondersteuning zijn uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V. (APS) te Tilburg.

Het vermogensbeheer voor vastgoed is uitbesteed aan ASR Real Assets Investment Partners (ASR IP) te Utrecht. Per 1 mei 2022 is Sweco Capital Consultants B.V. overgenomen door ASR IP. Aan Achmea Investment Management B.V. (Achmea IM) te Zeist is het vermogensbeheer voor de overige beleggingen (beheerrol en fiduciaire rol) uitbesteed. De vermogensadministratie is eveneens uitbesteed aan Achmea IM. Custodian is CACEIS. APS, Achmea IM en ASR IP zijn voor de uitvoering van de werkzaamheden van SPF in het bezit van een ISAE 3402 type II-verklaring. De verklaringen zijn opgesteld door de uitvoeringsorganisatie en zijn gecontroleerd door haar accountant. In de ISAE wordt geconcludeerd of de beheerdoelstellingen vanuit de processen zijn behaald. Dit door het toetsen van de opzet, bestaan en werking van de beheersmaatregelen.

Het bestuur beoordeelt deze rapportages waarin ook mogelijke verbeterpunten zijn opgenomen om vast te stellen of de processen van SPF voldoende geborgd zijn. SPF heeft afspraken over de uitbestede dienstverlening met alle uitvoeringsorganisaties in de dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) en Service Level Agreements (SLA's) vastgelegd. De afzonderlijke DVO's en SLA's zijn zodanig ingericht dat het bestuur inzicht heeft in de wijze van inrichting en uitvoering van de uitbestede bedrijfsprocessen en de daarin door de uitvoeringsorganisatie verankerde maatregelen van interne controle en risicobeheersing, inclusief maatregelen gericht op fraudepreventie. Handhaving van de getroffen maatregelen, gericht op een beheerste en integere bedrijfsvoering, vindt plaats via interne en/of externe audits bij de uitvoeringsorganisaties. Over de uitkomsten van deze audits wordt het bestuur geïnformeerd. Daarnaast heeft de externe accountant van SPF toegang tot alle gegevens en informatie betreffende de aan de pensioen- en vermogensbeheerders uitbestede werkzaamheden.

APS is tevens in het bezit van een ISAE 3000 type II-verklaring waarin wordt ingegaan op de verregaande digitalisering, de ontwikkeling naar "selfservice" dienstverlening, toenemende eisen aan beschikbaarheid (24/7), bescherming van persoonsgegevens (AVG) en dreiging van cybercrime, malware en hackers. Dit verandert ook de eisen van klanten die hun IT-diensten uitbesteden. APS wenst door dit rapport, naast het bestaande ISAE 3402 type II-rapport, inzage te geven in de wijze waarop zij invulling geeft aan de Trust Service Principles en criteria beschikbaarheid, integriteit van gegevensverwerking, vertrouwelijkheid en privacy.

Personalia

Bestuur

Naam	Benoemd per	Aftredend per
Mevrouw mr. T.P.J.A. van den Heuvel (vz)	01-01-2012	31-12-2028
De heer W.J.T. Sillen	13-10-2010	31-12-2024*
De heer J. H. Sluis	01-01-2014	31-12-2025
De heer A. Barszczowski	01-01-2017	31-12-2028
De heer B. de Berg	05-02-2019	04-02-2025
De heer W. Molenaar	01-08-2020	01-08-2026
Mevrouw J. Stammen	21-02-2022	21-02-2028
Mevrouw M. Hof	21-02-2022	21-02-2028

* De termijn is verlengd met maximaal 2 jaar, derhalve aftredend per ultimo 2024.

Dagelijks Bestuur

Naam	Functie
Mevrouw mr. T.P.J.A. van den Heuvel	Voorzitter
De heer B. de Berg	Secretaris

Bestuur Deelnemersvereniging

Naam	Functie	Woonplaats
De heer J.J.H. Poen	Voorzitter	Lommel (België)
De heer D. Bolkestein	Secretaris / Penningmeester	Nijeveen
Mevrouw Merkens-van Veldhuisen	Bestuurslid	Ingen

Verantwoordingsorgaan

Naam	Aftredend per
De heer H.S. Teunissen	31-12-2028
Mevrouw J.C.M. Maas	31-12-2024
Mevrouw M.M. van Lierop	30-06-2026
De heer W. Langoor	31-12-2027
De heer J.M. Quist	31-12-2027

Fysiopensioenforum

Naam	Aftredend per
De heer R. Even	Ultimo 2027
Mevrouw C.J. Haverhoek	Ultimo 2025
Mevrouw J.C.M. Maas	Ultimo 2024
De heer D. Paap	Ultimo 2027
De heer H.S. Teunissen	Ultimo 2022
De heer R.L.H. van Vlaenderen	Ultimo 2023
De heer P. Weltevreden	Ultimo 2027
Mevrouw M.M. van Lierop	Ultimo 2026
De heer K. Menkveld	Ultimo 2024
De heer R. van Wijngaart	Ultimo 2026
De heer D. Spanjersberg	Ultimo 2026
Mevrouw F. Hack	Ultimo 2026
De heer J. Quist	Ultimo 2026
De heer O. Schulte	Ultimo 2028
Mevrouw I. Janssen	Ultimo 2028
De heer H. Kingma	Ultimo 2028

Commissie Beoordeling Beroepsarbeidsongeschiktheid

Naam	Aftredend per
Mevrouw H.J. van der Molen (fysiotherapeut)	Ultimo 2028
Mevrouw E.H.T. Los (arts)	Ultimo 2028

Commissie van Geschillen

Naam	Aftredend per
Mevrouw mr. A.J. van Wulfften Palthe-Scholten (voorzitter)	31-12-2023
Mevrouw drs. M.C.M. Slabbers AAG (actuaris)	31-12-2023
De heer R. van Cingel (fysiotherapeut)	22-03-2028

Beleggingscommissie

De heer M. Roberts (voorzitter)
De heer W.J.T. Sillen (commissielid)
De heer A. Barszczowski (commissielid)
De heer W. Molenaar (commissielid)
Mevrouw M. Hof (commissielid)

Communicatiecommissie

De heer B. de Berg (voorzitter)
Mevrouw J. Stammen (commissielid)

Commissie Governance, Risk en Compliance

De heer J.H. Sluis (voorzitter)
Mevrouw mr. T.P.J.A. van den Heuvel (commissielid)
De heer A. Barszczowski (toehoorder)

Commissie Geschiktheid en Opvolging

De heer B. de Berg (voorzitter)
Mevrouw mr. T.P.J.A. van den Heuvel (commissielid)
Mevrouw M. Hof (commissielid)

Nevenfuncties bestuursleden 2022

Mevrouw mr. T.P.J.A. van den Heuvel

Zelfstandig ondernemer; eenmansbedrijf op het gebied van Beleid, bestuur en juridisch advies in de gezondheidszorg
Gastdocent bij onder meer Politieacademie, NSPOH en ACTA
Lid SER-subcommissie Verplichtstelling Beroepspensioenregelingen
Lid bestuur Pensioenfederatie
Lid Raad van Toezicht Calibris Advies
Voorzitter BOB 7, dat is Bewonersoverleg Blok 7, straatvereniging in Utrecht
Voorzitter van de Geschillencommissie Scholing KNGF
Lid bestuur Stichting Pensioen Opleidingen (SPO)

De heer W.J.T. Sillen

Fysiotherapeut bij ziekenhuis SJG Weert
Lid klantenraad Achmea Investment Management
Co Investor bij wedonthavetime.org

De heer J.H. Sluis

Partner AethiQs B.V.
Lid klantenraad Achmea Pensioenservices
Ledenraadslid Vereniging Achmea
Lid Medezeggenschapsraad Daltonschool De Veste

De heer A. Barszczowski

Fysiotherapeut bij C-enter

De heer B. de Berg

Vennoot bij Actief Fysiotherapie te Rotterdam (Fysiotherapeut en vennoot)
Directeur Medisch Centrum Schiebroek B.V (mededirecteur Onroerendgoed B.V.)
Voorzitter Vereniging van Huurders Medisch Centrum Hillegersberg
Lid klankbordgroep Vereniging van Werkgevers in de Fysiotherapie
Docent Stichting Trauma Opleiding

De heer W. Molenaar

Mede-eigenaar van de VOF Fysiogroep Waterland te Monnickendam

Mevrouw M.G. Hof

Zelfstandig Fysiotherapeut Hof Fysiotherapie te Voorburg
Senior Adviseur bij Finance Ideas
Lid Consilium bij KNGF

Mevrouw J.J.J. Stammen

Senior docent Zuyd Hogeschool, Academie voor Fysiotherapie te Heerlen
Voorzitter van de oudercommissie van Lewieke (kinderopvang) te Maastricht

Overzicht externe adviseurs en uitvoeringspartners

Externe accountant

De heer W. Teeuwissen RA KPMG Accountants N.V. te Utrecht

Sleutelfunctionaris interne audit

De heer B. Vroegh RA CIA CPE

Certificerend actuaris en sleutelfunctionaris actuarieel

De heer C.G.M. Kroon AAG van Willis Towers Watson te Purmerend

Adviserend actuaris

De heer R.T. Schilder AAG, Willis Towers Watson te Amsterdam

Communicatieadviseur

Achmea Pensioenservices N.V. te Tilburg

De heer J. Hezemans, MStrategy te Amsterdam

Vermogensbeheerder

ASR Real Assets Investment Partners te Utrecht

Achmea Investment Management B.V. te Zeist (fiduciair)

Uitvoeringsorganisatie

Achmea Pensioenservices N.V. te Tilburg

Compliance officer, tevens optredend als vertrouwenspersoon

De heer H. Pullen van TriVu te Zevenbergen

ONTWIKKELINGEN OP PENSIOENGEBIED

In dit onderdeel gaat het bestuur in op de ontwikkelingen op pensioengebied.

Financiële positie fondsen

Beleid op weg naar het nieuwe stelsel:

De financiële positie van SPF en veel andere pensioenfondsen was eind 2022 gunstiger dan afgelopen jaren.

Pensioenfondsen zijn op weg naar het nieuwe stelsel. Doordat duidelijk is dat het systeem verandert, staan pensioenfondsen nu al voor beleidskeuzes:

- Verander je alvast de premie of het opbouwpercentage?
- Stap je nu al over naar een premieregeling?
- En in 2022 heel actueel vanwege soepelere regels: Maak je gebruik van de vrijstellingsregeling om 'onnodige' kortingen te voorkomen?
- Ga je alvast meer indexeren?

Elke keuze heeft voor- en nadelen voor verschillende groepen binnen het pensioenfonds. Pensioenfondsen bekijken de beleidsopties daarom in samenhang. En kijken ook naar de impact van deze aanpassingen op de individuele vermogens na het invaren.

SPF is een van de 'early movers' naar het nieuwe pensioenstelsel. De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel heeft als voordeel dat SPF geen last meer heeft van de ingewikkelde rekenregels, de buffers die SPF moet aanhouden en de regels rondom het verlagen en verhogen van de pensioenen. Het bestuur van SPF is in 2022 steeds in gezamenlijkheid opgetrokken met het bestuur van DPF en de leden van het verantwoordingsorgaan om te praten over een evenwichtige transitie.

Door vrijstellingsregeling hoeven fondsen minder snel te korten:

Voor het vierde jaar op een rij gelden soepeler regels rond korten. Voorwaarde is dat de dekkingsgraad op 31 december minimaal 90% is. Ook de hersteltermijn in de herstelplannen is opgerekt. De dekkingsgraad moet aan het einde van 2022 minimaal 90% zijn. De vrijstellingsregeling vervalt naar verwachting zodra het transitie-FTK er is.

Er zijn twee situaties waarin een pensioenfonds moet korten. Ten eerste wanneer een pensioenfonds een reservetekort heeft. Dat wil zeggen een dekkingsgraad lager dan het vereist eigen vermogen. Een fonds moet dan in maximaal 10 jaar uit het reservetekort komen. Met de soepelere regels is dit in maximaal 12 jaar. Dit kan belangrijk zijn omdat pensioenfondsen door de hogere rente, minder herstelkracht hebben en daardoor al eerder moeten korten op grond van het herstelplan. Deze korting is dan voorwaardelijk en mag worden uitgesmeerd. De tweede situatie is wanneer een pensioenfonds gedurende 5 jaar een dekkingstekort heeft. Dat wil zeggen een dekkingsgraad lager dan ongeveer 104%. Het fonds moet dan onder normale omstandigheden een onvoorwaardelijke korting doorvoeren. Maar door de vrijstellingsregeling hoeft dat laatste nu niet.

Door tijdelijke versoepeling meer mogelijkheden voor indexatie:

In het nieuwe pensioenstelsel gaan pensioenen meer meebewegen met de beurzen. Op 1 juli 2022 versoepelde de minister de indexatieregels tijdelijk. En eind december 2022 werd de regeling verlengd tot 1 juli 2023. De eis van toekomstbestendige indexatie vervalt onder voorwaarden. Dit sluit aan bij de regels in transitieperiode naar het nieuwe stelsel.

Belangrijke voorwaarden zijn:

- Dat sociale partners het voornemen hebben om in te varen.
- De beleidsdekkingsgraad én de actuele dekkingsgraad zijn hoger dan 105%.
- De actuele dekkingsgraad komt ook na indexatieverlening niet onder de 105%.
- Daarnaast moet het besluit evenwichtig zijn en zijn hieromtrent ook extra communicatievereisten richting deelnemers.

Elk jaar worden de pensioenen van deelnemers van SPF onvoorwaardelijk geïndexeerd met 2%. Waar veel pensioenfondsen de afgelopen jaren een indexatieachterstand hebben opgelopen, heeft SPF de pensioenen wel verhoogd. Het bestuur heeft in 2022 het besluit genomen om geen gebruik te maken van de tijdelijke versoepeling voor extra indexatie. Door de mogelijke overgang naar het nieuwe pensioenstelsel is het belangrijk dat SPF genoeg financiële reserves heeft. Door in 2022 extra te indexeren, kan SPF bij economische tegenwind in 2023 het risico lopen dat de pensioenen gekort moeten worden.

Advies commissie parameters:

In november publiceerde de Commissie Parameters 2022 een nieuw advies over de maximale parameters, de UFR-methode en de economische en risico-neutrale scenario's. Deze gegevens zijn nodig voor berekeningen in zowel het huidige pensioenstelsel als in het nieuwe pensioenstelsel en de transitie daarnaartoe. In het huidige stelsel hebben deze nieuwe gegevens invloed op bijvoorbeeld de gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement en het herstelplan. Voor het nieuwe stelsel wordt hiermee rekening gehouden in bijvoorbeeld de berekeningen om in te varen en om deelnemers inzicht te geven in toekomstige pensioenverwachtingen. De nieuwe UFR-methode gaat al per 1 januari 2023 in. De overige parameters gaan naar verwachting gelden per 1 juli 2023 met de beoogde inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen.

Wetgeving nieuwe pensioenstelsel door de Tweede Kamer

Tussen maart en december 2022 behandelde de Tweede Kamer de Wet toekomst pensioenen:

De Tweede Kamer ging op 22 december 2022 akkoord met het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen. De Eerste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) startte in januari 2023 met de behandeling van de wet. De ingangsdatum van het nieuwe pensioenstelsel verschoof naar 1 juli 2023. Er gaat een half jaar af van de periode die pensioenfondsen en sociale partners/beroepspensioenverenigingen hebben om over te stappen naar het nieuwe stelsel. In het nieuwe stelsel zijn er alleen nog premiereregelingen.

Per 1 juli 2023 gaan verschillende onderdelen van de Wet toekomst pensioenen in:

1. Als een werkgever na de inwerkingtreding voor het eerst een pensioenovereenkomst overeenkomt met zijn werknemers moet die pensioenovereenkomst direct voldoen aan de nieuwe regels.
2. Keuzebegeleiding.
3. Een wachttijd bij pensioenopbouw is niet meer toegestaan. Een drempelperiode mag nog wel. Dat betekent dat deelnemers na de drempelperiode met terugwerkende kracht in de regeling worden opgenomen.
4. Alle bepalingen over de transitieperiode.

In de transitieperiode is veel werk te verzetten en gelden afwijkende regels

Van 1 juli 2023 tot 2028 loopt de transitiefase naar het nieuwe pensioenstelsel. In deze periode moeten sociale partners en ook beroepspensioenverenigingen het eens worden. Het pensioenfonds moet de opdracht aanvaarden. Er moeten transitieplannen, implementatieplannen en communicatieplannen gemaakt worden. Er moet besloten worden of het fonds gaat invaren. De toezichthouders moeten ernaar kijken. Daarnaast moet alles tijdig geïmplementeerd worden. Veel fondsen zijn gestart met het werk aan de overstap naar het nieuwe stelsel.

SPF is een van de 'early movers' naar het nieuwe pensioenstelsel. In het eerste kwartaal van 2023 worden de laatste openstaande punten geagendeerd waar besluiten over moeten worden genomen. Ook zal de adviesaanvraag aan het verantwoordingsorgaan worden opgesteld en aangeboden. Daarnaast worden de vereiste stappen gezet op het gebied van datakwaliteit.

Nadat de laatste openstaande punten in het kader van de besluitvorming met DPF en/of het verantwoordingsorgaan genomen zijn, wordt er een transitie- en implementatieplan naar het nieuwe pensioenstelsel opgesteld. De verschillende werkgroepen binnen SPF gaan daarnaast aan de slag met de nadere invulling van de implementatie en uitvoering van de nieuwe pensioenregeling. Op het gebied van communicatie is in 2023 extra aandacht voor het nabestaandenpensioen en de keuzebegeleiding.

Tijdens de transitieperiode wordt het FTK tijdelijk aangepast voor pensioenfondsen met een voornemen tot invaren:

Het transitie-FTK gaat in als de Wet toekomst pensioenen ingaat. Het transitie-FTK is opgezet omdat veel fondsen uit een situatie komen met lage dekkingsgraden. Het is dan ook bedoeld om onnodig korten te voorkomen. En ook om eerder te kunnen indexeren. Pensioenfondsen die ervan gebruik maken, moeten het voornemen hebben om in te varen. Ze groeien toe naar een fondsspecifieke richtdekkingsgraad van minimaal 95%. De fondsspecifieke richtdekkingsgraad moet bij het invaren of uiterlijk per 1 januari 2028 bereikt zijn. Het fonds maakt daarvoor een overbruggingsplan. De drempel voor indexatieverlening gaat ook tijdelijk omlaag van 110% dekkingsgraad naar 105%.

Pensioenfondsen met een dekkingsgraad hoger dan 110% mogen afwijken van de standaardmethode bij invaren:

Voor invaren geldt als default de standaardmethode. Pensioenfondsen met een dekkingsgraad hoger dan 110% kunnen daarvan afwijken. Een voorwaarde is wel dat 95% van de uitkomst van de standaardregel toekomt aan deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden. Het gaat daarbij om de uitkomst na vulling van een minimaal vereist eigen vermogen, solidariteitsreserve of risicodelingsreserve en eventueel een compensatiedepot. Fondsen krijgen daardoor wellicht ruimte voor bijvoorbeeld inhaalindexatie.

Op weg naar nieuw stelsel is datakwaliteit belangrijk:

Zowel pensioenfondsen als deelnemers zijn erbij gebaat als de administraties op orde zijn. En dat de informatie die daaraan ontleend wordt correct is. Helemaal als sociale partners straks besluiten om in te varen. Het is goed om waar nodig en mogelijk correcties uit te voeren in die systemen zodat de huidige administraties op orde zijn als invaren plaatsvindt.

In 2022 heeft SPF grote stappen gezet op het gebied van datakwaliteit. In de zomer werd er geïnventariseerd wat er allemaal al op dit gebied gedaan is en nog steeds gebeurt. Vervolgens is er op basis van het door de Pensioenfederatie opgestelde kader voor datakwaliteit een plan van aanpak opgesteld. Aan de hand van dit kader en het door SPF op 14 december 2022 opgestelde datakwaliteitsbeleid, zal SPF 6 fasen doorlopen ter bevordering van de kwaliteit van de data.

Andere vernieuwing

Nieuwe AOW-leeftijd vanaf 2028:

Het pensioenakkoord dat landelijke sociale partners en het kabinet sloten, is breder dan alleen de regels voor aanvullend pensioen. Er zijn ook afspraken gemaakt over het tempo waarin de AOW-leeftijd stijgt. De AOW-leeftijd is aangepast naar 67 jaar en 3 maanden. Dit geldt voor iedereen die vanaf 2028 de AOW-leeftijd bereikt.

Zorgen voor pensioenopbouw voor zoveel mogelijk werkenden:

De Wet toekomst pensioenen regelt dat de startleeftijd voor pensioenopbouw per 1 januari 2024 omlaag gaat naar 18 jaar.

Nabestaandenpensioen verandert met de ingang van het nieuwe pensioenstelsel:

Tijdens het actieve dienstverband wordt het nabestaandenpensioen een percentage van het salaris. Het nabestaandenpensioen wordt op risicobasis verzekerd. Daarom is het prettig als de dekking niet meteen vervalt bij uitdiensttreding. Standaard komt er een uitlooperperiode van 3 maanden. En sociale partners kunnen de uitlooperperiode verlengen naar zes maanden. De uitlooperperiode geldt ook zolang een oud-deelnemer in de Ziektewet of de WW zit. Na de uitlooperperiode kunnen oud-deelnemers hun nabestaandenpensioen vrijwillig voortzetten. Het pensioenfonds moet de mogelijkheid om het partnerpensioen vrijwillig voort te zetten voor minimaal 15 jaar aanbieden. Deelnemers die de risicodekking voor hun partnerpensioen na uitdiensttreding vrijwillig voortzetten, krijgen jaarlijks informatie. Als ze dat aangeven, dan stopt de vrijwillige deelname. Anders loopt het automatisch door.

Bedrag ineens op pensioendatum nog even doorgeschoven:

Het is de bedoeling dat straks elke deelnemer op de pensioeningangsdatum ervoor kan kiezen om maximaal 10% van de waarde van het ouderdomspensioen op te nemen als een bedrag ineens. Voorwaarde is wel dat het resterende, levenslange pensioen boven de afkoopgrens ligt. Mensen die in de maand dat hun AOW ingaat of eerste van de maand daarop volgend hun pensioen in laten gaan, kunnen het 'bedrag ineens' uitstellen in verband met belasting. Ze krijgen het 'bedrag ineens' uitbetaald in januari van het jaar volgend op de ingangsdatum. Het bedrag ineens zou al eerder ingaan, maar de ingangsdatum is (opnieuw) verschoven. Nu naar 1 januari 2024. Het opnemen van een bedrag ineens kan ook effect hebben op toeslagen. Het is voor deelnemers ook daarom geen eenvoudige keuze om te maken.

Eigen pensioenrecht na scheiding:

Bij scheiding wordt het pensioen verdeeld. De nieuwe standaard wordt dat de ex-partner een eigen pensioenrecht krijgt. Dat heet conversie en komt nu nog relatief weinig voor. De nieuwe regels rond pensioen bij scheiding betekenen daarom veel voor de administratieve uitvoering van pensioenregelingen. Vanwege de samenloop met de Wet toekomst pensioenen en vanwege de complexiteit, is de ingangsdatum verschoven naar 1 januari 2028.

Ook automatische waardeoverdracht klein pensioen na einde uitvoeringsovereenkomst en netto pensioen:

Pensioenfonds kunnen kleine pensioenen die achterblijven na einde deelname overdragen naar de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever. Deze mogelijkheid bestaat al even, maar in 2022 is automatische overdracht ook geregeld voor:

- kleine pensioenen ontstaan door collectieve beëindiging van een uitvoeringsovereenkomst;
- kleine netto pensioenen;
- klein pensioen kan eenvoudiger worden afgekocht, Bijvoorbeeld als iemand deelnemer blijft aan de basisregeling, maar stopt met deelnemen in de netto regeling.

Europese regels om greenwashing te voorkomen:

Veel pensioenfondsen houden in hun beleggingsbeleid rekening met duurzaamheidsoverwegingen. Vanuit de Europese Unie zijn er informatieverplichtingen over duurzame beleggingen. Die staan in de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). De bedoeling is om 'greenwashing' te voorkomen. Per 1 januari 2023 moeten pensioenfondsen voldoen aan de technische standaarden die voortvloeien uit de secundaire wetgeving van de SFDR. Dit heeft impact op de informatie op de website, het Pensioen 1-2-3 en het jaarverslag. Pensioenfondsen paktten het in overleg met de vermogensbeheerder op. Maar de Taxonomieverordening kent ook een zelfstandige implementatie die per 1 januari 2022 van kracht is geworden.

Bij greenwashing doen bedrijven zich duurzamer of meer maatschappelijk verantwoord voor dan ze eigenlijk zijn. De Europese Unie wil hier een richtlijn voor. De Pensioenfederatie vindt dat de aanpak van greenwashing bij pensioenfondsen zich moet richten op correcte SFDR-implementatie.

Het convenant IMVB:

De Pensioenfederatie publiceerde een update van het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB). Het convenant IMVB heeft als doel dat verschillende pensioenfondsen en maatschappelijke organisaties gaan samenwerken. De aangesloten pensioenfondsen hebben bijna allemaal de uitgangspunten van het IMVB opgenomen in hun beleggingsbeleid. Daardoor blijft het convenant zijn invloed hebben, ondanks dat het formeel eindigde in december 2022.

9 weken betaald ouderschapsverlof, pensioen is afspraak cao of werkgever en werknemer:

Vanaf 2 augustus 2022 krijgen werknemers gedurende 9 weken van hun ouderschapsverlofuren betaald vanuit het UWV. Of er ook pensioenopbouw is tijdens ouderschapsverlof hangt van de afspraken met de werkgever of in de cao af. In de cao of arbeidsoverkomst kan staan dat de werkgever de uitkering aanvult. Ook de eventuele pensioenopbouw over het ouderschapsverlof is iets dat geregeld is tussen werkgever en werknemer. De dekking van partnerpensioen en arbeidsongeschiktheid loopt wel altijd door.

Governance

Medezeggenschap uitgebreid:

De Tweede Kamer scherpste de medezeggenschap op weg naar het nieuwe pensioenstelsel aan. Het adviesrecht van het verantwoordingsorgaan wordt uitgebreid met een adviesrecht over (beleids)keuzes over de uitvoeringskosten. Daarover informeert het bestuur het verantwoordingsorgaan met het bestuursverslag. En de werkgever/sociale partners/ beroepspensioenvereniging moeten aan de vereniging van gepensioneerden en gewezen deelnemers doorgeven wat er is gebeurd met het hoorrecht over het transitieplan. Ook over invaren krijgt het verantwoordingsorgaan de gelegenheid advies uit te brengen.

De risicopreferentie van deelnemers is input voor de risicohouding van het pensioenfonds:

Het pensioenfonds moet de risicohouding voor beleggen baseren op de uitkomsten van een risicopreferentieonderzoek (RPO). Die risicohouding heeft strakke grenzen. Bij overschrijding van de geformuleerde grenzen moet het pensioenfonds het beleggingsbeleid daarop aanpassen. Pensioenfondsen moeten daarnaast vooraf vastleggen hoe het beleid bij overschrijding van die grenzen wijzigt.

Pensioenfondsbestuurders moeten in UBO-register staan:

De overheid wil witwassen en financieren van terrorisme tegen gaan. Daarom kwam er een centraal register waarin mensen met zeggenschap bij een bedrijf of stichting worden ingeschreven. Het UBO-register ging in 2020 van start. Bestaande pensioenfondsen kregen 18 maanden de tijd om hun bestuursleden in te schrijven. Pensioenfondsen moesten uiterlijk 27 maart 2022 de juiste informatie over hun bestuurders in het UBO-register hebben staan. De bestuursleden van SPF zijn opgenomen in het UBO-register.

Geschilleninstantie:

Pensioenfondsen moeten zich aansluiten bij een door de minister nog aan te wijzen of nieuw op te richten externe geschilleninstantie. Aanvankelijk was de geschilleninstantie bedoeld om zaken rond invaren op te lossen. Maar de externe geschilleninstantie krijgt een permanent karakter en zal dus niet alleen rond invaren een rol spelen.

Pensioenfondsen moeten een Klokkenluidersregeling hebben:

De Tweede Kamer nam een nieuw wetsvoorstel aan over klokkenluiders. Mogelijk moet de klokkenluidersregeling van het pensioenfonds daarom worden aangescherpt. De ingangsdatum is vermoedelijk op 1 april 2023. Er is geen overgangstermijn voor pensioenfondsen.

Code Pensioenfondsen:

De Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen kijkt jaarlijks naar de naleving van de Code Pensioenfondsen. Pensioenfondsen zijn verplicht de normen van de Code Pensioenfondsen toe te passen. Tenzij ze onderbouwd kunnen uitleggen waarom ze een norm niet toepassen ('pas toe of leg uit'). De Code is ingedeeld langs 8 thema's: Vertrouwen waarmaken, Verantwoordelijkheid nemen, Integer handelen, Kwaliteit nastreven, Zorgvuldig benoemen, Gepast belonen, Toezicht houden & inspraak waarborgen en Transparantie bevorderen.

Het bestuur van SPF heeft op 7 december 2022 de nieuwe checklist Code Pensioenfondsen vastgesteld. Deze checklist geeft een overzicht van de na te leven normen en of SPF hier al dan niet aan voldoet. Op basis van deze checklist wordt verantwoording ten aanzien van de Code Pensioenfondsen afgelegd over 2022. Onveranderd blijft dat SPF afwijkt van norm 34 ten aanzien van de zittingsduur van de bestuursleden en de leden van het Verantwoordingsorgaan. Daarvoor is een motivering opgenomen in de checklist. Voor de laatste keer is ook nog een verklaring opgenomen ten aanzien van norm 45. De defungeringsregeling is per 1 januari 2022 afgeschaft.

In de paragraaf 'Goed pensioenfondsbestuur' op pagina 40 wordt de naleving van de Code Pensioenfondsen nader toegelicht. In deze paragraaf wordt over het boekjaar 2022 gerapporteerd over de volgende 10 normen: 5, 30, 31, 33, 34, 47, 58, 62, 64 en 65. Dus inclusief een motivering ten aanzien van norm 34 en 45.

Communicatie

Berekeningen achter scenario's in pensioenregister:

Met de uniforme rekenmethodiek worden de gegevens voor de navigatiemetafoor berekend. Daarmee krijgen (gewezen) deelnemers en gepensioneerden inzicht in de koopkracht en onzekerheid van hun pensioen. Ze zien het te verwachten pensioen, het pensioen als het mee zit en het pensioen als het tegen zit. De navigatiemetafoor staat op het Nationaal Pensioenregister (NPR) en op het Uniform Pensioenoverzicht (UPO).

1. Met ingang van 1 januari 2022 werken pensioenfondsen met de meest actuele scenarioset. En inmiddels is duidelijk dat ook de gegevens van het kwartaal ervoor gebruikt mogen worden.
2. De voorgeschreven rekenfrequentie blijft hetzelfde, dus 4x een haalbaarheidstoets (light) doen.
3. In 2022 mochten pensioenfondsen nog 2.000 scenario's gebruiken. De bedoeling is dat het er in de toekomst 10.000 worden.

Informatievoorschriften gaan passen bij nieuwe premiereregelingen:

Er komt met de start van het nieuwe pensioenstelsel een nieuwe open norm voor keuzebegeleiding. Een digitale keuzeomgeving helpt deelnemers om passende keuzes te maken. Dit geldt meteen zodra de Wet toekomst pensioenen is ingegaan. De AFM publiceerde in november 2022 de voorlopige leidraad keuzebegeleiding. De Kamer besloot dat het UPO-model blijft, ondanks de nieuwe open norm. Op het UPO komt ook extra informatie over premie, rendement, opbouw van kapitaal plus kosten.

Het bestuur van SPF denkt na over de gevolgen voor de huidige communicatiemiddelen. SPF zorgt tijdens de transitie voor doelgroepspecifieke communicatie die aanzet tot actie als dat nodig is. SPF probeert de kennis van deelnemers te verhogen door de inzet van bestaande én nieuwe communicatiemiddelen, zoals een e-learning. Daarnaast toetst SPF of de informatievoorziening over de transitie voldoende en begrijpelijk is en roept SPF de deelnemers op om aan te geven over welke onderwerpen nog vragen bestaan. Deze onderwerpen worden opgenomen in de centrale communicatie.

Toeziethouders

De Nederlandsche Bank (DNB), de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houden toezicht op pensioenfondsen. DNB beoordeelt de financiële aspecten. De AFM houdt toezicht op gedrag en communicatie. De AP ziet toe op de gegevensbescherming.

DNB focuste in 2022 het toezicht op de volgende thema's:

1. Nieuwe pensioenregeling
2. Beheersing ESG-risico's
3. Cybersecurity over de hele keten
4. Integriteitstoezicht

DNB wil compleet implementatieplan en transitieplan:

DNB hield een consultatie over twee toezichthouderregelingen en vijf concept beleidsuitingen. Hieruit blijkt hoe DNB toezicht gaat houden op de transitie en de inrichting van het nieuwe pensioenstelsel. DNB wil dat sociale partners/ beroepspensioenvereniging en het pensioenfonds voorafgaand aan het uiteindelijke besluitvormingsmoment afspraken maken die 'robuust zijn voor de financiële en economische ontwikkelingen in de tussenliggende periode'.

Dus over:

- De periode voorafgaand aan de besluitvorming, de zogenoemde precontractuele fase;
- De periode tussen de besluitvorming en de feitelijke transitie;
- De periode na de feitelijke transitie.

DNB schrijft voor dat deze complete besluitvorming zowel in het implementatieplan als in het transitieplan staat.

Opmerkelijk, omdat DNB geen toezicht houdt op werkgevers/sociale partners, de partij die dat transitieplan opstelt.

AFM publiceerde in 2022 het tweede 'Sectorbeeld Pensioenen':

De Autoriteit Financiële Markten zoomt onder andere in op typische aspecten van het nieuwe pensioenstelsel, zoals de premieovereenkomsten en variabele uitkering. Het opbouwen van pensioen via uitkeringsovereenkomsten gaat immers verdwijnen. Uit de data over 2020 blijkt dat voor ruim twee derde van de pensioenfondsen het uitvoeren van premieovereenkomsten nieuw is. Ook met het uitvoeren van variabele uitkeringen heeft de pensioensector momenteel beperkte ervaring.

Europa

DORA: digitale weerbaarheid:

In mei 2022 bereikte de Europese Commissie een akkoord over een nieuwe verordening over digitale operationele weerbaarheid voor financiële instellingen (verder: DORA). De EU gaat haar regels aanpassen. DNB heeft samen met de pensioensector de afgelopen jaren al grote stappen gezet om aan internationale standaarden en aanbevelingen op het gebied van informatiebeveiliging te voldoen. De impact van de verordening kunnen wij niet voorzien; mogelijk kunnen hierdoor nieuwe verplichtingen ontstaan. DNB zal een nader kader voor Informatiebeveiliging publiceren naar aanleiding van DORA. Financiële instellingen moeten naar verwachting vanaf 17 januari 2025 voldoen aan de nieuwe wetgeving. De exacte datum van inwerkingtreding staat echter nog niet vast.

Veilige grensoverschrijdende elektronische identificatie en authenticatie:

De eIDAS-verordening moet zorgen voor veilige elektronische identificatie en authenticatie voor de toegang tot grensoverschrijdende onlinediensten. eIDAS staat voor electronic IDentification And Trust Services. eIDAS heeft effect via de Wet digitale overheid (WDO). Pensioenfondsen zijn namelijk aangewezen als organisatie waarvoor de Wet digitale overheid geldt. Pensioenfondsen moeten werken met door de overheid toegelaten Nederlandse eID-middelen voor toegang tot het besloten deel van de website van het pensioenfonds of de mijnomgeving; en erkende eID-middelen uit andere lidstaten. De Wet Digitale Overheid zou ingaan op 1 januari 2021 maar dat is al enkele keren verschoven. Op 29 november boog de Eerste Kamer zich erover. De Eerste Kamer betreft ook een aantal AmvB's bij de behandeling van de wet.

BESTUURSPARAGRAAF

Toelichting op het gevoerde beleid en focusdossiers

Het voltallige bestuur heeft het afgelopen jaar 10 keer vergaderd. Naast de bestuursvergaderingen hebben er diverse commissievergaderingen plaatsgevonden en vergaderingen van het bestuur met het VO, de visitatiecommissie en het bestuur van DPF. Ook is het bestuur van SPF 7 keer bij elkaar gekomen in het kader van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en de keuze voor een nieuw pensioencontract.

In de reguliere bestuursvergaderingen komen onder meer de onderwerpen integriteit, vermogensbeheer, risicomanagement, communicatie, pensioenbeheer en uitbestedingsbeleid aan de orde. Naast de reguliere beleidscyclus stonden in 2022 de volgende speerpunten in de vorm van de zogeheten "focusdossiers" op de agenda, waaraan in het bijzonder aandacht werd besteed aan:

- 1 Op weg naar een toekomstbestendige pensioenregeling in het nieuwe pensioenstelsel;
- 2 Een goede financiële opzet;
- 3 Vergroten van draagvlak, bewustzijn en servicegerichtheid;
- 4 Duurzaam beleggingsbeleid;
- 5 Moderne en veilige digitale infrastructuur;
- 6 Integraal risicomanagement;
- 7 Samenwerking binnen de pensioensector.

In de focusdossiers zijn concrete en afgebakende thema's opgenomen; na afloop van ieder kalenderjaar wordt beoordeeld of de doelstellingen van de focusdossiers zijn behaald. Op enkele focusdossiers wordt verderop nader ingegaan in de rubriek "Terugblik 2022". De resultaten op hoofdlijnen per focusdossier worden hieronder weergegeven:

Sub 1. Op weg naar een toekomstbestendige pensioenregeling in het nieuwe pensioenstelsel :

Ook in 2022 is er steeds in gezamenlijkheid met het bestuur van DPF en de leden van het VO opgetrokken. Er zijn in totaal 5 gezamenlijke sessies geweest en op 14 december 2022 heeft er net als het jaar daarvoor weer een afrondende en besluitvormende vergadering met de besturen DPF en SPF plaats gehad.

De drie verschillende werkgroepen zijn eveneens het hele jaar actief geweest en hebben hier regelmatig in de bestuursvergadering en hiervoor genoemde gezamenlijke bijeenkomsten over gerapporteerd. Het feit dat de wetgeving er nog niet was heeft her en der wel voor wat belemmeringen gezorgd. De verschillende berekeningen, waaronder ook de netto-profijt berekeningen, zijn derhalve gebaseerd op de reeds bestaande scenario's en parameters. Inmiddels zijn de nieuwe parameters bekend en worden de nog benodigde netto-profijt berekeningen gemaakt.

Eind januari 2023 worden deze en de laatste openstaande punten omtrent het invaren met alle betrokkenen gedeeld. Daarna wordt de adviesaanvraag rondom de evenwichtigheid van de transitie en het invaren voor het VO opgesteld.

DPF heeft de inhoud van de regeling inmiddels met de Verenigingsraad vastgesteld en een en ander ook afgestemd met de ALV. Dit proces is vormgegeven op basis van uitgebreid juridisch advies. Als laatste openstaand punt zal er door DPF nog nadere invulling moeten worden gegeven aan het nabestaandenpensioen.

Sub 2. Een goede financiële opzet:

Van het begin was al duidelijk dat de ambitie van de nieuwe regeling minimaal gelijk zou moeten zijn aan die van de huidige regeling. Uiteindelijk is dit door de besturen van DPF en SPF gezamenlijk geformuleerd als eenzelfde pensioenresultaat of hoger als te behalen is bij de ambitie van gemiddeld per jaar 3% indexatie in de huidige regeling. Dit uiteraard wel bij een vergelijkbaar premieniveau. De overall conclusies voor de nieuwe regeling o.b.v. de kwantitatieve doorrekeningen zijn tot nu toe dat het verwachte pensioen naar verwachting gemiddeld hoger is dan de huidige ambitie. Het pensioen in het slecht weer scenario valt soms lager uit dan de huidige slecht weer ambitie (2% indexatie).

Inmiddels is er voor het invaren een evenwichtigheidskader met voorrangregels opgesteld. Het bestuur heeft geconcludeerd dat de lage premiedekkingsgraad vanaf 2019 met het oog op de transitie min of meer als niet evenwichtig is te beschouwen. Doordat er een nieuw pensioenstelsel komt ontbreekt immers de mogelijkheid dat deze lage premiedekkingsgraad op de langere termijn wordt gecompenseerd door een periode met een hoge dekking. Derhalve is in overleg met DPF en het VO besloten dat daarvoor moet worden gecompenseerd. Dit wordt, indien mogelijk, bij de initiële vulling van de risicodelingsreserve meegenomen.

Gelukkig is SPF niet met kortingen geconfronteerd. Sterker nog, door de weliswaar ingrijpende en ook zorgwekkende ontwikkelingen in de wereld om ons heen is de rente flink gestegen. Daardoor is ook de dekking enorm toegenomen. Een en ander heeft helaas ook geleid tot slechte rendementen en vermogensverlies. Dit heeft een verschuiving in de portefeuille veroorzaakt waardoor een aantal assets aanzienlijke overwegingen laten zien. Mede hierdoor en tevens vooruitlopend op de overgang naar de nieuwe regeling worden met name illiquide beleggingen afgebouwd.

Voor wat betreft het bewaken van de kosten wordt steeds duidelijker dat SPF maar beperkt invloed heeft op de transitiekosten.

In het licht van de transitie in 2024 en het feit dat er veel in een jaar kan veranderen heeft SPF besloten om geen gebruik te maken van de versoepelde indexatieregels. SPF wil gezien de korte periode tot de transitie prudent omgaan met de reserves. De overgang naar de nieuwe regeling in combinatie met invaren is een stuk makkelijker als er wat vet op de botten zit.

Sub 3. Vergroten van draagvlak, bewustzijn en servicegerichtheid:

Voor de communicatiedienstverlening was 2022 een uitdagend jaar. Naast alle reguliere communicatie ging er veel aandacht uit naar het pensioenakkoord en het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. De campagnes rondom beide onderwerpen gaven een goed inzicht in de informatiebehoefte van de deelnemers. De beoogde doelstellingen, uitgedrukt in kpi's, werden nagenoeg allemaal behaald. Daar waar kpi's niet behaald werden, zoals het aantal bezoeken aan de website, was dit goed verklaarbaar.

Ondanks alle activiteiten blijft het draagvlak een belangrijk aandachtspunt. Het percentage nieuwe deelnemers dat lid wordt van DPF blijft net onder de 60%. Positief is dat er heel weinig tussentijdse afmeldingen van de Deelnemersvereniging zijn.

De doelstelling rondom het vergroten van het bewustzijn stond vooral in het teken van het Pensioenakkoord. In juli werd een webinar georganiseerd voor alle deelnemers. In oktober werden twee webinars georganiseerd: één voor deelnemers tot zestig jaar en één voor deelnemers ouder dan zestig jaar. Er was veel belangstelling voor deze webinars. Vragen van deelnemers die tijdens het webinar niet konden worden beantwoord werden op de website gepubliceerd in 'Q&A-vorm'. Op de website is er een speciale landingspagina over het Pensioenakkoord ingericht. Daarnaast werd er middels de e-nieuwsberichten en het Fysiomagazine veel aandacht aan dit onderwerp besteed. Gezien alle activiteiten rondom het pensioenakkoord werd besloten om voor de doelgroep vrouwen geen specifieke segmentatie toe te passen.

Het proces inkomensopgave werd met een 7,2 goed gewaardeerd door de deelnemers. Dit werd mede veroorzaakt door de pilot UWV route waardoor dit proces als minder belastend wordt ervaren. Ook het online Pensioneren werd weer goed gewaardeerd met een 7,5. Wel blijkt dat de behoefte aan telefonisch contact met de deelnemersadministratie blijft bestaan. De website is verder geoptimaliseerd en zowel voor het Pensioenakkoord als MVB zijn speciale landingspagina's ingericht.

Sub 4. Duurzaam beleggingsbeleid:

In 2022 zijn verdere stappen gezet om geleidelijk aan de beleggingsportefeuille uit te breiden met beleggingen die maatschappelijk verantwoord zijn. Zo heeft SPF verschillende aandelenfondsen omgezet in een mandaat, waarbij de ESG-overtuigingen zijn opgenomen in een benchmark op maat.

In 2022 heeft de communicatiecommissie in samenwerking met de BAC een deelnemersonderzoek uitgevoerd over MVB. Hieruit bleek dat de meeste deelnemers het belangrijk vinden dat er aandacht is voor duurzaamheid en dat de beleggingen maatschappelijk verantwoord zijn. De meeste deelnemers en gepensioneerden staan (zeer) positief tegenover het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid van SPF. "Goede gezondheid en Welzijn" en "Klimaatactie" staan in de top drie van meest aansprekend. "Leven op het land en leven op het water" hoort ook bij de top drie. Tweederde van de deelnemers vindt dat SPF zoveel mogelijk maatschappelijk verantwoord moet beleggen, maar dat mag niet zorgen voor een lager financieel resultaat. Daarnaast vinden de meeste deelnemers dat er niet moet worden belegd in tabak, bont en porno. Het bestuur van SPF heeft besloten om de beleggingscategorieën bont en porno niet uit te sluiten, omdat uit onderzoek blijkt dat het uitsluiten van deze categorieën een zeer beperkt effect heeft, terwijl de kosten voor de deelnemers toenemen. Het bestuur vindt wel dat er engagement moet plaatsvinden op retailers die bont verkopen.

Het bestuur heeft een stip op de horizon geplaatst voor MVB. Dit is geformuleerd door middel van het organiseren van een kennissessie met bijbehorende discussie op de brainstorm, en op basis van de uitkomsten van het deelnemersonderzoek. Deze stip op de horizon is vertaald naar specifieke klimaatdoelstellingen. Op basis van de uitkomsten van het deelnemersonderzoek en de nieuwe stip op de horizon met bijbehorende doelstellingen zijn verschillende actiepunten geformuleerd welke in 2022 en 2023 verder opgepakt worden. Zo heeft SPF in 2022 haar credits mandaat aangepast op basis van de nieuwe klimaatdoelstellingen.

Afgelopen jaar is op verschillende momenten aandacht gevraagd voor MVB in onze communicatie. Zowel via het deelnemersonderzoek als in het e-magazine. Daarnaast is op de website een landingspagina ingericht met informatie over MVB.

Per 1 januari 2023 gaat SFDR 2 van kracht, alle voorbereidingen die hiervoor nodig waren zijn getroffen. SPF classificeert zichzelf als een artikel 8 fonds. SPF promoot ecologische of sociale kenmerken of een combinatie van die kenmerken. Dat doet SPF door MVB-instrumenten in te zetten, zoals engagement, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen, ESG-integratie en uitsluiting. Per 1 januari 2023 wordt de Taxonomie uitgebreid met 4 nieuwe milieudoelstellingen. Hierover hoeft alleen gerapporteerd te worden indien SPF beleggingen heeft die positief bijdragen aan biodiversiteit, water, vervuiling en circulariteit. Op dit moment heeft SPF geen beleggingen die aan deze vereisten voldoen, en hoeft hierover niet te worden gerapporteerd.

Sub 5. Moderne en veilige digitale infrastructuur:

De ontwikkelingen op IT-gebied en met name ten aanzien van cybersecurity bij onze uitbestedingspartners hebben steeds de volle aandacht van het bestuur. Enerzijds vanwege onze eigen ambities naar de toekomst wat betreft servicegerichtheid en communicatie, maar anderzijds ook ter bescherming van belangrijke gegevens en behartiging van de belangen van onze deelnemers.

SPF blijft de ontwikkelingen in het Programma Accelerate nauwlettend volgen. De verantwoording over IT, IT-beveiliging en het voldoen van APS aan deze vereisten is voor SPF een aandachtspunt naar de transitie naar de Wet toekomst pensioenen toe.

Wat betreft datakwaliteit heeft SPF in 2022 grote stappen gezet. In de zomer is geïnterviewd wat er allemaal al op dit gebied is gedaan en nog steeds gebeurt. Vervolgens is Montae ingehuurd en is er een plan van aanpak opgesteld om uiteindelijk de 6 fases te doorlopen uit het kader datakwaliteit zoals door de Pensioenfederatie is gepubliceerd. Op 14 december 2022 heeft het bestuur het datakwaliteitsbeleid vastgesteld en is SPF inmiddels hard op weg met de risicoanalyses en de lijst kritische data-elementen. Tegelijkertijd is SPF hierover continu in overleg met APS.

Sub 6. Integraal risicomanagement:

Het Integraal Risicomanagementbeleid (IRM-beleid) is herijkt en door het bestuur vastgesteld in de bestuursvergadering van 7 december 2022. De herijking is gepaard gegaan met een vereenvoudiging in leesbaarheid en de opzet van het beleidsdocument. Inhoudelijk zijn er aanpassingen gedaan om het beleid weer beter aan te laten sluiten bij de doorontwikkeling die het IRM in praktijk de afgelopen jaren heeft doorgemaakt. Ten aanzien van de risicogovernance wordt er niet meer gesproken over 'three lines of defence' en is er veel aandacht besteed aan het goed beschrijven van de verschillende taken, rollen en verantwoordelijkheden van alle betrokken gremia en functionarissen. Daarnaast zijn de processen van de verschillende risicomanagementcycli (strategisch, operationeel en thematisch) nog meer in lijn met elkaar gebracht.

In de voorjaarsbrainstorm is er uitgebreid aandacht besteed aan de klimaatgevolgen voor SPF. Onder begeleiding van Bart van den Hurk (klimaatwetenschapper Deltares) heeft er in brede zin beeldvorming plaatsgevonden over de ontwikkelingen van het klimaat, de klimaattransitie en de impact hiervan op pensioenfondsen.

Het bestuur heeft tijdens zijn najaarsbrainstorm in oktober zijn 3-jaarlijkse 'deep-dive' in de SIRA gedaan. Onder begeleiding van de Compliance Officer heeft het bestuur een aantal van de scenario's uitgediept en de integrity risk appetite bijgesteld.

In 2022 heeft de commissie GRC een risicoanalyse opgesteld (zie ook resultaten focusdossier 1). Samen met de verschillende gremia/commissies van SPF zijn de belangrijkste risico's geïdentificeerd en beoordeeld. Er zijn risico-eigenaren benoemd (commissies) welke in de lead zijn ten aanzien van de identificatie van nieuwe risico's, en het op kwartaalbasis beoordelen, beheersen, monitoren en rapporteren ten aanzien van deze risico's. De commissie GRC faciliteert de analyse en het bewustzijn, challengeert de beoordeling en rapportages en agendeert deze op de bestuursvergadering en overleggen met DPF en het VO.

Sub 7. Samenwerken binnen de pensioensector:

In 2022 heeft SPF in het kader van de transitie de samenwerking met vele partijen gezocht. Niet alleen via de Pensioenfederatie, maar ook via APS is het gesprek met verschillende bestuurders van andere pensioenfondsen, maar ook met adviseurs en deskundigen tot stand gekomen. Aangezien SPF tot de early movers behoort is de transitie een proces van vallen en opstaan, waardoor dit vooral van onderaf vorm wordt gegeven. Het mooie daarvan is dat we dit met zijn allen doen en dat het daarom ook echt van onszelf is.

Doordat SPF ook de eerste partij voor APS en Achmea IM is waarmee zij de transitie gaan doen, doen we het echt in een coproductie. Er wordt met elkaar het wiel uitgevonden en dat is in het voordeel voor beide partijen.

De echte inhoudelijke samenwerking met andere pensioenfondsen is nog niet van de grond gekomen. SPF deelt wel meer en meer ervaringen en zelfs inhoudelijke documenten. Binnen de Kring van Beroepspensioenfondsen gaat het traag, maar wel de goede kant op. Op 23 februari 2023 heeft een eerste conferentie over de (on)mogelijkheden van nadere samenwerking plaatsgevonden.

Ontwikkeling financiële positie pensioenfonds 2022

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is een maatstaf voor de financiële gezondheid van een pensioenfonds. Het herstel van de dekkingsgraad van SPF zette zich in 2022 voort ten opzichte van 2021. Hoewel de resultaten op de beleggingen tegenvielen, liep de dekkingsgraad van SPF op door de stijging van de rente. Op 31 december 2022 was de actuele dekkingsgraad van SPF 117,1%.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. Ultimo 2021 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 100,0% en per 31 december 2022 113,1%.

Premiedeckingsgraad

De premiedeckingsgraad is naar verwachting ook in de komende jaren lager dan 100%. Het Bestuur heeft in 2022 besloten om de premiepercentages in 2023 licht te verhogen met circa 1,0% voor deelnemers zonder partner en 0,9% te verhogen voor deelnemers met partner ten opzichte van de premiepercentages 2022. De stijging wordt deels veroorzaakt door de verhoging van de solvabiliteitsopslag en het aanpassen van het startjaar AG Prognosetafel 2020 (stijging levensverwachting). Een grotere verhoging wordt door het bestuur als niet gepast geacht, gezien het draagvlakrisico. SPF focust op een zo snel mogelijke overgang naar het nieuwe pensioenstelsel om de periode van uitholling van de dekkingsgraad door de lage premiedeckingsgraad te beperken.

Herstelplan per 1 januari 2022

De beleidsdekkingsgraad lag eind 2021 met 100,0% lager dan de per 31 december 2021 vereiste dekkingsgraad (118,6%). Dit betekent dat het lopende herstelplan geactualiseerd moest worden naar de situatie per 1 januari 2022. SPF heeft dan ook in 2022 een evaluatie van het herstelplan ingediend bij DNB. Hieruit blijkt dat de financiële positie van SPF in 2031 is hersteld.

De beleidsdekkingsgraad van SPF ligt eind 2021 (100,0%) zes jaar achtereenvolgens onder de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,3%. Volgens het Financieel Toetsingskader (FTK) moet SPF dan een onvoorwaardelijke korting doorvoeren zodat de dekkingsgraad per direct herstelt naar 104,3%. Maar doordat de actuele dekkingsgraad eind 2021 105,3% was en daarmee hoger ligt dan 104,3%, hoeft SPF geen verlaging door te voeren. Uit het geactualiseerde herstelplan blijkt dat de voorwaardelijke indexatie naar verwachting vanaf 2025 weer deels mogelijk is.

Volgens de evaluatie van het herstelplan is ook geen verlaging als gevolg van de minimaal vereiste dekkingsgraadeis nodig. Een verlaging is immers een 'ultimum remedium' en brengt bovendien draagvlakrisico's met zich mee. Daarbij laten eerste inschattingen, op basis van de huidige financiële positie en wat nu bekend is omtrent het nieuwe pensioenstelsel en de transitieperiode, zien dat een verlaging de komende jaren naar verwachting niet nodig is. Daarbij is er ook nog onzekerheid over de invulling van het transitie-FTK en de nieuwe pensioencontracten. Waardoor op dit moment nog geen integrale evenwichtige belangenafweging mogelijk is ten aanzien van premie, pensioenopbouw, verlagen en indexeren voor de gehele transitieperiode.

Financiële positie op 31 december 2022

De beleidsdekkingsgraad (113,1%) en actuele dekkingsgraad (117,1%) van SPF liggen eind 2022 boven de minimaal vereiste dekkingsgraad (104,3%). Omdat de beleidsdekkingsgraad eind 2022 hoger ligt dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, is er geen sprake meer van een dekkingstekort. Dat betekent dat het gevaar van een verlaging vanwege aanhoudend dekkingstekort is geweken.

De beleidsdekkingsgraad (113,1%) van SPF ligt lager dan vereiste dekkingsgraad (119,5%) waardoor een actualisatie van het herstelplan nodig is in 2023. SPF is verplicht om vóór 1 april 2023 opnieuw een herstelplan in te dienen bij DNB.

Risicohouding

Het beleid van het pensioenfonds moet aansluiten bij de risicohouding van het pensioenfonds. De risicohouding van het pensioenfonds is gedefinieerd als:

- de mate waarin SPF bereid is (beleggings)risico's te nemen mede in relatie tot de ambitie en risicohouding van de deelnemers (na overleg met het VO en DPF), én
- de mate waarin SPF risico's kan lopen gegeven de (overige) kenmerken van SPF.

De kwalitatieve risicohouding luidt: "de actieve deelnemers en de gepensioneerden hebben de wens tot handhaving van het risicoprofiel van SPF. Daarbij moet de focus zijn op beleggen voor de lange termijn. De deelnemers en pensioengerechtigden willen dat relatief snel tot toeslagverlening kan worden overgegaan. Daarbij is een kans op beperkte negatieve schokken acceptabel."

Uitgaande van de kenmerken en de financiële ambities van SPF en het bovengenoemde overleg met de deelnemers heeft SPF zowel een risicohouding voor de korte als voor de lange termijn bepaald.

Voor de korte termijn is de risicohouding vastgelegd in termen van een bandbreedte van de vereiste dekkingsgraad. De vereiste dekkingsgraad geeft aan welke buffer SPF moet aanhouden om, gegeven de beleggingsrisico's en actuariële risico's, op de korte termijn nadelige gevolgen van de ontwikkeling op met name beleggingsgebied te kunnen opvangen.

Voor de lange termijn is de risicohouding vastgelegd in termen van het verwachte pensioenresultaat. Vanuit de vereiste dekkingsgraad blijft het de ambitie van SPF op lange termijn bezien een jaarlijkse toeslag van gemiddeld ten minste 3% te geven. Voor het bepalen van een ondergrens van het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad heeft SPF rekening gehouden met de onvoorwaardelijke jaarlijkse toeslag in de regeling van 2%. SPF hanteert dit als ondergrens voor het gemiddeld te behalen pensioenresultaat.

Haalbaarheidstoets 2022

Jaarlijks wordt met een haalbaarheidstoets vastgesteld hoe de actuele financiële situatie zich verhoudt tot de geformuleerde lange termijn risicohouding. Bij deze toets wordt het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slechtweerscenario berekend en wordt getoetst of deze uitkomsten liggen binnen de grenzen die voor deze waarden door SPF zijn geformuleerd. In 2022 is gerekend met een door DNB voorgeschreven economische scenarioset op basis van de Commissie Parameters 2019.

De uitkomsten van de haalbaarheidstoets 2022 laten zien dat het verwacht pensioenresultaat berekend vanuit de financiële positie ultimo 2021 gelijk is aan 190,7%. Het pensioenresultaat in een slecht weer scenario is 50,4% lager dan in het verwacht scenario. In de aanvangshaalbaarheidstoets is de ondergrens van het verwacht pensioenresultaat gesteld op 107%. De maximale afwijking in het slechtweerscenario is daarbij vastgesteld op 50%. Samen vormen deze ondergrenzen de lange termijn risicohouding van SPF.

Het verwachte pensioenresultaat blijft boven de vastgestelde ondergrens van 107%. Echter de afwijking van het pensioenresultaat in slecht weer ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat is nu 0,4% hoger dan de vastgestelde ondergrens van 50%. De ondergrenzen uit de in 2015 vastgestelde wettelijke lange termijn risicohouding worden daarmee overschreden. Het bestuur is in overleg getreden met het verantwoordingsorgaan en DPF over de risicohouding en mogelijke aanpassingen van het contract in de context van de Wet toekomst pensioenen. Daarnaast is de ondergrens voor de afwijking van het pensioenresultaat in slecht weer weliswaar overschreden, maar in absolute zin is het pensioenresultaat in slecht weer afgelopen jaar gestegen naar 94,5%, dankzij de betere financiële positie van SPF ultimo 2021. Ten tijde van het vaststellen van de ondergrenzen primo 2015 kwam de ondergrens voor het pensioenresultaat in slecht weer uit op circa 85%. Het bestuur heeft in overleg met het verantwoordingsorgaan en DPF besloten dat er geen additionele maatregelen nodig zijn. In het kader van het pensioenakkoord is SPF reeds in gesprek met alle betrokkenen om de ambitie en risicohouding in het licht van de voorgenomen overstap naar een flexibele premiereregeling opnieuw te bekijken.

De actuele ontwikkelingen op de financiële markten en de gevolgen voor SPF

In het afgelopen jaar zijn wij geconfronteerd met een aantal zware uitdagingen die onze wereldeconomie hebben beïnvloed en daarmee ook de financiële situatie van SPF. Na de Coronapandemie diende zich een nieuwe crisis aan in de vorm van oorlog in Oekraïne. Hoewel er in eerste instantie hoop bestond dat de gevolgen van deze crisis beperkt zouden blijven door middel van economische en politieke sancties, is inmiddels duidelijk geworden dat deze ingrijpende gevolgen heeft.

Het conflict tussen Rusland en Oekraïne duurt al ruim een jaar en het einde lijkt nog niet in zicht te zijn. Het uitgebreide sanctiepakket, dat gaandeweg in 2022 steeds verder is uitgebreid, heeft nog niet het gewenste effect gehad. Hoewel de economieën van Rusland en Oekraïne op zichzelf relatief klein zijn, hebben de gevolgen van het conflict zich ook op de wereldeconomie laten voelen. Inflatiecijfers die tot voor kort niet voor mogelijk werden gehouden, zijn momenteel gerealiseerd als gevolg van sterk stijgende kosten voor energie en levensonderhoud. Dit heeft veel regeringen ertoe aangezet een breed pakket aan financiële steunmaatregelen te implementeren, terwijl centrale banken aanzienlijke monetaire verkrapping hebben toegepast door steunpakketten af te bouwen en beleidsrentes stapsgewijs maar gestaag te verhogen.

Hoewel deze verhoogde beleidsrentes hun effecten op de economie hebben gehad, is het tot op heden gelukt om een recessie af te wenden. Echter, er blijven onzekerheden bestaan met betrekking tot de ontwikkelingen in de wereldpolitiek als gevolg van de Russische inval in Oekraïne.

De financiële situatie van SPF werd in het afgelopen jaar negatief beïnvloed door de geopolitieke ontwikkelingen in het algemeen, de toenemende spanningen wereldwijd en de oorlog in Oekraïne in het bijzonder. Op 31 december 2022 zijn de beleggingen van SPF € 1.158.809 minder waard dan aan het begin van het jaar. De keerzijde hiervan is dat de beleidsdekkingsgraad steeg met 13,1% naar 113,1% op 31 december ten opzichte van 1 januari 2022. Het bestuur van SPF heeft echter besloten om, ondanks de stijging van de dekkingsgraad, de pensioenen niet extra te indexeren. Dit besluit is genomen om de reden dat SPF zo snel als mogelijk over wil stappen naar het nieuwe pensioenstelsel. Voldoende financiële reserves zijn daarbij belangrijk.

De afgelopen weken is er onrust ontstaan in de bankenwereld met het omvallen van de Amerikaanse Silicon Valley Bank en de overname van de Zwitserse bank Credit Suisse. De Europese Centrale Bank heeft maatregelen genomen om centrale banken makkelijker dollars te laten lenen en zo de stabiliteit van de financiële markten te verbeteren. Het bestuur van SPF blijft ook in 2023 deze ontwikkelingen en de gevolgen hiervan op onze samenleving, economie en het pensioenfonds volgen.

Uitvoering communicatiebeleid

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen en activiteiten van SPF in 2022 op het gebied van communicatie.

Doelstellingen

Als het gaat om communicatie met de deelnemers houdt SPF vast aan een gefundeerde aanpak. Het uitgangspunt is zoveel mogelijk digitaal te communiceren en deelnemers te faciliteren. Ook in 2022 richtten we ons op drie strategieën:

- Draagvlak vergroten - door deelnemers te leren kennen en begrijpen creëert SPF verbondenheid met hen en vergroot het draagvlak;
- Bewustzijn vergroten - door te weten wat er speelt bij de deelnemers kan SPF hen relevante en juiste informatie verschaffen en maakt SPF deelnemers bewust van hun financiële toekomst;
- Servicegerichtheid - door gepersonaliseerde en toegankelijke (digitale) hulpmiddelen te bieden zorgt SPF voor service die aansluit op de behoeftes van de deelnemers.

Draagvlak vergroten

In 2022 werd geprobeerd om de daling van het draagvlak af te vlakken. Op basis van de jaarlijkse analyse is veel aandacht uit gegaan naar de nieuwe deelnemer, die bij aanmelding al dan niet kiest voor het lidmaatschap van DPF. Presentaties op hogescholen en een inhoudelijke rol tijdens een webinar van het KNGF zorgden er voor dat studenten fysiotherapie al voor hun afstuderen weten dat SPF en DPF er zijn. Studenten fysiotherapie worden onder andere geïnformeerd over de eigen verantwoordelijkheid om zich in te schrijven bij SPF. Het online aanmeldproces is aangepast, op basis van de opgedane kennis in de inspiratiesessies die de communicatie commissie hield. Daarbij zorgden praktijkbezoeken, door bestuurders van DPF en SPF en leden van de Verenigingsraad, voor een persoonlijk contact met diverse deelnemersgroepen.

SPF en DPF monitoren de ontwikkeling van het draagvlak door onder andere elk kwartaal te kijken naar het percentage leden wat voortvloeit uit de aanwas nieuwe deelnemers van SPF. In het eerste kwartaal van 2022 zagen we de trend van eind 2021 voortzetten en koos bijna 64% voor het lidmaatschap. De andere kwartalen in 2022 bleef dit resultaat achter, 56% van de nieuwe deelnemers koos voor het lidmaatschap van DPF. Dit zorgt uiteindelijk voor een negatief effect op het officiële draagvlak. Wel bleek dat de daling van het draagvlak is afgeremd in 2022 ten opzichte van eerdere jaren. Dit kwam mede doordat zich ook minder deelnemers tussentijds hebben afgemeld als lid van DPF.

Inzicht geven in beweegredenen om te kiezen voor het lidmaatschap en actieve promotie van het lidmaatschap voor DPF staan centraal in 2023. Met het geplande referendum rondom het nabestaandenpensioen in de eerste helft van 2023 kunnen leden, meer dan ooit, hun stem laten gelden.

Bewustzijn vergroten

De campagne 'Pensioenakkoord' heeft als doel om deelnemers mee te nemen in alle ontwikkelingen rondom het nieuwe pensioenakkoord, de nieuwe pensioenregeling van SPF en de keuzes die DPF te maken heeft. Er werden 3 webinars georganiseerd die goed bezocht en vooral ook positief beoordeeld werden door deelnemers. Daarnaast zorgden we voor informatievoorziening op de website, via de e-SPF, het FysioMagazine en zetten we de kanalen in van KNGF, werkgeversvereniging en werknemersvereniging.

Hiernaast gaven we aandacht aan de campagne 'Maatschappelijk Verantwoord Beleggen'. Met een groot onderzoek en bijbehorende communicatie hebben we de mening van de deelnemers in de volledige breedte uitgevraagd. De respons was goed met 9,5% en de overall mening van de deelnemers is positief over het MVB-beleid wat SPF nu al voert. Het onderzoek heeft ervoor gezorgd dat MVB een meer prominente rol krijgt in het communicatiebeleid van SPF om zodoende het bewustzijn van deelnemers te vergroten.

Servicegerichtheid

In 2022 hield SPF een pilot rondom het proces Inkomensopgave in combinatie met UWV. Deelnemers in loondienst kregen een zgn. voor ingevulde inkomensopgave thuis gestuurd. Indien deze niet klopte, kon men na inloggen op het portaal de juiste inkomensgegevens aan SPF doorgeven. Uit een uitvraag achteraf bleek dat deelnemers de invulling van de pilot zeer konden waarderen. Dit heeft ertoe geleid dat SPF vanaf nu middels de UWV koppeling de deelnemers in loondienst op weg helpt met de Inkomensopgave.

Ook deed SPF in 2022 onderzoek naar de gebruiksvriendelijkheid van de processen 'Aanmelden' en 'Inkomensopgave'. Na het doorlopen van het proces kregen deelnemers een korte uitvraag over hun ervaring. Naast een beoordeling, konden deelnemers ook vrije feedback geven aan SPF: wat kan beter en wat gaat goed? Die input is, waar mogelijk, meegenomen in de verfijning van de processen 'Aanmelden' en 'Inkomensopgave'.

Ook dit jaar was er speciale aandacht voor deelnemers die hun pensioenkeuzes volledig online hebben doorgegeven. Zowel actieven als slapers beoordeelden het proces online pensioneren gemiddeld met een 7,5. Deelnemers gaven aan dat ondanks de goede informatievoorziening, er nog steeds behoefte is aan een persoonlijk gesprek en informatie over uitruilen van partnerpensioen. Dit onderzoek naar aanleiding van het proces 'Online pensioneren' blijft SPF periodiek uitvoeren. Zo probeert SPF het online pensioneren zo prettig mogelijk in te richten.

Digitaal als uitgangspunt

Ook in 2022 stond digitale communicatie centraal in het contact tussen SPF en haar deelnemers. Het digitale FysioMagazine is in 2022 twee keer gepubliceerd. Er waren speciale edities voor actieven en gepensioneerden. In het FysioMagazine gaan we dieper in op actuele, relevante onderwerpen.

SPF stuurde in 2022 gericht specifieke e-mailberichten uit aan diverse groepen deelnemers. Daarnaast kwam zeven keer de e-SPF nieuwsbrief uit. Alle deelnemers van wie SPF over het e-mailadres beschikt ontvangen deze digitale post. Via de e-SPF bracht SPF actuele onderwerpen onder de aandacht. De e-mailberichten variëren van een uitnodiging tot het mee doen aan een onderzoek, het lezen van het magazine waarin extra informatie over het proces 'inkomen opgeven' wordt gegeven of de keuzes die men heeft rondom pensioen.

Ontwikkelingen in 2023

In 2023 staan de voorbereidingen voor het nieuwe pensioencontract centraal. Als alles goed gaat, wordt de pensioenwetgeving definitief vastgesteld. DPF gaat samen met de leden een aantal beslissingen officieel vastleggen. Een referendum over het nabestaandenpensioen staat gepland. SPF gaat door met haar deelnemers zo goed mogelijk te informeren over wat komen gaat en wat de impact is van de veranderingen.

Het is van belang om deelnemers goed te informeren en ook de verwachtingen te regisseren. Het komende jaar zet SPF naast bovengenoemde en de wettelijke verplichte communicatie de volgende communicatiekanalen in:

- E-Fysiopensioen
- Fysiomagazine
- E-mail
- Website
- Webinars
- Presentatie Hogescholen
- 57+ brief
- Verkort jaarverslag
- Nieuwsbrieven van KNGF, Werkgeversvereniging, Werknemersvereniging

SPF maakt haar communicatieambitie SMART: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden. SPF verbindt daarvoor key performance indicatoren (kpi's) aan deze doelstellingen en maakt deze daardoor meetbaar. De kpi's staan in het communicatie jaarplan 2023. Ook is concreet bepaald wanneer en hoe SPF deze gaat meten en evalueren.

GOED PENSIOENFONDSBESTUUR

SPF hanteert in het verslagjaar onveranderd het paritaire bestuursmodel. Met dit bestuursmodel als uitgangspunt wordt in deze paragraaf nader ingegaan op de doelstellingen en activiteiten van SPF op het gebied van goed pensioenfondsbestuur. Goed pensioenfondsbestuur heeft niet alleen betrekking op besturen, maar ook op de organen van SPF.

Code Pensioenfondsen

Pensioenfondsen moeten zich houden aan de Code Pensioenfondsen (hierna; de Code). In de Code staan normen voor goed pensioenfondsbestuur. De Code is in 2018 wettelijk verankerd en is ingedeeld langs 8 thema's.

De Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen kijkt jaarlijks naar de naleving van de Code. De normen in de Code zijn weliswaar leidend, maar de Code laat ook ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van het fondsbestuur in de beleidskeuzes die het maakt ("pas toe of leg uit"). Het doel van de Code is het bewustzijn van "goed pensioenfondsbestuur" te stimuleren bij bestuurders, leden van het intern toezicht en leden van de fondsorganen; het gaat om de "state of mind".

Pas toe of leg uit

Pensioenfondsen mogen de Code naleven volgens "het pas toe of leg uit beginsel". Dit betekent dat een pensioenfonds de normen van de Code toepast of in het bestuursverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast. SPF past de normen van de Code vrijwel volledig toe. Per thema wordt de naleving van de normen van de Code Pensioenfondsen nader toegelicht. Hierbij wordt tevens toegelicht waar SPF afwijkt van de normen van de Code.

Thema 1: Vertrouwen waarmaken

Dit thema draait om het waarmaken van het vertrouwen dat gesteld is in de degene die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen, wat kan blijken uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en een zorgvuldig risicomanagement. De normen die vallen onder dit thema zien onder andere op een evenwichtige belangenafweging, heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus, adequaat risicomanagement en risicobewustzijn.

De normen van dit thema worden door SPF nageleefd. Dit blijkt in 2022 onder andere uit: het actualiseren van het Integraal risicomanagementbeleid met kwartaalcycli, het opstellen van de risicoanalyse omtrent het nieuwe pensioencontract, de evaluatie en vaststelling van de focusdossiers, het organiseren van twee brainstormdagen en de uitvraag van MVB.

Thema 2: Verantwoordelijkheid nemen

De verantwoordelijkheid die het bestuur neemt voor de uitvoering van de pensioenregeling staat centraal in dit thema. De normen die hieraan verbonden zijn zien op de taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering, de inrichting en evaluatie van de uitbesteding en het beloningsbeleid van uitbestedingspartijen. SPF leeft deze normen na. Dit blijkt onder andere uit de rol die SPF pakt ten aanzien van de transitie naar het nieuwe pensioencontract, het herijken van het uitbestedingsbeleid, het beoordelen van de uitbestedingsovereenkomsten en het beloningsbeleid van uitvoeringsorganisaties.

Thema 3: Integer handelen

Dit thema ziet op het bevorderen van een cultuur van integriteit en compliance door het bestuur van het pensioenfonds. De normen in dit thema zien onder andere op het hebben van en naleven van een interne gedragscode, het melden van nevenfuncties en het aanwezig zijn van een klokkenluidersregeling. SPF leeft deze normen na. In 2022 is de gewenste risicocultuur opgenomen in het Integraal risicomanagementbeleid en de audit integriteitsbeleid uitgevoerd door de SFH Interne Audit.

Thema 4: Kwaliteit nastreven

Met het nastreven van kwaliteit wordt in dit thema bedoeld dat het pensioenfonds hoge kwaliteitseisen stelt, daar beleid op voert en een 'lerende' organisatie is. De normen zien op het verantwoordelijkheid nemen voor zorgvuldige, kritische en onafhankelijke besluitvorming en procedures. Maar ook het verzorgen van permanente educatie en het openstaan voor kritiek en het leren van fouten. Daarnaast zien deze ook op de periodieke evaluatie van het bestuur en het verantwoordingsorgaan. In 2022 heeft er een collectieve evaluatie van het bestuur en het verantwoordingsorgaan van SPF onder leiding van een externe adviseur plaatsgevonden. Hierbij was onder andere aandacht voor de dynamiek binnen het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Daarnaast heeft het bestuur gezamenlijk op het fonds toegespitste workshop over datakwaliteit gevolgd.

Thema 5: zorgvuldig benoemen

Dit thema ziet op het zorgvuldig handelen van het pensioenfonds bij (her)benoeming en ontslag. Maar ziet ook op het zorgen voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het pensioenfonds. De normen in dit thema zien op de samenstelling van het bestuur als afspiegeling van de belanghebbenden bij het fonds, de geschiktheid en continuïteit. En ook op de zittingsduur, de bevoegdheden tot benoeming en ontslag en de manier van zoeken naar nieuwe leden van de gremia van het pensioenfonds. SPF heeft in 2022 het reglement Commissie Geschiktheid en Opvolging geactualiseerd. Daarnaast zijn er in 2022 twee vrouwelijke bestuursleden jonger dan 40 jaar benoemd.

Niet alle normen van dit thema worden door SPF nageleefd. SPF wijkt af van norm 34 van de Code Pensioenfonds, die inhoudt dat de zittingsduur van een bestuurslid en een VO-lid maximaal vier jaar is. Een herbenoeming kan maximaal twee keer plaatsvinden en de totale zittingstermijn is maximaal twaalf jaar. De zittingsduur van bestuursleden en VO-leden is in afwijking van de Code vastgesteld op maximaal zes jaar. Een herbenoeming kan maximaal één keer plaatsvinden. De maximale zittingstermijn is wel in overeenstemming met de Code, namelijk twaalf jaar. Er is gekozen voor twee zittingstermijnen van elk zes jaar met het oog op de continuïteits- en kennisborging. Die continuïteit- en kennisborging binnen het bestuur en het VO, en daarmee de zittingstermijnen, worden gemonitord en geëvalueerd door de commissie Geschiktheid en Opvolging. SPF heeft bewust gekozen voor afwijking van norm 34 van de Code en heeft momenteel geen voornemen om de duur van zittingstermijnen te wijzigen.

De continuïteit en kennisborging is essentieel en nog meer van belang in de periode van transitie naar een nieuw pensioencontract. Per 21 februari 2022 zijn de twee aspirant bestuursleden benoemd tot bestuurslid van SPF, beide vrouwen van onder de veertig met een geschiktheid op verschillende aandachtsgebieden. Met het oog op de continuïteit, senioriteit en kennisborging binnen het bestuur en de beleggingsadviescommissie is in overleg met het verantwoordingsorgaan en de deelnemersvereniging besloten om de mogelijkheid te creëren om de termijn van een bestuurslid tijdelijk te verlengen als een onvoorziene continuïteitsprobleem ontstaat in termen van bemensing en/of kennisborging in het bestuur. Dit is in de statuten vastgelegd. In dat kader is er voor de heer Sillen de mogelijkheid gecreëerd zijn laatste termijn met maximaal twee jaar te verlengen. Dit betekent dat hun totale zittingstermijn langer dan de maximale twaalf jaar kan duren. De termijn van de heer Sillen is uiteindelijk met 2 jaar verlengd tot 1 januari 2025. Door het benoemen van twee nieuwe bestuursleden en het langer aanblijven van de heer Sillen is de continuïteit van de bezetting van het bestuur gewaarborgd.

Het verantwoordingsorgaan kende in 2022 vijf leden. De twee aspirant-leden zijn per 1 januari 2022 benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan. Per 1 januari 2023 is de heer Teunissen voor zijn tweede termijn benoemd welke loopt tot ultimo 2028.

Thema 6: Gepast belonen

Dit thema ziet op het voeren van een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie door een pensioenfonds. De normen zien op het aanwezig zijn van een beheerst, passend en duurzaam beloningsbeleid. Er dient terughoudend om te worden gegaan met prestatiegerelateerde vergoedingen en te hoge beloningen voor het intern toezicht. Daarnaast dient er geen sprake te zijn van transitie- of ontslagvergoedingen voor de bestuursleden of de leden van het intern toezicht.

SPF heeft in 2021 het beloningsbeleid geactualiseerd. Met deze actualisatie is het aangepaste beloningsbeleid van het bestuur per 1 juli 2021 meegenomen. Daarnaast is de defungeringsregeling per 1 januari 2022 afgeschaft. De defungeringsregeling was bedoeld ter compensatie van de tijd die een bestuurslid nodig heeft voor het opbouwen van zijn of haar werkzaamheden naar het oude niveau, na beëindiging van de bestuursfunctie bij SPF.

In het kader van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan over de wijziging van de variabele beloning naar een vaste beloningssystematiek voor het bestuur, heeft het bestuur aan het verantwoordingsorgaan gevraagd om zelf na te denken over hun eigen beloningssystematiek. Hierover zijn verschillende overleggen gevoerd tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Per 1 januari 2023 is ook het verantwoordingsorgaan overgegaan op een vaste beloningssystematiek.

Thema 7: Toezicht houden en inspraak waarborgen

In dit thema staat het waarborgen van intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering door het pensioenfonds centraal. De normen hebben betrekking op de werkwijze van de visitatiecommissie, de wijze waarop het bestuur de aanbevelingen van het intern toezicht meeweegt in de besluitvorming, de dialoog tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan en de werkzaamheden van en evaluatie van de certificerend actuaris en accountant. SPF leeft deze normen na. Onder andere door de aanbevelingen van het intern toezicht en het verantwoordingsorgaan gedurende het jaar te behandelen en terug te koppelen.

Thema 8: Transparantie bevorderen

Dit thema ziet op het nastreven van openheid, het verantwoording afleggen over gevoerd beleid en het communiceren over de missie, strategie en de risico's door een pensioenfonds. De normen zien onder andere op het inzicht geven in de missie, visie en strategie, de (wijze van) uitvoering van het beleid en de overwegingen ten aanzien van verantwoord beleggen. Ook dient een pensioenfonds een adequate klachten- en geschillenprocedure te hebben. SPF leeft dit thema na onder andere door het publiceren van de halfjaarverslagen over maatschappelijk verantwoord beleggen op de website. SPF heeft een laagdrempelige en oplossingsgerichte klachtenprocedure waarin zij elke uiting van ongenoegen als een klacht behandelt. Alle klachten worden geregistreerd en op kwartaalbasis, zowel binnen de communicatiecommissie als met het dagelijks bestuur, besproken. Waar nodig wordt beleid aangepast of worden nieuwe acties uitgezet.

In het kader van de nieuw opgestelde Gedragslijn klachten en geschillen heeft de Pensioenfederatie alle pensioenfondsen gevraagd een zelfevaluatie te doen met betrekking tot klachtafhandeling. Ook SPF heeft deze zelfevaluatie gedaan. In 2023 geeft SPF op basis van de eerdere scores aan op welke wijze zij de scores wil aanscherpen teneinde tot een nog betere afhandeling van klachten en geschillen te komen.

Rapportagenormen

De Code kent daarnaast acht normen die de rapportage over de naleving van deze normen behoeven, de zogeheten "rapportagenormen". Het gaat om de volgende normen:

Rapportagenorm	Voldoet pensioenfonds aan de norm	Toelichting
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het fonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur rapporteert in diverse hoofdstukken van dit bestuursverslag over het beleid dat het in 2022 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte.
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	SPF beschikt over een geschiktheidsbeleidsplan en diversiteitsbeleid. SPF zoekt bij het streven naar diversiteit aansluiting bij het afspiegelingsbeginnsel. Dit uitgangspunt geldt voor het bestuur, de leden van het VO en het Fysiopensioenforum. De diversiteit die beoogd wordt sluit aan bij de diversiteit in de beroepsgroep. SPF kent per orgaan een rooster van aftreden. Daarnaast kent SPF een Commissie van Geschiktheid en Opvolging die onder meer tot taak heeft gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen ten aanzien van werving en selectie van nieuwe bestuursleden, het VO en het Fysiopensioenforum en indien van toepassing commissie en werkgroepleden.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste 1 vrouw en 1 man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Ja	In 2022 ziet de samenstelling van de verschillende organen als volgt uit: Bestuur: 3 vrouwelijke bestuursleden uit 1960, 1983 en 1985 5 mannelijke bestuursleden uit 1958 (2), 1982 (2) en 1984 VO: 2 vrouwelijke leden uit 1951 en 1977 3 mannelijke leden uit 1959, 1985 en 1988
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	In dit bestuursverslag doet de visitatiecommissie verslag van het gevoerde toezicht over de toepassing van de Code door SPF.
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In verschillende fondsdocumenten, waaronder dit bestuursverslag, besteedt het bestuur aandacht aan missie, visie en strategie van SPF.

Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	SPF heeft als basis voor zijn beleggingsbeleid zogenoemde beleggings-overtuigingen geformuleerd en daarbij is ook een belief over Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) opgenomen. SPF kent een eigen MVB-beleid en halfjaarlijks wordt hierover gerapporteerd op de eigen website. In de "Verklaring inzake de beleggingsbeginselen" is ook een paragraaf opgenomen over MVB. Deze verklaring is ook te vinden op de website van SPF.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	SPF kent een interne gedragscode en rapporteert over de naleving daarvan in dit bestuursverslag. SPF volgt de Modelgedragscode van de Pensioenfederatie, met dien verstande dat SPF geen insiders kent en derhalve de daarop betrekking hebbende artikelen niet heeft opgenomen. Aan het begin van elke bestuursvergadering is er ruimte om meldingen te doen op grond van de gedragscode, zoals nevenfuncties en uitnodigingen. De compliance officer doet jaarlijks verslag van de naleving van de interne gedragscode. Het eindoordeel van dit verslag is in dit bestuursverslag opgenomen. In het najaar hebben alle individuele evaluatiegesprekken met bestuursleden plaatsgehad. Daarnaast heeft er een gemeenschappelijke sessie plaatsgevonden onder leiding van een externe adviseur.
Norm 65 Het fonds zorgt voor een adequate klachten- en geschilprocedure die voor belanghebbenden toegankelijk is.	Ja	SPF kent een klachten- en geschillenprocedure die op de website van SPF is gepubliceerd. Op de website is ook de werkwijze over de indiening van een klacht dan wel over het aanhangig maken van een geschil toegelicht. Ook heeft SPF een Reglement van Geschillen voor de Commissie van Geschillen, een onafhankelijke beroepsinstantie voor de klager die het niet eens is met de beslissing op zijn klacht of geschil. SPF heeft de procedure om te klagen laagdrempelig gemaakt en deze wordt steeds aan de hand van strakke termijnen doorlopen en sluit aan bij de kernwaarde "oplossingsgericht zijn". In 2022 was er één geschil. Eind 2021 stond er nog één klacht open. Deze klacht is in 2022 afgehandeld. In 2022 zijn er 113 klachten ontvangen. 110 van deze klachten zijn in 2022 afgehandeld. Eind 2022 stonden er nog drie klachten open, die kort na de jaarwisseling zijn afgehandeld. In 2021 is er één rechtszaak aanhangig gemaakt door een deelnemer tegen SPF. Deze rechtszaak wordt in 2023 door de rechter in behandeling genomen.

Evaluatie geschiktheid en functioneren

Het bestuur heeft een procedure vastgesteld voor een periodieke zelfevaluatie. Het bestuur evalueert jaarlijks het eigen collectieve functioneren, het functioneren van de individuele bestuursleden en het functioneren van de verschillende commissies. Ook het verantwoordingsorgaan evalueert regelmatig het eigen functioneren. Het doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit en het functioneren van het bestuur en het verantwoordingsorgaan in stand te houden en/of te verbeteren.

Bij de evaluatie van de individuele bestuursleden is aandacht voor geschiktheid van het bestuurslid, de verdere ontwikkeling van het bestuurslid en functioneren van het bestuurslid binnen het bestuur.

Minimaal eens in de drie jaar wordt er een externe adviseur betrokken bij de beoordeling van het functioneren van het bestuur als collectief. In het najaar van 2022 heeft een collectieve evaluatie van het bestuur plaatsgevonden waarbij een externe adviseur betrokken was. Hierbij was aandacht voor de cultuur, het gedrag en de motivatie van de bestuursleden die werden besproken aan de hand van de thema's: leiderschap, teamdynamiek, evenwichtige besluitvorming, communicatie en de omgang met derden.

Op grond van de bevindingen wordt het geschiktheidsbeleidsplan zo nodig verder aangescherpt en waar nodig gerichte deskundigheidsbevordering ingezet. Alle bestuursleden zijn individueel voldoende geschikt en de geschiktheid van het bestuur en het verantwoordingsorgaan als geheel is op het gewenste niveau.

Intern toezicht

De visitatiecommissie voert toezicht uit op de toepassing van de Code op basis van de 8 thema's van de Code. Zie voor het verslag van het intern toezicht op pagina 94. Daarbij wordt ook ingegaan op de verhouding tussen bestuur en toezicht.

Bevindingen compliance officer

De Compliance Officer heeft geen materiële bevindingen vastgesteld ten aanzien van de naleving van de gedragscode door verbonden personen.

Gedragslijn AVG

SPF dient te voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet AVG. In 2019 heeft de Pensioenfederatie de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen (hierna; "Gedragslijn") gepubliceerd waarin invulling is gegeven aan de regels ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens voor pensioenfondsen. De Gedragslijn is op 1 juli 2019 gepubliceerd en in werking getreden. SPF heeft naar aanleiding van de AVG een privacybeleid opgesteld.

Vanaf 1 januari 2020 dienen pensioenfondsen die lid zijn van de Pensioenfederatie te rapporteren over de naleving van de Gedragslijn. Ter waarborging van de naleving van deze Gedragslijn heeft SPF verschillende beheersmaatregelen getroffen, zoals het opstellen van een verwerkingsregister en het overeenkomen van verwerkersovereenkomsten. De Privacy Officer van SPF ziet onder andere toe op de naleving van de wet- en regelgeving en rapporteert eenmaal per jaar aan het bestuur.

SPF heeft in het uitbestedingsbeleid verschillende beheersmaatregelen ingericht, zoals ISAE 3402, ISA 3000, rapportage NFR, DPIA, Control framework met key risks, interne- en of externe audits. Achmea Pensioenservices geeft in de rapportage NFR aan dat zij aan de gedragslijn voldoen. Door gebruik te maken van deze bestaande interne controle methodes van SPF wordt getoetst of de gedragslijn wordt nageleefd. Voor zover bekend bij het bestuur wordt de Gedragslijn nageleefd.

Naleving wet- en regelgeving

In overeenstemming met artikel 104 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb) wordt vermeld dat:

- SPF in het verslagjaar 2022 geen dwangsommen noch boetes zijn opgelegd;
- SPF in het verslagjaar 2022 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 166 van de Wvb is gegeven;
- in het verslagjaar 2022 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 168 van de Wvb is aangesteld;
- er geen overige overtredingen van de wet - en regelgeving bekend zijn.

Vertegenwoordiging in de Klantenraad Achmea

SPF heeft een zetel in de Klantenraad van zowel Achmea Pensioenservices als Achmea Investment Management.

PENSIOENPARAGRAAF

Pensioenregeling en het toeslagbeleid van het pensioenfonds

SPF actualiseert ten minste eenmaal per jaar het pensioenreglement. Het pensioenreglement is voor het laatst gewijzigd per bestuursbesluit van 7 december 2022. De wijziging betreft de fiscale cijfers enerzijds en materiële aanpassingen anderzijds. In het verslagjaar hingen de materiële aanpassingen samen met:

- het feit dat vanuit de verplichtstellingscontrole een deelnemer met terugwerkende kracht opgenomen kan worden in de pensioenregeling. De keuze voor PVI kan niet met terugwerkende kracht plaatsvinden. De gezondheidssituatie van de deelnemer op de datum van aanmelding is namelijk bepalend, niet de gezondheidssituatie op het moment van de start van het deelnemerschap jaren eerder;
- het opnemen van een deel van het ouderdomspensioen in één keer. Deze keuze is pas mogelijk als de keuzemogelijkheid wettelijk is vastgelegd (Wet bedrag ineens).

Kenmerken pensioenregeling per 1 januari 2023

Karakter pensioenregeling

De pensioenregeling is een uitkeringsregeling in de vorm van een geïndexeerde middelloonregeling.

Toetredingsleeftijd en pensioenrichtleeftijd

Er is geen toetredingsleeftijd van toepassing. De toetreding is afhankelijk van het moment van registratie als beroepsgenoot. De pensioenrichtleeftijd is gesteld op 67 jaar.

Pensioengrondslag

De pensioengrondslag is het beroepsinkomen van de deelnemer in dat jaar zoals gedefinieerd in artikel 3.3 en artikel 3.4 van het pensioenreglement, verminderd met de franchise zoals gedefinieerd in artikel 3.6 van het pensioenreglement. Er geldt een maximum voor dit beroepsinkomen. In artikel 3.5 van het pensioenreglement wordt aangegeven dat het maximum beroepsinkomen jaarlijks door het bestuur wordt vastgesteld. Voor 2023 is deze vastgesteld op € 35.800 voor deelnemers in loondienst en € 44.954 voor zelfstandigen.

Franchise en opbouwpercentage Ouderdomspensioen

De franchise is € 12.497 (2023) op fulltime basis en wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld. Het opbouwpercentage in de Basisregeling voor deelnemers in loondienst: 0,57% van de pensioengrondslag. Voor zelfstandig werkende deelnemers: 0,41% van de pensioengrondslag.

Vrijwillige betaling van hogere premie

Deelnemers hebben binnen de fiscale grenzen de mogelijkheid om naast de verplichte deelname, die inkomensafhankelijk is, op vrijwillige basis 11%, 22% of 33% van de premie extra in te leggen ter verbetering van de pensioenopbouw.

Pensioensoorten

De pensioenregeling kent ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen. Het ouderdomspensioen is gelijk aan de som van de per jaar van deelnemerschap verworven aanspraken. Het partnerpensioen is in beginsel 70% van het te bereiken ouderdomspensioen. Het wezenpensioen is per kind tot 23 jaar 20% van het partnerpensioen.

Premievrijstelling

De deelnemer kan zich vrijwillig verzekeren voor de voortzetting van de pensioenopbouw in geval van blijvende en volledige beroepsarbeidsongeschiktheid.

Flexibiliseringsmogelijkheden

Op de pensioneringsdatum heeft de (gewezen) deelnemer het recht zijn partnerpensioen geheel om te ruilen in een hoger ouderdomspensioen. De (gewezen) deelnemer kan het volledige ouderdomspensioen eerder of later laten ingaan. Actieve deelnemers kunnen kiezen voor deeltijdpensioen. De (gewezen) deelnemer kan bij ingang van het ouderdomspensioen kiezen voor conversie: de pensioenen worden dan eenmalig verhoogd, maar in ruil daarvoor wordt de toekomstige jaarlijkse toeslag met 3%-punt verlaagd. De conversie vindt plaats op basis van actuariële equivalentie.

Toeslagen

Op de opgebouwde pensioenaanspraken wordt jaarlijks een onvoorwaardelijke toeslag verleend van 2,0%. Afhankelijk van de financiële positie van SPF kan het bestuur echter beslissen dat een extra - voorwaardelijke - toeslag wordt verleend. De voorwaardelijke toeslag wordt gedeeltelijk uit de premie en gedeeltelijk uit overrendement gefinancierd. Voor de voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd.

Toeslagbeleid:

Met ingang van 2008 kent SPF een toeslagbeleid dat voor een deel onvoorwaardelijk en voor het overige voorwaardelijk is.

Onvoorwaardelijk toeslagbeleid:

Op basis van het onvoorwaardelijke deel van het toeslagbeleid worden vanaf 2009 de opgebouwde en ingegane pensioenen jaarlijks verhoogd met 2%.

Voorwaardelijk toeslagbeleid:

Wat betreft het voorwaardelijke toeslagbeleid beslist het bestuur jaarlijks in hoeverre de financiële positie ruimte geeft om een extra toeslag boven op de onvoorwaardelijke 2% te verlenen.

De toeslagverlening wordt gedeeltelijk uit de premie gefinancierd en gedeeltelijk uit overrendement. Voor de voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd. Het is de ambitie van SPF om boven op de onvoorwaardelijke toeslag van 2% jaarlijks gemiddeld ten minste 1% voorwaardelijke toeslag te verlenen.

SPF heeft ten behoeve van de jaarlijkse beslissing over de voorwaardelijke toeslag een leidraad vastgesteld die aangeeft hoe de hoogte van de voorwaardelijke toeslag afhangt van de financiële positie van SPF.

Leidraad voor het voorwaardelijke toeslagbeleid:

Het bestuur heeft de volgende Leidraad vastgesteld voor het toekennen van voorwaardelijke toeslagen.

Beleidsdekkingsgraad	Voorwaardelijke toeslag
Lager dan 110%	0%
Hoger dan 110%, maar lager dan 130%	n-FTK toeslagpercentage, maar ten hoogste 1%
Hoger dan 130%	n-FTK toeslagpercentage

Volgens de Leidraad hangt de voorwaardelijke toeslag af van de beleidsdekkingsgraad van SPF en het nFTK toeslagpercentage. SPF hanteert hierbij een peildatum van 30 september van elk jaar.

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen 12 maanden.

Het nFTK toeslagpercentage is het wettelijke maximale voorwaardelijke toeslagpercentage als bedoeld in artikel 132 van de Wet Verplichte Beroepspensioenregeling en artikel 15 lid 3 van het Besluit Financiële Toetsingskader pensioenfondsen.

Toeslagverlening

Op grond van het gestelde in artikel 25.1 van het pensioenreglement worden de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenrechten jaarlijks met een onvoorwaardelijke toeslag van 2,0% verhoogd.

Op 1 juli 2022 versoepelde de minister de indexatieregels tijdelijk. Om gebruik te kunnen maken van de versoepelde indexatieregels moet de beleidsdekkingsgraad én de actuele dekkingsgraad hoger zijn dan 105%. De actuele dekkingsgraad komt ook na indexatieverlening niet onder de 105%. Daarnaast moet het besluit evenwichtig worden genomen.

Het bestuur van SPF besloot op 2 november 2022 om op basis van de aanwezige (beleids)dekkingsgraad per 1 januari 2023 geen voorwaardelijke toeslag te verlenen. Elk jaar worden de pensioenen door SPF onvoorwaardelijk geïndexeerd met 2%. Waar veel pensioenfondsen de afgelopen jaren een indexatieachterstand hebben opgelopen, heeft SPF de pensioenen wel verhoogd. Door de mogelijke overgang naar het nieuwe pensioenstelsel is het belangrijk dat SPF genoeg financiële reserves heeft. Door in 2022 extra te indexeren, kan SPF bij economische tegenwind in 2023 het risico lopen dat de pensioenen gekort moeten worden.

Voorwaardelijkheidsverklaringen

Het voorwaardelijke toeslagbeleid wordt ook verwoord in een zogenaamde "voorwaardelijkheidsverklaring". SPF is wettelijk verplicht deze verklaring en de bijbehorende tekst op te nemen in al haar communicatie uitingen. De verklaring luidt in 2022 als volgt:

SPF probeert uw pensioen elk jaar extra te verhogen

Uw pensioen gaat elk jaar met 2% omhoog. Zo proberen we uw pensioen mee te laten groeien met de prijzen. Is onze financiële situatie goed genoeg? Dan kijken we of er ruimte is om de pensioenen extra te verhogen.

Per 1 januari 2023 zijn de pensioenen met 2% verhoogd. De afgelopen 5 jaar verhoogden wij de pensioenen voor deelnemers zo:

Datum verandering	Toeslagverlening	Stijging van de prijzen
1 januari 2022	2%	2,68%
1 januari 2021	2%	1,27%
1 januari 2020	2%	2,63%
1 januari 2019	2%	1,71%
1 januari 2018	2%	1,38%

De cijfers van de stijging van de prijzen zijn van het Centraal bureau voor Statistiek (CBS), de consumentenprijsindex.

Ook de komende jaren kunnen wij uw pensioen waarschijnlijk niet of maar beperkt extra verhogen. De mogelijkheid bestaat ook dat wij uw pensioen in de toekomst moeten verlagen. Wij verlagen uw pensioen als het volgens de wettelijke regels niet anders kan.

Kostentransparantie

Pensioenbeheerkosten van het pensioenfonds

Onderstaand zijn de kosten voor pensioenbeheer opgenomen. Volgens aanbevelingen van de Pensioenfederatie (gebaseerd op aantal deelnemers exclusief gewezen deelnemers) bedragen de kosten per deelnemer € 180 (2021: € 172) en volgens aanbevelingen van AFM (gebaseerd op totaal aantal deelnemers) € 143 (2021: € 137).

	2022	2021
Uitvoeringskosten in € 1.000		
Administratiekosten	4.304	3.985
Controle- en advieskosten	342	344
Bestuurskosten en kosten deelnemersraad	679	606
Overige kosten	675	697
Subsidie DPF	260	251
Totaal kosten	6.260	5.883
Waarvan kosten t.b.v. vermogensbeheer	-630	-612
	5.630	5.271
Deelnemers	23.379	23.433
Gewezen deelnemers	8.012	7.934
Pensioengerechtigden	7.913	7.237
	39.304	38.604
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in € exclusief gewezen deelnemers	180	172
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in € inclusief gewezen deelnemers	143	137

Bezoldiging bestuurders

In 2022 is voor een totaalbedrag van € 591.000 aan presentiegelden en onkostenvergoedingen aan de bestuurders, de leden van het verantwoordingsorgaan en de leden van het fysio pensioenforum uitgekeerd.

Het onder pensioenbeheerkosten opgenomen bedrag voor bestuurskosten van € 679.000 is hoger omdat hierin ook andere kosten zoals kosten voor zaalhuur en opleidingen zijn opgenomen.

De toerekening aan kosten van vermogensbeheer is gebaseerd op de bestuursnotitie "Kosten vermogensbeheer jaarwerk", die is besproken en geaccordeerd in de bestuursvergadering op 8 juli 2020. De notitie beschrijft de uitgangspunten en methodiek van de kostentoerekening. Hoofregel daarbij is dat kosten die naar hun aard feitelijk betrekking hebben op vermogensbeheer daar ook aan worden toegerekend. In afwijking van de beschreven werkwijze in de notitie, wordt voor de bestuursleden gekeken naar de beloningssystematiek, welke in juli 2021 is ingevoerd. Daarbij is afhankelijk van de rol van het bestuurslid en daarmee de mate waarin het bestuurslid zich bezighoudt met vermogensbeheer, een percentage van de beloning toegerekend aan kosten vermogensbeheer.

Kosten wettelijke toezichthouders

In het verslagjaar heeft SPF aan DNB € 300.929 (2021: € 291.138) betaald en aan AFM € 25.500 (2021: € 25.538) inzake toezichtskosten.

Benchmark met andere pensioenfondsen

In 2022 heeft het fonds een onderzoek laten uitvoeren door het Institutioneel Benchmarking Instituut over het verslagjaar 2021. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste uitkomsten opgenomen.

Resultaten IBI Benchmark	SPF	IBI peergroep	IBI universum
Complexiteit index	108	106	100
Service index	106	110	110
Kwaliteit	4.0	4.1	3.6
Pensioenbeheerskosten			
Kosten per deelnemer (volgens definitie van Pensioenfederatie)	180	216	293
Kosten per deelnemer (gemiddeld aantal deelnemers incl. slapers)	141	160	144

Het fonds presteert gemiddeld genomen vergelijkbaar ten opzichte van de peergroep en het IBI universum. De kosten per deelnemer zijn aanzienlijk lager dan de peergroep en dan het IBI universum.

Kosten vermogensbeheer

Na afloop van ieder boekjaar wordt een rapportage over de gerealiseerde kosten van het vermogensbeheer gemaakt. Deze rapportage is onderstaand opgenomen, met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en de AFM. De kosten van het vermogensbeheer van pensioenfondsen kunnen zo met elkaar worden vergeleken.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de totale kosten voor het vermogensbeheer in 2021 en 2022 (in € mln.):

	2022	2021
Gemiddeld belegd vermogen	4.286,8	4.731,2
Totale beheerkosten (excl. perf. gerelateerd)	26,9	25,8
Totale performance gerelateerde kosten	4,8	14,2
Totale transactiekosten	6,2	5,1
Totale kosten	37,9	45,1
Beheerkosten % (excl. performance gerelateerd)	0,63%	0,55%
Performance gerelateerde kosten %	0,11%	0,30%
Transactiekosten %	0,14%	0,11%
Totale kosten %	0,88%	0,96%
Hiervan is op factuurbasis betaald aan tegenpartijen	8,6	10,8
in % van gemiddeld belegd vermogen	0,20%	0,23%

De totale kosten vermogensbeheer in bovenstaande tabel zijn gelijk aan de kosten die worden gerapporteerd aan de Toezichthouder (jaarstaat J402). Bij het transparant maken van de kosten vermogensbeheer zijn de aanbevelingen en definities van de Pensioenfederatie in acht genomen. Dat wil zeggen dat de cijfers zijn gebaseerd op werkelijke kosten (indien aanwezig), hetzij een resultaat zijn van schattingen welke qua methodiek minimaal voldoen aan de vereisten van de Pensioenfederatie.

De kosten vermogensbeheer zijn te onderscheiden naar de kostencomponenten: beheerkosten, performance gerelateerde kosten en transactiekosten.

Transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze kosten zijn deels op basis van een schatting tot stand gekomen, omdat er bijvoorbeeld bij transacties in de categorie vastrentende waarden niet separaat kosten in rekening worden gebracht, maar deze zich uiten in het verschil tussen de bied- en laat-spread.

De kosten omvatten naast de kosten, zoals gerapporteerd in de staat van baten en lasten, ook een uitsplitsing van de 'onzichtbare kosten' voor beheer van onderliggende beleggingsfondsen, waarvan de kosten zijn verwerkt in het beleggingsrendement, en de schatting van de kosten van de individuele transacties. In de staat van baten en lasten worden alleen (directe) kosten getoond die het fonds op factuurbasis betaalt aan de tegenpartijen, waardoor deze cijfers niet aansluiten.

De volgende paragrafen gaan dieper in op de kosten over het afgelopen jaar 2022, waarbij een vergelijking wordt gemaakt ten opzichte van 2021. Hierbij wordt ook meer inzicht gegeven in factoren die de hoogte van de kosten in belangrijke mate beïnvloeden.

Vergelijking kosten 2022 en 2021

Onderstaande tabellen geven een overzicht per beleggingscategorie van de totale kosten voor het vermogensbeheer over 2022 en 2021 uitgesplitst naar beheerkosten, performance gerelateerde kosten en transactiekosten:

Kosten 2022 per beleggingscategorie	Beheerkosten	Performance gerelateerde kosten	Transactiekosten	Totaal
(Staat J402)	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Vastgoed	7.921	550	1.596	10.067
Aandelen	3.981	53	2.010	6.044
Alternatieve beleggingen	6.717	4.162	331	11.210
Vastrentende waarden	3.470		1.795	5.265
Overige beleggingen	430			430
Derivaten			452	452
Overige vermogensbeheerkosten	3.708			3.708
Kosten vermogensbeheer bestuur en BAC	693			693
Totaal	26.920	4.765	6.184	37.869
Totaal in %	0,63%	0,11%	0,14%	0,88%

Kosten 2021 per beleggingscategorie	Beheerkosten	Performance gerelateerde kosten	Transactiekosten	Totaal
(Staat J402)	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Vastgoed	5.979	3.303	171	9.453
Aandelen	5.524	6	2.979	8.509
Alternatieve beleggingen	6.259	10.895	286	17.440
Vastrentende waarden	3.716		1.403	5.119
Overige beleggingen	216			216
Derivaten				0
Overige vermogensbeheerkosten	3.758			3.758
Kosten vermogensbeheer bestuur en BAC	612			612
Totaal	26.064	14.204	4.839	45.107
Totaal in %	0,54%	0,30%	0,11%	0,95%

Inzicht in beheerkosten

Er zijn meerdere factoren die van invloed zijn op de hoogte van kosten. Onderstaand wordt een algemene beschouwing gegeven op factoren die in belangrijke mate impact hebben op de kosten.

Beleggingsmix

Het type belegging is in belangrijke mate bepalend voor de omvang van de beheerkosten. De belangrijkste drivers tussen verschillende type beleggingen zijn afwegingen tussen zakelijke waarden en vastrentende waarden, liquide versus illiquide beleggingen, traditionele versus alternatieve beleggingen en beleggingen in ontwikkelde markten versus opkomende markten. Bepaalde categorieën zijn weliswaar duurder, maar zijn geselecteerd omdat ze naar verwachting bijdragen aan een betere rendement-risicoverhouding van de totale beleggingsportefeuille.

Schaalgrootte

Wanneer er door SPF of door de fiduciaire beheerder schaalvoordelen behaald kunnen worden vallen de kosten doorgaans lager uit.

Actief / passief beleggen

Bij actief beheer krijgt de manager de doelstelling mee om de relevante benchmark te verslaan, wat een hoger verwacht rendement betekent. Hiertegenover staan hogere kosten omdat er veel tijd en energie gestoken wordt in onder andere het beleggingsproces, research en analisten.

Overige factoren

Het beheren middels een enkele manager of juist meerdere managers heeft impact op de kosten. Daarnaast is er de keuze tussen een discretionaire oplossing en/of een beleggingsfonds die invloed kan hebben op de hoogte van de kosten (in of exclusief btw), fundamenteel of kwantitatief beheer en ook de mate van gebruik van derivaten.

Onderstaand wordt per categorie kort inzicht gegeven in de hoogte van de kosten aan de hand van bovenstaande factoren, hierbij wordt ook gekeken naar de kosten ten opzichte van het voorgaande jaar.

Inzicht in beheerkosten

Onder beheerkosten vallen naast de beheervergoedingen van de managers ook de algemene fondskosten. Voor fondsbeleggingen zijn deze algemene kosten in lijn met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en volgens de vereisten van DNB verantwoord onder beheerkosten.

De beheerkosten van Vastrentende waarden bedroegen € 3,5 miljoen, dit is € 0,2 miljoen lager dan vorig jaar. De beheerkosten van de categorie aandelen bedroegen € 4,0 miljoen, dit is € 1,5 miljoen lager dan vorig jaar. Beide dalingen komen vooral door het gedaalde belegde vermogen als gevolg van waardedalingen en herallocaties. Daarnaast is in juni 2022 de aandelen wereld ontwikkelde landen portefeuille omgevormd van geheel actief beheer naar deels passief beheer en met een MSCI ESG-maatwerk benchmark. Doordat de beheerkosten voor dit passieve mandaat zeer laag zijn (ca. 0,02%), zijn de totale beheerkosten voor aandelen ontwikkelde landen gedaald.

De beheerkosten van de categorie Vastgoed bedroegen € 7,9 miljoen, dit is een stijging van € 1,9 miljoen ten opzichte van vorig jaar. Ondanks het nagenoeg gelijk gebleven vastgoedvermogen wordt de stijging onder andere veroorzaakt doordat voor 2 nieuwe fondsen nu een fee over het gehele jaar in rekening is gebracht. Tevens hebben de desinvesteringen in de portefeuille eerst plaatsgevonden eind 2022, maar zit de fee over deze bedragen wel in het totaal. Ook het feit dat de management fees van vastgoedfondsen op kwartaalbasis worden berekend, geeft het een enigszins vertekend beeld. In de beheerfee is rekening gehouden met de management fees van ASR IP en met de management fees van de onderliggende managers binnen de fondsen. Laatstgenoemde wordt binnen deze fondsen ten laste van de waarde (NAV) ingehouden. Het feit dat de management fees van vastgoedfondsen op kwartaalbasis worden berekend geeft het ook een enigszins vertekend beeld over 2022, waarbij SPF pas in het laatste kwartaal forse afwaarderingen heeft gezien. De beheerkosten van de categorie alternatieve beleggingen, infrastructuur en private equity bedroegen in 2022 € 6,7 miljoen, dit is een stijging van € 0,5 miljoen, door het gestegen vermogen en de verdere opbouw van deze categorieën conform het portefeuilleplan. Ook hier zijn de management fees van de onderliggende managers in de fondsen meegenomen.

Inzicht in performance gerelateerde kosten

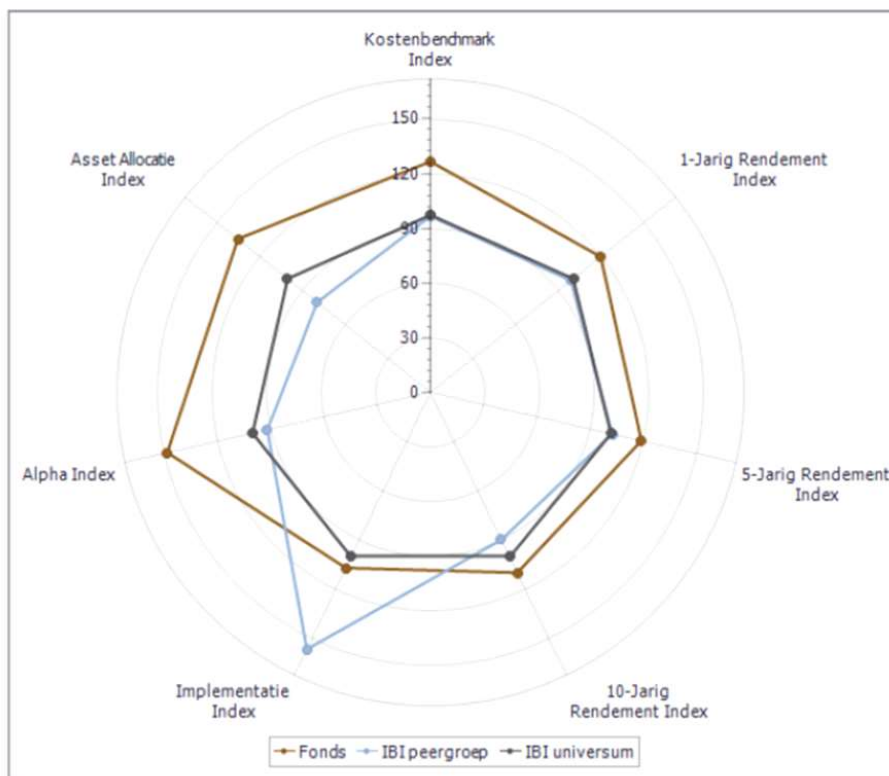
De performance gerelateerde vergoedingen waren vorig jaar met € 14,2 miljoen zeer hoog als gevolg van de zeer goede rendementen. De performance gerelateerde kosten bedroegen in 2022 € 4,8 miljoen, dat is € 9,4 miljoen lager dan vorig jaar. De performance gerelateerde kosten over 2022 hebben met name betrekking op de outperformance bij vermogensbeheerders van Alternatieve beleggingen (Private Equity en Infrastructuur) en in mindere mate voor Vastgoed (respectievelijk € 4,3 miljoen en € 0,5 miljoen). Het positieve rendement van de Alternatieve beleggingen bedroeg 14,1% (benchmark 9,6%) en van Vastgoed 3,6% (benchmark 1,7%).

Inzicht in transactiekosten

De transactiekosten van de categorie Aandelen bedroegen in 2022 € 2,0 miljoen, € 1,0 miljoen lager dan vorig jaar, onder andere door de overgang naar deels passief beheer. De transactiekosten van de categorie Vastgoed en Vastrentende waarden waren met € 1,6 miljoen en € 1,8 miljoen respectievelijk € 1,6 miljoen en € 0,4 miljoen hoger dan vorig jaar. De transactiekosten van Alternatieve beleggingen lagen met € 0,3 miljoen in lijn met vorig jaar. De transactiekosten voor de renteoverlay waren met € 0,5 miljoen een kleine € 0,2 miljoen hoger dan vorig jaar. Net als vorig jaar zijn ook de transactiekosten voor de dagelijkse uitwisseling van de variation margin met de Direct Clearing Members (DCM's) voor geclearde renteswaps hierin meegenomen.

Benchmarking met andere pensioenfondsen

SPF neemt voor wat betreft de toetsing van het niveau van de uitvoeringskosten deel aan het jaarlijkse onderzoek van het Institutioneel Benchmarking Instituut (IBI). De resultaten uit deze onderzoeken worden onder meer gebruikt bij de beoordeling van het niveau van deze kosten in relatie tot het niveau van soortgelijke kosten bij andere pensioenfondsen (de peergroep) en ten opzichte van alle deelnemende pensioenfondsen. Voor SPF is een IBI-rapportage opgemaakt over het verslagjaar 2021 (het rapport over 2022 komt in de loop van dit jaar beschikbaar). Hieruit blijkt dat de IBI Kostenbenchmark voor SPF 67 basispunten is. Deze benchmark is een door IBI berekende kostennorm die aangeeft wat de kosten voor SPF zouden zijn geweest indien de portefeuille zou zijn gemanaged tegen de gemiddelde kosten van de peergroep. De vermogensbeheerkosten van SPF over het verslagjaar 2021 bedragen 85 basispunten en zijn derhalve 18 basispunten hoger dan de IBI benchmark. Redenen waarom de kosten af kunnen wijken van de IBI-benchmark zijn de mate van actief dan wel passief beleggen, goedkoper beleggen door middel van indextrackers, lopende overeenkomsten en de allocatie naar goedkopere of duurdere subcategorieën. Het verschil wordt in 2021 voor een belangrijk deel veroorzaakt door de hoge behaalde netto performance en daaraan gerelateerde hoge performance gerelateerde kosten bij private equity.

Uit het radardiagram blijkt de prestatie van SPF op het gebied van vermogensbeheer uit de bruine lijn. Waar het fonds buiten de omtrek van het universum wordt weergegeven (de grijze lijn) en de waarde hoger is dan 100, daar scoort SPF hoger dan het gemiddelde. Hierdoor is direct te zien of hogere of lagere kosten in relatie staan tot de wijze waarop de beleggingen worden beheerd en gestructureerd en op welke wijze dit zich verhoudt tot het rendement (1-jaars en 5-jaars).

De vermogensbeheerkosten van SPF zijn relatief hoog, omdat SPF in "duurdere" beleggingscategorieën belegt. Er wordt ook meer dan gemiddeld belegt in vastgoed en infrastructuur en SPF voert over de meeste asset categorieën een actief beleggingsbeleid. Er is dus sprake van een - meer dan gemiddeld - complexe beleggingsportefeuille en de extra opbrengsten die hieruit voortvloeien wegen ruimschoots op tegen de extra kosten.

BELEGGINGSPARAGRAAF

Marktontwikkelingen 2022

Energiecrisis leidt tot ongekende inflatie:

Eind 2021 waren er al de eerste tekenen van oplopende inflatie. De inflatie zou het gevolg zijn van het herstel na de coronapandemie en van tijdelijke aard zijn, zo luidde het oordeel van enkele vooraanstaande centrale bankiers. De oorlog in Oekraïne zette deze visie echter op losse schroeven. Rusland schroefde de gasleveranties aan Europa na de inval sterk terug. De energieprijzen liepen als gevolg hiervan sterk op. Op de top van de crisis stond de gasprijs in Europa ruim acht keer hoger dan een jaar eerder. De hoge energiekosten lieten zich direct vertalen in een ongekend hoge inflatie. In Europa stegen de prijzen hierdoor met meer dan 10% in een jaar tijd. Inflatiecijfers die sinds de jaren 80 niet meer zijn gezien. De OECD schat de economische groei in 2022 voor de wereld op 3,1%. Een stuk lager dan de 4,5% waar men aan het begin van het jaar van uit ging.

Centrale banken verhogen rente sterk in strijd tegen inflatie:

De centrale bankiers zagen al snel na de Russische inval in dat de inflatie een minder tijdelijk karakter zou hebben dan aanvankelijk werd aangenomen. Het accommoderende monetaire beleid sinds de coronapandemie maakte daardoor in snel tempo plaats voor renteverhogingen. De Amerikaanse centrale bank (Fed) was hierin het meest proactief. Vanaf maart bracht de Fed de bandbreedte voor de beleidsrente in zeven stappen van 0,0%-0,25% naar 4,25%-4,5%. De ECB was iets afwachtender en besloot pas in juli - na het terugschakelen van het opkoopprogramma - tot de eerste renteverhoging. In vier stappen werd de depositorente vervolgens van -0,5% verhoogd naar 2,0%. Een niveau dat voor het laatst werd gezien in 2009.

Terugblik financiële markten

Oorlog en inflatie zorgen voor verliezen over de hele linie:

Het jaar 2022 gaat de boeken in als het slechtste beleggingsjaar sinds de financiële crisis in 2008/2009. Opvallend was daarbij dat zowel aandelenmarkten als de obligatie- en kredietmarkten het jaar met forse minnen afsloten. Een positieve uitschieter waren de illiquide beleggingen. Op de valutamarkten was de Amerikaanse dollar de onmiskenbare winnaar van de flight-to-safety na de Russische inval en de munt profiteerde van de relatief snelle en forse verkrapping van het Amerikaanse monetaire beleid.

Het totale portefeuillerendement over 2022 kwam uit op -19,44%, inclusief de valuta afdekking overlay portefeuille op -19,99%. Zie verder de toelichting bij het onderdeel rendementen.

Wereldwijde aandelenmarkten verliezen fors:

De wereldwijde aandelenmarkten sloten het jaar met verlies af. Vooral in de eerste helft van het jaar stonden aandelen onder druk. Als gevolg van de combinatie van de geopolitieke ontwikkelingen, hoge inflatie en de onverwacht snelle en sterke renteverhogingen door met name de Fed. In de laatste maanden van 2022 herstelden aandelen echter sterk in anticipatie op een einde van de monetaire verkrapping. Binnen de aandelensectoren sprongen de energie-aandelen er positief uit. Deze profiteerden van de hoge prijzen voor olie, gas en geraffineerde producten. Met een winst van bijna 50% deden ze het veel beter dan de andere sectoren. De grootste verliezen waren voor de sectoren Informatietechnologie en Consumentengoederen.

Chinezen aandelen drukken het rendement van aandelen opkomende markten:

Aandelen van opkomende markten noteerden in 2023 een forse min. De verschillen tussen de regio's waren groot. De regio Europa & Midden-Oosten leed met het zwaarste verlies doordat Russische aandelen na de inval uit de index werden verwijderd. Ook Aziatische aandelen noteerde een forse min. De Chinese aandelenmarkten hadden een turbulent jaar en sloten per saldo fors lager. Oorzaken waren onder meer het ingrijpen van de Chinese overheid in het bedrijfsleven, de aanhoudende problemen in de Chinese vastgoedsector en het zero-covid-beleid.

Forse verliezen op staatsobligaties:

De hoge inflatie en de reeks renteverhogingen misten hun uitwerking op de vastrentende markten niet. In navolging van de beleidsrentes stegen ook de kapitaalmarktrentes sterk. Dat ging gepaard met negatieve rendementen op vrijwel alle obligatiecategorieën. In nominale termen was 2022 zelfs het slechtste jaar voor veilige staatsobligaties sinds de Tweede Wereldoorlog. Zowel binnen Europa als daarbuiten zaten de obligatiemarkten in zwaar weer.

Niet-staatsobligaties en high yield obligaties lager:

Voor zowel kredietwaardige niet-staatsobligaties (credits) uit de eurozone als high yield obligaties was 2022 een slecht jaar. Eind december noteerden deze obligaties allemaal fors lager. De negatieve rendementen werden niet alleen veroorzaakt door de stijging van de kapitaalmarktrentes, maar ook door oplopende risico-opslagen. Ook de high yield obligaties zakten gestaag weg en ook voor high yield lag de oorzaak bij de combinatie van een stijgende risicovrije rente en oplopende risico-opslagen. In de laatste maanden van 2022 trad wat herstel. Opvallend is dat ondanks de sterke stijging van de rente zich geen grote ongelukken voordeden op de kredietmarkten. Het aantal wanbetalingen bleef per saldo beperkt.

Obligaties opkomende landen onder druk door stijgende rente:

In de eerste maanden van het jaar bepaalde de oorlog in Oekraïne het beeld bij obligaties uit opkomende landen (EMD). Door de sancties tegen Rusland werd het onmogelijk voor westerse beleggers om in Russische effecten te handelen. Hierdoor daalde de waarde van Russische obligaties feitelijk naar nul en werden deze obligaties uit de indices verwijderd.

Amerikaanse dollar is king:

2022 was een goed jaar voor de Amerikaanse dollar. Deze valuta steeg in waarde versus de meeste andere valuta. Dit werd vooral veroorzaakt door de agressieve renteverhogingen van de Fed. De euro liet een gemengd beeld zien. Ten opzichte van de Amerikaanse dollar zakte de Europese eenheidsmunt in eerste instantie weg. In de laatste maanden van het jaar herstelde de euro. Ook versus de Zwitserse frank verloor de euro terrein. Ten opzichte van de Japanse yen en het Britse pond steeg de euro echter wel in waarde. Vooral de Japanse yen had een slecht jaar. Ten opzichte van de opkomendelandenvaluta's bleef de euro per saldo stabiel. De verschillen tussen de landen waren echter groot. De Chinese renminbi daalde licht ten opzichte van de euro. De daling van de Turkse lira zette onverminderd door. Het vertrouwen in de Turkse centrale bank is verdwenen en de torenhoge inflatie blijft de munt parten spelen. De Braziliaanse real was daarentegen een positieve uitschieter en noteerde een plus ten opzichte van de euro.

Beleggingsplan

Jaarlijks wordt door het bestuur van SPF een beleggingsplan vastgesteld. Het beleggingsplan is gebaseerd op een ALM studie, het ontwikkelde strategisch beleggingsbeleid en de daarbij behorende strategische portefeuille. Na de ALM-studie in 2019 hebben wij de huidige strategische portefeuille vastgesteld op basis waarvan het Strategisch Beleggingsplan 2020-2022 is opgesteld. SPF heeft in 2020 een ALM-light uitgevoerd. Het doel was een herijking van de renteafdekking. Geconcludeerd is dat de renteafdekking van 50% op basis van de UFR-dekkingsgraad passend is en dus gehandhaafd blijft. In 2022 heeft deze keuze geleid tot een forse stijging van de dekkingsgraad.

Jaarlijks laat SPF een portefeuilleconstructie-studie uitvoeren waarbij de normportefeuille wordt vastgesteld. In deze studie is gerekend met één hoofdsceario: 'Flags and Frictions'. Hierin wordt voorzien dat de grote geopolitieke strubbelingen steeds meer leiden tot een versnelde beweging naar een multipolaire wereld. De relaties tussen de verschillende machtsblokken staan steeds meer onder spanning. De oorlog in Oekraïne leidt tot een langdurig beschadigde relatie tussen het westen en Rusland. Daarnaast blijft de relatie tussen de Verenigde Staten en China moeizaam. De term 'Flags' staat voor deze gespannen internationale omgeving. Tegelijkertijd neemt de polarisatie in de westerse samenleving verder toe. Dit bemoeilijkt het bereiken van consensus voor oplossingen terwijl er grote uitdagingen zijn op het gebied van klimaat, vergrijzing, ongelijkheid, sociale cohesie, etc. De term 'Frictions' staat voor dit moeizaam functioneren van gepolariseerde westerse samenlevingen. Daarnaast zijn twee thematische crisisscenario's uitgewerkt, beiden met een hogere inflatie dan in het basissceario: 'The Great Retreat' en 'New Deals'. Klimaatrisico is in 2022 onderdeel geworden van de 3 genoemde scenario's. Klimaatrisico's zijn in te delen in twee onderdelen: transitierisico's en fysieke risico's.

Op basis van de alternatieve (schok) scenario's heeft SPF alternatieve allocaties onderzocht die naar verwachting de impact op de totale beleggingsportefeuille verzachten in het geval van een crisis. Geconcludeerd is dat de normportefeuille het in de meeste alternatieve scenario's beter doet dan de strategische portefeuille.

Voor alle beleggingscategorieën in de strategische portefeuille is een investment cases opgesteld. Deze vormen het uitgangspunt voor het beleggingsbeleid. De investment cases en de beleggingsrichtlijnen vormen de opdracht voor de fiduciair beheerder Achmea IM, ASR IP en de vermogensbeheerders. Periodiek, naar aanleiding van een nieuwe asset class studie(s) worden investment cases geactualiseerd.

De strategische portefeuille en normportefeuille zijn als volgt:

	Strategisch	Norm ²
<u>Integrale portefeuille</u>		
Staatsobligaties euro	15,5%	16,5%
Niet-staatsobligaties euro	10,0%	9,0%
Hypotheeken ³	10,0%	10,0%
Green Bonds	-	1,0%
Renteswaps	*	*
Integrale portefeuille totaal	35,5%	36,5%
<u>Rendementsportefeuille</u>		
Global High Yield	7,0%	5,0%
Obligaties Opkomende Markten ¹	4,5%	5,5%
Overige obligaties totaal	11,5%	10,5%
Aandelen Wereld Ontwikkeld	18,0%	18,0%
Aandelen Opkomende Markten	5,0%	5,0%
Aandelen totaal	23,0%	23,0%
Vastgoed	17,0%	17,0%
Vastgoed totaal	17,0%	17,0%
Infrastructuur ³	4,0%	4,0%
Private Equity ³	4,0%	4,0%
Alternatieve beleggingen totaal	8,0%	8,0%
Liquiditeiten	5,0%	5,0%
Liquiditeiten totaal	5,0%	5,0%
Totaal	100,0%	100,0%

1. Gelijk verdeeld tussen Obligaties Opkomende Markten Hard Currency (HC) en Local Currency (LC).
2. Normportefeuille 2022.
3. In opbouw.

Afdekking renterisico:

Het renterisico is één van de grootste en belangrijkste risico's op de balans van een pensioenfonds. SPF beheerst dit risico door te beleggen in Vastrentende Waarden en renteswaps. SPF maakt daarnaast gebruik van een integrale renteafdekking waarbij 50% van het renterisico van de dekkingsgraad wordt afgedekt (op basis van de rekenrente). Gedurende 2022 is dit beleid niet aangepast. Door de gestegen dekkingsgraad is de renteafdekking ten opzichte van de technische voorzieningen ook verder gestegen.

De swaprente steeg gedurende 2022 flink. De 30-jaars swaprente steeg in 2022 van 0,46% naar 2,51%. SPF dekt het renterisico niet volledig af. Hierdoor had de rentestijging een positieve impact op de dekkingsgraad aangezien de waarde van de technische voorziening sterker in waarde afnam dan de waarde van de beleggingen.

Afdekking valutarisico:

De beleggingsportefeuille van SPF bevat beleggingen die in buitenlandse valuta's genoteerd zijn. Hierdoor ontstaat valutarisico. Valutarisico is het risico dat de buitenlandse valuta's dalen en de beleggingen omgerekend in euro in waarde dalen. SPF heeft als doel het valutarisico zoveel mogelijk af te dekken. Belangrijke buitenlandse valuta's waarin belegd wordt zijn de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. Van de beleggingen in vreemde valuta zijn de beleggingen in de Amerikaanse dollar veruit het grootst. Het valutarisico van deze valuta's wordt binnen de categorieën Aandelen Wereld Ontwikkelde Markten en Private Equity voor 75% afgedekt naar de euro. Binnen de categorieën Obligaties Opkomende markten (in harde valuta) en Infrastructuur worden deze valuta's voor 100% afgedekt naar de euro. Voor de categorie Vastgoed wordt het valutarisico grotendeels afgedekt. Andere valuta's worden niet afgedekt. Voor de beleggingscategorie Global High Yield wordt het valutarisico volledig afgedekt binnen de beleggingsinstelling.

Per saldo droeg de valuta afdekking negatief bij aan het resultaat van de portefeuille over 2022.

De valuta afdekking beschermt namelijk tegen een daling van de afgedekte valuta's. Als deze valuta's echter stijgen, dan levert de valuta afdekking een negatieve waarde op. Dit was voor de Amerikaanse dollar het geval in 2022. Deze steeg met ruim 6%. De Japanse yen daalde met bijna 7% en het Britse pond daalde met 5% in waarde. De stijging van de Amerikaanse dollar, met 6%, was bepalend voor het resultaat van de valuta afdekking, omdat dit de grootste valutapositie is.

Terugblik op het gevoerde beleid en vooruitblik

De belangrijkste thema's en de ontwikkelingen in 2022 wordt in deze paragraaf beschreven.

Wet- en regelgeving met betrekking tot beleggingen:

De wet- en regelgeving ontwikkelingen met betrekking tot het beleggingsbeleid, inclusief het nieuwe pensioenakkoord en implicaties voor het beleggingsbeleid, zijn in 2022 binnen de beleggingsadviescommissie en het bestuur behandeld.

Strategisch beleggingsplan inclusief investment cases per beleggingscategorie:

Na de eind 2019 uitgevoerde ALM-studie heeft SPF de strategische portefeuille vastgesteld. Dit is vastgelegd in het strategisch beleggingsplan. Hierin beschrijft SPF op welke wijze het wenst te beleggen. De jaarlijkse beleggingsplannen geven nadere invulling hieraan.

SPF heeft voor alle beleggingscategorieën, zoals opgenomen in de strategische portefeuille, op basis van een asset class studie, een investment case opgesteld als onderdeel van het strategische beleggingsplan. Deze investment cases zijn waar relevant geactualiseerd in 2022. Door middel van een investment case wordt door SPF onderbouwd onder welke aannames, verwachtingen en voorwaarden een beleggingscategorie aan de beleggingsportefeuille is toegevoegd. Ook zijn de belangrijkste kenmerken en risico's van de categorie weergegeven. De vraag of SPF in de beleggingscategorie kan beleggen, gegeven de beleggingsovertuigingen en de langetermijnhorizon wordt hiermee beantwoord. De investmentcase vormt daarmee ook een kaderstelling voor de selectie en invulling van een beleggingscategorie. Bovendien dient het als kader voor de jaarlijkse evaluatie van de categorie ten opzichte van de ambities die daarvoor door SPF zijn gesteld. De investmentcase kent ten slotte een expliciet oordeel over de aansluiting bij de beleggingsovertuigingen van SPF.

Beleggingsplan, portefeuilleconstructie update en overgang naar het nieuwe pensioencontract:

Financiële markten zijn continu in beweging en de financiële positie van SPF is, mede als gevolg daarvan, ook niet constant. Daarom toetst SPF jaarlijks met behulp van een portefeuilleconstructie-update of het beleggingsbeleid aanpassing behoeft. In de portefeuilleconstructie-update is gerekend met één basis-scenario: 'Flags and Frictions'. Daarnaast is de portefeuille doorgerekend met behulp van deterministische (schok)scenario's om de robuustheid van het beleggingsbeleid te testen. Als alternatieve scenario's naast het centrale scenario is gekeken naar 'The Great Retreat' en 'New Deals'. Daarnaast zijn de schokscenario's 'Deflatie' en 'Groeispurt' onderzocht. De conclusie uit deze analyses is dat SPF de normportefeuille 2023 zo veel als mogelijk wil laten aansluiten bij de strategische portefeuille. Helemaal met het oog op de overstap naar het nieuwe pensioenstelsel. De normportefeuille voor illiquide beleggingen (vastgoed, infrastructuur en private equity) kan enigszins afwijken van de strategische portefeuille vanwege de doorlooptijd om de allocaties voor de illiquide beleggingen naar het strategisch gewicht te brengen. In de afgelopen jaren lag het normgewicht vaak op of onder het strategisch gewicht. Echter, door de sterk gestegen rente en de relatief goede rendementen van de illiquide beleggingen ten opzichte van de liquide beleggingen in 2022 zijn alle illiquide beleggingen nu overwogen. De belangrijkste overwegingen betreffen vastgoed en private equity. SPF heeft de portefeuilleplannen hiervoor aangepast, conform het beoogde normgewicht 2023 en rekening houdend met de overgang naar het nieuwe pensioencontract.

Aanpassing aandelenportefeuille Wereld Ontwikkelde landen:

Naar aanleiding van de tegenvallende performance van de actieve strategieën heeft SPF in 2020 een uitgebreide evaluatie uitgevoerd. Belangrijke vraag daarbij is of SPF nog steeds de overtuiging heeft dat actief beheer consistent waarde toevoegt na kosten. Per saldo heeft SPF geconcludeerd dat deze overtuiging is afgenomen.

Dit heeft ertoe geleid dat SPF heeft besloten om de actieve regiomandaten (Europa, Verenigde Staten en Japan) te beëindigen en over te brengen naar een passief aandelen wereldmandaat met een MSCI ESG-maatwerkbenchmark. Daarnaast is de factorstrategie geëvalueerd, hierover is besloten om deze te schrappen. Het actieve Russel aandelenwereld fonds blijft gehandhaafd. De transitie naar het nieuwe passieve mandaat is eind juni 2022 doorgevoerd. Binnen dit mandaat wordt het MVB-beleid van SPF 1 op 1 toegepast. Dit geldt zowel voor het uitsluitingenbeleid, stembeleid als het engagement-beleid. Deze transitie vormt daarmee een belangrijke stap in het verantwoord beleggen beleid om over een steeds groter deel van het vermogen het MVB-beleid toe te passen.

Maatschappelijk Verantwoord beleggingsbeleid:

In 2022 heeft SPF verschillende stappen gezet op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Zo heeft SPF onder andere het MVB-beleid aangescherpt, stappen ondernomen om te voldoen aan Europese duurzaamheidswetgeving, het klimaatbeleid verder opgezet en geïmplementeerd, gestart met het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen voor het discretionaire passieve aandelenmandaat ontwikkelde landen met ESG-maatwerkbenchmark en zijn staatsbedrijven van de uitgesloten landen toegevoegd aan het uitsluitingsbeleid. Zie voor een verdere toelichting de paragraaf over maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 71.

Onderpandbeleid:

SPF hanteert een onderpandbeleid dat ervoor zorgt dat er voldoende onderpand is om het rente- en valuta-afdeckingsbeleid te kunnen faciliteren, ook in tijden van stress. Het onderpandbeleid is in 2021 aangepast door de risicohouding te koppelen aan het onderpandbeleid. Het gehele onderpandbeleid is in 2022 geëvalueerd. Bijsturingsmogelijkheden zijn in concrete marktschokken en een allocatie naar liquiditeiten en staatsobligaties vertaald. De marktschokken die worden gebruikt voor de onderpandtoets en de allocatie naar staatsobligaties zijn verhoogd naar aanleiding van de evaluatie.

Evaluatie beleggingsbeleid:

Op jaarbasis worden diverse onderdelen van het beleggingsbeleid geëvalueerd. In 2022 zijn onder andere de vermogensbeheerders, beleggingscategorieën, balansbeheer en het securities lending beleid geëvalueerd. De investment beliefs zijn getoetst en op sommige onderdelen aangescherpt.

Wet- en regelgeving met betrekking tot beleggingen

De volgende wet- en regelgeving ontwikkelingen met betrekking tot het beleggingsbeleid zijn in 2022 binnen de beleggingsadviescommissie en het bestuur behandeld en blijven indien relevant de aandacht houden.

Pensioenakkoord:

Het kabinet heeft samen met werknemers- en werkgeversorganisaties een pensioenakkoord gesloten met nieuwe afspraken over pensioenen en AOW. Naar aanleiding hiervan is het wetgevingstraject van start om de overstap naar een nieuw pensioenstelsel te maken. De nieuwe regels voor pensioen gaan in vanaf 1 juli 2023. Alle pensioenregelingen moeten uiterlijk op 1 januari 2028 aangepast zijn. De transitieperiode voor de besluitvorming en implementatie loopt dus van 1 juli 2023 tot 1 januari 2028.

De overstap naar dit nieuwe pensioencontract heeft implicaties voor de inhoud van de pensioenregeling en het daar van afgeleide beleggingsbeleid. Het afgelopen jaar heeft voor een belangrijk deel in het teken gestaan van de keuze voor en overgang naar het nieuwe pensioencontract en het beleggingsbeleid. Hiervoor zijn meerdere ALM-studies en portefeuille constructie studies uitgevoerd. Voor komend jaar staat SPF verder stil bij de belangrijkste onderwerpen uit het pensioenakkoord om de transitie naar het nieuwe contract voor te bereiden. Relevante onderwerpen daarbij zijn:

- renteafdekking in het nieuwe contract
- aandachtspunten voor de beleggingsmix en life cycles
- beleggingsrisico's tot het moment van invaren en eventuele beschermingsconstructies
- zijn de uitvoerders klaar voor het nieuwe pensioencontract (de beleggingsadministratie, de deelnemersadministratie en de koppeling tussen beide)?
- valuta afdekking

Stapsgewijze invoering nieuwe UFR-methodiek:

DNB voert de UFR2021 stapsgewijs in. Dit betekent dat in de periode van 2021 tot en met 2023 de rekenrente wordt gebaseerd op een gewogen gemiddelde van de UFR2015 en UFR2021-rekenrentes. Ieder jaar stijgt de weging van de UFR2021 met 25% in het gewogen gemiddelde. Vanaf 2024 is de rekenrente volledig gebaseerd op UFR2021. De aanpassing van de rekenrente heeft impact op de dekkingsgraad van SPF. Met de invoering van UFR2021 daalt de dekkingsgraad stapsgewijs. Daarnaast neemt de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen toe. Dit betekent dat ook de dekkingsgraad gevoeliger wordt voor renteveranderingen. Ten behoeve van inzicht in de impact van de nieuwe UFR op de financiële positie heeft SPF vorig jaar een ALM Light studie laten uitvoeren, gericht op het renteafdekkingsbeleid. De uitkomst hiervan is dat het renteafdekkingsbeleid van SPF gehandhaafd blijft.

EU Taxonomy en Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR):

Per 10 maart 2021 is de EU Informatieverschaffingsverordening, ook wel bekend als de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), van toepassing. De verordening brengt met zich mee dat informatie moet worden gegeven op veel ESG-gerelateerde onderdelen, zoals het beleid voor de integratie van duurzaamheidsrisico's. Daarnaast moet de nodige duurzaamheidsinformatie openbaar gemaakt worden. De SFDR stelt daarmee verplichtingen vast waar SPF aan moet voldoen. Deze verplichtingen zijn uitgesplitst in de twee levels, waarbij SPF reeds heeft voldaan aan de verplichtingen die voortvloeien uit SFDR Level 1. Onder SFDR Level 2 zijn een aantal rapportageverplichtingen van toepassing. In de Taxonomie Verordening (Taxonomie) worden de details vastgelegd over welke economische activiteiten als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. Verplichtingen die voortkomen uit de Taxonomie gelden alleen voor producten die onder SFDR zijn geclassificeerd als artikel 8 of 9 producten. De eerste rapportage over de 18 PAI-indicatoren zal het jaar 2022 betreffen, waarbij deze uiterlijk op 30 juni 2023 dient te worden opgeleverd. De rapportage zal jaarlijks moeten worden opgesteld op basis van kwartaalstanden. SPF laat zich door Achmea IM informeren over dit onderwerp.

De Regulatory Technical Standards (RTS) onder de SFDR zijn sinds 1 januari 2023 van kracht. Deze definiëren de methodologie voor de berekening van het aandeel van ecologisch duurzame beleggingen en de templates voor deze rapportage. In de periodieke rapportage (SFDR annex 4), die als bijlage 6 op pagina 170 aan het jaarverslag is toegevoegd, rapporteren we over de ecologische en sociale karakteristieken van onze pensioenregeling.

SPF voldoet aan de Shareholders' Right Directive:

SPF moet voldoen aan de vereisten van de Shareholders' rights directive (Duurzaamheidswetgeving). Deze wet vraagt van pensioenfondsen dat zij betrokken zijn bij de bedrijven waarin zij via aandelen genoteerd aan een reguliere beurs in de Europese Unie beleggen. De beleggingen in deze aandelen moeten aansluiten bij de lange termijn doelstelling van het fonds. Om die reden worden de prestatie van deze aandelenportefeuilles jaarlijks beoordeeld waarbij specifiek wordt gemonitord op de omloopsnelheid van de portefeuilles en de daaraan verbonden beheer- en transactiekosten. Shareholders' Right Directive gaat onder meer over betrokken aandeelhouderschap door het uitoefenen van stemrechten. Zo wordt op de aandeelhoudersvergadering het recht te stemmen over het bezoldigingsbeleid geïntroduceerd. Hieronder is kort omschreven hoe de besluitvorming in het bestuur tot stand komt met betrekking tot het beleggen in aandelen:

- Voorafgaand aan de keuze om in aandelen te beleggen als beleggingsstrategie voert SPF een ALM-studie uit. Daarbij wordt rekening gehouden met het rendements- en risicoprofiel. Beleggen in aandelen draagt bij aan de reële ambitie en zorgt voor diversificatie van de totale beleggingsportefeuille.
- Bij de selectie van vermogensbeheerders zijn vooraf heldere doelstellingen en randvoorwaarden geformuleerd. Dit om ervoor te zorgen dat de geselecteerde manager en beleggingsstrategie in lijn zijn met de middellange en lange termijn doelstelling en randvoorwaarden van SPF.
- In de overeenkomsten met de vermogensbeheerders voor de aandelenportefeuilles is geen performance fee afgesproken. De contracten zijn voor onbepaalde tijd, met een korte opzegtermijn. Dit betekent dat SPF altijd de mogelijkheid heeft om het beheerd vermogen te onttrekken, als uit de periodieke monitoring blijkt dat een vermogensbeheerder niet meer handelt in lijn met onze doelstellingen en randvoorwaarden.

- Voor aandelen wereld ontwikkelde landen belegt SPF deels in een passief mandaat met een aangepaste ESG-benchmark. Omdat voorafgaand aan de belegging specifieke afspraken zijn gemaakt over de manier waarop de manager het vermogen beheert, is gewaarborgd dat de manager in overeenstemming met de doelstellingen van SPF handelt. Er zijn geen belangen van anderen in het betreffende mandaat. Op die manier, mede door middel van mandaatrichtlijnen, lopen de doelstellingen van de vermogensbeheerders en SPF in lijn.
- Daarnaast belegt SPF in een aandelenfonds in ontwikkelde markten en in een aandelenfonds in opkomende markten. Bij de selectie van dit fonds is getoetst in hoeverre dit past bij de beleggingsstrategie en doelstellingen van SPF. Door periodieke monitoring wordt gecontroleerd of de beleggingsstrategie in lijn blijft met deze doelstelling. Voor beide fondsen vindt stemmen (proxy voting) plaats conform het beleid van de manager van het fonds. Voor de regio opkomende markten is de Shareholders' Right Directive niet van toepassing.
- De resultaten van de aandelenbeleggingen worden jaarlijks beoordeeld waarbij specifiek wordt gemonitord op de omloopsnelheid van de aandelenportefeuille en de daaraan verbonden beheer- en transactiekosten. In 2022 liggen de omloopsnelheid en de daarbij behorende transactiekosten van de aandelenportefeuilles in lijn met de lange termijn doelstelling van SPF.

Vastgoedtaxaties:

De beleggingen in de vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de reële waarde per balansdatum, gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen verrichte jaarlijks vastgestelde taxaties.

Europese fondsen dienen minimaal te voldoen aan de waarderingsrichtlijnen zoals opgesteld door INREV, deze richtlijnen verwijzen onder andere naar de RICS Redbook Global Standards. Amerikaanse fondsen die niet INREV-compliant zijn hebben een eigen waarderingsbeleid en taxeren hun vastgoedobjecten marktconform. Op jaarbasis toetst de vermogensbeheerder of de afgesproken 'accounting principles' worden gehanteerd en of de fondsmanager zich houdt aan het eigen taxatiebeleid.

Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Niet beursgenoteerde vastgoedaandelen of -participaties worden gewaardeerd tegen de door de vermogensbeheerder afgegeven intrinsieke waarde van de betreffende participatie gebaseerd op reële waarde van de onderliggende objecten.

Bepalingen van de vastgoedtaxaties:

De vastgoedbeleggingen in portefeuille bestaan ultimo 2022 uit participaties of aandelen in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen.

Vastgoedtaxaties vormen een belangrijk onderdeel van fondswaarderingen, uitgedrukt in Net Asset Value (NAV). Het marktconform waarderen van vastgoedportefeuilles is daarmee een essentieel onderdeel van het portefeuillemanagement. De waarderingsrichtlijnen van de brancheorganisatie INREV, vastgelegd in de INREV Valuation Guidelines, zijn de richtlijnen waaraan het taxatie- en waarderingsbeleid van niet-beursgenoteerde fondsen dienen te voldoen voor de Europese fondsen in portefeuille.

De vermogensbeheerder ASR IP toetst de Amerikaanse fondsen die per definitie niet aangesloten zijn bij de INREV zoveel mogelijk aan de basisprincipes van de INREV. De belangrijkste bepalingen zijn:

- De fondsdokumentatie moet details bevatten over waarderingsmethodieken en -procedures, prijsmethodologie inclusief de methoden die worden gebruikt bij de waardering van te waarderen activa en de frequentie van waardering voor al de activa en passiva van het fonds.
- De externe taxateur moet onafhankelijk zijn en moet beschikken over de juiste beroepskwalificaties en competentie om de taxatie van onroerend goed uit te voeren. De externe taxateur heeft derhalve een lokale en/of internationale, professionele accreditatie en is gemachtigd om taxaties uit te voeren in het betreffende land.
- De benoeming van de taxateur moet minimaal eens in de drie jaar worden geëvalueerd door de fondsmanager en indien nodig gerouleerd.
- De taxatiekosten van een externe taxateur mogen niet direct gekoppeld zijn aan de uitkomst van de taxatie.
- Alle objecten in het fonds moeten minimaal een keer per jaar getaxeerd of geactualiseerd worden door de externe taxateur. Minimaal eens in de drie jaar moet een volledige taxatie plaatsvinden (full valuation), waarbij ook het object geïnspecteerd wordt.
- De fondsmanager moet ervoor zorgen dat uitgebreide, passende en transparante informatie wordt verstrekt aan de externe taxateur. Dit stelt de manager in staat een juiste waardering uit te voeren en zijn eigen beoordeling te maken van verwachte kosten, inclusief ramingen van onderhoud op lange termijn en/ of grondvervuilingskosten.
- De door de externe taxateur berekende waarde is de marktwaarde.
- De externe taxateur moet zich houden aan internationaal erkende taxatiestandaarden (zoals bijvoorbeeld EVS, IVS of RICS).
- Het taxatierapport moet informatie bevatten over de gebruikte taxatiemethode en de gebruikte parameters en marktontwikkelingen.
- De fondsmanager moet de taxatie beoordelen en goedkeuren voordat de taxatiewaarde wordt gebruikt in de fondswaardering.

Het belegde vermogen daalde in 2022 maar de dekkingsgraad steeg

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën eind 2022 en 2021 wordt weergegeven in onderstaande tabel:

Bedragen x € 1.000.000	2022			2021	
	Bedrag	Percentage	Norm-portefeuille*	Bedrag	Percentage
Aandelen	871,6	22,6%	18,7%	1.487,4	29,9%
Vastrentende waarden	1.750,8	45,4%	41,5%	2.275,4	45,8%
Alternatieve beleggingen	183,0	4,7%	11,7%	165,4	3,3%
Vastgoed	837,0	21,7%	22,6%	857,5	17,3%
Liquide middelen	214,3	5,6%	5,5%	183,7	3,7%
Totaal	3.856,7	100,0%	100,0%	4.969,4	100,0%
Waarde valuta afdekking	13,6			59,7	
Totaal inclusief overlays	3.870,3			5.029,1	

* Floating normgewichten per 31/12/2022.

Rendementen

Het jaar 2022 gaat de boeken in als het slechtste beleggingsjaar sinds de financiële crisis in 2008/2009. Opvallend was daarbij dat zowel aandelenmarkten als de obligatie- en kredietmarkten 2022 met forse minnen afsloten. Een positieve uitschieter was de beleggingscategorie niet beursgenoteerd vastgoed en alternatieve beleggingen als infrastructuur en private equity. Op de valutamarkten was de Amerikaanse dollar de onmiskenbare winnaar van de flight-to-safety na de Russische inval en de munt profiteerde van de relatief snelle en forse verkrapping van het Amerikaanse monetaire beleid.

De stijging van de rente zorgde voor het negatieve rendement voor de integrale portefeuille. Hier staat tegenover dat de stijging van de rente in 2022 heeft gezorgd voor een daling van de waarde van de technische voorzieningen. Dit zorgt ervoor dat ondanks de negatieve beleggingsresultaten de dekkingsgraad in 2022 aanzienlijk is gestegen. Hierbij speelt de gedeeltelijke renteafdekking een rol. Hierdoor dalen de voorzieningen harder dan de integrale portefeuille bij een stijging van de rente.

Onderstaande tabel geeft de performance weer uitgesplitst naar de verschillende categorieën waarin door SPF wordt belegd:

	2022	2022
	Portefeuille	Benchmark
Integrale portefeuille	-46,6%	-46,6%
Aandelen	-12,4%	-13,6%
Overige obligaties	-10,2%	-10,7%
Alternatieve beleggingen	14,1%	9,6%
Vastgoed	3,6%	1,7%
Liquide middelen	0,0%	0,0%
Totaal (exclusief valuta afdekking)	-2,1%	-5,3%
Valuta afdekking overlay	-1,5%	
Totaal inclusief overlays	-20,9%	

Integrale portefeuille

Het jaar 2022 werd erg beïnvloedt door de sterke stijging van de kapitaalmarktrente en risico-opslagen. Door de oplopende inflatiecijfers veranderde het beleid van de centrale banken. De centrale banken bouwen de opkoopprogramma's van de laatste jaren, waarin leningen werden opgekocht om de rente te verlagen, sneller af. Tevens hebben zij de rente fors verhoogd om de inflatie te beteugelen.

Het renterisico is één van de grootste en belangrijkste risico's op de balans van een pensioenfonds. SPF beheerst dit risico door te beleggen in vastrentende waarden (staatsobligaties euro, niet-staatsobligaties euro, hypotheek) en renteswaps. SPF maakt daarnaast gebruik van een integrale renteafdekking waarbij 50% van het renterisico van de dekkingsgraad wordt afgedekt (op basis van de rekenrente). Gedurende 2022 is dit beleid niet aangepast. De performance van de integrale portefeuille was in 2022 met -46,6% nagenoeg gelijk aan de benchmark. SPF dekt het renterisico niet volledig af. Hierdoor had de rentestijging een positieve impact op de dekkingsgraad aangezien de waarde van de technische voorziening sterker in waarde afnam dan de waarde van de integrale portefeuille.

Renteswaps:

De swaprente steeg gedurende 2022 flink. De 30-jaars swaprente steeg in 2022 bijvoorbeeld van 0,46% naar 2,51%.

Staatsobligaties:

Als de rente stijgt, wordt het voor beleggers aantrekkelijker om nieuwe obligaties te kopen in plaats van bestaande obligaties met een lagere rente. Hierdoor leidt een rentestijging tot dalende koersen op de obligatiemarkt. De staatsleningen behaalden een negatief rendement van -19,2%, hiermee deden ze het net iets slechter dan de benchmark -19,1%.

Niet-staatsobligaties euro (credits):

Voor de creditmarkten was 2022 een jaar een bewogen jaar. Risico-opslagen en spreads van de verschillende segmenten liepen per saldo flink op en waren ook erg bewegelijk. Tegelijkertijd waren de economische vooruitzichten flink verslechterd.

Credits behaalden in 2022 een absoluut negatief rendement van -15,4%. Hiermee deed de portefeuille het 0,2% beter dan de benchmark.

Hypotheeken:

De lange looptijd van hypotheeken draagt bij aan de rente afdekking van de pensioenverplichtingen. De fors gestegen markrentes hebben in 2022 gezorgd voor een eveneens scherpe stijging van de hypotheekrentes. Hierdoor heeft de portefeuille in 2022 een negatief absolute performance laten zien van -17,8% tegenover een benchmark rendement van -16,6%. In 2022 stegen de hypotheekrentes harder dan swaprentes (de benchmark), waardoor de relatieve performance negatief was.

Aandelen:

Voor aandelenbeleggers was het kalenderjaar 2022 een teleurstellend beleggingsjaar. De aandelenmarkten deden een stap terug ten opzichte van 2021. Per saldo heeft de aandelenportefeuille in 2022 een rendement behaald van -12,4%. De benchmark behaalde een rendement van -13,6%.

Aandelen Wereld:

De wereldwijde aandelenmarkten sloten het jaar met verlies af. Vooral in de eerste helft van het jaar stonden aandelen onder druk. Als gevolg van de combinatie van de geopolitieke ontwikkelingen, hoge inflatie en de onverwacht snelle en sterke renteverhogingen door met name de Fed, zakten veel aandelenmarkten weg. In de laatste maanden van 2022 herstelden aandelen echter sterk in anticipatie op een einde van de monetaire verkrapping.

Medio het afgelopen jaar is een deel van de aandelenbeleggingen via een transitie ondergebracht in een nieuw opgezet passief (indexvolgend) mandaat bij de geselecteerde manager UBS met een ESG-maatwerkbenchmark. De overige beleggingen in ontwikkelde markten zijn ondergebracht in een fonds onder beheer van Russell Investments. Totaal behaalde aandelen wereld een rendement van -10,5% ten opzichte van een benchmarkrendement van -12,8%.

Aandelen Ontwikkelde Markten:

Aandelen uit opkomende markten bleven achter bij ontwikkelde markten. De aandelenbeleggingen in opkomende markten, eveneens ondergebracht in een fonds bij Russell Investments, behaalden een rendement van -16,6%. De benchmark behaalde een rendement van -14,9%.

Overige obligaties:

Deze categorie bestaat uit global high yield beleggingen en obligaties in opkomende landen (EMD). Totaal behaalde deze categorie een rendement van -10,2% versus een -10,7% van de benchmark.

Global High Yield:

Voor high yield obligaties was 2022 een slecht jaar. De oorzaak lag bij de combinatie van een stijgende risicovrije rente en oplopende risico-opslagen. Opvallend is dat ondanks de sterke stijging van de rente zich geen grote ongelukken voordeden op de kredietmarkten. Het aantal wanbetalingen bleef per saldo beperkt.

Over het jaar gemeten presteerden de meest veilige high yield obligaties aanzienlijk beter dan de risicovollere obligaties in het high yield spectrum. Ten aanzien van rendement bleven Europese high yield obligaties in 2022 achter bij Amerikaanse high yield obligaties. Dit werd mede veroorzaakt door een grotere blootstelling aan de oorlog in Oekraïne. Doordat bijna alle externe managers binnen het fonds de eigen regionale benchmarks wisten te verslaan, behaalde het fonds als geheel een outperformance ten opzichte van de benchmark.

Per saldo heeft de high yield portefeuille in 2022 een rendement behaald van -12,0% ten opzichte van -12,9% voor de benchmark.

Emerging Markets Debt:

Obligaties in opkomende landen kenden in absolute zin een slecht jaar. De geopolitieke ontwikkelingen, de stijgende inflatie wereldwijd en de toenemende druk op de landen door de afzwakkende groei van economische activiteiten zorgden voor het negatieve rendement. Het negatieve rendement van de EMD HC index in euro's was -12,4%. Obligaties van opkomende landen genoteerd in lokale valuta daalde in euro's met -5,9%. Dit is onder andere toe te schrijven aan het uittreden van Rusland uit de index met een prijs van nul. Ook landen als Hongarije, Colombia en Polen behaalden een negatief rendement door de lokale renteverhogingen. De euro steeg per saldo ten opzichte van de opkomende landen valuta's waardoor het rendement op valuta negatief was.

De combinatie van de twee EMD LC managers in portefeuille leverde een beter resultaat op dan de benchmark. In totaal behaalde de portefeuille obligaties opkomende landen (HC en LC) een rendement van -8,7% versus -9,2% voor de benchmark.

Alternatieve beleggingen:

Alternatieve beleggingen bestaan uit infrastructuur en private equity. Totaal behaalde deze categorie een rendement van 14,1% versus een 8,5% van de benchmark.

Infrastructuur:

SPF heeft in 2022 haar infrastructuurportefeuille sterk verder zien groeien. Enerzijds door opgevraagd kapitaal bij de fondsen in de portefeuille maar vooral door mooie rendementen bij meerdere fondsen. De belangen in het Europese waterkrachtcentrales fonds en het Europese core infrastructuurfonds van FirstState stegen relatief het sterkst. Maar ook het Europese Value Add fonds van InfraVia deed het weer bijzonder goed. De totale omvang van de portefeuille steeg in 2022 naar ruim € 180 mln. Bij geen van de fondsen staan nog grote toezeggingen open. De infrastructuurportefeuille van SPF heeft zich ontwikkeld in overeenstemming met de spreidingsrichtlijnen en heeft haar doelallocatie van 4% van de totale beleggingsportefeuille bereikt. De verwachting is dat het komend jaar door uitkeringen vanuit verkopen van deelnemingen bij meerdere fondsen verdere groei zal worden afgeremd.

Per saldo heeft de infrastructuurportefeuille in 2022 een rendement behaald van 16,5% ten opzichte van 6,5% voor de benchmark.

Private equity:

De private equity portefeuille werd in lijn met het portefeuilleplan verder opgebouwd met nieuwe deelnames aan fondsen. In 2022 werden commitments afgegeven aan twee wereldwijde fondsen. Eén van deze fondsen is een buy-out fonds met een focus op het realiseren van operationele verbeteringen bij portefeuillebedrijven. Het andere fonds betreft een fonds dat gericht is op groei en met name investeringen zal doen in technologie en 'tech-enabled services' bedrijven. Het betreft in beide gevallen bestaande relaties voor SPF. Het totale commitmentbedrag voor 2022 werd gedurende het jaar naar beneden bijgesteld volgend op de toename van het gewicht van private equity in de portefeuille van SPF.

De rendementen van de individuele private equity investeringen in de portefeuille laten over 2022 een gemengd beeld zien, wat grotendeels wordt bepaald door de fase waarin een fonds zich bevindt. Op totaalniveau zijn de private equity waarderingen in 2022 goed overeind gebleven. Het rendement van de portefeuille werd tevens positief beïnvloed door de wisselkoersveranderingen van met name de Amerikaanse dollar. Deze valutarisico's worden niet in de portefeuille voor private equity zelf afgedekt, maar in de valuta overlay portefeuille. De lange termijn ontwikkelingen liggen op schema om het gewenste rendement te realiseren.

Per saldo heeft de private equity portefeuille in 2022 een rendement behaald van 12,6% ten opzichte van 10,0% voor de benchmark.

Vastgoed:

Samenstelling portefeuille:

Eind 2022 bestaat de portefeuille uit 21 vastgoedbeleggingen in Nederland, Europa, de Verenigde Staten en Azië-Pacific. De portefeuille heeft een totale omvang van circa € 836,3 miljoen en is gespreid over verschillende vastgoedsectoren (woningen, winkels, kantoren en bedrijfsruimten), landen, risico en managers. De vastgoedportefeuille bestaat uitsluitend uit indirect, niet-beursgenoteerd vastgoedbeleggingen.

Wijzigingen in de portefeuille in 2022:

De doelomvang van de vastgoedportefeuille is in 2022 17% van het totale vermogen van SPF. Ultimo 2022 bedroeg de omvang van de vastgoedportefeuille circa 17,4% van het doelvermogen en circa 22% van het daadwerkelijk belegd vermogen. In 2022 is voor circa € 40,5 miljoen actief gedesinvesteerd in Nederlandse woningen om de vastgoedportefeuille meer in lijn te brengen met de doelallocatie van vastgoed en de allocaties naar de andere beleggingscategorieën in de beleggingsportefeuille van SPF.

Performance:

In de eerste helft van 2022 zag SPF een herstel van de vastgoedrendementen als gevolg van herstel van de economie na de coronacrisis. Dit beeld veranderde echter in de 2e helft van 2022 door de oorlog in Oekraïne, de stijgende energieprijzen, de oplopende rente en stijgende inflatie. Mede door de goede rendementen over de eerste drie kwartalen van 2022 heeft de vastgoedportefeuille, ondanks afwaarderingen in Q4 2022, een positief totaalrendement van 3,63% laten zien. Alle sectoren lieten een positieve bijdrage zien aan dit resultaat. In vergelijking met de benchmark is er sprake van 1,94% outperformance.

Vooruitblik markten 2023

Economische groei in 2023 valt sterk terug:

Voor 2023 zijn de groeiverwachtingen door de hoge inflatie en onzekerheid fors bijgesteld. De OECD gaat voor de groei van de wereldeconomie uit van slechts 2,2%. Een procentpunt lager dan waar de OECD eind vorig jaar nog van uitging. De teleurstellende groei is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan een sterke terugval van de groei van westerse economieën: voor de Verenigde Staten en de eurozone wordt slechts 0,5% groei verwacht. Een belangrijke onzekere factor in deze ramingen is de ontwikkeling van de energieprijzen. Indien de energieprijzen zich rond de records uit 2022 zullen bewegen zal dit naar verwachting een negatief effect van circa 1,4%-punt op de groei hebben. In de recente weken zijn onder andere de gasprijzen in Europa echter sterk gedaald door de extreem warme winter. Indien deze lage prijzen standhouden zou het negatieve effect op de groei mee kunnen vallen.

Een einde aan de renteverhogingen in zicht:

Het monetaire beleid van centrale banken heeft in het teken gestaan van de strijd tegen inflatie. Terwijl de inflatiecijfers record na record verbraken, werd de beleidsrente aan beide kanten van de Atlantische Oceaan met grote stappen verhoogd. De meest recente inflatiecijfers uit de Verenigde Staten en de Europese Unie lieten zien dat de inflatie een daling lijkt te hebben ingezet. Daarmee komt ook een einde aan de renteverhogingen in zicht. Zowel de marktverwachtingen als de verwachting van de Fed impliceren dat de beleidsrente ergens medio 2023 een piek bereikt van iets boven de 5%. Wat daarna gebeurt, is echter onzeker. De Fed stelde eerder in 2023 de rente niet te zullen verlagen. Markten gaan er echter vanuit dat de rente in de tweede helft van het jaar weer zal worden verlaagd om de economie te ondersteunen. Voor de eurozone is het ook de verwachting dat de ECB halverwege 2023 de renteverhogingen zal staken op een niveau boven de 3%. De markten verwachten daarna - in tegenstelling tot in de Verenigde Staten - echter maar een beperkte daling van de beleidsrente.

Verdere versplintering wereldorde:

Door de inval in Oekraïne heeft Rusland zich geopolitiek geïsoleerd. Slechts een handjevol staten, waaronder Venezuela, Syrië en Iran, staan positief tegenover de Russische inval. Zelfs als er in de loop van 2023 een wapenstilstand of zelfs een vredesakkoord tussen Rusland en Oekraïne wordt getekend, is de kans klein dat Rusland zo maar weer toe kan toetreden tot de internationale overleggen. Maar ook China zet zich steeds nadrukkelijker af tegen de Amerikaanse hegemonie en vergroot de militaire macht in de regio. Met name rondom Taiwan nemen de spanningen steeds verder toe. Alhoewel een Chinese inval op het eiland niet waarschijnlijk lijkt, voerde China de druk afgelopen jaar op door met een legeroefening een inval te simuleren. Als reactie op de toenemende Chinese druk hebben de Verenigde Staten Taiwan onlangs als Major non-NATO ally bestempeld. Daarnaast verleggen onder druk van de Amerikaanse regering steeds meer bedrijven hun productieketens buiten China om.

De Europese energietransitie komt in een stroomversnelling:

De internationale klimaattop eind november 2022 in Sharm-el-Sheikh had moeten leiden tot concrete wereldwijde plannen om het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen. In plaats daarvan draaide het congres vooral om de vraag hoe de armere landen kunnen worden gecompenseerd voor de door klimaatverandering geleden verliezen en schades. De verwachting is dat deze landen steeds nadrukkelijker te maken zullen krijgen met de fysieke effecten van klimaatverandering. Daardoor zal er ook steeds meer sprake zijn van klimaatverandering-gerelateerde migratie. Ondanks het uitblijven van een concreet internationaal actieplan zet de Europese Unie wel grote stappen. Europese consumenten en bedrijven zullen in toenemende mate worden belast voor de uitstoot van CO₂.

Vooruitzichten vastgoedmarkten:

Het rendement- en risicoprofiel van vastgoedmarkten wordt sterk beïnvloed door maatschappelijke trends, marktliquiditeit, transparantie en beleggerssentiment. Voor een stabiele vastgoedportefeuille is het relevant om te blijven beleggen in landen met een transparante vastgoedeconomie en voldoende liquiditeit. Er zijn voor Nederlandse institutionele beleggers diversificatievoordelen te behalen door een regionaal gespreide beleggingsportefeuille op te bouwen dan wel aan te houden naar de regio's Europa, de Verenigde Staten en Azië-Pacific. Stijgende rentes en inflatie hebben een toenemend effect op de economische onzekerheid in Europa. Door voorzichtigheid van investeerders ontstaan er vertragingen bij vastgoedtransacties en druk op de waarderingen in de meeste Europese vastgoedsectoren. Eenzelfde beeld verwachten we voor de Verenigde Staten, zij het dat het perspectief voor de Verenigde Staten beter lijkt dan voor Europa. Ook in Azië-Pacific zien we dat renteverhogingen in enkele grote APAC-economieën invloed hebben op het investerings sentiment, zij het dat deze regio minder gevoelig is voor de impact van de oorlog in Oekraïne. Voor alle drie de regio's geldt dat de vastgoedmarkt zal stabiliseren wanneer de economische omstandigheden verbeteren. In het bijzonder wanneer de (verwachte) rentestijgingen van centrale banken voorbij zijn en financiering beschikbaar is tegen aantrekkelijke kosten. Voor 2023 worden dan ook in de eerste helft van 2023 nog verdere afwaarderingen verwacht. Voor de lange termijn zijn echter de vooruitzichten voor vastgoedbeleggingen positief. Megatrends als urbanisatie, globalisering, klimaatverandering en technologische ontwikkelingen zijn de stuwende trends die hieraan ten grondslag liggen.

De liquiditeit en transparantie van de voornaamste vastgoedmarkten, waarin de niet-beursgenoteerde fondsen belegd zijn, zijn hoog. Het rendement- en risicoprofiel voor core vastgoedbeleggingen is historisch gezien beter dan voor value add-beleggingen. Met verwachte totaalrendementen (2023-2025) voor Nederland met 3,0-4,5%, Europa met 4,4-5,2%, de Verenigde Staten met 5,5-6,5% en de regio Azië-Pacific met 5,5-6,5% blijft de gediversifieerde core vastgoedportefeuille van SPF een goed rendementsperspectief bieden.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen en de governance van SPF

Naast rendement en risico houdt SPF bij het beleggen ook rekening met mens, milieu, duurzaam ondernemen en hoe ondernemingen worden bestuurd.

SPF gelooft enerzijds dat maatschappelijk verantwoord beleggen op de lange termijn leidt tot betere financiële prestaties van ondernemingen en daarmee van haar beleggingen en anderzijds dat SPF ondernemingen via directe of meer indirecte weg kan bewegen de juiste dingen te doen voor mens en milieu. Daarom besteedt SPF waar nodig en mogelijk in het beleggingsbeleid aandacht aan ecologische, sociale en governance (ESG) onderwerpen. SPF richt het beleggingsbeleid dan ook maatschappelijk verantwoord in, omdat zij gelooft dat dit waarde toevoegt in de portefeuille en daarmee bijdraagt aan een toekomstige leefbare wereld.

In 2022 heeft SPF verschillende stappen gezet op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Zo heeft SPF onder andere het MVB-beleid aangescherpt, stappen ondernomen om te voldoen aan Europese duurzaamheidswetgeving, het klimaatbeleid verder opgezet en geïmplementeerd, gestart met het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen voor het discretionaire passieve aandelenmandaat ontwikkelde landen met ESG-maatwerkbenchmark en zijn staatsbedrijven van de uitgesloten landen toegevoegd aan het uitsluitingsbeleid. Zie ook het MVB-beleid en de MVB-halfjaarverslagen op de website van SPF, evenals het MVB-jaarverslag over de vastgoedbeleggingen.

SPF is ondertekenaar van een aantal initiatieven, waaronder 'investor statements'. SPF steunde in 2022 het initiatief gericht op vaccinaties, waarin Johnson & Johnson, Pfizer, Moderna and AstraZeneca zijn aangeschreven. De vier farmaceuten zijn opgeroepen om een Eerlijkere Verspreiding van Vaccins een plek te geven in het beloningsbeleid. Opname van dit thema is een lakmoesproef voor de mate waarin een bedrijf belang hecht aan het onderwerp en de mate waarop het bestuur stuurt.

Uitgangspunten:

Om invulling te geven aan het MVB-beleid maakt SPF gebruik van internationale en breed geaccepteerde normenkaders. Deze kaders worden door SPF onderschreven en worden gebruikt bij de beoordeling van de ondernemingen waarin SPF belegt. Het gaat om de volgende internationale kaders:

1. UN Global Compact;
2. Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Convenant voor Pensioenfondsen (IMVB Convenant);
3. OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen;
4. UN Guiding Principles on Business and Human Rights;
5. Sustainable Development Goals (SDG's);
6. SFDR.

Hoe brengt SPF het beleid in praktijk?

Bij het in praktijk brengen van het MVB-beleid maakt SPF gebruik van de volgende MVB-instrumenten:

- A. Screening van de beleggingsportefeuilles
- B. Het uitsluiten van ondernemingen en landen
- C. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen
- D. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen
- E. Doelinvesterings: green bonds
- F. ESG-integratie: het integreren van duurzaamheidsinformatie in de beleggingsprocessen

A. Screening van de beleggingsportefeuilles:

Om goed inzicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, zoals verwoord in het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, laat SPF ieder kwartaal de beleggingsportefeuilles screenen, ofwel due diligence. Due diligence heeft als doel de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren (dus de negatieve impact voor de samenleving en het milieu in zowel de beleggingsportefeuille als bij potentiële beleggingen) te identificeren, prioriteren en te analyseren. Naar aanleiding van de bevindingen neemt SPF zo nodig actie. Bijvoorbeeld door het uitsluiten of het starten van een dialoog met een onderneming.

B. Het uitsluiten van ondernemingen en landen

Voldoen bedrijven en landen niet aan de maatschappelijke normen van SPF, dan beleggen we hier niet in. SPF heeft een uitsluitingsbeleid om haar normatieve ondergrens te borgen. De volgende soorten bedrijven en landen sluit SPF uit van haar beleggingen:

- Fabrikanten van controversiële wapens;
- Bedrijven die de UN Global Compact-principes structureel schenden;
- Tabaksproducenten;
- Steenkool, teerzanden, schalieolie- en gas en arctische olie- en gas;
- Uitsluiten van landen;
- Uitsluiten van staatbedrijven van de uitgesloten landen.

Het bestuur van SPF heeft besloten om de beleggingscategorieën bont en porno niet uit te sluiten, omdat uit onderzoek blijkt dat het uitsluiten van deze categorieën een zeer beperkt effect heeft, terwijl de kosten voor de deelnemers toenemen. Het bestuur vindt wel dat er engagement moet plaatsvinden op retailers die bont verkopen.

In het MVB-beleid en in het MVB-halfjaarverslag is meer informatie te vinden over deze uitsluitingsgronden. In 2023 staat de evaluatie van het uitsluitingsbeleid op de MVB-jaarplanning.

C. Engagement, het aangaan van een dialoog met ondernemingen:

SPF vindt het belangrijk om als betrokken belegger actief een dialoog aan te gaan met ondernemingen waarin het belegt (dit geldt voor zowel aandelen als voor bedrijfsobligaties). Het doel van engagement is het opheffen en voorkomen van ernstige schendingen, het realiseren van een positieve gedragsverandering en de onderneming aan te sporen tot langetermijnwaardcreatie. Naast beïnvloeding van ondernemingsgedrag is een tweede doel om standpunten en kennis uit te wisselen. SPF hanteert een escalatiestrategie voor het geval dat dialogen met ondernemingen uit de engagement programma's onvoldoende voortgang boeken.

In 2022 is met 73 ondernemingen gesproken over 119 onderwerpen, waarvan 26 over mensenrechtenschendingen, 32 over milieuschendingen, 32 over schendingen van arbeidsnormen en 29 over corruptie. Zie verder het SPF MVB-haljaarverslag over de eerste en tweede helft 2022 op de website, waarin ook de resultaten en voortgang van het engagementprogramma worden toegelicht.

D. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen:

SPF is van mening dat een goede corporate governance belangrijk is voor een stabiele ontwikkeling van een onderneming en het creëren van aandeelhouderswaarde op lange termijn. Door te stemmen kan SPF invloed uitoefenen op de kwaliteit van het bestuur van ondernemingen waarin wordt belegd. SPF onderschrijft de uitgangspunten voor goed ondernemingsbestuur van het International Corporate Governance Network en de Nederlandse Corporate Governance Code.

In het verlengde van de implementatie van het nieuwe aandelen wereld ontwikkelde landen mandaat met ESG-maatwerkbenchmark eind juni 2022, heeft SPF in 2022 besloten actief gebruik te maken van haar aandeelhoudersrechten door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Daartoe heeft SPF haar eigen stembeleid vastgesteld dat voor dit mandaat wordt toegepast. Zo hanteert SPF strenge criteria ten aanzien van benoeming en onafhankelijkheid van bestuurders en beloningsvoorstellen. Specifiek zijn de ESG-thema's klimaat en gezondheid belangrijk voor SPF.

In 2022 heeft SPF gestemd op 121 aandeelhoudersvergaderingen. Deze aandeelhoudersvergaderingen vinden wereldwijd plaats. In totaal stemde SPF op 1.313 agendapunten. In 2022 stemde SPF op bijna 17% van alle agendapunten tegen het bedrijf. Het gaat hier vooral om de benoeming van directieleden van ondernemingen en beloningsbeleid. Bedrijven namen de door aandeelhouders ingediende voorstellen vaak over. Deze voorstellen gingen over milieu, sociale en bestuurlijke onderwerpen.

Over het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen wordt elk kwartaal gerapporteerd. Deze rapportages staan ook op de website van SPF. Hierin wordt in detail weergegeven hoe er namens SPF is gestemd op de aandeelhoudersvergaderingen.

E. Doelinvesterings: green bonds:

Om de energietransitie te stimuleren belegt SPF in green bonds. Green bonds zijn obligaties uitgegeven door (semi)overheden, internationale instellingen of ondernemingen waarvan de opbrengst wordt gebruikt om projecten en activiteiten met een aantoonbaar positief effect op het milieu en klimaat te (her)financieren. SPF heeft een minimum allocatie vastgesteld van 4,5% voor de staat- en bedrijfsobligatieportefeuilles. SPF geeft daarmee de vermogensbeheerder van deze mandaten de opdracht een proactieve houding ten aanzien van green bonds aan te nemen. SPF belegt daarnaast in het Achmea Investment Management Green Bond fund.

F. ESG-integratie:

SPF vindt het meenemen van duurzaamheidsinformatie in het beleggingsproces belangrijk. SPF is ervan overtuigd dat ESG-integratie, het structureel en zwaarwegend meenemen van duurzaamheidsinformatie in het beleggingsproces, op de langere termijn een positief effect heeft op het risico-rendementsprofiel.

ESG maatwerkbenchmark en invulling

SPF heeft in 2021 besloten dat het een deel van de wereldwijde aandelen ontwikkelde landen portefeuille passief wil invullen in een discretionair mandaat, waarbij het MVB-beleid van SPF wordt toegepast. SPF maakt daarbij gebruik van een eigen MSCI ESG-maatwerkbenchmark. Naast dat het MVB-beleid van SPF wordt toegepast, worden bedrijven met een ESG-rating B of CCC uitgesloten van belegging. Daarbij wordt als prestatiedoelstelling opgenomen dat er minimaal een 15% betere ESG-score is op portefeuilleniveau dan de standaard MSCI Wereldindex, met als restrictie dat de individuele scores op E, S en G ten minste gelijk zijn aan de standaard benchmark. Daarnaast de restrictie dat sprake is van een reductie van de CO2 intensiteit van minimaal 30% ten opzichte van de standaard MSCI Wereldindex.

De nieuwe portefeuille en de ESG-maatwerkbenchmark voor deze portefeuille zijn 30 juni 2022 geïmplementeerd.

Klimaat:

SPF heeft in 2022 een lange termijn doelstelling voor klimaat vastgesteld:

- SPF wil een bijdrage leveren aan het Akkoord van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden Celsius. Uiterlijk in 2050 wil SPF dat de beleggingsportefeuille klimaatneutraal is.
- SPF streeft naar een stapsgewijze verlaging van de CO2-voetafdruk van de beleggingsportefeuille.
- Daarnaast onderzoekt SPF op welke wijze het nog meer een bijdrage kan gaan leveren.

Bij de samenstelling van de aandelenportefeuille ontwikkelde markten wordt een CO2 reductie doelstelling van 30% meegegeven ten opzichte van de reguliere MSCI Ontwikkelde Markten benchmark. Door bedrijven in portefeuille te beïnvloeden om hun bijdrage te leveren aan het Akkoord van Parijs tracht SPF de CO2-emissies van de portefeuille verder te verlagen en ook een reductie van CO2-emissies in de werkelijke economie te realiseren.

Binnen de bedrijfsobligatieportefeuille streeft SPF naar minimaal 50% reductie van de CO2-voetafdruk in 2030 ten opzichte van die van de benchmark per ultimo 2020. Dit realiseert SPF door een reductie van 30% in één keer toe te passen en daarna tot 2030 een gemiddelde reductie van 7% per jaar.

Toepasbaarheid beleid:

Het MVB-beleid kan direct worden toegepast op beleggingen die zijn vormgegeven in eigen beleggingsmandaten. Wanneer SPF echter gebruik maakt van beleggingsfondsen is het niet mogelijk een eigen MVB-beleid toe te passen. Dan is het beleid van de aangestelde fondsbeheerder leidend voor de invulling en uitvoeringen van een eventueel verantwoord beleggen beleid. Gezien de samenstelling van de huidige portefeuille is het niet mogelijk om het MVB-beleid op alle beleggingen toe te passen. In het halfjaarverslag van SPF wordt in hoofdstuk 2 en in de bijlage een verdere toelichting gegeven over de reikwijdte van het MVB-beleid.

SFDR en EU Taxonomy:

SPF voldoet aan de Verordening met betrekking tot informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële sector en de EU Taxonomie. Deze Verordening is beter bekend als de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). De SFDR maakt deel uit van het Action Plan for Financing Sustainable Growth van de Europese Commissie.

SPF classificeert zichzelf als een artikel 8 fonds. SPF promoot ecologische of sociale kenmerken of een combinatie van die kenmerken. Dat doet SPF door MVB-instrumenten in te zetten, zoals engagement, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen, ESG-integratie en uitsluiting.

Door gebrek aan data streefde SPF in 2022 geen milieudoelstelling na, zoals gedefinieerd in de EU Taxonomie. Daarom houdt 0% van de onderliggende beleggingen van de portefeuille rekening met de EU Taxonomie-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. Daarnaast is 0% van de onderliggende beleggingen van de portefeuille een transitie- of faciliterende activiteit. In de loop van 2023 verwachten wij dat meer informatie beschikbaar zal komen.

Zie verder onze website met de MVB-rapportages en specifieke SFDR en EU Taxonomie verslaglegging voor SPF (onder downloads).

Vastgoed:

Klimaatverandering leidt tot toenemende risico's voor vastgoedmarkten. Er zullen investeringen nodig zijn om vastgoedportefeuilles te verduurzamen. Daarnaast wordt wetgeving aangescherpt, niet alleen in Nederland maar vooral ook mondiaal. In maart 2021 is de Sustainable Financial Disclosure Regulation (SFDR) in werking getreden. De vastgoedfondsen in de vastgoedportefeuille van SPF die aan deze regelgeving moeten voldoen, hebben allen aangegeven dat zij beleggingsfondsen zijn met duurzame kenmerken. Bij nieuwe investeringen weegt het duurzaamheidsbeleid (management en uitvoering) en de ESG-doelstellingen van fondsmanagers steeds zwaarder mee. Hierover zal ook zorgvuldig gerapporteerd moeten worden om voortgang te bewerkstelligen.

Daarom maakt maatschappelijk verantwoord beleggen integraal onderdeel uit van het beheer van de vastgoedbeleggingen. In 2022 is hieraan uitvoering gegeven door onder andere actief aandeelhouderschap, het periodiek toetsen van de uitsluitingslijst en het tonen van betrokkenheid bij duurzaamheid en governance. Van alle vastgoedbeleggingen wordt verwacht dat zij participeren in de duurzaamheidsbenchmark voor het vastgoed (GRESB, Global Real Estate Sustainability Benchmark) en een minimale score realiseren. De vastgoedportefeuille scoort op basis van deze benchmark bovengemiddeld op duurzaamheid en laat een verbeterde outperformance zien ten opzichte van vergelijkbare pensioenfondsen. In 2022 heeft SPF voor het tweede MVB-jaarrapport over de vastgoedbeleggingen opgesteld en gepubliceerd op de website.

GRESB-score:

Maatschappelijk verantwoord beleggen maakt integraal onderdeel uit van het beheer van de vastgoedbeleggingen. Zo wordt van de fondsmanagers van de vastgoedbeleggingen verwacht dat zij participeren in de duurzaamheidsbenchmark voor de vastgoedsector (GRESB, Global Real Estate Sustainability Benchmark) en een bepaalde minimum rating behalen.

In 2022 heeft de vastgoedportefeuille van SPF een score van 89/100 gekregen (2021: 87/100). Hiermee is de score van de vastgoedportefeuille licht verbeterd.

Deze GRESB-score heeft betrekking op 18 deelnemende vastgoedfondsen van de 21 vastgoedfondsen in de portefeuille van SPF, deze vertegenwoordigen meer dan 99% van de vastgoedportefeuille. De drie vastgoedfondsen die niet hebben deelgenomen aan GRESB bevinden zich in de liquidatiefase en bezitten geen vastgoed meer.

Veertien fondsen hebben de hoogste GRESB-rating van 5 sterren behaald, één fonds heeft 4 sterren en drie fondsen 3 sterren. Deze laatste drie vastgoedfondsen zijn allemaal gesitueerd in de Verenigde Staten. Twee van deze fondsen zijn bezig om hun vastgoed te verkopen. ASR IP spreekt met het fondsmanagement over de mogelijkheden om de GRESB-performance van ieder fonds te verbeteren.

Alle fondsen die deelnemen aan GRESB hebben de doelstelling om de CO₂-emissie in de portefeuille te verminderen naar 0 in 2050 of daarvoor. Het ambitieniveau en de bijbehorende planning loopt echter nog sterk uiteen van fonds tot fonds en veel fondsen hanteren alleen concrete korte termijn doelen. De verwachting is dat binnen afzienbare termijn alle fondsen ook lange termijn doelstellingen zullen gaan formuleren hoe zij een CO₂-emissie van 0 willen gaan realiseren.

Infrastructuur:

SPF streeft ernaar om zowel bij de beleidsbepaling, als bij de uitvoering duurzaamheidscriteria te integreren. Daarbij wordt aandacht besteed aan milieuaspecten, maar ook aan sociaal-maatschappelijke factoren en aan goed fondsbestuur en transparantie (ESG-criteria). Fondsmanagers worden actief aangespoord te beleggen conform de regels van de United Nations Principles for Responsible Investments (UNPRI) en deze regels te ondertekenen.

SPF heeft er bewust voor gekozen om met haar infrastructuur beleggingen positieve klimaatimpact te maken en heeft dit in de portefeuille vastgelegd met een normallocatie van 25% voor de sector duurzame energie. Tevens worden fondsmanagers gevraagd om de CO2-footprint van hun portefeuille in kaart te brengen, CO2-doelstellingen te formuleren en hierover te rapporteren

Private Equity:

Bij het selecteren van private equity beleggingen worden ESG-criteria gehanteerd. Voor de beheerders van private equity worden specifieke voorwaarden opgelegd: de beleggingsfondsen moeten een duurzaamheidsbeleid hebben en de uitgangspunten van het UN Global Compact meenemen. Daarnaast moet er voldoende transparantie zijn en sprake zijn van beloningsbeleid. Bij het beloningsbeleid is de 'alignment of interest' en de wijze waarop de beloning tot stand komt van belang.

IMVB convenant en rapportage:

SPF heeft het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) ondertekend. In het convenant hebben pensioenfondsen afspraken gemaakt over de implementatie van de richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en van de Verenigde Naties (UNGP's). Deze richtlijnen zijn erop gericht om negatieve effecten van een onderneming (of de keten erachter) in kaart te brengen, te prioriteren en te adresseren. Pensioenfondsen dienen de richtlijnen op te nemen in het beleid, de uitbesteding aan externe dienstverleners en in de monitoring en rapportage aan de stakeholders. Naar aanleiding van het IMVB convenant heeft SPF het MVB-beleid geactualiseerd. In 2020 heeft SPF een vragenlijst ingevuld van de Monitoringscommissie. Dit is input geweest voor het rapport 'Eerste Voortgangsmeting IMVB Convenant Pensioenfondsen', waarin inzicht wordt gegeven in de mate waarin de deelnemende pensioenfondsen op de peildatum voldoen aan de hoofdindicatoren. In 2023 gaat SPF verder met het implementeren van de aandachtsgebieden.

VBDO benchmark

Op 31 oktober 2022 heeft de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) de 16e editie van de benchmarkstudie naar verantwoord beleggen door Nederlandse pensioenfondsen gepubliceerd. Jaarlijks worden door VBDO de 49 grootste pensioenfondsen van Nederland beoordeeld en gerangschikt met betrekking tot hun verantwoord beleggingsbeleid (MVB). Pensioenfondsen zijn beoordeeld op vier aandachtsgebieden, namelijk:

1. Bestuur (Governance);
2. Beleid (Policy);
3. Implementatie (Implementation);
4. Verantwoording & Transparantie (Accountability).

SPF neemt de 22e plek in op de gepubliceerde VBDO ranglijst. Dit is een stijging van 5 plekken ten opzichte van vorig jaar.

Er is een aantal aanknopingspunten voor een verdere aanscherping van het MVB-beleid. De implementatie van het stembelief en CO2 reductiedoelstellingen heeft SPF al opgepakt en zullen volgend jaar tot uiting komen. De overige door VBDO genoemde punten worden meegenomen op de MVB actielijst 2023 voor SPF.

FINANCIËLE POSITIE

Bij de beoordeling van de financiële positie door de certificerend actuaire is bepalend de mate van waarschijnlijkheid dat het pensioenfonds kan voldoen aan de verplichtingen aangegeven tot balansdatum.

De actuaire heeft verklaard dat de vermogenspositie van het pensioenfonds naar zijn mening niet voldoende is, vanwege een reservetekort.

Dekkingsgraad

	31-12-2022	31-12-2021	31-12-2020	31-12-2019	31-12-2018
	%	%	%	%	%
Aanwezige dekkingsgraad	117,1	105,3	94,2	97,8	97,5
Beleidsdekkingsgraad	113,1	100,0	89,5	95,9	100,7
Reële dekkingsgraad	128,5	125,3	114,2	118,8	124,1
Premiedeckingsgraad	57,1	54,2	59,0	74,0	78,0
Vereiste dekkingsgraad	119,5	118,6	118,3	119,5	121,2
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,3	104,3	104,3	104,3	104,3

Ter illustratie wordt in de onderstaande tabel de dekkingsgraad getoond, indien de onvoorwaardelijke toeslag op de pensioenaanspraken en -rechten geen 2% per jaar, maar 0,0% of 3,0% per jaar zou bedragen.

Dekkingsgraad alternatieve onvoorwaardelijke toeslag technische

	voorziening	dekkingsgraad
Geen toeslag	2.214.265	172,8%
Onvoorwaardelijke toeslag 2,0% (aanwezige dekkingsgraad)	3.266.350	117,1%
Onvoorwaardelijke toeslag 3,0%	4.092.003	93,5%

De onvoorwaardelijke toeslag van 2%, oftewel de toezegging van SPF aan de deelnemers om de opgebouwde pensioenen in alle toekomstige jaren met minimaal 2% te verhogen, betreft een recht van de deelnemer en kan door SPF niet worden verlaagd. De onvoorwaardelijke toeslag op de opgebouwde en bereikte pensioenen van 2% per jaar vertegenwoordigt per 31 december 2022 een waarde van 1.052.085. Dit betekent dat de dekkingsgraad van SPF per 31 december 2022 172,8% zou bedragen, indien de toezegging om de pensioenen in de toekomst jaarlijks met 2% te verhogen niet van toepassing zou zijn. Bij het vergelijken van de dekkingsgraad van SPF met andere pensioenfondsen die geen onvoorwaardelijke toeslag kennen, is het relevant om hiermee rekening te houden.

Actuariële analyse van het resultaat

De samenstelling van het resultaat over 2022 en 2021 en de wijzigingen daarin blijken uit het volgende overzicht (x €1.000):

	2022	2021
Resultaat op beleggingen/marktrente	415.570	600.050
Resultaat op premies	-56.714	-64.526
Resultaat op waardeoverdrachten	881	263
Resultaat op kosten	1.078	1.148
Resultaat op uitkeringen/afkopen	356	-333
Resultaat op beroepsarbeidsongeschiktheid	1.213	529
Resultaat op overlevingskansen	-548	-1.525
Resultaat op mutaties	-1.206	-1.453
Resultaat op overige oorzaken	-48.190	36
Resultaat	312.440	534.189

Toelichting resultaat

Resultaat op beleggingen/marktrente

Het resultaat op rendement en wijziging rentetermijnstructuur is gelijk aan de behaalde beleggingsopbrengsten, vermeerderd met de mutatie van de technische voorzieningen vanwege de wijziging van de marktrente gedurende het verslagjaar en verminderd met de technisch benodigde interest. De beleggingsopbrengsten zijn verminderd met de kosten voor vermogensbeheer.

Resultaat op premies

Het resultaat op premies is het verschil tussen enerzijds de ontvangen premies verminderd met de kostenopslag van 10,8% en anderzijds het bedrag dat actuariael benodigd is voor de jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken en de jaarlijkse risicodekking.

Resultaat op waardeoverdrachten

Het resultaat op waardeoverdrachten is ontstaan door het verschil tussen het saldo van de overgedragen en overgenomen waardeoverdrachtskapitalen enerzijds en de mutatie in de TV door het saldo van de overgedragen en overgenomen pensioenverplichtingen anderzijds. Het resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de werkelijk ontvangen en betaalde overdrachtsommen berekend worden volgens de wettelijke rekenregels, terwijl de mutatie in de TV wordt bepaald op basis van de fondsgrondslagen.

Resultaat op kosten

Het resultaat op kosten bestaat enerzijds uit de toevoeging aan en vrijval uit de kostenvoorziening en de opslag voor kosten in de premies en anderzijds uit de werkelijke kosten volgens de rekening van baten en lasten.

Resultaat op uitkeringen/afkopen

Het resultaat op uitkeringen bestaat uit het verschil tussen de daadwerkelijk gedane pensioenuitkeringen en afkopen en de vrijval uit de technische voorziening (TV) ten behoeve van deze uitkeringen en afkopen.

Resultaat op beroepsarbeidsongeschiktheid

De opslag in de premies van de actieve deelnemers die dient ter dekking voor de voortzetting van de pensioenopbouw in geval van blijvende en volledige beroepsarbeidsongeschiktheid, bedraagt 3,75%. Sinds 1 januari 2015 is de dekking voor premievrijstelling bij beroepsarbeidsongeschiktheid vrijwillig geworden.

Dit bedrag verminderd met de kosten door toekenning premievrijstelling gedurende het jaar geeft het resultaat op beroepsarbeidsongeschiktheid weer.

Resultaat op overlevingskansen

Aan de berekening van de TV liggen overlevingstafels ten grondslag. Op basis van die overlevingstafels wordt door overlijden bij verzekeringen met een risico van langlevens (ouderdomspensioen, ingegaan invaliditeitspensioen en ingegaan partnerpensioen) een zekere vrijval uit de TV verwacht. Deze vrijval vanuit de TV wordt de risicopremie bij verzekeringen met risico van langlevens genoemd. Als in werkelijkheid niemand overlijdt, treedt deze risicopremie als verlies op. Bij deze verzekeringen (langlevens) is dus de risicopremie het maximale verlies.

Bij verzekeringen met risico van kortleven (latent partnerpensioen) wordt juist verwacht dat door overlijden de TV moeten worden verhoogd. Dit wordt de risicopremie bij verzekeringen met risico van kortleven genoemd. De risicopremie geeft dus de gemiddelde verwachte stijging van de huidige TV door overlijden aan. Daarnaast bevat de kostendekkende premie een component voor dekking van het nabestaandenpensioen bij overlijden waarvoor nog geen TV zijn opgebouwd. Deze is beschikbaar voor financiering van het ingaande nabestaandenpensioen.

Resultaat op mutaties

De resultaten op mutaties worden veroorzaakt door de onderliggende resultaten op flexibilisering, pensioencorrecties, verval van rechten, opvoer en expiratie.

Resultaat op overige oorzaken

In het boekjaar heeft het bestuur besloten om de (sterfte)grondslagen te wijzigen. Dit zorgt voor een negatief resultaat van 48.190. Dit resultaat kan uitgesplitst worden in de volgende wijzigingen:

- De overgang naar Prognosetafel AG2022 heeft een verhogend effect op de technische voorziening en zorgt voor een negatief resultaat van 36.214;
- De actualisatie van ervaringssterfte heeft een verhogend effect op de technische voorziening en zorgt voor een negatief resultaat van 8.787;
- De verhoging van de kostenvoorziening heeft een verhogend effect op de technische voorziening en zorgt voor een negatief resultaat van 3.189.

Premies

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 125 van de Wvb zijn als volgt:

	2022	2021
Kostendekkende premie	157.508	167.175
Gedempte kostendekkende premie	60.621	62.625
Feitelijke premie	77.763	78.525

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2022	2021
Inkoop onvoorwaardelijke aanspraken	126.474	134.841
Risicopremie	3.146	3.459
Solvabiliteitsopslag	24.109	25.309
Uitvoeringskosten -/- vrijval uitbetalingskosten	3.779	3.566
	<u>157.508</u>	<u>167.175</u>

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

	2022	2021
Inkoop onvoorwaardelijke aanspraken	38.836	40.301
Risicopremie	1.287	1.347
Uitvoeringskosten -/- vrijval uitbetalingskosten	3.779	3.566
Voorwaardelijke onderdelen	16.719	17.411
	<u>60.621</u>	<u>62.625</u>

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

	2022	2021
Inkoop aanspraken (inclusief 3% toekomstige toeslag)	57.579	57.873
Risicokoopsom overlijden	1.106	1.091
Risicokoopsom arbeidsongeschiktheid	802	843
Solvabiliteitsopslag	11.659	11.064
Kosten verslagjaar	6.617	7.654
	<u>77.763</u>	<u>78.525</u>

De samenstelling van de feitelijke premie is bepaald op basis van een indicatieve/benaderde uitsplitsing.

RISICOPARAGRAAF

Algemeen

De primaire taak van SPF is om voor de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden uitvoering van de afgesproken pensioenregeling te realiseren.

SPF moet rendement maken. Rendement maken is onlosmakelijk verbonden met het nemen van risico's. Risicomanagement gaat over het managen van risico's. Voor goed risicomanagement is het noodzakelijk dat het bestuur controle heeft over de uitvoering van de pensioenregeling, het vermogensbeheer en de communicatie.

Risicomanagement is verankerd in artikel 42 van de Wvb en is daarmee een belangrijk element in de beoordeling van beheerste en integere bedrijfsvoering. SPF definieert 'risico' als de mogelijke belemmering voor het behalen van de gewenste doelstellingen en kan impact hebben op bijvoorbeeld:

- de waarde, het kapitaal of de inkomsten van SPF;
- de (gewezen) deelnemers of pensioengerechtigden bij SPF;
- de uitvoering van de organisatiedoelen of toekomstige mogelijkheden van SPF;
- de reputatie van SPF en de integriteit van de leden van de SPF-organen;
- het gewenste gedrag en de cultuur van SPF.

Risicomanagement betreft het identificeren en beoordelen van risico's, het vaststellen en implementeren van maatregelen, de bewaking en rapportage over risico's. Uitgangspunt hierbij is niet zozeer het uitsluitend voorkómen van risico's, maar juist het nemen van afgewogen besluiten over de te nemen risico's en de te nemen maatregelen bij het behalen van de strategische doelstellingen van SPF.

Risicoprofiel

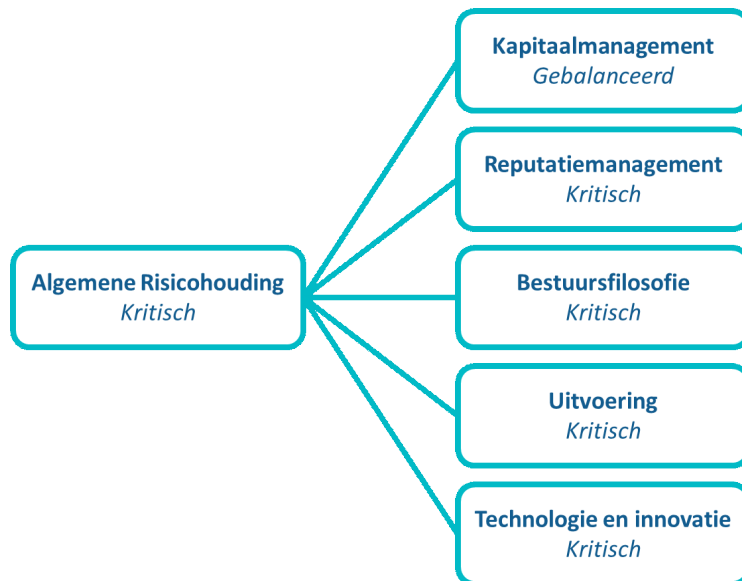
De risicohouding en de risicobereidheidsprincipes (het normenkader) vormen samen met de strategische risico's het risicoprofiel van SPF. Het risicoprofiel dient als referentiekader bij de afweging en beoordeling van de risico-rendementsanalyse (zowel operationeel als strategisch) en als toetssteen bij strategische besluitvorming en de eigen risicobeoordeling (ERB). Hiermee realiseert SPF een structurele verbinding van het risicomanagement met de missie, visie en strategie van de organisatie.

Risicohouding

De risicohouding is modelmatig gebaseerd op het Risk Appetite Value Chain © (RAVC)-model en kent vijf RAVC-domeinen:

1. Kapitaalmanagement (Solvabiliteit, Liquiditeit & Rentabiliteit)
2. Reputatiemanagement (Imago, Identiteit & Integriteit)
3. Besturingsfilosofie (Gedrag, Leiderschap & Cultuur)
4. Uitvoering (Uitbesteding & Organisatieprocessen)
5. Technologie & innovatie (IT-strategie, innovatie en IT-beheer en onderhoud, cyberrisico's)

Voor deze vijf domeinen kan op een 5-puntsschaal aangegeven worden wat de risicohouding is van nul (volledig risicomijdend) tot maximaal (volledig risico zoekend). Wat betreft kapitaalmanagement is de collectieve uitkomst "gebalanceerd" en voor de vier onderdelen reputatiemanagement, besturingsfilosofie, uitvoering en technologie & innovatie is dat "kritisch". Dit betekent dat het bestuur in het algemeen risicomijdend is in besluitvormingsprocessen. In de onderstaande figuur is dit weergegeven:

Risicobereidheidsprincipes

De risicobereidheid kent de volgende wettelijke verankering:

- Het pensioenfonds zorgt voor de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het pensioenfonds. De risicohouding van een pensioenfonds is de mate waarin een pensioenfonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het pensioenfonds te realiseren en de mate waarin het pensioenfonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het pensioenfonds; een en ander na overleg met vertegenwoordigers van beroepsverenigingen en met de organen van het pensioenfonds;
- Het pensioenfonds voert een beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de prudent person regel.

De risicobereidheid van het pensioenfonds bepaalt de limieten waarbinnen het pensioenfonds dagelijks opereert om haar doelstellingen te behalen. De risicobereidheid - als limiet - geldt dus als handvat en communicatiemiddel voor de besluitvorming en besturing van een pensioenfonds. Het formuleren van de risicobereidheidsprincipes wordt ook wel gezien als het noemen van de zogenaamde 'stoepranden'. Het gaat hier om beginselen die als beleidsleidraad kunnen dienen. De kernvraag voor SPF hierbij is: Wat mag er in de optiek van het bestuur níet gebeuren binnen een van de vijf RAVC-domeinen?

De risicobereidheidsprincipes luiden bij SPF per domein als volgt:

Domein 1. Kapitaalmanagement

Wij kunnen tot het moment van overgang naar de nieuwe pensioenregeling de onvoorwaardelijke indexatie van 2% blijven geven en hoeven niet te korten.

Wij beleggen in lijn met onze (lange) termijn verplichtingen.

Al onze beleggingen voldoen aan onze verklaring inzake beleggingsbeginselen en de beleggingsbeliefs en -uitgangspunten.

De kosten voor pensioen- en vermogensbeheer mogen niet structureel stijgen. De kosten kunnen enkel structureel stijgen op grond van een bewuste keuze die verantwoord kan worden door een hoger rendement, betere bescherming of hogere service voor onze deelnemers.

Domein 2. Reputatiemanagement

Wij handelen integer en voldoen aan de geldende wet- en regelgeving.

Wij dragen als pensioenfonds actief ons gewenste imago en onze kernwaarden uit.

Domein 3. Besturingsfilosofie

Wij hebben een gestructureerd en transparant besluitvormingsproces waarin ruimte is voor tegengestelde meningen in de voorbereiding op besluiten.

Een evenwichtige belangenafweging maakt onderdeel uit van de besluitvorming en zorgt dat deze aansluit bij de behoefte van de deelnemers en bijdraagt aan het behoud van het draagvlak bij de achterban voor de pensioenregeling.

Wij spreken steeds met één mond en zijn ons goed bewust van ons gedrag en onze uitingen bij externe communicatie.

Wij hebben continu een geschikt bestuur, verantwoordingsorgaan en intern toezicht dat voldoende countervailing power heeft om kritisch te zijn richting uitbestedingspartners teneinde de beste dienstverlening voor de deelnemer te realiseren.

Wij hebben een adequate governance die volgt uit en aansluit bij onze missie, visie en strategie en waarin voor iedereen (ieder gremium) duidelijk is wat zijn rol en verantwoordelijkheid is.

Domein 4. Uitvoering

Wij bieden de deelnemers een passende pensioenregeling aan met een bijbehorend kostenniveau.

Wij besteden onze diensten uit aan partijen die aantoonbaar in control zijn, een integere en beheerste bedrijfsvoering voeren en onze deelnemers en hun behoefte in de gehele keten als klant centraal zetten.

Wij verwachten van elke uitbestedingspartner een goed werkgeverschap, dat er voor zorgt dat werknemers graag voor het pensioenfonds werken en dat het pensioenfonds permanent kan beschikken over de gewenste ondersteuning in menskracht zowel in omvang als kwaliteit.

Domein 5. Technologie & innovatie

IT die wordt gebruikt mag geen belemmering vormen voor een optimale dienstverlening aan de deelnemer.

IT zorgt ervoor dat de benodigde gegevens permanent/tijdig, juist en volledig beschikbaar zijn.

IT waarborgt te allen tijde een optimale beveiliging van gegevens.

Koppeling met de strategische risico's

De missie en visie van SPF leiden tot de onderstaande strategische doelstellingen:

- De deelnemer centraal, een passende pensioenregeling, effectieve communicatie, draagvlak voor de verplichte pensioenregeling
In de strategie van het bestuur staat de deelnemer centraal. Een passende pensioenregeling is uiteraard van belang, maar het is pas een goede pensioenregeling als de deelnemers dat ook vinden. En als zij er op de juiste manier en naar tevredenheid gebruik van maken en inzicht en overzicht hebben. Daartoe is effectieve communicatie cruciaal. Communicatie is steeds meer digitaal op basis van doelgroepsegmentatie en life-events. Zo voelt de deelnemer zich ontzorgd en geholpen. Daarmee wordt het draagvlak voor de verplichte pensioenregeling gecreëerd.
- Vertrouwen in de financiële ambities, verantwoorde rendement/risico-afweging, professioneel integraal risicomanagement gericht op optimale financiële fondshuishouding, beheerste operationele processen en organisatorische integriteit
De deelnemer moet vertrouwen hebben in het behalen van de financiële ambities van SPF. Dit betekent een toeslag van gemiddeld ten minste 3% per jaar met een ondergrens van nominaal (onvoorwaardelijk) 2% indexatie. Daarvoor moet SPF aansprekende rendementen behalen, waarvoor risico's moeten worden genomen. Echter, vooraf moet volstrekt helder zijn welke risico's beslist niet en welke weloverwogen wél worden gelopen met het oog op het behalen van de geformuleerde ambitie. Dat vergt professioneel integraal risicomanagement (IRM), waarin het bestuur een verdiepingsslag maakt met als doel nog meer verantwoorde en uitlegbare besluitvorming. Hierbij wordt voldoende aandacht besteed aan de toenemende risico's ten aanzien van IT en de daarbij behorende risico's. Deze IRM zal uiteraard ook de besluitvorming van het bestuur versterken ter zake van bijvoorbeeld de verdere financiële huishouding van SPF, de operationele processen en de organisatorische integriteit.
- Bestuurlijke geschiktheid
Institutioneel vermogensbeheer wordt steeds complexer en daarom selecteert SPF professionele fiduciairs en uitvoerders. Maar het bestuur blijft verantwoordelijk jegens alle belanghebbenden en moet voldoende countervailing power hebben om die verantwoordelijkheid ook adequaat invulling te kunnen geven. Het bestuur wil ook in de komende periode zijn deskundigheid op dit terrein verder vergroten.

SPF wil vanuit eigen kracht de juiste keuzes kunnen (blijven) maken in het belang van alle deelnemers en hun inkomen voor later. Daartoe heeft het bestuur 7 sleutels voor succes opgesteld, die gericht zijn op het beheersen van de strategische risico's die het bestuur onderkent:

- Sleutel 1: een passende pensioenregeling
- Sleutel 2: effectieve communicatie
- Sleutel 3: moderne en veilige digitale infrastructuur en IT-systemen
- Sleutel 4: een goede financiële opzet en duurzaam beleggingsbeleid
- Sleutel 5: een geschikt bestuur met professionele ondersteuning
- Sleutel 6: goede en efficiënte governance
- Sleutel 7: samenwerking binnen de pensioensector

De uitwerking van deze sleutels heeft plaats gevonden in het visiedocument "Sleutels voor Succes 2021-2026", dat op de website van SPF te vinden is. De strategische risico's bij deze 7 sleutels voor succes zijn:

Sleutel 1: een passende pensioenregeling

Door veranderende wet- en regelgeving en pensioenlandschap is de regeling niet meer houdbaar voor de doelgroep.

Deelnemers komen tot de conclusie dat de regeling niet voldoet aan de eisen en rekenen SPF/DPF hierop af.

Het lukt het bestuur niet om tijdig en/of juist de transitie van het huidige naar het nieuwe pensioencontract te realiseren.

Sleutel 2: effectieve communicatie

Het lukt het bestuur niet om de deelnemers afdoende te informeren.

Het lukt het bestuur niet de voordelen van de regeling bij de deelnemer over het voetlicht te krijgen.

Sleutel 3: moderne en veilige digitale infrastructuur en IT-systemen

Het lukt het bestuur niet te voldoen aan de eisen van data-veiligheid, datakwaliteit, datamanagement en beschikbaarheid.

Sleutel 4: een goede financiële opzet en duurzaam beleggingsbeleid

Het lukt het bestuur niet om de ambitie waar te maken: een toeslag van jaarlijks gemiddeld ten minste 3%.

Het lukt het bestuur niet om de onvoorwaardelijke toeslag van 2% te geven, dus korten.

Het lukt het bestuur niet om een hoog kostenniveau voor pensioenbeheer en/of vermogensbeheer te voorkomen.

Het lukt het bestuur niet om aan de toenemende eisen en druk vanuit de maatschappij op het gebied van duurzaam beleggen te voldoen.

SPF maakt een forse financiële misser.

Sleutel 5: een geschikt bestuur met professionele ondersteuning

Op korte termijn het vertrek van key persons bij de uitbestedingspartners; op langere termijn het niet meer voldoen en/of omvallen van uitbestedingspartners.

Door de omvang van het fonds zijn er relatief beperkte middelen om die professionele pensioenorganisatie te zijn die adequaat met alle huidige en komende ontwikkelingen om kan gaan.

Het lukt niet om voor geschikte opvolging te zorgen voor het bestuur en/of commissies. Bestaansrecht staat onder druk.

Sleutel 6: een goede en efficiënte governance

Er is onvoldoende countervailing power en er zijn geen goede checks and balances georganiseerd, om als bestuur in control te blijven en een beheerste bedrijfsvoering te kunnen blijven voeren.

Sleutel 7: samenwerking binnen de pensioensector

Het lukt het bestuur niet om zelf aan het stuur te blijven, haar eigen beslissingskracht te behouden en tijdig in te spelen op zich voordoende ontwikkelingen.

Integraal risicomanagementbeleid

SPF beschikt over een integraal risicomanagementbeleid dat beschrijft hoe de risico's worden beheerst en de kaders die hiervoor bij SPF en alle uitbestedingspartners worden gehanteerd. Integraal risicomanagement beoogt risicoprocessen, rapportages, methoden en technieken op elkaar te laten aansluiten en waar mogelijk te integreren. Het integraal risicomanagementbeleid (IRM-beleid) van SPF beschrijft hoe de risico's worden beheerst bij het streven naar de realisatie van de bedrijfsdoelstellingen. Het IRM-beleid draagt ertoe bij dat risico-informatie op een goede manier tot stand komt, wordt gerapporteerd en wordt gebruikt als basis voor besluitvorming en verantwoording. Ook ondersteunt het IRM-beleid bij het effectief beheersen van de risico's.

Met het integraal risicomanagement beoogt SPF uiteindelijk de volgende doelstellingen te realiseren:

- **Optimalisatie van de kwaliteit van besluitvorming**
SPF wil besluiten nemen waarbij alle relevante zaken zijn meegenomen en meegewogen, onder meer de relevante risico's en de onderlinge samenhang ervan. Integraal risicomanagement zorgt ervoor dat het bestuur risico-gewogen informatie ontvangt gebaseerd op de samenhang van alle risico's.
- **Realisatie van bewuste risicosturing**
Integraal risicomanagement stelt SPF in staat om bewuster te sturen op risico's en risicospreiding. Welke risico's wil SPF bewust nemen en welke vermijden?
- **Voorkomen van over- en onderbeheersing (doelmatig risicomanagement)**
Door de koppeling van de interne beheersing aan de risicobereidheid, voorkomt SPF een te zwaar of te licht opgetuigd raamwerk.
- **Realisatie van een integere en beheerste bedrijfsvoering**
Door de inzet van integraal risicomanagement het op een integere en beheerste wijze realiseren van de taken van SPF.

De risicomanagement cycli bij SPF zijn gebaseerd op het COSO Enterprise Risk Management (ERM) model. In het COSO ERM-model worden achtereenvolgens acht processtappen doorlopen:

1. Vaststellen van missie, visie, strategie, risicohouding. Hierbij staat de interne omgeving en de risicohouding centraal;
2. Formuleren van doelstellingen en risicobereidheid. Hierbij staat het formuleren van doelstellingen en risicobereidheid en risicotolerantie centraal;
3. Identificeren en benoemen van risico's. Hier staat het identificeren en benoemen van gebeurtenissen centraal die een positieve of negatieve invloed hebben op het behalen van de doelstellingen;
4. Wegen van risico's. Hier staat de risicobeoordeling centraal middels het wegen van (bruto) risico's;
5. Vaststellen van beheersmaatregelen en netto risico. Hierbij staat het bepalen en benoemen van de reactie op risico's centraal;
6. Borgen van de risicobeheersing in de organisatie. Hier staan de beheersingsactiviteiten centraal, de beheersomgeving van SPF;
7. Rapporteren, informeren en communiceren over het proces. Hierbij staan de (stuur)informatie, de communicatie en rapportage tussen de verschillende gremia, taken en functies binnen SPF centraal (de verschillende rapportages zijn benoemd in bijlage 6);
8. Monitoren en evalueren. Hierbij staan de doelmatigheid van het risicomanagement en de afronding van de cyclus centraal zodat er een lerende organisatie ontstaat. De uitkomsten worden meegenomen in de start van de nieuwe cyclus.

Risicobeoordeling/-analyse

Risico's worden kwantitatief en kwalitatief beoordeeld op basis van de waarschijnlijkheid van het optreden van het risico (kans) en de impact daarvan op het behalen van de doelstellingen.

Bij de risicoanalyse wordt een onderscheid gemaakt tussen het bruto risico, het netto risico en de risk appetite (als weergave van de risicobereidheid). Het bruto risico is het risico zonder rekening te houden met eventuele beheersmaatregelen die het bestuur treft om de waarschijnlijkheid en/of impact te beperken. Het bruto risico is afhankelijk van de context waarbinnen SPF opereert en haar doelstellingen. Ten aanzien van het bruto risico zijn vanuit de risicobereidheid van SPF vier mogelijke reacties:

- het risico accepteren;
- het risico reduceren door het nemen van aanvullende beheersmaatregelen;
- het risico vermijden door de activiteiten die geraakt worden door het risico te staken;
- het risico overdragen door de activiteiten die door het risico geraakt worden (deels) uit te besteden.

Het netto risico is het risico dat overblijft nadat is gereageerd op de bruto risico's. Indien het netto risico vanuit de risicobereidheid (nog) niet acceptabel is, worden aanvullende acties gedefinieerd om tot de gewenste risicosituatie (de risk appetite) te komen.

Governance

De uitgangspunten voor de inrichting van risicomanagement in de governancestructuur van SPF zijn:

- SPF kiest voor een integrale benadering bij het managen van risico's. Adequaats risicomanagement maakt integraal onderdeel uit van de (be-)sturing van de organisatie (bij SPF en diens uitbestedingspartners);
- SPF heeft de verschillende taken en rollen binnen het risicomanagement zo ingericht dat alle actoren verantwoordelijkheid kunnen nemen, op basis van hun mandaat. De inrichting hiervan is afgeleid van het 'three lines model'. SPF hanteert de uitgangspunten van dit model op haar eigen en proportionele wijze bij de inrichting van het risicomanagement. SPF onderscheidt hierin op hoofdlijnen de volgende rollen/functies: risico-eigenaar, risicobeheerfunctie en de auditfunctie;
- De risicogovernance wordt jaarlijks geëvalueerd door het bestuur van SPF om vast te stellen in hoeverre deze doelmatig is bij het realiseren van de strategische doelstellingen van SPF.

Het bestuur is kaderstellend, besluitvormend en eindverantwoordelijk voor het gehele integraal risicomanagementbeleid en de uitvoering hiervan. SPF heeft deze rollen, taken en verantwoordelijkheden als volgt belegd:

Rol	Betrokkenen	Verantwoordelijkheden
Risico eigenaar	Commissies: - Dagelijks bestuur (DB) - Beleggingsadviescommissie (BAC) - Communicatiecommissie - Commissie Opvolging & Geschiktheid	De risico-eigenaar voert de risicocyclus uit en dit houdt in: - Identificeren, beoordelen, beheersen, monitoren, rapporteren en evalueren; - De risico-eigenaar rapporteert aan de risicobeheerfunctie (en aan het bestuur) met toets aan het risicoprofiel en stelt waar nodig extra beheersmaatregelen voor
Risico-beheerfunctie	De GRC-commissie en de Sleutelfunctionaris risicobeheer	- Risicobeheer faciliteert en challengeert vanuit een integraal perspectief de besluitvorming en rapportages; - Beoordeelt aan de hand van het normenkader van het bestuur het integrale beeld; - Geeft risico-duidingen bij strategische besluitvorming; - Stimuleert het risicobewustzijn, integriteit, (ethisch) gedrag en het draagt het belang van risicomanagement uit; - Stelt het integraal risicomanagementbeleid op en onderhoudt het; - Adviseert en ondersteunt bij de uitvoering van het risicomanagementproces; - Voert de jaarlijkse evaluatie van de doelmatigheid van de uitvoering van het risicomanagementbeleid uit.
Controle-/auditfunctie	- Sleutelfunctionaris interne audit - Sleutelfunctionaris actuariel - Visitatiecommissie (VC) - Accountant	De controle/auditfunctie is verantwoordelijk voor het achteraf toetsen van: - het beleid van SPF en - de opzet en effectiviteit van het risicomanagement en interne beheersing. De actuariële sleutelfunctionaris ziet met name toe op het actuariële risicoprofiel. De VC is gesprekspartner voor onder andere risicomanagement van het bestuur en challengeert het bestuur. De VC is ook een rapportage- en escalatielijn voor de sleutelfunctiehouders

Strategische risico's

Met in achtneming van de eerder vermelde strategische doelstellingen worden door het bestuur jaarlijks de strategische accenten gezet en die zijn opgenomen in de focusdossiers. In dit verslagjaar heeft het bestuur extra aandacht besteed aan de volgende strategische risico's en deze risico's zijn als volgt gemitigeerd:

- Passende pensioenregeling:
Door de veranderende wet- en regelgeving heeft het bestuur geconstateerd dat de huidige regeling moeilijk houdbaar is voor de doelgroep. Het bestuur volgt de ontwikkelingen van het Pensioenakkoord en de nadere uitwerking daarvan nauwgezet. Zie dienaangaande hetgeen is gesteld onder de focusdossiers in de bestuursparagraaf.
- Met betrekking tot de effectieve communicatie:
De digitale communicatie is verder ingezet en door analyse van de data heeft SPF communicatie relevant gemaakt voor de deelnemers. Ook biedt de data-analyse SPF de mogelijkheid om op specifieke deelnemersgroepen te focussen op het gebied van communicatie. Voor de communicatiedienstverlening was 2022 een uitdagend jaar. Naast alle reguliere communicatie ging er veel aandacht uit naar het pensioenakkoord en het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Een nadere toelichting is opgenomen in de bestuursparagraaf ten aanzien van de uitvoering van het communicatiebeleid.

- Met betrekking tot een goede en stabiele financiële positie:
De nieuwe pensioenregeling van SPF moet minimaal gelijk zijn aan die van de huidige regeling. Door de besturen van DPF en SPF is gezamenlijk eenzelfde pensioenresultaat geformuleerd. SPF is in 2022 niet met kortingen geconfronteerd. De rente is in flink gestegen. Daardoor is ook de dekkingsgraad enorm toegenomen, ondanks de slechte rendementen en het vermogensverlies. In 2022 is het SPF duidelijk geworden dat er maar beperkte invloed heeft op de transitiekosten. In het licht van de transitie in 2024 en het feit dat er veel in een jaar kan veranderen heeft SPF besloten om geen gebruik te maken van de versoepelde indexatieregels. SPF wil gezien de korte periode tot de transitie prudent omgaan met de reserves. De overgang naar de nieuwe regeling in combinatie met invaren is een stuk makkelijker als er wat vet op de botten zit.
- Met betrekking tot de geschiktheid van het bestuur:
In 2022 zijn de twee aspirant bestuursleden, mevrouw Stammen en mevrouw Hof, benoemd tot bestuurslid. Om de continuïteit in het bestuur op strategisch niveau te kunnen waarborgen is de termijn van de heer Sillen verlengd met maximaal 2 jaar. In 2023 wordt er een vervanger geworven door de commissie opvolging en geschiktheid.

Verskillende vormen van risico's

SPF onderkent in het IRM-beleid naast strategische risico's ook operationele risico's en thematische risico's. Onderdeel van de operationele risicoanalyse zijn de afspraken met partijen waaraan SPF werkzaamheden heeft uitbesteed. Deze worden door het bestuur voorzien van risico-inschattingen (bruto en netto) en afgezet tegen de het gewenste risicoprofiel met bijbehorend risk response.

Thematische risicoanalyse

Bij thematische risico's die meerdere facetten raken, waardoor zij lastig zijn onder te brengen bij financieel of niet-financieel risico, vindt via een 'deep-dive' een thematische risicoanalyse plaats. Thematische risico's worden op basis van de aard, omvang en complexiteit van het betreffende project of onderwerp specifieke afspraken gemaakt met betrekking tot de cyclus. Het gaat om bijvoorbeeld change- of projectrisico's die zich tijdelijk voordoen maar potentieel een materiële impact hebben op de gehele organisatie. Denk bijvoorbeeld aan de transitie naar de Wet toekomst pensioenen en de overgang naar een nieuw IT-platform (administratiesysteem) van de pensioenuitvoerder. Andere voorbeelden van een thematische risicoanalyse zijn de SIRA, IT- en klimaat-/ESG risico's.

Hoog risicobewustzijn

Het bestuur streeft een hoog risicobewustzijn na, onder meer bij het eigen gedrag, de cultuur, alle lopende processen en bij de besluitvorming. In de voorleggers bij bestuursbesluiten worden steeds alle risico's beoordeeld en zo nodig maatregelen genomen om risico's te beheersen. Het bestuur heeft bij ieder overleg een handzaam overzicht paraat van alle strategische risico's, waarbij zoals hiervoor is aangegeven per strategisch risico concreet is aangegeven wat het bestuur niet wil dat gebeurt.

Verantwoording

Het bestuur legt over het risicomanagementbeleid verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Het bestuur kan overwegen om over de opzet en realisatie van de risicohouding en risicobereidheid te rapporteren aan (gewezen) deelnemers of pensioengerechtigden.

TOEKOMSTPARAGRAAF

Focusdossiers 2023

Het bestuur streeft het realiseren van de doelstellingen van SPF na. Om die doelstellingen te bereiken en om onzekerheden te beheersen voert het bestuur zijn reguliere taken en activiteiten uit. Maar ook worden ieder jaar focusdossiers vastgesteld, waaraan het bestuur in het bijzonder aandacht gaat geven. De focusdossiers hebben een directe relatie met de strategische doelstellingen en risico's. Voor 2023 zijn er de volgende focusdossiers:

Sub 1. De transitie naar de nieuwe regeling

In het eerste kwartaal van 2023 worden de laatste openstaande punten waar besluiten over moeten worden genomen geagendeerd. Daarnaast zal de adviesaanvraag aan het VO worden vastgesteld en aangeboden.

Als alle besluitvorming rondom de nieuwe regeling rond is, wordt ingezet op de juiste en vereiste vastlegging van alle genomen besluiten. Deze hebben we nodig voor het opstellen van het transitieplan en implementatieplan dat wij op 1 juli 2023 naar de DNB willen sturen. Ook het migratieplan SPF/APS en het vermogenstransitieplan SPF/Achmea IM moeten dan definitief zijn.

Tijdens de transitie naar de nieuwe regeling blijft communicatie een punt van aandacht. Voor de eerste helft van 2023 staat communicatie over het nabestaandenpensioen voorop. DPF gaat hierover een referendum onder haar leden houden. De communicatie moet dit traject goed dragen. Per 1 juli 2023 moet er een communicatieplan voor de transitie liggen dat naar de AFM wordt gestuurd. In de tweede helft van 2023 wordt vervolgens veel aandacht besteedt voor de goede invulling van de keuzebegeleiding van onze deelnemers. Deze moet op 1 januari 2024 voor een groot deel al operationeel zijn.

Sub 2. Communicatie

In 2023 wordt met de communicatie weer vol ingezet op de ambitie uit het Communicatie Beleidsplan 2021-2023. Beweging binnen de economie, pensioensector, branche en samenleving staan hierin centraal. De introductie van het nieuwe pensioenstelsel voert de boventoon.

Het uitgangspunt van SPF is dat de focus wordt voortzet op de drie strategische doelen: het vergroten van draagvlak, pensioenbewustzijn en servicegerichtheid. Binnen deze doelstellingen onderscheiden we 2 belangrijke thema's: Lidmaatschap DPF/Draagvlak en Pensioenakkoord.

Voor ieder doel en thema ontwikkelt SPF een onderbouwde campagne-aanpak, waarbij SPF, indien nodig, speciale aandacht heeft voor focusdoelgroepen. Voor elke doelgroep wil SPF inzicht in de informatiebehoefte.

De voortgang op de communicatiepijlers wordt gevolgd met kpi's voor de te realiseren doelstellingen. Hieronder ligt een meetplan op jaarplan- en campagneniveau waarmee de voortgang elk kwartaal wordt gemeten

Sub 3. Duurzaam beleggingsbeleid

SPF streeft om geleidelijk aan steeds meer van de beleggingsportefeuille maatschappelijk verantwoord te beleggen, omdat SPF gelooft dat dit waarde toevoegt in de portefeuille en SPF daarmee bijdraagt aan een toekomstige leefbare wereld. De uitvraag onder de deelnemers laat zien dat dit aansluit bij hun wensen. Tegelijkertijd ziet SPF dat de eisen vanuit de maatschappij op dit gebied alleen maar toenemen. Niet in de laatste plaats omdat het slecht gaat met het klimaat. Dat alles vertaalt zich naar alsmaar toenemende eisen op het gebied van duurzaam beleggen vanuit (inter)nationale wet- en regelgeving.

SPF heeft in 2022 een onderzoek gedaan onder haar deelnemers, en op basis hiervan een stip op de horizon gezet. In 2023 zal stilgestaan worden hoe de resultaten van het deelnemersonderzoek en de stip op de horizon verder kunnen worden geïntegreerd in beleid van de verschillende asset classes.

Sub 4. Moderne en veilige digitale infrastructuur en hoge datakwaliteit

SPF ziet in de commerciële dienstverlening steeds meer een beweging naar dienstenplatforms, standaardisatie en toenemende interactie tussen dienstverleners. Voor de pensioendienstverlening aan deelnemers is deze beweging ook van belang, nu en zeker in de toekomst. Van de pensioensector worden andere en nieuwe vormen van dienstverlening verwacht waarin met behulp van data meer wordt aangesloten bij de individuele pensioenbeleving. De communicatiecommissie vraagt hier al meerdere jaren om, want de communicatie met deelnemers gaat meer en meer via digitale kanalen. De mijnomgeving, een app of gerichte e-mails, het gaat een nog grotere rol spelen in de toekomst. De Wet toekomst pensioenen biedt de mogelijkheid tot verdere digitalisering. Het beschikbaar stellen van informatie op de mijn-omgeving in combinatie met een persoonlijke attendering wordt de standaard. Tegelijkertijd is het van belang dat bepaalde kwetsbare groepen niet achterblijven en niet worden uitgesloten van toegang tot deze diensten. Het gaat echter naast de communicatie natuurlijk ook om de inrichting en uitvoering van de administratie want als dat niet goed is kunnen we de rest wel vergeten. Een en ander stelt hoge eisen aan de opslag, verwerking en toegankelijkheid van data en deze moet dan ook gebaseerd zijn op goed ontworpen en geteste systemen. Een moderne digitale infrastructuur met veilige IT-systemen en het gewenste gebruikersgemak is de basis. De continuïteit van deze systemen moet altijd zijn geborgd. Tegelijkertijd moeten we wel op de data zelf kunnen vertrouwen, niet alleen nu maar ook naar de toekomst toe. Datakwaliteit hangt hier dan ook nauw mee samen

Om de deelnemer nu en in de toekomst goed te kunnen blijven bedienen is een effectieve communicatie en goede pensioenadministratie cruciaal. Deze administratie moet aan alle vereisten van deze tijd voldoen, in een up-to-date geavanceerd en geautomatiseerd administratiepakket dat adequaat en betrouwbaar is en tevens maximale bescherming biedt ten aanzien van privacy en cybercrime

Sub 5. Integraal risicomanagement

In navolging op de herijking van het risicoprofiel in 2021 en herijking van het Integraal risicomanagementbeleid in 2022 gaat het bestuur zich in 2023 met name richten op de praktische implementatie van het nieuwe Integraal risicomanagementbeleid, IT/Data risico's en de risicobeheersing van de transitie naar de nieuwe regeling in 2024.

Sub 6. Samenwerking binnen de pensioensector

Vanzelfsprekend werkt SPF samen met DPF, de beroepsorganisatie KNGF en de werkgevers en werknemersverenigingen voor fysiotherapeuten werkzaam in de eerste lijn. Dat geldt uiteraard ook voor het jaar 2023. Op die manier kan SPF de verbinding blijven maken met de mensen voor wie SPF het allemaal doet. Er zijn gezamenlijke belangen en dat biedt dus kansen. SPF kiest er bewust voor om bestuursleden actief te laten participeren in onder meer de klantenraden van onze uitvoeringsorganisaties, de Kring van Beroepspensioenfondsen, commissies en bestuur van de Pensioenfederatie. Daarmee loopt SPF voorop ten aanzien van informatie en kennisuitwisseling en kan voortdurend worden geleerd van de ervaringen van anderen. Gezien de transitiefase waar SPF zich in bevindt zijn deze vormen van samenwerking nog belangrijker.

Transitie naar het nieuwe pensioenstelsel

In 2021 heeft SPF op verzoek van DPF de leiding genomen om vorm te geven aan het traject op weg naar een nieuwe passende pensioenregeling. In 2022 is er steeds in gezamenlijkheid met het bestuur van DPF en de leden van het VO opgetrokken. Er zijn in totaal 5 gezamenlijke sessies geweest en op 14 december 2022 heeft er net als het jaar daarvoor weer een afrondende en besluitvormende vergadering met de besturen DPF en SPF plaats gehad.

De drie verschillende werkgroepen zijn eveneens het hele jaar actief geweest en hebben hier regelmatig in de bestuursvergadering en hiervoor genoemde gezamenlijke bijeenkomsten over gerapporteerd. Het feit dat de wetgeving er nog niet was heeft her en der wel voor wat belemmeringen gezorgd. De verschillende berekeningen, waaronder ook de netto-profijs berekeningen, zijn derhalve gebaseerd op de reeds bestaande scenario's en parameters. Inmiddels zijn de nieuwe parameters bekend en worden de nog benodigde netto-profijs berekeningen gemaakt.

DPF heeft de inhoud van de regeling inmiddels met de Verenigingsraad vastgesteld en een en ander ook afgestemd met de ALV. Dit proces is vormgegeven op basis van uitgebreid juridisch advies. Als laatste openstaand punt zal er door DPF nog nadere invulling moeten worden gegeven aan het nabestaandenpensioen.

In het eerste kwartaal van 2023 zijn de laatste openstaande punten waar besluiten over moeten worden genomen geagendeerd. Daarnaast zal de adviesaanvraag aan het VO worden vastgesteld en aangeboden. Als alle besluitvorming rondom de nieuwe regeling rond is, wordt ingezet op de juiste en vereiste vastlegging van alle genomen besluiten. Deze hebben we nodig voor het opstellen van het transitieplan en implementatieplan dat wij op 1 juli 2023 naar de DNB willen sturen. Ook het migratieplan SPF/APS en het vermogenstransitieplan SPF/Achmea IM moeten dan definitief zijn.

Tilburg, 14 juni 2023

Het Bestuur

T.P.J.A. van den Heuvel Voorzitter

B. de Berg Secretaris

W.J.T. Sillen

J.H. Sluis

A. Barszczowski

J. Stammen

M. Hof

W. Molenaar

C INTERN TOEZICHT EN VERANTWOORDINGSORGAAN

RAPPORT VISITATIECOMMISSIE 2022 STICHTING PENSIOENFONDS VOOR FYSIOTHERAPEUTEN

Inleiding

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten (hierna: SPF) is een beroepspensioenfonds. SPF voert de pensioenregeling uit voor ouderdomspensioen, partner- en wezenpensioen en premievrijstelling bij volledige beroepsarbeidsongeschiktheid voor de fysiotherapeuten.

SPF heeft een bestuur bestaande uit acht leden, allen afkomstig uit de sector. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit vijf leden, ook allen afkomstig uit de sector.

Het bestuur heeft de pensioenadministratie uitbesteed aan Achmea Pensioenservices (APS), en krijgt ook bestuurlijke ondersteuning van APS. SPF heeft het vermogensbeheer uitbesteed, met behulp van twee fiduciair managers (Achmea Investment Management en Sweco Capital Consultants/ASR).

Het pensioenfonds heeft meerdere commissies: de kerncommissies zijn de beleggingsadviescommissie (met een extern voorzitter), de communicatiecommissie en de commissie Governance-Risk-Compliance (hierna: commissie GRC). De communicatiecommissie krijgt naast ondersteuning van APS ook ondersteuning van een extern communicatieadviseur.

Naast deze 'kern commissies' zijn er de commissie Geschiktheid en Opvolging, de commissie Beoordeling beroepsarbeidsongeschiktheid en de Geschillencommissie.

SPF heeft drie sleutelfunctiehouders (SFH) waarvan de sleutelfunctiehouders interne audit en actuarieel door externen ingevuld zijn. De SFH-risicobeheer is bestuurslid en tevens voorzitter van de commissie GRC.

Het bestuur heeft een heldere missie, visie en strategie opgesteld. Het daaruit volgende beleid is op basis van zogenaamde 'zeven sleutels tot succes' opgesteld te weten:

1. Op weg naar een toekomstbestendige pensioenregeling in het nieuwe pensioenstelsel
2. Een goede financiële opzet
3. Vergroten van draagvlak, bewustzijn en servicegerichtheid
4. Duurzaam beleggingsbeleid
5. Moderne en veilige digitale infrastructuur
6. Integraal risicomanagement
7. Samenwerking binnen de pensioensector

Het rapport

Hieronder vindt u de waarnemingen, aandachtspunten en aanbevelingen van de visitatiecommissie (hierna: VC), op basis van de documenten en de gehouden interviews met bestuur, VO, de SFH's en het bijwonen van commissievergaderingen en het bijwonen van een bestuursvergadering. Het rapport is opgebouwd rond de acht thema's van de Code Pensioenfonds, waarbij ook de focusdossiers aan de orde zijn gekomen.

In dit rapport is een apart hoofdstuk opgenomen over het proces implementatie van de Wet toekomst pensioenen (hierna: Wtp), en de bevindingen van de VC omtrent dit proces. De VC heeft de afgelopen twee jaar met het bestuur tussentijds intensief schriftelijk en mondeling contact gehad over de Wtp. Daarbij is zowel inhoudelijk als procesmatig door de VC gekeken naar de door het bestuur ingeslagen weg. Het onderliggende rapport van bevindingen en doorlopen proces is separaat aan het bestuur verstrekt.

Algehele conclusie

Het bestuur is het afgelopen jaar weer op sterkte gekomen. Het bestuur bestaat nu uit acht bestuursleden, allen met een achtergrond als fysiotherapeut. De individuele bestuursleden blijven zich ontwikkelen en zijn zich bewust van hun positie in het bestuur op basis van hun ervaring. De bestuurlijke omgeving kan als veilig worden omschreven. Het bestuur is zich bewust van de alsmaar toenemende druk op bestuurders met betrekking tot kennis en tijdsbesteding en heeft dan ook aandacht voor alternatieven zoals de mogelijkheid om specialisten in het bestuur te halen. De discussie hieromtrent wordt gevoerd.

Het IRM-beleid is herijkt en na de vaststelling van de kritische risico indicatoren is het risicomanagement in zijn volwassenheidsniveau weer gegroeid. Het IRM-beleid blijft zich ontwikkelen en de sleutelfunctiehouder risicobeheer is bewust bezig om het bestuur te wijzen op mogelijke risico's en om de onderlinge discussie en het risicodenken te stimuleren.

Het MVB-beleid krijgt steeds meer inhoud. Het beleid laat zich beschrijven als 'supporter' en volgt de ontwikkelingen op de markt. Communicatie krijgt onverminderd veel aandacht in het bestuur. Het focusdossier 'Vergroten van draagvlak, bewustzijn en servicegerichtheid' heeft geleid tot een communicatiebeleid dat gericht is op verbondenheid, deskundigheid, toegankelijkheid, collectiviteit en solidariteit. Daarnaast heeft ook de Wtp en het MVB-beleid de nodige communicatie aandacht gekregen.

De financiële situatie van het fonds is met een beleidsdekkingsgraad van 113,2% eind 2022 verbeterd t.o.v. eind 2021, maar blijft de aandacht vragen. Het fonds maakt geen gebruik van het transitie-ftp wat betekent dat er geen tussentijdse toeslag wordt verleend hetgeen een bijdrage levert aan de financiële positie van het fonds en daarmee het invaren in het nieuwe pensioenstelsel versoepelt. De VC beoordeelt het proces en de besluitvorming als zorgvuldig. De premiedekkingsgraad was tot het begin van het jaar zeer laag maar is in de loop van 2022 gestegen, tot 57%. Vanwege de hogere premiedekkingsgraad was een discussie over opbouwverlaging en premieverhoging niet aan de orde in het jaar 2022, zoals oorspronkelijk wel was voorzien, ook ingegeven door de geplande snelle overgang naar de Wtp.

De leidraad evenwichtige vertegenwoordiging en belangenafweging is in 2022 aangepast, mede naar aanleiding van opmerkingen van de VC. De essentie van de inhoud is niet gewijzigd. De leidraad wordt jaarlijks geüpdatet indien nodig. Naast deze algemene beschouwingen over evenwichtigheid is er ook een beleidsdocument evenwichtigheid in het kader van de overgang naar het nieuwe pensioencontract. In de bevindingen van de VC over de transitie naar de nieuwe regeling wordt hier nader op ingegaan. De VC is van mening dat het bestuur goed aandacht geeft aan de evenwichtige belangenafweging.

Thema 1: Vertrouwen waarmaken

Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen, maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Adequaat bestuur:

De voorzitter is zich bewust van haar aflopende termijn en de dynamiek van het 'lange' voorzitterschap. Nieuwe bestuursleden, nieuwe omstandigheden en een nieuwe bestuursondersteuner zorgen ervoor dat het bestuur scherp is en blijft op elkaar. De voorzitter heeft over haar eigen leidersrol gesprekken met externen over de wijze van besturen, mede ingegeven door het besef dat oog voor detail en op hoofdlijnen besturen elkaar wel eens in de weg kunnen zitten. Naast de externen wordt de voorzitter daarbij ook ondersteund door het bestuur dat vanuit verschillende rollen wijst op de missie, visie en strategie en de bijhorende doelstellingen en risico's. Ook andere lang zittende bestuursleden zijn zich bewust van hun rol en proberen deze rol waar nodig aan te passen, waarbij ruimte wordt gecreëerd voor nieuwe bestuursleden. Verantwoordelijkheden worden overgedragen waarbij een veilige bestuursomgeving een belangrijk element is. Daarmee is de countervailing power binnen het bestuur goed geborgd.

Beleggingsbeleid en MVB:

De VC neemt waar dat het fonds naast de reguliere beleggingsonderwerpen duidelijk de grote strategische onderwerpen benoemt en behandelt. Deze zijn: ESG/ MVB, aandelentransitie, inflatie en de impact op de portefeuille, beleggingsbeleid onder het NPC en onderpandbeleid staatsobligaties. Voor het jaar 2023 zullen met name het beleggingsbeleid onder het pensioenakkoord en MVB belangrijke thema's blijven. De VC is van mening dat er goed aandacht aan deze thema's wordt besteed en dat de voorstellen vanuit de BAC duidelijk en onderbouwd in het bestuur komen.

Waar in het verleden, naar de mening van de VC, binnen het bestuur frequent operationele en technische aspecten rond het vermogensbeheer aan de orde kwamen, ligt nu binnen het bestuur de focus meer op de strategische vragen. De mandatering van de BAC is op orde en de VC ervaart deze als gedegen.

Ten aanzien van een van de beide fiduciair vermogensbeheerders hebben belangrijke wijzigingen plaatsgevonden. De VC neemt waar dat het bestuur hier goed op heeft geacteerd en correct aan de hand van de criteria van het uitbestedingsbeleid aandacht heeft besteed aan mogelijke risico's en voor- en nadelen van de desbetreffende overname.

Een deel van de aandelenportefeuille is omgezet in een passief mandaat bij een gespecialiseerde vermogensbeheerder op basis van een ESG-maatwerkbenchmark. In de besluitvorming speelt mee dat SPF een steeds groter deel van de portefeuille op een maatschappelijk verantwoorde manier wil beheren. De VC is van mening dat de keuze voor dit passieve mandaat goed onderbouwd is genomen. Aan dit mandaat is stembeleid gekoppeld als instrument bij het maatschappelijk verantwoord beleggen.

Klimaatrisico's en impact van klimaataannames op kosten van bedrijven en op het verwachte rendement van het fonds zijn via scenario analyses onderzocht.

Nadat de VC over het jaar 2020 reeds had geconstateerd dat het bestuur een stip op de horizon had gezet aangaande het maatschappelijk verantwoord beleggen was zowel voor het jaar 2021 als het jaar 2022 maatschappelijk verantwoord beleggen wederom als thema benoemd. In het rapport over 2021 had de VC een aantal aandachtspunten aan het bestuur voorgelegd. Het bestuur heeft, tot volle tevredenheid van de VC, in februari 2023 een uitgebreide reactie ten aanzien van deze aandachtspunten gegeven. De VC constateert dat maatschappelijk verantwoord beleggen in het algemeen en integratie van het ESG-beleid als onderdeel hiervan, goed op de kaart van het fonds staat. Er is hierbij niet sprake van één alles omvattend ESG-einddoel maar van een samengesteld doel waarbij de diverse MVB-instrumenten gekoppeld worden aan de door het fonds gevoerde beleggingscategoriën. De VC ziet dat het bestuur al goed invulling geeft aan het realiseren van doelen met betrekking tot duurzaam beleggen terzake van sturen op klimaatneutraliteit in de portefeuille. De eerder gekozen ESG-thema's gezondheid en klimaat zijn nog steeds passend. Deze thema's worden ook onderschreven door de achterban zoals geconstateerd uit de onder de deelnemers gehouden enquête.

Zorgvuldig risicomanagement:

Het IRM-beleid is in 2022 herijkt, zodat beleid en praktijk beter op elkaar aansluiten. Als methodologie voor integraal risicomanagement hanteert het bestuur het COSO-ERM model en het RAVC-model, met als doel opzet, bestaan én werking te borgen. Het risicoprofiel is gebaseerd op de vijf RAVC-domeinen (kapitaalmanagement, reputatiemanagement, besturingsfilosofie, uitvoering en technologie & innovatie). Voor elk van de domeinen zijn risicobereidheidsprincipes ('stoepranden') uitgewerkt. De SFH Risicobeheer heeft aan de verschillende risico-eigenaren (commissies) gevraagd om kritische risico indicatoren (KRI's) te formuleren gekoppeld aan de 'stoepranden'. Deze uitwerking zal ook de (processen rondom) rapportages verbeteren. De bestuursleden geven aan dat dit heeft geleid tot een betere discussie en meer risicobewustzijn in de verschillende commissies. Uiteindelijk zal door het benoemen van de KRI's een meer strategisch niveau gehaald worden in de discussies binnen het bestuur en kunnen ook de uitvoerders geïnstrueerd worden om hier in hun verantwoording rekening mee te houden. In de notulen is de rol van de SFH Risicobeheer explicieter zichtbaar.

Specifiek in 2022 heeft het liquiditeitsrisico aandacht gekregen. Het liquiditeitsbeleid heeft met name bij de sterk stijgende rente tot discussie geleid. Het bestuur heeft pro-actief een tijdelijke oplossing uitgevoerd om aansluitend het liquiditeitsbeleid fundamenteeler ter herzien.

Het IRM-beleid (opzet en bestaan en werking) zal worden geaudit eind 2023.

Sleutelfunctiehouders (SFH's):

Tussen de drie SFH's vindt twee keer jaar plaats om agenda's af te stemmen en waarnemingen te delen. De rol van de SFH Risicobeheer is binnen het bestuur ingericht. De rol van de SFH Actuarieel is extern belegd en staat meer op afstand, waarbij er ook geen bevindingen zijn die een actievere rol vragen. De rol van de SFH Internal Audit is door het bestuur zelf tweeledig ingericht: naast de rol van SFH wordt er ook gebruik gemaakt van adviesdiensten bij de financiële en ISAE-rapportages, evenals bij het onderzoek naar de datakwaliteit. Een evaluatie van zijn inzet heeft inmiddels plaatsgevonden. In 2022 zijn twee audits uitgevoerd, die een beperkt aantal bevindingen hebben opgeleverd die door het bestuur zijn opgepakt.

Aanbevelingen:

- De VC beveelt aan de rol van de SFH IA als toevoerder te beoordelen en op de kosten versus de baten te letten en daarmee ook de dubbelrol als SFH en adviseur helder weer te geven tijdens vergaderingen.

Thema 2: Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Uitbesteding:

Het bestuur heeft adequate SLA's met de dienstverleners afgesproken. In de rapportages van de dienstverleners (maand en kwartaal) wordt duidelijk in hoeverre de SLA's worden gehaald. Ook bespreekt het bestuur de ISAE 3402 rapportages. Jaarlijkse evaluatiegesprekken vinden gestructureerd plaats. Op dit moment is het bestuur zowel met AIM als APS in onderhandeling over nieuwe contracten. De gewenste transparantie vanuit de interne audit bij het project Accelerate is opnieuw onder de aandacht gebracht door het bestuur.

Datakwaliteit en informatiebeveiliging:

In het kader van de transitie is het onderzoek naar de datakwaliteit gestart conform de richtlijnen van de Pensioenfederatie. De zes verschillende fases zullen samen met APS worden doorlopen.

Ook de informatiebeveiliging krijgt de nodige aandacht. Het bestuur is op de hoogte van aankomende (Europese wetgeving zoals Dora en de implicaties die dit heeft).

Aanbevelingen:

- Geen aanbeveling

Thema 3: Integer handelen

Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.

Het bestuur heeft voldoende aandacht voor integriteit en compliance.

Het integriteitsbeleid is in 2022 herzien en is onderdeel van het integraal risicomanagement. De VC constateert dat het onderdeel 'Anti-corruptie' een nadere uitwerking behoeft voor de beschrijving van de procedures.

De SIRA wordt jaarlijks door de GRC herijkt en rapporteert hierover aan het bestuur.

De compliance officer constateert dat de verbonden personen zich conform de gedragscode gedragen. De rol van de compliance officer ervaart het bestuur als voldoende en blijft beperkt tot de afgesproken werkzaamheden.

Aanbevelingen:

- De VC beveelt aan in het hoofdstuk 'Anti-corruptie' van het integriteitsbeleid de desbetreffende procedures weer te geven.

Thema 4: Kwaliteit nastreven

Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een lerende organisatie.

Het geschiktheidsbeleidsplan dateert van juli 2020. In het geschiktheidsbeleidsplan is vastgelegd dat via collectieve en individuele evaluaties ontwikkeldoelen worden vastgelegd in een jaarplan. Uit de evaluatiegesprekken blijkt dat de bestuursleden zich enige zorgen maken over de kennis op de beleidsterreinen IT en MVB. Dit in combinatie met de bemensing van het bestuur (waar door afloop van termijnen drie ervaren bestuursleden zullen moeten worden vervangen) maakt dat de ontwikkeling van de deskundigheid de nodige aandacht vraagt van het bestuur. De VC ziet dat dit een discussie is die wordt gevoerd binnen het bestuur (o.a. de discussie over de mogelijkheid om professionele bestuurders te benoemen).

De ontwikkeling van de deskundigheid van het bestuur wordt jaarlijks vastgelegd in het opleidingen register en niet in een jaarplan. De VC beveelt aan om dit toch te doen omdat deskundigheidsontwikkeling een individueel en collectief proces is en door middel van vastlegging in een doorlopend jaarplan de ambitie en potentie van bestuursleden beter afgestemd kan worden, dan door het alleen vastleggen in een pensioenregister wat ieder bestuurslid heeft gevolgd aan opleiding. Het geschiktheidsbeleid is dan beter ingericht op de middellange termijn (wat is er nodig aan kennis, welke posities in het bestuur moeten ingevuld worden) i.p.v. alleen de korte termijn.

Verantwoordingsorgaan (VO):

De relatie tussen het bestuur en het VO is constructief. In 2022 is veel discussie geweest over het beloningsbeleid en de rol van het VO hierin en over de beloning van de VO-leden zelf. Inmiddels is het VO akkoord met de voorstellen van het bestuur, waarbij aanvullend afspraken over het scholingsbeleid opgesteld worden. Deze discussies hebben niet geleid tot minder aandacht voor de andere beleidsgebieden.

De zelfevaluatie met een extern begeleider, waarbij ook 360° feedback is gegeven door het bestuur en VC, heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van het VO. Dit heeft geleid tot een iets andere invulling van de ondersteuning van het VO en de samenwerking met het bestuur zodat het VO zich meer kan concentreren op hun eigen rol (meer rol zuiverheid) en dit moet ook leiden tot een betere tijdsbesteding. Met de komst van een nieuwe secretaris, die ook de bestuursondersteuner is, is de omgang met het bestuur ook verbeterd. Het VO heeft ook een eigen adviseur voor de begeleiding van de implementatie van de Wtp. Het VO heeft regelmatig overleg met het bestuur over het proces implementatie Wtp ('de vijf bouwstenen').

Verkiezingen van VO-leden gaan via het Fysio pensioenforum. Nu is de bemensing van het Fysio pensioenforum lastig. Zowel het bestuur als het VO hebben hier oog voor.

Het VO maakt tot op heden geen notulen van de eigen vergaderingen

Aanbeveling:

- De VC beveelt het bestuur aan te onderzoeken welke kennis nodig is binnen het bestuur op de verschillende beleidsterreinen en welke posities te bekleden zijn in het bestuur op de middellange termijn en dit vast te leggen in een 1-3 jaren ontwikkelplan.
- De VC beveelt het bestuur aan alert te blijven op het takenpakket en zichtbaar keuzes te maken. Een keuze om een pas op de plaats te maken, iets niet te doen en hierop met meer afstand te reflecteren kan ook een oplossingsrichting zijn.
- De VC beveelt het VO aan om hun eigen vergaderingen vast te leggen, zodat het proces om te komen tot een advies aantoonbaar is geborgd.

Thema 5: Zorgvuldig benoemen

Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoemen en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de

Het fonds blijft het uitgangspunt houden dat het een fonds van, voor en door fysiotherapeuten is. Nieuwe bestuursleden blijven in eerste instantie gezocht worden onder fysiotherapeuten, waarbij opgemerkt wordt dat dit steeds uitdagender wordt. De bestuursleden die het meest recent zijn toegetreden merken op dat ze goed begeleid worden, dat ze ruimte krijgen om zich in de inhoudelijke discussie te mengen en dat ze zien dat de 'oudgedienden' meer los durven laten. De VC is blij te vernemen dat het bestuur hier gezamenlijk in groeit.

In de discussie over de bezetting van het toekomstig bestuur en de mogelijkheid om hier professionele bestuursleden bij te voegen heeft het bestuur gesproken over verschillende alternatieven en daarbij nadrukkelijk gekeken naar de bijbehorende competenties en profielen ook in het kader van de Wtp.

Aanbeveling:

- Geen aanbeveling

Thema 6: Gepast belonen

Het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Een nieuw beloningsbeleid, met een vaste vergoeding voor de bestuursleden i.p.v. een variabele beloning, is ingevoerd. Het VO heeft hier positief over geadviseerd. Ook heeft het VO positief gereageerd op hun eigen beloning, door het bestuur voorgesteld.

Conform het beleid zou verhoging van de beloning volgens het CPI-indexcijfer september van enig jaar zijn. Het bestuur vond dit geen cijfer (september 2022) passend bij het algemene beeld van het fonds en heeft besloten hiervan af te wijken en de beloning op 5% te begrenzen voor het jaar 2023.

Aanbevelingen:

- De VC beveelt aan het beloningsbeleid, dat is herzien in 2022, te volgen en waar nodig aan te vullen zodat afwijkingen onderbouwd vastgelegd kunnen worden op basis van vooraf opgestelde procedures en criteria.

Thema 7: Toezicht houden en inspraak waarborgen

Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en de integriteit van de bedrijfsvoering.

De VC krijgt alle gevraagde documentatie. Tezamen met de interviews met bestuur, SFH's, en VO en het bijwonen van commissievergaderingen en een bestuursvergadering geven deze de VC een, voor zover mogelijk, compleet beeld van het functioneren van het fonds en het de beleidsoverwegingen en eventuele dilemma's. De VC wordt actief benaderd door het fonds met informatie en heeft de VC actief betrokken bij de implementatie van de Wtp. De opvolging van de aanbevelingen staat op de agenda van iedere bestuursvergadering. Dat geconstateerd hebbende blijft een visitatie, ook in de huidige wat uitgebreidere vorm, een momentopname.

Aanbevelingen:

- Geen aanbeveling

Thema 8: Transparantie bevorderen

Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Communicatie krijgt onverminderd veel aandacht in het bestuur. Het focusdossier "Vergroten van draagvlak, bewustzijn en servicegerichtheid" heeft geleid tot een communicatiebeleid dat gericht is op verbondenheid, deskundigheid, toegankelijkheid, collectiviteit en solidariteit. Dit is een grote uitdaging gebleken want naast bovenstaand programma heeft ook de Wtp en het MVB-beleid de nodige aandacht moeten krijgen.

De communicatiecommissie heeft in 2022 een uitgebreid jaarplan uitgevoerd, waarbij KPI's zijn vastgesteld en deze worden per kwartaal gevolgd. De analyses van de verkregen data leiden tot aanpassingen, daar waar nodig.

De voorbereiding van de communicatie (transitiecommunicatieplan) omtrent de Wtp is in gang gezet, de discussie met AFM loopt over de precieze vereisten. De vertaling van de uitkomsten van het risicopreferentieonderzoek naar risicohouding is onderhanden, evenals de uitwerking van keuzebegeleiding als onderdeel van de zorgplicht.

Aanbeveling:

- Geen aanbeveling

De invoering van de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp)

Het nieuwe pensioencontract

De VC volgt en beoordeelt de discussie en besluitvorming over het Pensioenakkoord.

De tijdslijn is tot heden:

- Overleg in het kader van de reguliere visitatie in voorjaar 2022 en idem 2023
- Diverse overlegmomenten in de jaren 2021 tot heden
- Een eerste rapport van bevindingen op 9 december 2021
- Een challenge-gesprek met het bestuur op 17 februari 2022
- Vervolggesprek met het bestuur op 1 februari 2023

Onze algemene indruk is dat het bestuur een zorgvuldig proces voert. Het bestuur is leidend en initiërend. Bij het bestuur leeft duidelijk het besef dat de rol van het bestuur noodzaakt dat DPF en VO strak blijven aangehaakt. Dit wordt dan ook op verschillende manieren vorm gegeven.

Omdat het bestuur leidend (en sturend) is in het gehele proces ziet de VC als een belangrijk aandachtspunt dat het bestuur de eigen onafhankelijke rol borgt bij de komende opdrachtaanvaarding van de nieuwe regeling en bij de toets op haalbaarheid van ambities binnen de nieuwe regeling. Het bestuur heeft hier een eigen verantwoordelijkheid in, los van de specifieke formuleringen in de Wtp.

Het bestuur onderkent en hanteert vijf bouwstenen voor het nieuwe contract. De VC concludeert dat er sprake is van een gestructureerde aanpak.

Het bestuur neemt de achterban (DPF en VO) mee in de discussies en overwegingen en draagt ervoor zorg dat besluiten door de juiste partij worden genomen. De VC heeft kennisgenomen van de in oktober 2022 gehouden webinars en geconstateerd dat de presentaties hierbij van goede kwaliteit waren en dat deelnemers op correcte manier in de gelegenheid zijn gesteld om vragen te stellen, welke netjes werden behandeld.

Aanbevelingen:

- De VC ziet als een belangrijk aandachtspunt de borging van de eigen onafhankelijke rol van het bestuur bij de opdrachtaanvaarding en toets op haalbaarheid van ambities.
- De VC vraagt bij de communicatie aandacht voor een duidelijke uitleg aan de deelnemers over de (effecten van) de omzetting van de 2% ingebouwde klim in een vlakke vaste aanspraak.
- De VC kan zich voorstellen dat het VO nadrukkelijker bij de communicatie wordt betrokken en wellicht ook participeert in webinars.
- De VC beveelt aan het raadplegen van de sleutelfunctiehouders in het Wtp-traject specifiek op te nemen in de planning.

De VC begrijpt de visie van DPF en bestuur dat het flexibele contract aansluit bij de kernwaarden van het fonds. Er is een relatie gelegd met de toekomstanalyse en de problematiek rond de financiering. Er is aandacht gegeven aan het draagvlakrisico en het beheersen van dit risico. De voorkeur voor het flexibele contract is onderbouwd. Ook heeft het fonds een risicopreferentieonderzoek uitgevoerd. De VC concludeert dat er gezocht is naar aansluiting met de preferenties van de deelnemers. Er is aandacht voor de relatie met bestaand beleid. Er wordt een zorgvuldig proces gevolgd inzake de projectaanpak en - uitvoering. Dat voorkomt echter niet dat tijdslijnen kunnen verschuiven, veelal buiten invloed van het bestuur.

Aanbevelingen:

- De VC meent dat de vraag is te beantwoorden of het hanteren van een risicodelingsreserve bij het flexibele contract (juridisch) voldoende solidariteit biedt om de verplichtstelling te kunnen handhaven.
- De VC beveelt aan in de onderbouwing vanuit het bestuur ook zichtbaar aandacht te geven dat in aanmerking wordt genomen dat een aanzienlijk deel van de deelnemers niet hun hele werkende leven pensioen opbouwt bij SPF maar een beperkt aantal jaren en wat dat voor effect heeft op de evenwichtigheid.
- De VC vraagt aandacht voor de waarderingsproblematiek bij illiquide beleggingen in het kader van de toepassing hiervan binnen life cycles.
- De VC ziet als aandachtspunt dat het bestuur een 'Plan B' uitwerkt.
- De VC beveelt aan in de nieuwe regeling meer aandacht te geven aan koopkrachtambitie.
- De VC benadrukt dat het bestuur wordt geacht met voldoende afstand te kunnen reflecteren of genomen besluiten, met het oog op een spoedige transitie, nog steeds realistisch zijn bij verschuivende tijdslijnen.

In algemene zin is goed aandacht besteed aan de continuering van de uitvoering door SPF en in het verlengde daarvan, APS. Er zijn hierop degelijke analyses verricht. Tegelijkertijd bestaat er een grote afhankelijkheid van de uitvoerder. Bij APS is vertraging ontstaan bij de keuze voor het gewenste administratiesysteem. De bijbehorende onzekerheid voor het fonds wordt gemitigeerd door de garantie van een fall-back scenario die door APS is afgegeven.

Er wordt aandacht gegeven aan de evenwichtige belangenafweging (bij invaren). De intentie van het bestuur is dat uitkeringsgerechtigden er bij de transitie qua uitkering niet op achteruit gaan, zodat zij minimaal met een gelijk pensioen overgaan. Er is een risicoanalyse terzake van het project Pensioenakkoord opgesteld, welke wordt onderhouden en gedeeld met fondsgremia.

Aanbevelingen:

- De VC adviseert de gemaakte keuzes en aannames rond de evenwichtige belangenafweging zo veel mogelijk kwantitatief te onderbouwen, ook al is dit wellicht arbitrair. Zo zou bij beschouwingen over de ingebouwde klim het effect van de impliciete lage premie-rekenrente kunnen worden beschreven. Ook zou de vorming van de risicodelingsreserve nader kunnen worden uitgewerkt.
- De VC adviseert om de uitspraken en communicatie over de ingebouwde klim en de relatie met indexatie en koopkracht zorgvuldig tegen het licht te houden.
- De VC vraagt aandacht voor een duidelijke communicatie over de omzetting van de 2% ingebouwde klim in een eenmalige verhoging van de aanspraken.
- De VC meent dat in de risicoanalyse het ketenrisico explicieter zou kunnen worden uitgewerkt met aandacht voor samenhang tussen de schakels en onderlinge impact (integrale benadering).

Mei 2023

Erik Klijn
Esmé Wiertz
Dick Wenting

Reactie van het bestuur van SPF op het rapport van de visitatiecommissie

Het bestuur heeft de visitatiecommissie verzocht een visitatie uit te voeren over het jaar 2022.

Het bestuur en de visitatiecommissie hebben afgesproken dat tijdens de visitatie over het jaar 2022 de volgende thema's in het bijzonder zullen worden behandeld:

1. Opvolging van de aanbevelingen uit de vorige visitatie;
2. Governance: procesinrichting en -sturing van de invoering van de Wtp, de besluitvorming in het bestuur met de verschillende rollen van de bestuursleden en de verhouding met het VO;
3. Risicomanagement: opzet, werking en bestaan;
4. Vermogensbeheer: wijze van incorporatie van het ESG-beleid in het totale vermogensbeheerbeleid van het pensioenfonds.

Bij het uitoefenen van intern toezicht hanteert de visitatiecommissie een normenkader volgend uit de Wet verplichte beroepspensioenregeling, de Code Pensioenfondsen en de VITP-Toezichtcode. De visitatiecommissie draagt de verantwoordelijkheid voor de visitatie conform het bepaalde in de Wet verplichte beroepspensioenregeling, onverlet de eigen bestuurlijke en toezichthoudende verantwoordelijkheden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de controlerend accountant, de certificerend actuaris en de externe toezichthouders.

Het rapport van de visitatiecommissie is tot stand gekomen op basis van beschikbaar gestelde documentatie en na overleg met diverse betrokkenen bij SPF, waaronder de sleutelfunctiehouders. Ook in 2022 heeft ieder van de drie leden van de visitatiecommissie één of meer bestuurs- en/of commissievergaderingen bijgewoond. Daardoor heeft de visitatiecommissie goed kennis kunnen nemen van de werkwijzen, inzichten en overwegingen die het bestuur in de praktijk hanteert bij de diverse besluitvormingstrajecten. De visitatiecommissie is in staat gesteld om de gewenste diepte in haar beoordeling en rapportage te realiseren. Het rapport van de visitatiecommissie is opgebouwd rond de acht thema's van de Code Pensioenfondsen.

Met tevredenheid heeft het bestuur kennisgenomen van het rapport van de visitatiecommissie. De algemene indruk van de visitatiecommissie is positief. De visitatiecommissie ziet dat het bestuur samen met andere betrokken partijen op een gedegen wijze omgaat met het transitietraject naar het nieuwe pensioencontract en herkent de inspanningen van het bestuur op diverse beleidsterreinen, onder meer op het gebied van integraal risicomanagement. Het bestuur is blij met de constatering van de VC dat het risicomanagement na de vaststelling van de kritische risico indicatoren in het herijkte IRM-beleid in zijn volwassenheidsniveau gegroeid is.

Het bestuur zal de gedane aanbevelingen bij de verschillende thema's indringend bespreken om te bepalen op welke wijze hieraan opvolging wordt gegeven. Daartoe behoort ook de aanbeveling om een evaluatie te doen over de werking van IORP II en de sleutelfunctiehouders. Een deel van de gedane aanbevelingen had reeds de aandacht van het bestuur en daar zijn inmiddels al acties op ondernomen.

De indruk van de visitatiecommissie is dat het traject op weg naar een nieuwe pensioenregeling bij SPF in grote lijnen goed loopt. Het bestuur heeft in het bijzonder oog voor de signaleerde aandachtspunten bij het verdere verloop van dit traject. Het bestuur zal die aandachtspunten gebruiken om het lopende proces verder te verbeteren, waaronder het raadplegen van de sleutelfunctiehouders op het juiste moment in het proces. Een goede verantwoordelijkheidsverdeling en helderheid over de taken en rollen van alle fondsgremia is en blijft immers van groot belang in het transitieproces. De rol van het intern toezicht in het traject op weg naar een nieuwe pensioenregeling (als "challenger van het bestuur") wordt voortgezet, omdat dit wat het bestuur betreft veel toegevoegde waarde biedt.

Het bestuur dankt de visitatiecommissie voor de prettige samenwerking en het opgestelde rapport.

OORDEEL VERANTWOORDINGSORGAAN 2022

1. Taken verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan kent twee hoofdtaken, namelijk advisering van het bestuur op de onderwerpen zoals hierna aangegeven en het jaarlijks uitspreken van een oordeel over bestuur. Het verantwoordingsorgaan behartigt hierbij de belangen van de deelnemers van het pensioenfonds, waarbij evenwichtige belangafweging de basis vormt voor de adviezen en het oordeel van het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan heeft adviesrechten op het gebied van het beloningsbeleid, de vorm en inrichting van het interne toezicht, het vaststellen en wijzigen van de interne klachten- en geschillenprocedure, het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid, een melding van disfunctioneren van het bestuur, de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten, de gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds, liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds, het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst en tot slot het omzetten van het beroepspensioenfonds in een andere rechtsvorm.

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en ook over beleidskeuzes voor de toekomst. Het bestuur legt periodiek verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop dit is uitgevoerd.

Het bestuur heeft in 2007 een reglement voor het verantwoordingsorgaan vastgesteld, dat voor het laatst gewijzigd is op 7 december 2022. In dit reglement zijn, naast de hiervoor genoemde taken en bevoegdheid ook bepalingen vastgelegd over samenstelling, benoeming, zittingsduur en werkwijze van het verantwoordingsorgaan.

2. Samenstelling verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat in de regel uit vijf leden die door en uit het Fysio pensioenforum zijn verkozen en door het bestuur zijn benoemd. Het VO kan daarnaast één of meer aspirant-leden hebben. Het verantwoordingsorgaan kent een tweetal geledingen, namelijk de geleding deelnemers en de geleding pensioengerechtigden. De zittende leden vormen een zo evenwichtig mogelijke afspiegeling van de betreffende geleding.

In het jaar 2022 bestond het verantwoordingsorgaan uit:

- De heer H.S. Teunissen, voorzitter (namens de deelnemers),
- Mevrouw J. Maas, plaatsvervangend voorzitter (namens de pensioengerechtigden),
- Mevrouw M.M. van Lierop, lid (namens de deelnemers),
- De heer W. Langoor, lid (namens de deelnemers)
- De heer J.M. Quist, lid (namens de deelnemers).

De heren Langoor en Quist zijn benoemd tot lid per 1 januari 2022 en voor mevrouw I. Smeets-de Lijster is het lidmaatschap per 1 januari 2022 beëindigd.

3. Deskundigheid verantwoordingsorgaan

Om taken en bevoegdheden goed te kunnen uitvoeren en om een gesprekspartner met voldoende tegenspraak voor het bestuur te kunnen zijn, is in het geschiktheidsbeleidsplan van SPF opgenomen dat het verantwoordingsorgaan collectief moet beschikken over de deskundigheid van een pensioenfondsbestuurder niveau A (de eis die De Nederlandsche Bank stelt aan een beginnend bestuurder). Conform norm 30 van de Code Pensioenfondsen heeft het verantwoordingsorgaan in 2022 onder begeleiding van een externe, onafhankelijke deskundige een zelfevaluatie uitgevoerd. De rol opvatting van het verantwoordingsorgaan is hierbij uitgebreid besproken en scherper neergezet. Hierdoor zijn de leden van het verantwoordingsorgaan nog beter in staat om de belangen van de deelnemers van het pensioenfonds te behartigen.

Naar aanleiding van de zelfevaluatie heeft het verantwoordingsorgaan een gewijzigd opleidingsplan opgesteld. Het opleidingsplan is begin 2023 besproken met en goedgekeurd door het bestuur. In 2023 zal het verantwoordingsorgaan concreet invulling geven aan het gewijzigde opleidingsplan.

In 2022 heeft het verantwoordingsorgaan diverse (digitale) bijeenkomsten en webinars van de Pensioenfederatie bijgewoond, over onder andere het vermogensbeheer en hen nieuwe pensioencontract.

Het verantwoordingsorgaan onderhoudt informeel contacten met de verantwoordingsorganen van andere beroepspensioenfondsen.

4. Overleg

In het jaar 2022 heeft het verantwoordingsorgaan acht keer zelfstandig vergaderd: twee keer met de visitatiecommissie (ten behoeve van de totstandkoming van het oordeel) en tien keer met (een deel van) het bestuur, waarvan eenmaal in aanwezigheid van de certificerend actuaire en accountant. Tevens is er regelmatig overleg geweest over lopende zaken tussen de voorzitter van het bestuur of het dagelijks bestuur en de voorzitter van het verantwoordingsorgaan.

Daarnaast bespreekt het bestuur actuele fondsontwikkelingen met het Fysiopensioenforum. De leden van het verantwoordingsorgaan hebben zitting in het Fysiopensioenforum en nieuwe (aspirant-)leden voor het verantwoordingsorgaan worden door en uit dit forum gekozen. Voor het bestuur en het Fysiopensioenforum zijn twee maal bijeenkomsten gehouden, namelijk op 2 februari 2022 en 8 juni 2022. Door het bestuur is uitleg en verduidelijking gegeven over diverse onderwerpen, waaronder:

- maatschappelijk verantwoord beleggen,
- het Pensioenakkoord en het daarmee samenhangende risicobereidheidsonderzoek,
- de verplichtstellingscontrole,
- de richtlijn social media.

5. Advisering

In 2022 heeft het verantwoordingsorgaan eenmaal advies uitgebracht op verzoek van het bestuur. De adviesaanvraag betrof de bezetting van de visitatiecommissie. Het verantwoordingsorgaan heeft hierop een positief advies gegeven.

Eind 2022 heeft het bestuur de premie voor het jaar 2023 vastgesteld. Omdat slechts sprake was van een zeer beperkte wijziging van de totale premie, heeft het bestuur geen advies aangevraagd, maar heeft het bestuur het verantwoordingsorgaan geïnformeerd over de wijziging. Op basis van de betreffende wijzigingen deelde het verantwoordingsorgaan de mening van het bestuur dat een adviesaanvraag niet noodzakelijk was. Wel heeft het verantwoordingsorgaan opgemerkt dat dit oordeel (naar de toekomst toe) geen beperking met zich mee heeft gebracht van het Reglement Verantwoordingsorgaan. Hierin is namelijk het adviesrecht van het verantwoordingsorgaan inzake de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten vastgelegd.

6. Beloningsbeleid

Na de aanpassing in het beloningsbeleid van het bestuur heeft het bestuur aan het verantwoordingsorgaan gevraagd om te kijken naar zijn eigen beloningssystematiek. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover in 2022 gesproken met het bestuur. Het verantwoordingsorgaan heeft de voor- en nadelen van het gewijzigde beloningsbeleid afgewogen vanuit het belang van de deelnemer en is tot de conclusie gekomen dat de vaste vergoedingsstructuur budgettair voorspelbaarder is, recht doet aan de werkzaamheden die de leden van het verantwoordingsorgaan jaarlijks doorgaans verrichten en tijds- en dus kostenbesparend werkt in de uitvoering. Vanaf 1 januari 2023 ontvangen de leden van het verantwoordingsorgaan daarom een vaste vergoeding, conform de structuur zoals deze van toepassing is voor het bestuur van het pensioenfonds.

7. Oordeelsvorming

Hieronder zijn de bevindingen, de aanbevelingen en het uiteindelijke oordeel van het verantwoordingsorgaan opgenomen.

7.1 Bevindingen

Missie, visie en strategie

Het verantwoordingsorgaan neemt elk jaar kennis van de alsdan door het bestuur vastgestelde focusdossiers. Deze dossiers worden afgeleid van het strategisch beleid over de periode 2021 - 2026 zoals vastgelegd in het document over de missie, visie en strategie van SPF. Het strategisch beleid van SPF is gericht op de versteviging van het draagvlak bij de achterban via een aantal beleidsterreinen. Bij de focusdossiers worden op specifieke onderdelen van de strategie nadere acties aangezet. Het verantwoordingsorgaan volgt de realisatie van de focusdossiers nauwgezet vooral in relatie tot de ontwikkeling van het draagvlak bij de achterban. Een goede ontwikkeling van het draagvlak bij de achterban is cruciaal en vormt de belangrijkste strategische uitdaging voor SPF.

Pensioenakkoord

Het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan na de totstandkoming van het Pensioenakkoord steeds volledig en tijdig op de hoogte gehouden van alle ontwikkelingen hieromtrent. De door het bestuur van SPF georganiseerde sessies over het Pensioenakkoord zijn naast de deelnemersvereniging ook bijgewoond door het verantwoordingsorgaan. Zo heeft het verantwoordingsorgaan kennis kunnen nemen van de door het bestuur voorlopig vastgestelde bouwstenen:

1. Contractkeuze
2. Uitvoeringsorganisatie en uitvoerder
3. Risico en ambitie
4. Streefdatum invoering nieuwe pensioenregeling
5. Wel of niet invaren

De belangrijkste aspecten van die nieuwe pensioenregeling zijn voor het verantwoordingsorgaan onverkort de gekozen ambitie en premiestelling. Daarbij wordt steeds gekeken naar het draagvlak bij de achterban en de daarmee samenhangende evenwichtige belangenafweging. Eind 2022 waren voor alle bouwstenen werkhypotheses opgesteld, maar waren geen onomkeerbare besluiten genomen. Definitieve besluitvorming was nog niet mogelijk, omdat relevante wet- en regelgeving nog moet worden vastgesteld.

Het verantwoordingsorgaan is in het gehele traject bijgestaan door een extern, onafhankelijke adviseur, die veel toegevoegde waarde heeft kunnen leveren voor de begripsvorming van de leden van het verantwoordingsorgaan.

Op basis van het uitgebreide overleg dat in 2022 en eerder heeft plaatsgevonden tussen de besturen van SPF, van DPF en het verantwoordingsorgaan heeft het verantwoordingsorgaan begin 2023 een voorlopig, oordeel gegeven over de door het bestuur genomen (voorlopige) besluiten en bouwstenen met betrekking tot de nieuwe pensioenregeling van SPF. Het verantwoordingsorgaan heeft in het voorlopig oordeel aangegeven dat het de (voorlopige) besluiten van het bestuur als begrijpelijk en evenwichtig beoordeelt.

Het verantwoordingsorgaan heeft ook aangegeven dat de nauwe betrokkenheid van het verantwoordingsorgaan in het gehele Wtp-traject zeer nuttig is geweest voor de begripsvorming, alsmede de bereidheid van het bestuur om de ondersteuning van een externe deskundige te faciliteren. Bovendien heeft het verantwoordingsorgaan de openheid waarmee het bestuur het verantwoordingsorgaan in het traject heeft meegenomen zeer gewaardeerd. Het verantwoordingsorgaan heeft ook in 2023 al weer veel tijd besteed aan de transitie, waardoor het verantwoordingsorgaan steeds meer zicht krijgt op de verwachte contouren van de nieuwe pensioenregeling en wat deze regeling met zich meebrengt voor de opbouwende en slapende deelnemers, alsmede voor de pensioengerechtigden.

Premiedekkingsgraad en premiestelling

De premiedekkingsgraad heeft al enkele jaren de aandacht van zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan. Het bestuur heeft besloten om géén verhogingen van de premie voor 2022 en 2023 door te voeren met het oog op de naderende overgang naar een nieuwe pensioenregeling. Toch blijft dit een bijzonder belangrijk aandachtspunt voor zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan. Inmiddels heeft het bestuur hieraan vervolg gegeven bij de invulling van het evenwichtigheidskader voor het invaren in het nieuwe pensioenstelsel.

Het verantwoordingsorgaan vindt de hoogte van de premiedekkingsgraad nog steeds zorgelijk, met name ook in het licht van het feit dat de huidige ambitie al geruime tijd niet haalbaar blijkt. Toch heeft het verantwoordingsorgaan begrip voor het besluit van het bestuur om geen gebruik te maken van de verruimde mogelijkheden om extra voorwaardelijke toeslagen toe te kennen. Het verantwoordingsorgaan is door het bestuur geïnformeerd over de overwegingen hieromtrent. Het bestuur is voornemens om de opgebouwde pensioen op korte termijn in te varen in het nieuwe pensioenstelsel. Dat kan beter plaatsvinden met een aantrekkelijke dekking, hetgeen in het belang is van de deelnemers.

Governance

Het verantwoordingsorgaan constateert opnieuw dat in de bezetting van het bestuur het "van, voor, door"-beginsel voor de nabije toekomst is gewaarborgd. Mogelijk zal in de toekomst een andere invulling van het bestuursmodel (inhuren van externe professionals) aan de orde kunnen komen. Het verantwoordingsorgaan beoordeelt het als positief dat het bestuur daarover nu al nadenkt.

Evenals vorig jaar stelt het verantwoordingsorgaan vast dat de sleutelfunctionarissen in de praktijk goed functioneren op basis van een duidelijke structuur en een deugdelijke taakbeschrijving.

Fysio pensioenforum

Het bestuur heeft verschillende instrumenten om voeling te houden met de achterban. Het verantwoordingsorgaan heeft zich eerder afgevraagd of het Fysio pensioenforum op de juiste manier wordt ingezet om optimaal als klankbord voor het bestuur te functioneren. In de ogen van het verantwoordingsorgaan was het nuttig om in een evaluatie te verrichten over de opzet en werking van het Fysio pensioenforum. Het verantwoordingsorgaan heeft daarom in het oordeel over het jaar 2021 aanbevolen om een evaluatie uit te voeren met betrekking tot het Fysio pensioenforum als klankbord voor het bestuur. Inmiddels heeft het verantwoordingsorgaan van het bestuur vernomen, dat het bestuur dit op korte termijn zal oppakken. Dit is mede ingegeven door de dubbelrol die de personele unie tussen het Fysio pensioenforum en de Verenigingsraad van DPF met zich meebrengt, alsmede de gewijzigde rol van de Verenigingsraad in het proces van de pensioentransitie aan de zijde van DPF.

Uitbesteding

Het bestuur heeft een goede relatie en samenwerking met de diverse uitbestedingspartners. Er vindt door het bestuur een goede monitoring plaats van alle uitbestedingspartijen.

Bij Achmea Pensioenservices (APS) loopt het Accelerate-project, dat gericht is op het tot stand brengen van een nieuw administratief systeem voor de uitvoering van pensioenregelingen. Dit traject heeft vertraging opgelopen. Het is belangrijk dat dit project niet verder zal vertragen, want dat kan het beleid van SPF doorkruisen dat gericht is op het gelijktijdig overgaan op de nieuwe pensioenregeling én de invoering van het administratieve systeem. APS heeft, mede als gevolg van vertraging in het wetgevingsproces, voorgesteld de transitiedatum uit te stellen van 1 januari 2024 naar 1 juli 2024. Het verantwoordingsorgaan begrijpt de overweging van het bestuur om de transitiedatum op te schuiven.

Het verantwoordingsorgaan heeft geconstateerd dat de portefeuille van Sweco is overgenomen door ASR Investment Partners. Voor zover het verantwoordingsorgaan heeft kunnen waarnemen, heeft het bestuur de overgang op de juiste wijze begeleid en heeft de overname geen nadelige gevolgen gehad voor het pensioenfonds of zijn deelnemers.

Communicatie / servicegerichtheid

Het verantwoordingsorgaan heeft geconstateerd dat het pensioenfonds veel activiteiten heeft ontplooid met als doel:

- Het informeren van deelnemers;
- Het uitvragen van de opvattingen/wensen van deelnemers;
- Het ontlasten van de deelnemers bij het administreren van de pensioenregeling.

Het verantwoordingsorgaan denkt hierbij aan het uitgebreide communicatiejaarplan, het uitgevoerde risicobereidheidsonderzoek, de webinars in het kader van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en de proef met de UWV-koppeling voor het verkrijgen van inkomensgegevens. Het verantwoordingsorgaan juicht dit toe en spreekt de hoop uit dat het bestuur deze ontwikkeling (zowel tijdens als na de transitie) verder kan uitbouwen.

Beleggingsrendement

Het verantwoordingsorgaan stelt vast dat 2022 een slecht beleggingsjaar was, maar dat de resultaten van SPF wel vergelijkbaar zijn met het gemiddelde beeld in Nederland. Ondanks de slechte beleggingsresultaten heeft de gestegen rente desalniettemin geleid tot een verhoogde dekkingsgraad. Het verantwoordingsorgaan heeft de indruk dat het bestuur en zijn uitbestedingspartners adequaat hebben gehandeld in turbulente beleggingstijden.

7.2 Aanbevelingen

Fysiopensioenforum

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan de evaluatie met betrekking tot het Fysiopensioenforum als klankbord voor het bestuur op korte termijn uit te voeren. Daarbij adviseert het verantwoordingsorgaan het bestuur te letten op de samenstelling, taakstelling en werkwijze van het Fysiopensioenforum.

Zeker ten tijde van de transitie en de onrust die dit met zich meebrengt acht het verantwoordingsorgaan het van groot belang dat het bestuur blijft klankborden met de achterban, opdat het bestuur tijdig het sentiment van de deelnemers blijft ophalen. Negatieve berichtgeving op bijvoorbeeld social media kan grote invloed hebben en zorgen voor ruis in het transitietraject. Door nauwgezet de vinger aan de pols te houden kan mogelijk onnodige onrust worden voorkomen.

Draagvlak bij de achterban

De ontwikkeling van het draagvlak bij de achterban blijft een belangrijke strategische uitdaging voor SPF. Het verantwoordingsorgaan stelt vast dat het draagvlak de afgelopen jaren niet is gestegen ondanks de inspanningen van het bestuur. Het verantwoordingsorgaan beveelt daarom aan het bestuur aan om het gevoerde beleid te evalueren en vast te stellen welk (toekomstig) beleid kan worden ingezet om versteviging van het draagvlak vorm te geven.

Administratieve systeem

Er treedt vertraging op bij de realisatie van het nieuwe administratieve systeem bij APS. Voor SPF is als strategie uitgezet de gelijktijdige invoering van de nieuwe pensioenregeling en de ingebruikname van het nieuwe administratieve systeem. Dit mag niet verstoord worden door een te late oplevering van het administratieve systeem. Het bestuur kan op basis van een strakke monitoring en tijdige escalatie een verdere vertraging zo veel als mogelijk voorkomen. Zeker nu het transitiemoment en het moment van oplevering van het nieuwe administratieve systeem eigenlijk samen komen te vallen, zal het bestuur nauwgezet moeten monitoren welke voortgang APS al dan niet maakt.

Kosten van de transitie

SPF zal als een van de eerste pensioenfondsen (zo niet als eerste pensioenfonds) overgaan naar het nieuwe pensioencontract. Deze overgang brengt hoge extra kosten met zich mee, die moeilijk te voorzien zijn, maar wel noodzakelijk om de transitie adequaat te laten plaatsvinden. Met het oog op het belang van de premiebetalende deelnemer vraagt het verantwoordingsorgaan het bestuur hier zeer alert op te blijven opdat de kosten zover als mogelijk binnen de perken kunnen blijven.

7.3 Oordeel

Het verantwoordingsorgaan heeft grote waardering voor de wijze waarop het bestuur op alle onderwerpen pro actief acteert, met name in het Pensioenakkoord-dossier. Het bestuur heeft goed oog voor alle interne en externe ontwikkelingen en schat via het integraal risicomanagement op adequate wijze in waar de risico's voor SPF liggen en waar beheersmaatregelen nodig zijn.

Het bestuur heeft naar de mening van het verantwoordingsorgaan in 2022 op de juiste wijze uitvoering gegeven aan het beleid op de verschillende beleidsterreinen van SPF. Het bestuur stelt de juiste prioriteiten en is aan de hand van de jaarlijks wisselende focusdossiers sterk gericht op het realiseren van het strategisch beleid.

Het verantwoordingsorgaan oordeelt op basis van de verkregen inzichten via gevoerde gesprekken en ontvangen documentatie, positief over het handelen van het bestuur en over het totaal gevoerde beleid van het bestuur in 2022.

Namens het verantwoordingsorgaan

H.S. Teunissen, voorzitter
31 mei 2023

Reactie van het bestuur op het oordeel van het verantwoordingsorgaan 2022

Het bestuur heeft met genoeg kennis genomen van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur en over het gevoerde beleid in 2022.

Het bestuur ziet met tevredenheid dat het verantwoordingsorgaan grote waardering heeft voor de voortvarende aanpak van het bestuur in het Pensioenakkoord-dossier. De waarneming dat het bestuur een goede relatie en samenwerking heeft met de diverse uitbestedingspartners is juist. Voor het bestuur is dit ook van groot belang, gelet op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

De aanhoudende zorg van het verantwoordingsorgaan over het draagvlak bij de achterban wordt gedeeld door het bestuur. In overleg met de Deelnemersvereniging Pensioenfonds Fysiotherapeuten is het beleid van het bestuur sterk gericht op het behoud en verdere versteviging van dat draagvlak.

Bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling speelt de introductie van een nieuw administratief systeem bij de uitvoeringsorganisatie Achmea Pensioenservices (APS) een belangrijke rol. Het bestuur is hierbij in belangrijke mate afhankelijk van de voortgang bij APS. Het bestuur stelt alles in het werk om de gelijktijdige invoering van de nieuwe pensioenregeling en ingebruikname van het nieuwe administratieve systeem te realiseren. Het bestuur begrijpt goed dat het verantwoordingsorgaan hiervoor via een aanbeveling aandacht vraagt.

In het periodieke overleg met het verantwoordingsorgaan gaat het bestuur de opvolging van alle aanbevelingen bespreken.

Het bestuur waardeert het constructieve overleg met het verantwoordingsorgaan in 2022 tijdens het hele beoordelingsproces aangaande dit verslagjaar en bedankt de leden van het verantwoordingsorgaan voor de constructieve bijdrage aan de bijeenkomsten inzake de nieuwe pensioenregeling van SPF.

Het bestuur is positief over de uitkomst van de zelfevaluatie van het verantwoordingsorgaan en de aangescherpte rolopvatting van het verantwoordingsorgaan die hiervan het gevolg is. Mede hierdoor is het bestuur ervan overtuigd dat de goede samenwerking van het bestuur met het verantwoordingsorgaan in 2023 zal worden voortgezet.

JAARREKENING

1 BALANS PER 31 DECEMBER
(na bestemming saldo baten en lasten)

(x € 1.000)

		2022	2021
ACTIVA			
Beleggingen	(1)	4.460.316	5.145.461
Vorderingen en overlopende activa	(2)	2.445	1.952
Overige activa	(3)	3.853	1.092
		<u>4.466.614</u>	<u>5.148.505</u>
PASSIVA			
Fondsvermogen	(4)	559.841	247.401
Technische voorziening	(5)	3.266.350	4.679.876
Overige schulden en overlopende passiva	(6)	640.423	221.228
		<u>4.466.614</u>	<u>5.148.505</u>
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)			
Actuele dekkingsgraad		117,1	105,3
Beleidsdekkingsgraad		113,1	100,0

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

		2022	2021
BATEN			
Bijdragen van deelnemers	(7)	77.763	78.525
Beleggingsresultaten	(8)	-1.078.658	265.029
		<u>-1.000.895</u>	<u>343.554</u>
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(9)	83.796	77.828
Uitvoeringskosten	(10)	5.630	5.271
Mutatie technische voorziening	(11)		
Pensioenopbouw		123.751	131.938
Rentetoevoeging		-23.373	-27.251
Onttrekking voor pensioenuitkeringen		-84.152	-77.495
Onttrekking voor uitvoeringskosten		872	1.198
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-11.646	-2.215
Wijziging marktrente		-1.470.855	-307.770
Wijziging actuariële uitgangspunten		48.190	-
Overige wijzigingen		3.687	5.908
		<u>-1.413.526</u>	<u>-275.687</u>
Saldo waardeoverdrachten	(12)	10.765	1.952
(*) De nummering verwijst naar de toelichting			
		<u>-1.313.335</u>	<u>-190.636</u>
Saldo van baten en lasten		<u><u>312.440</u></u>	<u><u>534.190</u></u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Mutatie fondsvermogen		<u><u>312.440</u></u>	<u><u>534.190</u></u>

3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2022	2021
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen bijdragen van deelnemers	78.376	78.043
Ontvangen waardeoverdrachten	4.116	2.693
Betaalde pensioenuitkeringen	-83.879	-77.339
Betaalde waardeoverdrachten	-15.826	-4.292
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-5.501	-5.375
	<u>-22.714</u>	<u>-6.270</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	11.968.633	10.347.534
Betaald inzake aankopen beleggingen	-11.670.615	-10.301.313
Directe beleggingsopbrengsten	68.781	54.363
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	-331.901	-89.765
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-9.423	-6.604
	<u>25.475</u>	<u>4.215</u>
Mutatie liquide middelen	<u>2.761</u>	<u>-2.055</u>
Samenstelling geldmiddelen		
	2022	2021
Liquide middelen per 1 januari	1.092	3.147
Mutatie liquide middelen	2.761	-2.055
Liquide middelen per 31 december	<u>3.853</u>	<u>1.092</u>

4 TOELICHTING BEHORENDE BIJ DE JAARREKENING

Algemeen

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2022, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2022.

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de stichting.

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, statutair gevestigd te Amersfoort en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41188538, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf "Schattingswijziging".

Schattingswijziging

Vanaf boekjaar 2022 is de grondslag voor de overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2022 zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). De algemene sterfteskansen die volgen uit de tabel worden voor het pensioenfonds gecorrigeerd in verband met een ultimo 2022 aangepaste ervaringssterfte. De kostenopslag is ultimo 2022 verhoogd met 0,1%-punt.

Deze aanpassingen hebben geleid tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen van 48.190 per 31 december 2022. Dit resultaat is via de staat van baten van lasten als "wijziging actuariële uitgangspunten" in het verslagjaar verantwoord.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde.

Overige activa en passiva worden gewaardeerd op actuele waarde, tenzij anders is vermeld.

Voor zover noodzakelijk, wordt op vorderingen een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van activa en passiva

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economische potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties".

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d., zijn als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar de rapporteringsvaluta euro tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

In de navolgende tabel zijn de ultimo boekjaar gehanteerde koersen opgenomen

	31-12-2022	31-12-2021
US dollar	1,0673	1,1372
Britse pond	0,8873	0,8396
Japanse yen	140,8183	130,9543
Zwitserse frank	0,9875	1,0362

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van rekenmodellen.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen van dat soort beleggingen.

Vastgoedbeleggingen

Europese fondsen dienen minimaal te voldoen aan de waarderingsrichtlijnen zoals opgesteld door INREV. Amerikaanse fondsen die niet-INREV compliant zijn hebben een eigen waarderingsbeleid en taxeren hun vastgoedobjecten marktconform. Op jaarbasis toetst de vermogensbeheerder of de afgesproken 'accounting principles' worden gehanteerd en of de fondsmanager zich houdt aan het eigen taxatiebeleid. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Niet beursgenoteerde vastgoed aandelen of -participaties worden gewaardeerd tegen de door de vermogensbeheerder afgegeven intrinsieke waarde van de betreffende participatie gebaseerd op reële waarde van de onderliggende objecten.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet aan een beursgenoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van het pensioenfonds afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers (inclusief lopende interest).

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige nettokasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente en rekening houden met het risicoprofiel en de looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Positieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd onder derivaten. Negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd onder overige schulden en overlopende passiva.

Overige beleggingen

De overige beleggingen worden gewaardeerd conform opgave van de desbetreffende vermogensbeheerder. Deze opgave dient in overeenstemming te zijn met de waarderinggrondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa zijn liquide middelen opgenomen, voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden zijn. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn opgenomen onder beleggingen.

Fondsvermogen

Het fondsvermogen is gelijk aan het verschil tussen het belegd vermogen en de technische voorziening. Het belegd vermogen van de stichting is per 31 december van enig boekjaar gelijk aan het totaal van de activa, verminderd met de schulden en overlopende passiva. Het fondsvermogen dient om toekomstige voorwaardelijke toeslagen te verlenen, om fluctuaties in het vermogen op te vangen en om actuariële verliezen op te vangen.

Technische voorziening

De technische voorziening (TV) is vastgesteld als de contante waarde van de tot de balansdatum opgebouwde aanspraken op pensioen, met inbegrip van de verhoging zoals die op grond van het voorwaardelijke toeslagbeleid aan de deelnemers is toegekend per 1 januari volgend op de balansdatum. De toereikendheid van de TV wordt jaarlijks door de certificerend actuaaris getoetst. Aan de berekening van de TV liggen de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen ten grondslag:

Rentevoet:

De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo boekjaar. Deze rentetermijnstructuur is vastgesteld met gebruikmaking van de Ultimate Forward Rate (UFR). Het hanteren van de UFR houdt in dat voor looptijden van 21 jaar en langer een aangepaste rentecurve wordt gehanteerd.

Toekomstige stijging:

Het pensioenfonds kent een toeslagbeleid, dat voor een deel onvoorwaardelijk en voor het overige voorwaardelijk is. Op basis van het onvoorwaardelijke deel van het toeslagbeleid worden de opgebouwde en ingegane pensioenen jaarlijks verhoogd met 2,0%. Bij de vaststelling van de TV wordt rekening gehouden met de contante waarde van deze in de toekomst te verlenen onvoorwaardelijke toeslagen.

Overlevingstafels:

Prognosetafel AG2022, startjaar 2023 (2021: Prognosetafel AG2020, startjaar 2022) inclusief toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2022. Wezen: de sterfte voor wezen is verwaarloosbaar.

Gezinssamenstelling:

Aangenomen is dat alle niet-gepensioneerden aanspraak hebben op partnerpensioen, dat wil zeggen dat een partnerfrequentie van 100% is aangenomen.

Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het zogenaamde bepaalde partnersysteem. In alle gevallen is het leeftijdsverschil tussen partners op drie jaar gesteld.

Wezenpensioen:

Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 18 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot en met de 18-jarige leeftijd. Voor wezen van 19 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 23-jarige leeftijd.

Beroepsarbeidsongeschiktheid:

Voor beroepsarbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de technische voorziening gelijkgesteld aan de contante waarde van de toekomstige opbouw.

Administratiekosten:

Het bestuur heeft besloten de voorziening toekomstige kosten als een vast percentage (2,3%) (2021: 2,2%) van de technische voorzieningen vast te stellen.

Uitbetalingswijze:

Voor de berekening van de TV wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen op continue wijze worden uitbetaald.

Toe- en uitredingen:

In verband met de gekozen financierings- en reserveringsdatum leiden toe- en uitredingen niet tot actuariële voor- of nadelen.

Saldo waardeoverdrachten

Dit betreft de ontvangst van of betaling aan pensioenuitvoerders van respectievelijk het vorige of nieuwe pensioenfonds van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot het moment einde deelname zijn opgebouwd.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden gewaardeerd op de reële waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld worden baten en lasten verwerkt in het resultaat van het jaar, waarop zij betrekking hebben.

Premiebijdragen van deelnemers

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan deelnemers in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten na aftrek van exploitatiekosten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de op factuur betaalde kosten vermogensbeheer en de toegerekende kosten van de beleggingsadviescommissie (BAC), het bestuur, de adviseurs en de toezichthouder(s) opgenomen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan pensioengerechtigden uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Uitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Mutatie technische voorziening

De mutatie technische voorzieningen betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorzieningen, onder meer door:

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuarieel berekende waarde van de in het verslagjaar opgebouwde onvoorwaardelijke aanspraken op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Dit is inclusief de onvoorwaardelijke toeslag van 2,0%.

Voorwaardelijke toeslagen

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden te verhogen voor zover de financiële positie van het pensioenfonds dit toelaat. Deze voorwaardelijke verhoging per 1 januari 2023 bedraagt 0,0% (1 januari 2022: 0,0%).

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de TV. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Onttrekking voor uitvoeringskosten

Toekomstige uitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de TV. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de TV herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Het resultaat op wijziging grondslagen in 2022 betreft de overgang op de prognosetafel AG2022, een nieuwe ervaringssterfte en verhoging van de kostenopslag.

Overige wijzigingen

Hieronder zijn opgenomen de mutaties van de technische voorziening met betrekking tot kanssystemen.

Saldo waardeoverdrachten

De post saldo waardeoverdrachten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige lasten

Overige lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

1. Beleggingen

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	857.497	1.487.394	2.275.431	59.709	349.098	5.029.129
Aankopen	1.522	306.092	1.133.665	8.638.406	1.590.930	11.670.615
Verkopen	-42.349	-801.157	-1.263.374	-8.305.498	-1.556.255	-11.968.633
Overige mutaties	-1.377	725	-4.278	287.764	-4.743	278.091
Waardemutaties	21.749	-121.489	-390.618	-666.809	18.285	-1.138.882
Stand per 31 december 2022	837.042	871.565	1.750.826	13.572	397.315	3.870.320
Bij: derivaten met een negatieve waarde						589.996
Balanstotaal						4.460.316

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	687.270	1.403.279	2.123.433	266.065	351.710	4.831.757
Aankopen	83.872	108.148	1.191.331	8.111.598	806.364	10.301.313
Verkopen	-17.597	-379.956	-1.002.624	-8.108.138	-839.219	-10.347.534
Overige mutaties	988	-30	1.154	13.222	6.770	22.104
Waardemutaties	102.964	355.953	-37.863	-223.038	23.473	221.489
Stand per 31 december 2021	857.497	1.487.394	2.275.431	59.709	349.098	5.029.129
Bij: derivaten met een negatieve waarde						116.332
Balanstotaal						5.145.461

Onderpand met betrekking tot derivaten

Door het pensioenfonds zijn ultimo boekjaar, ter zake van de rentederivaten, zekerheden (collateral) geleverd voor per saldo een bedrag van € 8,5 miljoen (2021: € 36,6 miljoen).

Deze zekerheden bestaan uit de juridische terbeschikkingstelling van stukken door partijen waarmee overeenkomsten m.b.t. rentederivaten zijn afgesloten.

Het pensioenfonds heeft de vrije beschikkingsmogelijkheid over deze stukken mits zij deze omwisselt voor andere kwalificerende stukken.

Reële waarde

Schattingen en veronderstellingen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor het bepalen van de reële waarde van de beleggingen van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Het pensioenfonds belegt zelf in beleggingsfondsen, maar met het oog op de transparantie inzake de beleggingen is de informatie in deze toelichting gebaseerd op de beleggingen in de portefeuilles van deze beleggingsfondsen ("Look through").

- Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld aan een effectenbeurs. Hieronder vallen aandelen, obligaties en onderpanden.
- Onafhankelijke taxaties worden toegepast voor de waardering van vastgoed in bezit van het pensioenfonds. Alle vastgoedobjecten worden jaarlijks getaxeerd door externe taxateurs waarvan de onafhankelijkheid ten opzichte van de waardering onbetwist is. De juistheid en volledigheid van de gebruikte informatie voor de taxatie wordt gecontroleerd.
- De contante waarde berekening wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen contant te maken op basis van de geldende markttrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.
- Intrinsieke waarde: de marktwaarde ontleent aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-to-fund managers. Voor fondsbeleggingen in vastgoed, private equity en infrastructuur wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages. Deze rapportages zijn door een accountant gecontroleerd maar de periode van deze rapportages loopt niet synchroon met het boekjaar van het pensioenfonds. Om deze onzekerheid te mitigeren wordt jaarlijks achteraf een aansluiting gemaakt
- Andere methode: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Op basis van de toelichting op gehanteerde waarderingssystematiek is onderstaande tabel opgenomen.

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Intrinsieke waarde	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2022						
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	837.042	-	837.042
Aandelen	606.998	-	-	264.567	-	871.565
Vastrentende waarden	1.147.262	-	71	603.493	-	1.750.826
Derivaten	-	-	-283.336	296.908	-	13.572
Overige beleggingen	-	-	-	397.315	-	397.315
Totaal	1.754.260	-	-283.265	2.399.325	-	3.870.320

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Intrinsieke waarde	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2021						
Vastgoedbeleggingen	514	-	-	856.983	-	857.497
Aandelen	1.137.812	-	-	349.582	-	1.487.394
Vastrentende waarden	1.533.939	-	458.347	283.145	-	2.275.431
Derivaten	-	-	45.810	13.899	-	59.709
Overige beleggingen	-	-	-	349.098	-	349.098
Totaal	2.672.265	-	504.157	1.852.707	-	5.029.129

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onzeker zijn aan onzekerheden en waarde-oordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Specificatie naar soort:				
Vastgoed aandelen	836.338	99,9	855.928	99,8
Overig	704	0,1	1.569	0,2
	837.042	100,0	857.497	100,0

De vastgoedbeleggingen in portefeuille bestaan uit participaties in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen. Vastgoedtaxaties vormen een belangrijk onderdeel van fondswaarderingen, uitgedrukt in Net Asset Value (NAV). Het marktconform waarderen van vastgoedportefeuilles is daarmee een essentieel onderdeel van het portefeuillemanagement. De waarderingsrichtlijnen van de brancheorganisatie INREV, vastgelegd in de INREV Valuation Guidelines, zijn de richtlijnen waaraan het taxatie- en waarderingsbeleid van niet-beursgenoteerde fondsen dienen te voldoen voor de Europese fondsen in portefeuille.

De vermogensbeheerder toetst de Amerikaanse fondsen die per definitie niet aangesloten zijn bij de INREV zoveel mogelijk aan de basisprincipes van de INREV.

De belangrijkste bepalingen zijn:

- De fondsdocumentatie moet details bevatten over waarderingsmethodieken en -procedures, prijsmethodologie inclusief de methoden die worden gebruikt bij de waardering van te waarderen activa en de frequentie van waardering voor al het activa en passiva van het fonds.
- De externe taxateur moet onafhankelijk zijn en moet beschikken over de juiste beroepskwalificaties en competentie om de taxatie van onroerend goed uit te voeren. De externe taxateur heeft derhalve een lokale en/of internationale, professionele accreditatie en is gemachtigd om taxaties uit te voeren in het betreffende land.
- De benoeming van de taxateur moet minimaal eens in de drie jaar worden geëvalueerd door de fondsmanager en indien nodig gerouleerd.
- De taxatiekosten van een externe taxateur mogen niet direct gekoppeld zijn aan de uitkomst van de taxatie.
- Alle objecten in het fonds moeten minimaal een keer per jaar getaxeerd of geactualiseerd worden door de externe taxateur. Minimaal eens in de drie jaar moet een volledige taxatie plaatsvinden (full valuation), waarbij ook het object geïnspecteerd wordt.
- De fondsmanager moet ervoor zorgen dat uitgebreide, passende en transparante informatie wordt verstrekt aan de externe taxateur. Dit stelt de manager in staat een juiste waardering uit te voeren en zijn eigen beoordeling te maken van verwachte kosten, inclusief ramingen van onderhoud op lange termijn en / of grondvervuilingskosten.

- De door de externe taxateur berekende waarde is de marktwaarde.
- De externe taxateur moet zich houden aan internationaal erkende taxatiestandaarden (zoals bijv. EVS, IVS of RICS).
- Het taxatierapport moet informatie bevatten over de gebruikte taxatiemethode en de gebruikte parameters en marktontwikkelingen.
- De fondsmanager moet de taxatie beoordelen en goedkeuren voordat de taxatiewaarde wordt gebruikt in de fondswaardering.

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Specificatie naar soort:				
Beursgenoteerde aandelen	172.071	19,7	24.599	1,7
Private equity aandelen	264.377	30,3	217.301	14,6
Aandelenbeleggingsfondsen	434.927	50,0	1.245.513	83,7
Overig	190	-	-19	-
	<u>871.565</u>	<u>100,0</u>	<u>1.487.394</u>	<u>100,0</u>

Per balansdatum zijn geen aandelen van het pensioenfonds zelf uitgeleend. Alleen binnen het aandelenfonds van BlackRock wordt onderliggend een securities lending programma uitgevoerd.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Specificatie naar soort:				
Staatsobligaties	781.270	44,6	1.022.228	44,9
Bedrijfsobligaties	196.831	11,2	278.063	12,2
Leningen op schuldbekentenissen	71	-	146	-
Hypotheken	400.584	22,9	458.202	20,1
Covered fondsen	62.308	3,6	62.848	2,8
Obligatiebeleggingsfondsen	293.322	16,8	425.947	18,7
Overig	16.440	0,9	27.997	1,3
	<u>1.750.826</u>	<u>100,0</u>	<u>2.275.431</u>	<u>100,0</u>

Leningen op schuldbekentenissen. Deze post betreft een lening aan een gezondheidsinstelling. Deze loopt af in 2024.

Derivaten

	31-12-2022	31-12-2021
Specificatie naar soort:		
Valutaderivaten	31.083	-8.369
Rentederivaten	-314.336	54.179
Overig	296.825	13.899
	<u>13.572</u>	<u>59.709</u>

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Renteswaps: dit betreft via Central Counter Parties (CCP) afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps wordt de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloed.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2022:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Valutaderivaten	774.283	32.515	1.432
Rentederivaten	1.069.000	274.145	588.564
Margin account futures (liquide middelen)	-	296.908	-
		<u>603.568</u>	<u>589.996</u>

De derivaten met een negatieve waarde zijn verantwoord onder schulden.

De contractomvang geeft het bedrag aan van de onderliggende positie waarover het contract is afgesloten. De reële waarde is de waarde als het contract ultimo jaar zou worden verkocht of teruggedraaid.

Margin calls op futures worden dagelijks dan wel wekelijks door middel van kasgelden of kasgeld-equivalenten afgerekend.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2021:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Valutaderivaten	1.005.766	2.954	11.323
Rentederivaten	723.000	159.188	105.009
Margin account futures (liquide middelen)	-	13.899	-
		<u>176.041</u>	<u>116.332</u>

De derivaten met een negatieve waarde zijn verantwoord onder schulden.

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2022	31-12-2021
Specificatie naar soort:		
Infrastructuur	182.980	165.380
Achmea IM Liquiditeitenfonds	210.907	176.052
Liquide middelen	3.282	7.666
Beleggingsdebiteuren	146	-
	<u>397.315</u>	<u>349.098</u>

2. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2022	31-12-2021
Vooruitbetaalde waardeoverdrachten	1.048	-
Debiteuren	1.222	1.835
Vooruit betaalde administratiekosten	175	80
Overige vorderingen	-	37
	<u>2.445</u>	<u>1.952</u>

3. Overige activa

	31-12-2022	31-12-2021
Liquide middelen	<u>3.853</u>	<u>1.092</u>

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn en niet het karakter van beleggingen hebben.

4. Fondsvermogen

Mutatieoverzicht fondsvermogen

	Algemene reserve
Stand per 1 januari 2022	247.401
Uit bestemming saldo van baten en lasten	312.440
Stand per 31 december 2022	559.841
	Algemene reserve
Stand per 1 januari 2021	-286.789
Uit bestemming saldo van baten en lasten	534.190
Stand per 31 december 2021	247.401

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Solvabiliteit				
Pensioenvermogen	3.826.191	117,1	4.927.277	105,3
Af: technische voorzieningen	3.266.350	100,0	4.679.876	100,0
Eigen vermogen	559.841	17,1	247.401	5,3
Af: vereist eigen vermogen	638.224	19,5	871.998	18,6
Vrij vermogen	-78.383	-2,4	-624.597	-13,3
Minimaal vereist eigen vermogen	140.453	4,3	201.235	4,3
Actuele dekkingsgraad		117,1		105,3
Beleidsdekkingsgraad		113,1		100,0
Reële dekkingsgraad		128,5		125,3

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als dekkingstekort. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2022	2021
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	105,3	94,2
M1 Premie	-1,4	-1,2
M2 Uitkeringen	0,1	-0,1
M4 RTS	48,3	6,2
M5 Rendement	-22,6	5,9
M6 Overigen	-1,0	0,1
Kruisefect	-11,6	0,2
Dekkingsgraad per 31 december	117,1	105,3

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad lag eind 2021 met 100,0% lager dan de per 31 december 2021 vereiste dekkingsgraad (118,6%). Dit betekent dat het lopende herstelplan geactualiseerd moest worden naar de situatie per 1 januari 2022. Het pensioenfonds heeft dan ook in 2022 een evaluatie van het herstelplan ingediend bij DNB. Hieruit blijkt dat de financiële positie van het fonds in 2031 is hersteld. Herstel wordt dus verwacht binnen de gestelde hersteltermijn van 10 jaar en zonder aanvullende maatregelen. Daarnaast blijkt uit het geactualiseerde herstelplan dat indexatie naar verwachting vanaf 2025 weer deels mogelijk is.

5. Technische voorzieningen

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	Voorziening pensioen- verplichting
Stand per 1 januari 2022	4.679.876
Mutatie technische voorziening	-1.413.526
Stand per 31 december 2022	3.266.350
	Voorziening pensioen- verplichting
Stand per 1 januari 2021	4.955.563
Mutatie technische voorzieningen	-275.687
Stand per 31 december 2021	4.679.876

Mutatie technische voorziening

	2022	2021
Pensioenopbouw	123.751	131.938
Rentetoevoeging	-23.373	-27.251
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-84.152	-77.495
Onttrekking voor uitvoeringskosten	872	1.198
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-11.646	-2.215
Wijziging marktrente	-1.470.855	-307.770
Wijziging actuariële uitgangspunten	48.190	-
Overige wijzigingen	3.687	5.908
	<u>-1.413.526</u>	<u>-275.687</u>

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorie van deelnemers als volgt samengesteld:

	31-12-2022		31-12-2021	
	Aantal		Aantal	
Deelnemers	23.379	1.590.405	23.433	2.544.533
Gewezen deelnemers	8.012	420.558	7.934	647.958
Pensioentrekkenden	7.913	1.252.005	7.237	1.483.645
Voorziening toekomstige beroepsarbeidsongeschiktheid	-	3.382	-	3.740
	<u>39.304</u>	<u>3.266.350</u>	<u>38.604</u>	<u>4.679.876</u>

De voorziening toekomstige kosten is opgenomen onder de betreffende categorie en bedraagt 2,3% van de TV.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

Vanaf 1 januari 2016 is de regeling met lage opbouw (de Basisregeling) de verplichte regeling van het pensioenfonds. Deelnemers die voor 1 januari 2016 een hogere premie betaalden op basis van de regeling met hogere opbouw (de BasisPlusregeling) mogen de hogere opbouw en premie ook na 1 januari 2016 voortzetten. De BasisPlusregeling is gesloten voor nieuwe toetreders.

Binnen de pensioenregeling met de lagere opbouw wordt door de fysiotherapeuten in loondienst per deelnemersjaar een ouderdomspensioen opgebouwd van 0,57% van de voor dat deelnemersjaar geldende pensioengrondslag (middelloonsysteem). Binnen de pensioenregeling met de hogere opbouw wordt door de fysiotherapeut in loondienst 1,00% van de voor dat deelnemersjaar geldende pensioengrondslag opgebouwd. Voor zelfstandig werkende fysiotherapeuten wordt binnen de pensioenregeling met de lagere opbouw een ouderdomspensioen opgebouwd van 0,41% van de voor dat deelnemersjaar geldende pensioengrondslag. Binnen de pensioenregeling met de hogere opbouw wordt door de zelfstandig werkende fysiotherapeut 0,72% van de voor dat deelnemersjaar geldende pensioengrondslag opgebouwd. Verder wordt een partnerpensioen verzekerd van 70% van het te bereiken ouderdomspensioen en een wezenpensioen ter grootte van 20% van het vastgestelde nabestaandenpensioen voor kinderen tot 23 jaar. Tot slot kan vrijstelling van premiebetaling bij blijvende volledige beroepsarbeidsongeschiktheid vrijwillig worden meeverzekerd. In geval van blijvende volledige beroepsarbeidsongeschiktheid wordt vanaf 2015 de pensioenopbouw tot uiterlijk pensioeningang maar niet langer dan tot de 67ste verjaardag voortgezet zonder dat daarvoor jaarlijks door de deelnemer een premie is verschuldigd.

Toeslagverlening

Op de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten wordt jaarlijks een onvoorwaardelijke toeslag verleend van 2,0%. Afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds kan het bestuur echter jaarlijks beslissen dat een hogere - voorwaardelijke - toeslag kan worden verleend. De toeslagverlening wordt gedeeltelijk uit de premie gefinancierd. Voor de voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd.

In 2022 heeft het bestuur besloten geen voorwaardelijke toeslag te verlenen per 1 januari 2023.

6. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2022	31-12-2021
Derivaten met negatieve waarde	589.996	116.332
Cash collateral	41.942	95.752
Te betalen kosten	5.954	6.571
Afdrachten inzake pensioenen	1.572	1.485
Deelnemersvereniging Pensioenfonds Fysiotherapeuten	21	45
Uitkeringen/overdrachten	938	1.043
	<u>640.423</u>	<u>221.228</u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, beschikt het bestuur van het pensioenfonds over een aantal sturingsmiddelen om het evenwicht tussen enerzijds het fondsvermogen en de voorziening pensioenverplichtingen en anderzijds het totaal vereist vermogen te herstellen.

De actuele aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	Pensioen- vermogen	Technische voorziening	Dekkingsgraad %
Stand per 31 december 2021	4.927.277	4.679.876	105,2
Mutatie	-1.101.086	-1.413.526	11,9
Stand per 31 december 2022	<u>3.826.191</u>	<u>3.266.350</u>	<u>117,1</u>

	31-12-2022	31-12-2021
Het tekort op het vereist eigen vermogen is als volgt:		
Technische voorziening	3.266.350	4.679.876
Buffers:		
S1 Renterisico	171.593	102.333
S2 Risico zakelijke waarden	479.378	672.823
S3 Valutarisico	99.691	163.746
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	78.209	190.909
S6 Verzekeringstechnisch risico	94.456	142.348
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerrisico	95.244	120.571
Diversificatie effect	-380.347	-520.732
Totaal S (vereiste buffers)	638.224	871.998
Vereist vermogen (art. 132 WvB)	3.904.574	5.551.874
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)	3.826.191	4.927.277
Tekort	-78.383	-624.597

Het pensioenfonds heeft ter afdekking van valuta- en renterisico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden door de valuta- en rentepositie na afdekking op te nemen. Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds de standaardmethode toe. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de normportefeuille.

Beleid en risicobeheer

Het risicomanagement proces voor de financiële risico's is erop gericht het algehele balansrisico van het pensioenfonds te beheersen. Hierbij wordt het actuele risicoprofiel van de portefeuille vergeleken met het lange termijn beoogde risicoprofiel, zoals vastgesteld in ALM-studie en portefeuilleconstructie. Dit kan gaan afwijken als gevolg van marktontwikkelingen en/of ontwikkelingen in de (samenstelling van de) portefeuille. De basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid is gelegen in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings-)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico, valutarisico en het grondstoffenrisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het pensioenfonds loopt nader toegelicht.

S1 Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

	31-12-2022		31-12-2021	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (voor derivaten)	1.750.826	5,5	2.275.431	7,7
Totale portefeuille (na derivaten)	3.870.320	9,3	5.029.129	9,9
Technische voorziening	3.266.350	20,8	4.679.876	23,2

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het pensioenfonds dekt het renterisico van de dekkingsgraad voor 50% af.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Resterende looptijd < 1 jaar	214.730	12,3	211.955	9,3
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	553.320	31,6	540.446	23,8
Resterende looptijd > 5 jaar	982.776	56,1	1.523.030	66,9
	<u>1.750.826</u>	<u>100,0</u>	<u>2.275.431</u>	<u>100,0</u>

S2 Risico zakelijke waarden

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Specificatie vastgoedbeleggingen naar aard:				
Participaties in vastgoedmaatschappijen	836.338	99,9	855.928	99,8
Overig	704	0,1	1.569	0,2
	<u>837.042</u>	<u>100,0</u>	<u>857.497</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio:				
Europa	622.042	74,3	667.014	77,8
Noord Amerika	163.348	19,5	140.406	16,4
Azië	51.652	6,2	50.077	5,8
	<u>837.042</u>	<u>100,0</u>	<u>857.497</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Specificatie aandelen naar sector:				
Beleggingsinstellingen	22.049	2,5	28.034	1,9
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	96.756	11,1	184.871	12,4
Energie	26.664	3,1	43.080	2,9
Industrie	61.455	7,1	137.118	9,2
Technologie	107.185	12,3	240.773	16,2
Gezondheidszorg	67.331	7,7	129.313	8,7
Telecommunicatie	37.757	4,3	101.038	6,8
Basismaterialen	36.545	4,2	75.976	5,1
Handel	115.014	13,2	223.932	15,1
Nutsbedrijven	15.861	1,8	28.462	1,9
Diversen	284.948	32,7	294.797	19,8
	<u>871.565</u>	<u>100,0</u>	<u>1.487.394</u>	<u>100,0</u>
	<u>31-12-2022</u>		<u>31-12-2021</u>	
	In %		In %	

Specificatie aandelen naar regio:				
Mature markets	743.632	85,3	1.272.731	85,6
Emerging markets	127.933	14,7	214.663	14,4
	<u>871.565</u>	<u>100,0</u>	<u>1.487.394</u>	<u>100,0</u>

S3 Valutarisico

Het pensioenfonds reduceert het valutarisico door de exposure (blootstelling) naar vreemde valuta deels af te dekken. Conform het strategisch beleid van het pensioenfonds wordt 75% van het valutarisico voor de Amerikaanse dollar (USD), het Britse pond (GBP) en de Japanse yen (JPY) bij aandelen en private equity afgedekt vanuit de valuta overlay. Voor vastgoed, infrastructuur en hedgefonds wordt 100% afgedekt van genoemde valuta. Er is sprake van een bandbreedte van +/- 5% ten opzichte van de af te dekken exposure op maandultimo.

Het totaalbedrag dat door het pensioenfonds buiten de euro werd belegd bedroeg ultimo 2022 circa 35,4% (2021: 37,0%) van de beleggingsportefeuille. Ultimo 2022 was 62,5% (2021: 53,9%) van het totale valutarisico afgedekt. 37,5% (2021: 46,1%) van het valutarisico was niet afgedekt, hetgeen betekent dat ongeveer 13,3% (2021: 17,1%) van het totaalbedrag dat door het pensioenfonds werd belegd niet was afgedekt.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Afdekking met valutaderivaten	Nettopositie na afdekking 2022	Nettopositie na afdekking 2021
US Dollar	911.787	-753.763	158.024	293.728
Britse Pond	72.120	-38.225	33.895	31.369
Japanse Yen	55.835	-51.842	3.993	29.179
Zwitserse Frank	14.319	-	14.319	27.197
Hong Kong Dollar	40.431	-	40.431	49.913
Indonesische Roepies	11.892	-	11.892	13.133
Zuid Koreaanse Won	19.588	-	19.588	35.655
Zweedse Kroon	3.853	-	3.853	17.020
Noorse Kroon	1.982	-	1.982	2.895
Deense Kroon	3.457	-	3.457	10.498
Overig	215.546	-	215.546	334.693
	<u>1.350.810</u>	<u>-843.830</u>	<u>506.980</u>	<u>845.280</u>

S4 Grondstoffenrisico

Het grondstoffenrisico betreft alle risico's die te maken hebben met beleggingen in grondstoffen (commodities), zoals risico's die voortvloeien uit een veranderend vraag en aanbod. De omvang van de buffer voor het grondstoffenrisico moet dusdanig zijn dat een waardedaling van 35% kan worden opgevangen voor dat deel van de portefeuille dat in grondstoffen is belegd. Aangezien het pensioenfonds geen beleggingen heeft in grondstoffen hoeft het pensioenfonds hiervoor geen buffer aan te houden.

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert.

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Specificatie vastrentende waarden naar sector:				
Nederlandse overheidsinstellingen	167.001	9,5	201.745	8,9
Buitenlandse overheidsinstellingen	749.943	42,8	1.030.278	45,3
Beleggingsinstellingen	97.528	5,6	98.520	4,3
Financiële instellingen	480.947	27,5	596.472	26,2
Handel	65.242	3,7	98.639	4,3
Basismaterialen	13.992	0,8	20.998	0,9
Industrie	43.100	2,5	57.903	2,5
Olie en gas	21.043	1,2	38.910	1,7
Nutsbedrijven	26.448	1,5	25.297	1,1
Technologie	12.487	0,7	16.327	0,7
Gezondheidszorg	20.385	1,2	25.550	1,1
Telecommunicatie	16.426	0,9	29.172	1,3
Andere instellingen	36.284	2,1	35.620	1,7
	1.750.826	100,0	2.275.431	100,0

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Specificatie vastrentende waarden naar regio:				
Mature markets	1.562.051	89,2	1.968.708	86,5
Emerging markets	188.775	10,8	306.723	13,5
	1.750.826	100,0	2.275.431	100,0

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
AAA	847.506	48,4	656.788	28,9
AA	366.005	20,9	627.485	27,6
A	117.580	6,7	269.167	11,8
BBB	171.036	9,8	248.774	10,9
BB	103.462	5,9	152.100	6,7
B	72.132	4,1	122.005	5,4
CCC	30.613	1,8	51.327	2,3
CC	1.984	0,1	1.205	0,1
C	521	-	122	-
D	1.019	0,1	1.928	0,1
Geen rating	38.968	2,2	144.530	6,2
	<u>1.750.826</u>	<u>100,0</u>	<u>2.275.431</u>	<u>100,0</u>

De tabel toont het kredietrisico van de vastrentende portefeuille door middel van een rating, waarbij AAA de hoogste rating (hoogste kredietwaardigheid) is. Getoond wordt een composit rating. Deze rating is gelijk aan de mediaan van de actuele ratings van Moody's, S&P en Fitch. Indien er alleen ratings beschikbaar zijn van twee rating agencies, dan wordt de laagste rating gebruikt. Bij slechts één rating geldt deze desbetreffende rating. Obligaties of instrumenten die geen rating hebben worden apart getoond.

Onder geen rating zijn o.a. opgenomen, Achmea IM Global High Yield Fund ad 25.030, Ninety One Emerging Markets LC Dynamic Debt Fund ad 3.732 en L&G EM Government Bond (Local Currency) Index Fund ad 3.922.

In 2021 waren onder geen rating o.a. opgenomen, Dynamic Credit Dutch Mortgage Fund ad 98.513, Achmea IM Global High Yield Fund ad 14.227, Ninety One Emerging Markets LC Dynamic Debt Fund ad 19.804 en L&G EM Government Bond (Local Currency) Index Fund ad 2.957.

S6 Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De technische voorziening wordt vastgesteld op basis van een prudente inschatting van de (toekomstige ontwikkeling van de) overlevingskansen en het (toekomstige) beroepsarbeidsongeschiktheidsrisico dat het pensioenfonds loopt. Deze risico's worden door het pensioenfonds beheerst door periodiek na te gaan of de inschatting van de (toekomstige) overlevingskansen en van de (toekomstige) beroepsarbeidsongeschiktheidsrisico's nog steeds adequaat is. Het pensioenfonds laat zich hieromtrent periodiek adviseren door de adviserend actuaris van het pensioenfonds. Voorts worden de gehanteerde actuariële grondslagen jaarlijks getoetst door de certificerend actuaris van het pensioenfonds.

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van de Prognosetafel AG2022 met adequate correcties voor ervaringssterfte worden de sterftetekansen van de deelnemerspopulatie zo goed mogelijk ingeschat. Voor de verre toekomst zijn deze schattingen echter onvermijdelijk onzeker, hetgeen leidt tot collectief langlevenrisico (de kans dat de levensverwachting van de populatie meer toeneemt dan verwacht). Dit collectieve langlevenrisico wordt gedeeld binnen het collectief van alle (gewezen) deelnemers van het pensioenfonds.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Beroepsarbeidsongeschiktheidsrisico

Het beroepsarbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een beroepsarbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Naast de onvoorwaardelijke toeslag heeft het bestuur van het pensioenfonds de ambitie om het pensioen extra te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen van de financiële positie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat deze extra toeslag voorwaardelijk is.

S7 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Het liquiditeitsrisico wordt door het pensioenfonds beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Voor de korte termijn maakt het pensioenfonds gebruik van een liquiditeitsprognose waarbij rekening wordt gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

De volgende zaken zijn van belang met betrekking tot het liquiditeitsrisico:

- De komende jaren zullen, naar verwachting, de inkomende premies het niveau van de uitkeringen overtreffen.
- Ultimo 2022 zijn er voldoende obligaties, die onmiddellijk zonder waardeverlies verkocht kunnen worden om een eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Hieruit blijkt dat op dit moment geen liquiditeitsrisico's voor het pensioenfonds bestaan. In de solvabiliteitstoets van het pensioenfonds worden hier dan ook geen buffers voor aangehouden.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Gezien het beleggingsbeleid betreft dit risico bijna alle aandelenfondsen en een drietal beleggingen van de vastrentende waarden in staats(gerelateerde) fondsen.

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

	31-12-2022	31-12-2021
Dit betreft (staats)obligaties van:		
Duitsland	271.750	311.386
Nederland	164.248	187.216
Ierland	73.063	-

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar.

Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar pagina 141 van dit verslag. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Contractuele verplichtingen met onbepaalde looptijd

Het pensioenfonds heeft uitbestedingovereenkomsten afgesloten met de volgende partijen:

- Achmea Pensioenservices N.V., overeenkomst betreffende Pensioenbeheer;
- Achmea Investment Management B.V., overeenkomst betreffende Vermogensbeheer;
- ASR Real Assets Investment Partners, overeenkomst betreffende Vastgoedbeheer.

Het pensioenfonds heeft met Deelnemersvereniging Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten een subsidieovereenkomst afgesloten.

De overeenkomst met Achmea Pensioenservices heeft een resterende looptijd van een jaar.

De overeenkomst met Achmea Investment Management B.V. is in 2019 voor onbepaalde tijd verlengd met een opzegtermijn van 3 maanden en de overeenkomst met ASR Real Assets Investment Partners is verlengd voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 6 maanden.

Alle overeenkomsten samen omvatten een gezamenlijke jaarlijkse minimale verplichting van ongeveer € 10 miljoen.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het pensioenfonds en heeft het pensioenfonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Gebeurtenissen na balansdatum

Nieuwe (gewijzigde) UFR-methodiek

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2022, gebaseerd op de UFR parameters 2022 (de tweede stap van de nieuwe UFR) en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening.

De Commissie Parameters heeft op 30 november 2022 een nieuw advies ten aanzien van de UFR uitgebracht. DNB volgt dit advies op vanaf 1 januari 2023. De nieuwe UFR vervangt de voorgaande UFR methode die in vier jaarlijkse stappen ingevoerd zou worden.

Als de technische voorzieningen ultimo 2022 reeds gebaseerd zouden zijn op de nieuwe UFR parameters die van toepassing zijn vanaf 1 januari 2023 (volgens het advies van de Commissie Parameters van 30 november 2022) dan zouden de technische voorzieningen met circa 0,8% toenemen. De actuele dekkingsgraad zou dan met circa 0,9% dalen.

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

7. Bijdragen van deelnemers

	2022	2021
Vastgestelde premies	77.763	78.525

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 125 van de Wvb zijn als volgt:

	2022	2021
Kostendekkende premie	157.508	167.175
Gedempte kostendekkende premie	60.621	62.625
Feitelijke premie	77.763	78.525

De hoogte van de in 2022 door de deelnemers betaalde premie is gebaseerd op de premiepercentages die door het bestuur voor het jaar zijn vastgesteld.

Deze percentages worden door het bestuur voorafgaand aan het jaar vastgesteld op basis van de verwachte kosten voor de pensioenopbouw en de risicodekkingen, een solvabiliteitsopslag en een component ter dekking van de verwachte uitvoeringskosten in het jaar. In de berekening van de feitelijke premiepercentages is voor het jaar 2022 een rekenrente van 3,75% gehanteerd en is rekening gehouden met de in de toekomst te verlenen onvoorwaardelijke toeslag van 2,0% per jaar plus een in de toekomst mogelijk te verlenen voorwaardelijke toeslag van 1,0% per jaar.

Conform de wettelijke voorschriften wordt de kostendekkende premie na afloop van het jaar berekend op basis van de feitelijke kosten voor de pensioenopbouw en de risicodekkingen in het jaar, een solvabiliteitsopslag en de feitelijke uitvoeringskosten in het jaar. De kostendekkende premie wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur per 1 januari 2022 en op basis van de onvoorwaardelijke aanspraken, waaronder de in de toekomst te verlenen onvoorwaardelijke toeslag van 2,0% per jaar.

De gedempte kostendekkende premie wordt conform de wettelijke voorschriften na afloop van het jaar berekend op basis van de feitelijke kosten voor de pensioenopbouw en de risicodekkingen in het jaar en de feitelijke uitvoeringskosten in het jaar. In de berekening wordt conform de wettelijke voorschriften rekening gehouden met een voor deze premieberekening bepaald lange termijn verwacht rendement van het pensioenfonds, dat voor het jaar 2022 ongeveer overeenkomt met 3,8%. De gedempte kostendekkende premie wordt berekend op basis van de onvoorwaardelijke aanspraken (de in toekomst te verlenen onvoorwaardelijke toeslag van 2,0% per jaar) plus een in de toekomst daarbovenop mogelijk te verlenen voorwaardelijke toeslag van 1%.

De wettelijk voorgeschreven toetsing van de toereikendheid van de feitelijke premie vindt plaats ten opzichte van de gedempte kostendekkende premie. De feitelijke premie was in 2022 ruim hoger dan de gedempte kostendekkende premie als gevolg van de bovengenoemde verschillende berekeningsuitgangspunten.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2022	2021
Inkoop onvoorwaardelijke aanspraken	126.474	134.841
Risicopremie	3.146	3.459
Solvabiliteitsopslag	24.109	25.309
Uitvoeringskosten -/- vrijval uitbetalingskosten	3.779	3.566
	<u>157.508</u>	<u>167.175</u>

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

	2022	2021
Inkoop onvoorwaardelijke aanspraken	38.836	40.301
Risicopremie	1.287	1.347
Uitvoeringskosten -/- vrijval uitbetalingskosten	3.779	3.566
Voorwaardelijke onderdelen	16.719	17.411
	<u>60.621</u>	<u>62.625</u>

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

	2022	2021
Inkoop aanspraken (inclusief 3% toekomstige toeslag)	57.579	57.873
Risicokoopsom overlijden	1.106	1.091
Risicokoopsom arbeidsongeschiktheid	802	843
Solvabiliteitsopslag	11.659	11.064
Kosten verslagjaar	6.617	7.654
	<u>77.763</u>	<u>78.525</u>

De samenstelling van de feitelijke premie is bepaald op basis van een indicatieve/benaderde uitsplitsing.

8. Beleggingsresultaten

2022	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	20.813	21.749	-2.537	40.025
Aandelen	10.559	-121.489	252	-110.678
Vastrentende waarden	24.938	-390.618	-991	-366.671
Derivaten	11.974	-666.809	-202	-655.037
Overige beleggingen	510	18.285	-4.381	14.414
Overige opbrengsten en lasten	-13	-	-68	-81
Toegerekende uitvoeringskosten	-	-	-630	-630
	<u>68.781</u>	<u>-1.138.882</u>	<u>-8.557</u>	<u>-1.078.658</u>

Op de directe beleggingsopbrengsten vastgoed zijn de exploitatiekosten ad 0 in mindering gebracht (2021: 0).

De kosten van vermogensbeheer vastgoedbeleggingen bestaan voor € 0,5 miljoen uit performance gerelateerde kosten.

2021	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	7.631	102.964	-4.666	105.929
Aandelen	9.714	355.953	455	366.122
Vastrentende waarden	28.664	-37.863	-630	-9.829
Derivaten	7.805	-223.038	-187	-215.420
Overige beleggingen	551	23.473	-5.103	18.921
Overige opbrengsten en lasten	-2	-	-80	-82
Toegerekende uitvoeringskosten	-	-	-612	-612
	<u>54.363</u>	<u>221.489</u>	<u>-10.823</u>	<u>265.029</u>

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de custodian en vermogensbeheerder(s) direct bij het pensioenfonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan uit beheervergoedingen, performance-gerelateerde vergoedingen, kosten voor fiduciair beheer en bewaarloon.

In aanvulling op de kosten vermogensbeheer zoals deze bovenstaand zijn gespecificeerd is er tevens sprake van transactiekosten en kosten die ten laste zijn gebracht van de indirecte beleggingsopbrengsten van beleggingsfondsen.

Het aandeel van het pensioenfonds in de kosten die door de vermogensbeheerders ten laste van beleggingsfondsen zijn gebracht is onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. Deze bedragen over 2022: 23.128 (2021: 29.173).

Transactiekosten, deels geschat, zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2022: 6.184 (2021: 5.111).

9. Pensioenuitkeringen

	2022	2021
Ouderdomspensioen	75.707	70.107
Partnerpensioen	7.826	7.402
Wezenpensioen	117	126
Afkopen	146	193
	<u>83.796</u>	<u>77.828</u>

De post afkopen is de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 520,35 (2021: € 503,24) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

10. Uitvoeringskosten

	2022	2021
Administratiekosten	4.304	3.985
Controle- en advieskosten	342	344
Bestuurskosten en kosten Fysiopensioenforum	679	606
Toezichts- en overige kosten	675	697
Subsidie Deelnemersvereniging Pensioenfonds Fysiotherapeuten	260	251
Totaal kosten	<u>6.260</u>	<u>5.883</u>
Waarvan kosten t.b.v. vermogensbeheer	<u>-630</u>	<u>-612</u>
	<u>5.630</u>	<u>5.271</u>

De toerekening aan kosten van vermogensbeheer is gebaseerd de bestuursnotitie "Kosten vermogensbeheer jaarwerk", die is besproken en geaccordeerd in de bestuursvergadering van 8 juli 2020. De notitie beschrijft de uitgangspunten en methodiek van de kostentoerekening. Hoofddregel daarbij is dat kosten die naar hun aard feitelijk betrekking hebben op vermogensbeheer daar ook aan worden toegerekend. Voor de bestuursleden wordt gekeken naar de beloningssystematiek, welke in juli 2021 is ingevoerd. Daarbij is afhankelijk van de rol van het bestuurslid en daarmee de mate waarin het bestuurslid zich bezighoudt met vermogensbeheer, een percentage van de beloning toegerekend aan kosten vermogensbeheer.

Ingevolge artikel 382a Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek wordt gemeld dat de accountantskosten als volgt kunnen worden gesplitst:

	2022	2021
Onderzoek van de jaarrekening	82	75

De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2022 (2021) hebben betrekking op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2022 (2021), ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2022 (2021) zijn verricht.

Deze werkzaamheden zijn zowel in 2022 als 2021 uitgevoerd door KPMG Accountants N.V.

Overeenkomstig artikel 104 van de Wvb wordt vermeld dat het pensioenfonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

Vacatievergoeding

In totaal is aan presentiegelden (vacatiegelden en leesvergoeding) € 591.000 (2021: € 559.000) aan de (gewezen) bestuurders en aspirant bestuurders uitgekeerd. In de presentiegelden is naast de bestuurderswerkzaamheden tevens begrepen de urenbesteding voor werkzaamheden in de verschillende commissies (incl. beleggingsadviescommissie), vertegenwoordiging van het pensioenfonds, bijeenkomsten alsmede het volgen van cursussen en deskundigheidstrainingen.

Personeelsleden

Bij het pensioenfonds zijn geen werknemers in dienst.

11. Mutatie technische voorziening

	2022	2021
Pensioenopbouw	123.751	131.938
Rentetoevoeging	-23.373	-27.251
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-84.152	-77.495
Onttrekking voor uitvoeringskosten	872	1.198
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-11.646	-2.215
Wijziging marktrente	-1.470.855	-307.770
Wijziging actuariële uitgangspunten	48.190	-
Overige wijzigingen	3.687	5.908
	<u>-1.413.526</u>	<u>-275.687</u>

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de in het verslagjaar opgebouwde onvoorwaardelijke aanspraken op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Dit is inclusief de onvoorwaardelijke toeslag van 2,00%.

Toeslagen

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden te verhogen voor zover de financiële positie van het pensioenfonds dit toelaat. Deze voorwaardelijke verhoging per 1 januari 2022 bedraagt 0,0% (1 januari 2021 0,0%).

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met -0,486% (2021: -0,533%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2021.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitbetaling van pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekking voor uitvoeringskosten

Toekomstige uitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Onder toelichting 12 is de wijziging uit hoofde van overdracht van rechten opgenomen.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Overige wijzigingen

Onder overige wijzigingen voorziening pensioenverplichtingen wordt onder andere opgenomen de mutatie voor overlevingskansen en de mutatie door beroepsarbeidsongeschiktheid.

De mutatie op overlevingskansen ontstaat doordat het aantal overlijdensgevallen in het jaar afwijkt van hetgeen met de gehanteerde overlevingstafels wordt verondersteld. In algemene zin geldt dat, indien minder personen overlijden dan verondersteld (ondersterfte), dit een verlies oplevert op het ouderdomspensioen en een winst op het partnerpensioen. Bij oversterfte is het omgekeerde het geval.

De mutatie op beroepsarbeidsongeschiktheid ontstaat doordat er een premievrijstelling geldt bij beroepsarbeidsongeschiktheid.

Specificatie overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

	2022	2021
Kanssystemen		
Mutatie voor overlevingskansen	2.003	3.114
Mutatie door beroepsarbeidsongeschiktheid	478	1.341
Actuarieel resultaat op mutaties	1.206	1.453
	<u>3.687</u>	<u>5.908</u>

12. Saldo waardeoverdrachten

	2022	2021
Inkomende waardeoverdrachten	243	-
Inkomende waardeoverdrachten kleine pensioenen	3.770	2.675
Uitgaande waardeoverdrachten	-12.907	-
Uitgaande waardeoverdrachten kleine pensioenen	-1.871	-4.627
	<u>-10.765</u>	<u>-1.952</u>

Dit betreft de ontvangst van of betaling aan pensioenfondsen of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe pensioenuitvoerder van de opgebouwde pensioenen van deelnemers die bij verandering van werkomgeving zijn opgebouwd.

	2022	2021
Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:		
- toevoeging aan de technische voorzieningen	4.197	2.320
- onttrekking aan de technische voorzieningen	-15.843	-4.535
	<u>-11.646</u>	<u>-2.215</u>

	2022	2021
Het resultaat op de waardeoverdrachten is als volgt:		
- de overgenomen pensioenverplichtingen	-184	355
- de overgedragen pensioenverplichtingen	1.065	-92
	<u>881</u>	<u>263</u>

Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming van saldo van baten en lasten

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar te muteren op het fondsvermogen.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten heeft de jaarrekening 2022 vastgesteld in de vergadering van 14 juni 2023.

Tilburg, 14 juni 2023

Het Bestuur

T.P.J.A. van den Heuvel Voorzitter

B. de Berg Secretaris

W.J.T. Sillen

J.H. Sluis

A. Barszczowski

W. Molenaar

M.G. Hof

J.J.J. Stammen

OVERIGE GEGEVENS

1 BESTEMMING VAN SALDO VAN BATEN EN LASTEN

De wijze waarop het resultaat van het boekjaar moet worden verdeeld is niet opgenomen in de statuten van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten.

2 ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten te Amersfoort is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Wet verplichte beroepspensioenregeling over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmederkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, zoals vereist conform artikel 143 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 20.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.000.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 142 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, met uitzondering van artikel 127 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Purmerend, 14 juni 2023

drs. C.G.M. Kroon AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten per 31 december 2022 en van het saldo van baten en lasten over 2022, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten ('de Stichting' of 'het fonds') te Amersfoort gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2022;
- 2 de staat van baten en lasten over 2022;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2022; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

KPMG Accountants N.V., een naamloze vennootschap ingeschreven in het handelsregister in Nederland onder nummer 33283885, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving en de kempunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Samenvatting

Materialiteit
• Materialiteit van EUR 20 miljoen • 0,5% van het pensioenvermogen
Risico's gerelateerd aan fraude & Noclar en continuïteit
• Risico's gerelateerd aan fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving (Noclar): verondersteld risico van doorbreken interne beheersing door het bestuur geïdentificeerd • Risico's gerelateerd aan continuïteit: geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd
Kempunten
• Waardering van de (illiquide) beleggingen • Waardering van de technische voorziening
Oordeel
Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 20 miljoen (2021: EUR 20 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2022 (circa 0,5%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 1 miljoen rapporteren aan het bestuur alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen in vastgoed uitbesteed aan ASR Real Assets Investment Partners B.V. Het beheer van de overige beleggingen is uitbesteed aan Achmea Investment Management B.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door ASR Real Assets Investment Partners B.V. en Achmea Investment Management B.V. en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Achmea Pensioenservices N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle van de premies, uitkeringen en de technische voorziening maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Achmea Pensioenservices N.V. zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverleners met vertegenwoordigers van de dienstverleners. Op basis daarvan evalueren wij de in de Standaard 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2022 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Achmea Pensioenservices N.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en pensioenuitkeringen uitgevoerd, waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en pensioenuitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants. Achmea Investment Management B.V. heeft op grond van de overeenkomst met de Stichting aan een onafhankelijke accountant opdracht gegeven de informatie inzake beleggingen ten behoeve van de jaarrekening van de Stichting te controleren.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controlewerkzaamheden van deze accountant. In dit kader hebben wij de accountant schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, de controle uitgevoerd met een materialiteit van EUR 15 miljoen en daarbij ook bijzondere aandacht besteed aan het hierna genoemde kernpunt van onze controle voor de waardering van beleggingen voor risico pensioenfondsen.

De accountant heeft zijn bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken, het controledossier van de accountant beoordeeld en aanvullende eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd, waaronder de aansluiting van de vermogensbeheerrapportage met de financiële administratie en de jaarrekening.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen verkregen.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

In de paragraaf 'De Uitvoeringsorganisaties' van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Dit betreft tevens de interne beheersmaatregelen die aanwezig zijn bij de externe dienstverleners van de Stichting (zie paragraaf 'Reikwijdte van de controle').

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, het geschiktheidsplan, de klokkenluidersregeling, de integriteitsrisicoanalyse en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- evaluatie van nevenfuncties van bestuursleden, met speciale aandacht voor procedures en governance met betrekking tot mogelijke belangenconflicten;
- evaluatie van correspondentie met regelgevende en toezichthoudende instanties (inclusief DNB en AFM).

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de Stichting van toepassing is. Wij hebben de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening:

- Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb);
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant gezien de aard van de opbrengsten, de aanwezige uitbestedingsrelaties en de beperkte mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden. Wij hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijkt te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze evaluatie is dat wij geen (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar de kerpunten met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van beleggingen.
- Wij hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, zoals het narekenen van de aanspraken- en rechtenopbouw van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Onze evaluatie van uitgevoerde procedures ten aanzien van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving heeft niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Controleaanpak continuïteit

In de paragraaf 'Ontwikkeling financiële positie pensioenfonds 2022' van het bestuursverslag beschrijft het bestuur dat een herstelplan is ingediend bij De Nederlandsche Bank waarin is uitgewerkt hoe de beleidsdekkingsgraad binnen de wettelijk gestelde termijnen weer op het vereiste niveau kan worden gebracht. Dit is onderdeel van de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur. Omdat de Stichting de ultieme mogelijkheid heeft om de pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten en daarmee de continuïteit van de Stichting te allen tijde te

waarborgen, heeft het bestuur geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur en het herstelplan dat is ingediend bij De Nederlandsche Bank alle relevante elementen bevatten en consistent zijn met onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole;
- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot continuïteitsrisico;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitsseisen op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's en vaststellen dat de toelichting in de jaarrekening hieromtrent en de toelichting ten aanzien van de realisatie van het herstelplan zoals opgenomen op pagina 34 van de jaarrekening adequaat zijn.

De resultaten van onze procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Waardering van de (illiquide) beleggingen

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen bedragen circa 99,9% van het balanstotaal. De beleggingen dienen conform de Wet verplichte beroepspensioenregeling te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). Uit noot 1 van de toelichting op de jaarrekening blijkt dat de waardering van de beleggingen van de Stichting voor circa EUR 1,75 miljard (45%) is gebaseerd op marktnoteringen en voor circa EUR 2,12 miljard (55%) is gebaseerd op 'netto contante waarde-berekeningen' en intrinsieke waarde. De beleggingen waarvan de waardering is gebaseerd op 'netto contante waarde'-berekeningen bestaan voor EUR 71 duizend uit vastrentende waarde en voor EUR -/- 283 miljoen uit derivaten. De beleggingen waarvan de waardering is gebaseerd op intrinsieke waarde bestaan voor EUR 0,84 miljard uit vastgoedbeleggingen, EUR 0,26 miljard uit aandelen, EUR 0,6 miljard uit vastrentende waarde, EUR 0,3 miljard uit derivaten en EUR 0,4 miljard uit overige beleggingen.

Het bepalen van de marktwaaarde voor deze beleggingen is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen. Het maken van schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormde de waardering van de (illiquide) beleggingen een kernpunt van onze controle.

In de paragraaf 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' van de toelichting en in noot 1 geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor de waardering van de beleggingen uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

De accountant van Achmea Investment Management B.V. heeft zijn bevindingen met betrekking tot zijn controle op de vermogensrapportage aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken en een dossierreview op het controledossier van de accountant verricht. Wij hebben vastgesteld dat de gecontroleerde vermogensbeheerrapportage aansluit met de financiële administratie en de jaarrekening.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen.

Wij vinden dat de waardering van de beleggingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de technische voorziening

Omschrijving

De technische voorziening ('voorziening pensioenverplichtingen') is een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariële deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormt de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. In noot 5 (toelichting mutatie technische voorziening) en in de paragraaf 'risicobeheer en derivaten' is de gevoeligheid van de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaaris over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaire. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaire geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie:

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet-naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum

van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 14 juni 2023

KPMG Accountants N.V.

W. Teeuwissen RA

BIJLAGEN

4 VERLOOPSTAAT DEELNEMERS

Actieve deelnemers inclusief premievrijgestelden wegens beroepsarbeidsongeschiktheid

	2022		2021	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Stand per 1 januari	10.499	12.934	10.303	12.827
Bij: toegetreden deelnemers	641	755	681	755
andere oorzaken				
Af: overleden deelnemers	-14	-5	-9	-7
gepensioneerde deelnemers	-4	-2	-3	-1
uitgetreden deelnemers	-595	-820	-471	-639
andere oorzaken	-5	-5	-2	-1
Stand per 31 december	10.522	12.857	10.499	12.934
Opgebouwd recht ultimo in miljoenen euro's (incl. verhoging per 1 januari volgend boekjaar)	32,1	33,0	33,4	33,4

Gewezen deelnemers

	2022		2021	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Stand per 1 januari	2.596	5.338	2.641	5.657
Bij: toegetreden vanuit de				
actieve deelnemers	595	820	471	639
andere oorzaken	0	0	2	0
Af: overleden gewezen deelnemers	-3	-10	-5	-13
gepensioneerde gewezen deelnemers	-319	-399	-304	-333
afkopen	-1	-1	-3	-5
overdrachten	-214	-385	-206	-606
andere oorzaken	-3	-2	0	-1
Stand per 31 december	2.651	5.361	2.596	5.338
Opgebouwd recht ultimo in miljoenen euro's (incl. verhoging per 1 januari volgend boekjaar)	6,6	11,7	6,8	12,0

Pensioengerechtigden

Ouderdomspensioen

	2022		2021	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Stand per 1 januari	2.823	3.298	2.579	3.016
Bij: wegens pensionering	323	401	307	334
andere oorzaken			1	
Af: wegens overlijden	-60	-62	-60	-46
afkoop klein pensioen	-4	-8	-4	-6
andere oorzaken				
Stand per 31 december	3.082	3.629	2.823	3.298
Jaarlijks ouderdomspensioen ultimo in miljoenen euro's (incl. verhoging per 1 januari volgend boekjaar)	45,2	33,2	41,8	29,9

Nabestaandenpensioen

	2022		2021	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Stand per 1 januari	302	714	282	664
Bij: wegens overlijden partner	37	75	33	64
andere oorzaken				
Af: wegens overlijden	-11	-14	-10	-11
afkoop klein pensioen	-3	-2	-3	-3
andere oorzaken				
Stand per 31 december	325	773	302	714
Jaarlijks nabestaandenpensioen in miljoenen euro's (incl. verhoging per 1 januari volgend boekjaar)	1,8	6,4	1,6	5,9

Wezenpensioen

	2022	2021
Stand per 1 januari	100	100
Bij: wegens overlijden deelnemers	24	24
andere oorzaken		
Af: wegens afkoop		
andere oorzaken	-20	-24
Stand per 31 december	104	100
Jaarlijks wezenpensioen in miljoenen euro's (incl. verhoging per 1 januari volgend boekjaar)	0,1	0,1

Premie-overname bij beroepsarbeidsongeschiktheid

	2022		2021	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Deelnemers van wie de premiebetaling is overgenomen per 31 december	55	119	58	120

5 BEGRIPSOMSCHRIJVINGEN

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (Abtn)

Pensioenfondsen moeten op basis van de Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling een nota opstellen waarin wordt ingegaan op:

- * interne beheersingssysteem;
- * administratieve organisatie en interne controle;
- * procedures en criteria voor aansluiting bij het fonds;
- * aanspraken van deelnemers;
- * risico's;
- * financiële opzet;
- * financiële sturingsmiddelen.

Actuaris

De adviserend actuaris adviseert over financiële en actuariële zaken die de financiële positie van het fonds beïnvloeden, zoals de hoogte van de premie en het verlenen van indexatie. De adviserend actuaris stelt hiervoor onder andere de pensioenvoorziening vast en bepaalt periodiek of de aanwezige middelen voldoende zijn tegenover de aangegane verplichtingen. Verder heeft de adviserend actuaris een actieve rol bij de inrichting en de uitvoering van de ALM-studie en adviseert de adviserend actuaris bij de vaststelling van het premie- en indexatiebeleid.

Certificerend actuaris De certificerend actuaris toetst jaarlijks de toereikendheid van de voorziening pensioenverplichtingen, de kostendekkende premie en de financiële situatie van het fonds. Hij geeft hiervoor een actuariële verklaring af en stelt een actuariële rapport op. De taken van de adviserende en certificerend actuaris zijn gescheiden

Actuariële waarde

De contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen of bijdragen berekend op basis van actuariële grondslagen. Het gaat bij die grondslagen bijvoorbeeld om de rekenrente of de marktrente, de kansstelsels (sterftekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalidatiekansen, frequenties van gehuwd zijn, etc.) en de kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en/of uitbetalingskosten).

Asset Liability Management (ALM)

Het afstemmen van de beleggingsmix op de verplichtingen. Een ALM-studie is een integrale analyse van pensioen-, toeslag-, financierings-, en beleggingsbeleid. Hierbij wordt rekening gehouden met de risico's voor alle belanghebbenden. Zowel voor de korte als de lange termijn en in aansluiting op de verplichtingenstructuur. Een ALM-studie helpt een pensioenfonds bij het kiezen van de juiste beleggingsmix.

Assetmix/beleggingsmix

Verdeling van de beleggingsportefeuille over verschillende beleggingssoorten. Bijvoorbeeld aandelen, obligaties, vastgoed en liquide middelen).

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM is toezichthouder op het gedrag van en de informatieverstrekking door alle partijen op de financiële markten in Nederland.

AG-prognosetafels

Periodiek publiceert het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) sterftetafels die zijn gebaseerd op waarnemingen van sterfte in de bevolking. Deze sterftetafels zijn nog niet geschikt voor gebruik door actuarissen: het verloop van de sterftekansen is nog te grillig en bepaalde belangrijke wetmatigheden zijn nog niet opgenomen. Om die sterftetafels geschikt te maken voor actuariële gebruik worden ze aangepast door het Actuariële Genootschap. Deze aangepaste tafels krijgen de naam 'AG-tafels'. Tot 2007 werden tafels gepubliceerd die geen toekomstige sterfte-ontwikkeling bevatten. Met ingang van 2007 wordt de waargenomen ontwikkeling (verbetering) in de sterftekansen als toekomstige sterfte-ontwikkeling in de sterftetafels meegenomen. Dit zijn de AG-prognosetafels.

Beleggingsbeleid

Een pensioenfonds is verplicht om op prudente wijze te beleggen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is enerzijds gericht op het zoveel mogelijk uitsluiten van beleggingsrisico's en anderzijds op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Bovendien moet de afstemming van

beleggingen op de verplichtingen juist zijn: het pensioenfonds moet op het juiste moment aan haar verplichtingen kunnen voldoen.

Om optimaal aan deze uitgangspunten te voldoen is een juiste samenstelling van de beleggingsmix noodzakelijk, die met behulp van een ALM-studie kan worden vastgesteld.

Bepaalde partnersysteem

Een bepaald partnersysteem is een systeem voor reservering van partnerpensioen. Hierbij reserveert een pensioenfonds alleen dan voor partnerpensioen als de deelnemer daadwerkelijk gehuwd is, een geregistreerd partnerschap is aangegaan of een vrijwillig verzekerde partner heeft.

Benchmark

Een benchmark is een objectieve maatstaf waartegen een pensioenfonds de rendementen van de beleggingen afzet. De maatstaf is vaak een marktindex.

Beroepspensioenfonds

Bij een beroepspensioenfonds gaat het om een pensioenfonds voor vrije beroepsbeoefenaren, zoals notarissen of fysiotherapeuten. Als er een beroepspensioenfonds is voor een bepaald beroep dan zijn alle beroepsgenoten verplicht om zich bij dat fonds aan te sluiten.

Beroepspensioenvereniging

Een beroepspensioenvereniging is een vereniging waarvan beroepsgenoten lid zijn en die volledige rechtsbevoegdheid bezit. Het statutaire doel omvat uitsluitend het verzorgen van een beroepspensioenregeling. Hierbij komt het lidmaatschap niet automatisch voort uit het lidmaatschap van enig andere organisatie. Het doel van de beroepspensioenvereniging is het behartigen van de belangen van de pensioenen van de beroepsgenoten.

Bruto binnenlands product (bbp)

Het bruto binnenlands product (bbp) is de totale geldwaarde van alle in een land geproduceerde goederen en diensten gedurende een bepaalde periode (meestal een jaar).

Commodities

Commodities zijn grondstoffen. Een onderverdeling van commodities is: energie, metalen en agrarische producten. Beleggingen in commodities vinden plaats met derivaten.

Corporate governance

Bij corporate governance gaat het om goed ondernemerschap. Hierbij inbegrepen zijn integer en transparant handelen door het bestuur, goed toezicht op het handelen door het bestuur en het afleggen van verantwoording voor het uitgeoefende toezicht.

Custodian

Een custodian is een bewaarder van effecten. Bij dit fonds is dit Caceis en Bank New York Mellon.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van een pensioenfonds geeft de verhouding weer tussen de bezittingen en de verplichtingen van een pensioenfonds. Dit verhoudingsgetal geeft weer in hoeverre het pensioenfonds kan voldoen aan zijn verplichtingen.

Dekkingstekort

Situatie dat de middelen van het pensioenfonds niet langer toereikend zijn om te voldoen aan het minimaal vereist vermogen.

Derivaten

Een financieel instrument waarvan de waarde is afgeleid van één of meer onderliggende waarde.

DNB (De Nederlandsche Bank)

Orgaan dat toezicht houdt op de financiële degelijkheid van financiële instellingen, onder andere van pensioenfondsen. Op basis van de Pensioenwet en de Wet financieel toezicht controleert DNB de pensioenuitvoerders.

Duration

Hierbij gaat het om de gewogen gemiddelde looptijd van een obligatie in jaren. Duration is een maatstaf voor de rentegevoeligheid van obligaties. Hoe langer de duration, hoe sterker obligatiekoersen reageren op een renteverandering.

Emerging markets

Emerging markets (opkomende markten) zijn de financiële markten van ontwikkelingslanden. Deze markten kenmerken zich vaak door een snelle, maar ook onstabiele economische groei. Beleggers beschouwen een belegging in een emerging market vaak als risicovol vanwege (mogelijke) politieke problemen en economische instabiliteit. Het risico, maar ook het verwacht rendement van een dergelijke belegging, is daarom gemiddeld hoger dan van een belegging in ontwikkelde landen.

Financieel toetsingskader (FTK)

Het financieel toetsingskader is het (nieuwe) financiële toezichtregime en maakt deel uit van de Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling. Het FTK is van toepassing op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen en is vanaf 1 januari 2007 van kracht.

FIRM (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode)

FIRM is een geïntegreerde methode voor de analyse van risico's bij alle typen ondernemingen waarop DNB toezicht houdt. Het bestuur gebruikt de risicoanalyse om inzicht te krijgen in de risico's van de activiteiten en de mate waarin deze risico's een potentiële bedreiging zijn voor de toezichtdoelstellingen.

Future

Bij een future gaat het om een op de beurs verhandeld termijncontract met verplichte levering van onderliggende waarden/goederen in de toekomst tegen een vooraf vastgestelde prijs. De onderliggende waarde kan een obligatie zijn, een aandelenindex, een geldmarktrente of een commodity. Met futures kan een belegger beleggingsrisico's afdekken.

Fondsvermogen:

Het totale vermogen dat aanwezig is bij het pensioenfonds.

Franchise

Na de 67-jarige leeftijd bestaat het inkomen in principe uit een ouderdomspensioen en een AOW uitkering. Bij de opbouw van het pensioen wordt al rekening gehouden met deze AOW uitkering door het gebruik van een franchise. De franchise is het deel van het inkomen waarover geen pensioen wordt opgebouwd in

verband met de vanaf een bepaalde leeftijd te ontvangen AOW uitkering. Bij dit fonds heeft het bestuur echter zelf de franchise vastgesteld en deze is niet gekoppeld aan de AOW.

Hedge funds

Hedge funds (hedgefondsen) maken gebruik van een breed scala aan beleggingsstrategieën en – instrumenten om onder alle marktomstandigheden een absoluut (positief) rendement te halen.

Herstelplan

Plan van aanpak waarin het pensioenfonds laat zien welke maatregelen het neemt om de dekkingsgraad te verbeteren. Het herstelplan bevat maatregelen om binnen tien jaar weer te beschikken over het vereist eigen vermogen.

INREV

INREV is de Europese vereniging voor beleggers in niet-genoteerde vastgoedfondsen. INREV is Europa's leidende platform voor het delen van kennis over de niet-beursgenoteerde (niet-beursgenoteerde) vastgoedsector.

Intern Toezicht

Het kritisch beoordelen van het functioneren van het (bestuur van het) pensioenfonds door onafhankelijke deskundigen.

Het gaat daarbij vooral om het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en -processen, om de checks and balances, om de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en om de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn voor (de dekkingsgraad van) het pensioenfonds. De verplichting tot het hebben van een intern toezicht maakt deel uit van de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Het doel van het intern toezicht is het beter functioneren van het pensioenfonds(bestuur).

Kostendekkende premie

Pensioenfondsen moeten een zogenoemde kostendekkende premie hanteren. Dit betekent dat de pensioenpremie hoog genoeg moet zijn om de onvoorwaardelijke en - in voorkomende gevallen – voorwaardelijke onderdelen van de pensioenovereenkomst in dat jaar en voor de langere termijn na te komen. In deze premie zit ook een opslag

voor solvabiliteit, een opslag voor uitvoeringskosten en de actuariael benodigde premie voor het voorwaardelijk deel van de pensioenovereenkomst.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het gaat bij het maken van beleggingskeuzes om een goed én verantwoord rendement. Bij het beleggen houdt het pensioenfonds daarom waar nodig en waar mogelijk rekening met mens, milieu, duurzaam ondernemen en hoe ondernemingen worden bestuurd.

Marktwaarde

Marktwaarde is de waardering van activa tegen de verkoopwaarde.

Obligatie

Een obligatie is een bewijs van een geldlening aan een overheid, supranationale organisatie of bedrijf. Dit bewijs geeft recht op rentevergoeding (coupon) en aflossing van de hoofdsom aan het einde van de looptijd. Een obligatie is meestal beursgenoteerd.

Overrendement

Het rendement dat wordt gerealiseerd boven het rendement dat nodig is om de voorziening pensioenverplichtingen op te renten.

Outperformance/underperformance

Er is sprake van outperformance als het met een beleggingsportefeuille bereikte rendement hoger is dan het rendement van de benchmark. Underperformance betekent dat het rendement van de portefeuille lager is dan het rendement van de benchmark. Bij een negatief beleggingsrendement is sprake van outperformance als het rendement van de benchmark nog negatiever is.

Over the counter (OTC)

Over the countercontracten zijn contracten die buiten de beurs verhandeld worden.

Performance

De performance van (een deel van) het vermogen is het totale rendement op marktwaarde.

Private equity

Beleggingen in niet beursgenoteerde ondernemingen.

Rating

De rating van een belegging of een onderneming geeft een beoordeling weer van het kredietrisico van een bepaalde belegging. De rating wordt vastgesteld door gespecialiseerde bureaus die, afhankelijk van de kredietwaardigheid van een onderneming, een AAA, AA, A, BBB etc. geven. Vastrentende waarden kunnen als hoogste rating AAA krijgen. De investeringsgrens wordt vaak gelegd bij een minimale rating van BBB.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een pensioenfonds, vermogensbeheerder of verzekeringsmaatschappij behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Renteswap

Een renteswap of interest rate swap (IRS) is een afspraak tussen twee partijen om in een bepaalde periode (een tot tien jaar) rentebetalingen over een bepaalde hoofdsom uit te wisselen.

Rentetermijnstructuur

Grafiek die het verband weergeeft tussen enerzijds de looptijd van een vastrentende belegging en anderzijds de daarop te ontvangen marktrente.

Service Level Agreement (SLA)

Overeenkomst waarin de mate van dienstverlening van de opdrachtnemer ten opzichte van de opdrachtgever gespecificeerd is. In de SLA's staan afspraken over de kwaliteits- en tijdigheidseisen waaraan de dienstverlening moet voldoen.

Securities lending

Het voor een bepaalde periode uitlenen van effecten, waarbij de uitlener een leenvergoeding ontvangt van de lener.

Solvabiliteit

Het vermogen van de pensioenuitvoerder om op langere termijn aan verzekerings- of pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

Technische voorziening:

Het vermogen dat naar verwachting nodig is om alle lopende verplichtingen te kunnen dekken.

Toeslag

Verhoging van ingegane pensioenen (na pensioeningang) en/of (premiervrije) pensioenaanspraken (voor pensioeningang) met een vast percentage gelijk aan bijvoorbeeld inflatie of een percentage dat gelijk is aan de loonstijging.

Toezichthouders

Er zijn twee organisaties die toezicht houden op pensioenfondsen en -verzekeraars. De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hebben beide hun eigen toezichtgebied.

Uitruil(factor)

Uitruil is de mogelijkheid voor de deelnemer om het opgebouwde partnerpensioen om te zetten in extra ouderdomspensioen. Ook kan uitruil inhouden dat de deelnemer een deel van het ouderdomspensioen omzet in (extra) partnerpensioen. De uitruilfactor is de factor waarmee het fonds de ene pensioensoort vermenigvuldigt om deze om te zetten in de andere pensioensoort.

Vastgoedbelegging

Bij vastgoedbeleggingen gaat het om beleggingen in kantoren, woningen, winkels en bedrijfsruimten. Er bestaat zowel beursgenoteerd als niet-beursgenoteerd vastgoed.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden zijn bijvoorbeeld obligaties, hypotheeklen en banktegoeden. Ze geven recht op een vaste rentevergoeding en aflossing aan het einde van de looptijd.

Volatiliteit

Volatiliteit is een maatstaf voor de beweeglijkheid van de koers van een effect. Een hoge volatiliteit betekent dat de koers van een fonds sterk stijgt en daalt in een relatief korte periode. De volatiliteit geeft mede aan wat voor risico een belegger loopt met een bepaald fonds.

Waardeoverdracht

Het overdragen van de contante waarde van de pensioenaanspraken om pensioenverlies te voorkomen wanneer een pensioengerechtigde van pensioenregeling wisselt.

Welvaartsvastheidsbescherming

Doelstelling dat het pensioen meegroeit met de ontwikkeling van de lonen.

Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb)

Wet waarin onder meer de voorwaarden zijn opgenomen, waaraan beroepspensioenregelingen moeten voldoen.

6 SFDR LEVEL 2/RTS ANNEX IV RAPPORTAGE

BIJLAGE IV

Periodieke informatieverstrekking voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Pensioenregeling Stichting pensioenfonds voor Fysiotherapeuten

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 724500JR49MH2HDNFS08

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van ecologisch duurzame economische activiteiten. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☐ Ja

☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: %

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: %

☒ Nee

☒ Dit product promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 2,57% duurzame beleggingen

☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een sociale doelstelling

☐ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit financiële product (hierna: deze Pensioenregeling) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

- ESG-integratie.

De Pensioenregeling integreert, waar relevant, op structurele wijze ESG-risico's en ESG-factoren in het beleggingsproces. De regeling streeft naar een portefeuille waarvan het ESG-profiel beter is dan dat van de benchmark.

Aandelen.

Het pensioenfonds past bij het beheer van de aandelenportefeuille Wereld (ontwikkelde markten) ESG-screened een best-in-class benadering toe. Bedrijven met een ESG-rating B of CCC worden uitgesloten van belegging. Daarbij wordt als prestatiedoelstelling opgenomen dat er minimaal een 15% betere ESG-score is op portefeuilleniveau dan de MSCI World, met als restrictie dat de individuele scores op E, S en G ten minste gelijk zijn aan de benchmark.

Bij de samenstelling van de aandelenportefeuille ontwikkelde markten wordt een CO2 reductie doelstelling van 30% meegegeven ten opzichte van de benchmark. In 2023 volgt de evaluatie van de CO2 reductiedoelstelling binnen aandelen. Eventuele aanpassing zal volgen in 2023. Dit beleid wordt bij een deel van de aandelenportefeuille doorgevoerd.

Bedrijfsobligaties.

De CO2-voetafdruk van de portefeuille wordt vergeleken met die van de benchmark. Daarbij heeft de portefeuille als doelstelling de CO2-voetafdruk te verkleinen: in 2030 moet deze ten minste 50% lager zijn dan die van de benchmark in 2020. Om dit te realiseren worden de broeikasgasemissies in één keer met 30% verlaagd en daarna tot 2030 jaarlijks met gemiddeld 7%. De langetermijndoelstelling is een klimaatneutrale portefeuille in 2050.

- Uitsluitingsbeleid.

De volgende investeringen zijn uitgesloten, zie voor meer detail het uitsluitingsbeleid van het pensioenfonds (<https://www.fysio pensioen.nl/downloads>):

- o ondernemingen die controversiële wapens produceren;
- o ondernemingen die met hun gedrag structureel de normen schenden van de VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten (UN Guiding Principles on Business & Human Rights), zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie;
- o producenten van tabaksproducten;
- o ondernemingen die omzet behalen uit de winning en/of elektriciteitsopwekking van fossiele brandstoffen (steenkool, teerzanden, schalieolie- en gas en Arctisch olie- en gas);
- o landuitsluitingsbeleid en bijbehorende staatsbedrijven;
- o ondernemingen die niet voldoen aan goed bestuur vereisten.

- Doelinvesteringen Green Bonds.

In de precontractuele is aangegeven dat de Pensioenregeling voor 2,15% bestaat uit groene obligaties (Green Bonds) die voldoen aan de definitie van 'duurzame beleggingen' volgens de SFDR. Green Bonds zijn obligaties waarvan de opbrengsten uitsluitend gebruikt worden om projecten of activiteiten met een aantoonbaar positief effect op het milieu of klimaat te financieren. De duurzame beleggingen in deze Pensioenregeling hebben een duurzaamheidsdoelstelling die hoofdzakelijk toeziet op economische activiteiten die een substantiële bijdrage leveren aan het voorkomen (mitigatie) van en aanpassen (adaptie) aan klimaatverandering. Daarnaast wordt er geen significante schade toegebracht aan andere milieudoelstellingen en volgen de ondernemingen waarin belegd wordt internationale richtlijnen voor goed bestuur.

- Doelinvesteringen hernieuwbare energie infrastructuur: De Pensioenregeling heeft binnen Infrastructuur een doelstelling om 25% in hernieuwbare energie te beleggen. Op dit moment kunnen wij nog niet vaststellen dat deze investeringen voldoen aan alle SFDR criteria voor duurzame beleggingen. We kunnen ze ook niet als zodanig meten en daarover rapporteren. Daarom worden ze vooralsnog niet verder opgenomen in deze rapportage.

Duurzaamheids-
indicatoren meten
hoe de ecologische of
sociale kenmerken

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?

Om te bepalen of de Pensioenregeling voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

die het financiële
product promoot,
worden
verwezenlijkt.

- **ESG-profiel.** Dit geeft aan hoe ondernemingen scoren op de verschillende aspecten van Ecologisch, Sociaal en Governance. Na iedere herbalancering was het ESG-profiel van de Pensioenregeling gedurende 2022 beter dan dat van de benchmark. Door marktbevingen kan dit op kwartaaleinde afwijken.

- **CO2-voetafdruk:** De CO2-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO2-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO2-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO2-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2022 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 80,55 tCO₂ per miljoen euro belegd vermogen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de reductiedoelstelling die geldt voor de relevante onderliggende mandaten van deze Pensioenregeling.

- **Uitsluitingsbeleid.** Het percentage beleggingen dat op de lijst van uit te sluiten ondernemingen en/of landen staat ten behoeve van het uitsluitingsbeleid. Middels het uitsluitingsbeleid streeft de Pensioenregeling na dat er geen investeringen plaatsvinden in ondernemingen en/of landen die niet aan de vooraf vastgestelde normgrenzen voldoen. Het afgelopen jaar hebben er zich geen breaches voorgedaan.

- **Percentage Green Bonds:** Green Bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor financiering van duurzame of 'groene' projecten. Deze projecten zijn gericht op het opwekken van hernieuwbare energie, het verbeteren van energie-efficiëntie, duurzaam transport, duurzaam waterbeheer en afvalbeheer. de EDG-dienstverlener gebruikt haar eigen onafhankelijke raamwerk om te beoordelen of groene obligaties voldoen aan de definitie van 'duurzame beleggingen' volgens de SFDR en de kwaliteits- en duurzaamheidscriteria van de EDG-dienstverlener. Dit raamwerk is gebaseerd op de Green Bond Principles van de International Capital Market Association en de taxonomie van het Climate Bonds Initiative. Ook tijdens de investeringsperiode wordt de kwaliteit van de Green Bonds gemonitord. Op basis van de impactrapportages volgen we of de beoogde doelen worden gefinancierd en of er adequaat over impact wordt gerapporteerd.

Gemiddeld bedroeg het percentage Green Bonds in 2022 2,57%. Deze obligaties hebben een bijdrage geleverd aan onder andere investeringen in hernieuwbare energie, energie efficiëntie en duurzaam transport.

Indicator	Waarde
ESG Profiel Portfolio	6,50
ESG Profiel Benchmark	6,44
Exposure naar normschenders (%)	–
Exposure naar tabaksproducenten (%)	–
Exposure naar controversiële wapens (%)	–
Exposure naar bedrijven die meer dan 5% omzet uit kolen en teerzanden halen (%)	–
Exposure naar bedrijven die meer dan 5% omzet uit arctische gas en -olie halen (%)	–
Exposure naar bedrijven die meer dan 5% omzet uit schaliegas en -olie halen (%)	–
Exposure naar hoogrisicolanden en staatsbedrijven (%)	–
Gefinancierde broeikasgasemissie	80,55
Duurzame beleggingen (green bonds) (%)	2,57
Vermeden CO2 emissie	18,53

● ... en in vergelijking tot voorgaande perioden?

Er is over 2021 niet gerapporteerd op bovengenoemde duurzaamheidsindicatoren.

● Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

De doelstellingen van de duurzame beleggingen hebben betrekking op:

- Mitigatie van klimaatverandering. Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Vermeden CO2-emissies is de meest relevante en gangbare kwantitatieve indicator voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van de Pensioenregeling aan klimaatmitigatie. De ESG-dienstverlener baseert zich op de gerapporteerde informatie, inclusief impact cijfers van de uitgevende instelling. Wanneer de impactrapportage niet volledig is of onduidelijk is, proberen wij via de ESG-dienstverlener meer informatie te verkrijgen van de uitgevende instelling. De totale vermeden CO2-emissie van de Pensioenregeling bedroeg over 2022 18,53 ton.

- Adaptatie aan klimaatverandering. Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van deze Pensioenregeling aan klimaatadaptatie. In de EU-Taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. In de beoordeling van de uitgegeven Green Bond wordt getoetst in hoeverre deze overeenkomt met de criteria zoals opgenomen in de EU-Taxonomie. De verwachting is dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat de bijdrage van de duurzame beleggingen van de Pensioenregeling aan klimaatadaptatie zorgvuldig kan worden gemeten.

De Pensioenregeling bevat geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

● **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?**

De Green Bonds in de portefeuille zijn getoetst door onze ESG-dienstverlener aan de hand van het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk. Hiermee kunnen deze Green Bonds als duurzame belegging beoordeeld worden.

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen van de Pensioenregeling te beoordelen aan de hand van het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen die in deze Pensioenregeling aanwezig zijn, betreffen Green Bonds die voldoen aan het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk. Deze Green Bonds hebben als doel een positieve impact te realiseren. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. De in deze Annex IV geïdentificeerde duurzame beleggingen betreffen green bonds die voldoen aan het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk. Het Green Bonds beoordelingsraamwerk van Achmea IM sluit Green Bonds van ondernemingen uit die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

NB: Het pensioenfonds zelf gaat engagement aan met ondernemingen die bovenstaande normen schenden en sluit ondernemingen uit die structureel de normen schenden.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggings-

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De Pensioenregeling houdt rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in de EU-regelgeving. Deze ongunstige effecten en de ondernomen acties worden in de tabel hieronder toegelicht. Het pensioenfonds heeft zich gecommitteerd aan het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB)-convenant en daarmee aan de OESO-richtlijnen en de United Nations Guiding Principles (UNGP). We gebruiken

beslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad bij de selectie, engagement en monitoring van onze beleggingen. Onze ESG-dienstverlener screent de portefeuille op de eventuele negatieve impact van beleggingen en prioriteren vervolgens de meest ernstige impacts (op basis van zwaarte, reikwijdte en onomkeerbaarheid en waarschijnlijkheid). Zie voor meer informatie ook het MVB-beleid van het pensioenfonds.

Op de website en in het jaarverslag rapporteren wij over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

Belangrijkste ongunstige effecten (PAI-indicatoren)	Toelichting	Genomen maatregelen
BKG-Emissies scope 1	Monitoren en sturen van de Scope 1 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie (ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen.)
BKG-Emissies scope 2	Monitoren en sturen van de Scope 2 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie (ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen.)
Koolstofvoetafdruk	CO2/EVIC	ESG-integratie
Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Betrokkenheid bij kolen en teerzanden, schalieolie en -gas, arctische olie en -gas met een omzetgrens van >5%	Uitsluiten
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Uitsluiten van normschenders	Uitsluiten (Het op voorhand identificeren van bepaalde sectoren en producten of specifieke landen waar het pensioenfonds niet in wil beleggen.) en normatief engagement (de dialoog aangaan met ondernemingen die de UN Global Compact, OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen en UN Guiding Principles on Business and Human Rights (dreigen te) schenden.)
Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens	Uitsluiten
Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Betrokkenheid bij landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten en corruptie	Uitsluiten

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 2022

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Russell Investment II - The World Equity Fund B	Overig	9,3	Ierland
Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds	Overig	7,7	Nederland
Achmea IM Global High Yield Fund EUR hedge	Overig	4,8	Nederland
Russell Investment - Emerging Markets Equity Fund	Overig	4,7	Ierland
Achmea IM Euro Local Government Loans Fund	Overig	3,6	Nederland
Amvest Residential Core Fund	Overig	3,3	Nederland
ASR Dutch Core Residential Fund	Overig	3,3	Nederland
Bouwinvest Dutch Institutional Residential Fund	Overig	2,8	Nederland
Dynamic Credit Dutch Mortgage Fund inzake SPF	Overig	2,3	Nederland
CBRE Dutch Residential Fund	Overig	2,1	Nederland
L&G EM Government Bond (Local Currency) Index Fund	Overig	2,0	Ierland
BAR_ERX_SPF_VM	Overig	1,7	Nederland
BNP_ERX_SPF_VM	Overig	1,5	Nederland
CCP Barclays - LCH Variation Margin	Overig	1,4	Nederland

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 2,57%.

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie #1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat:

- De subcategorie #1A Duurzaam omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- De subcategorie #1B Overige E/S-kenmerken omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	% van portefeuille
Overheden	17,6
Financiële instellingen	2,1
Door onderpand gedekt	1,8
Supranationals	1,3
Industriële bedrijven	1,2
Consumenten diensten	1,0
Consumentengoederen	0,9
Vastgoed	0,7
Agentschappen	0,7
Overig	72,6

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor fossiel gas emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor kernenergie bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Van de duurzame beleggingen met milieudoelstelling mitigatie was 21,21% afgestemd op de EU-Taxonomie. Er waren geen beleggingen afgestemd op de milieudoelstelling adaptatie.

Bij het beoordelen van de duurzame beleggingen gaat de ESG-dienstverlener na in hoeverre deze voldoet aan EU Taxonomie criteria. Voor het vaststellen van de afstemming op de EU-Taxonomie wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-Taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?

☐ Ja:

☐ In fossiel gas ☐ In kernenergie

☒ Nee

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

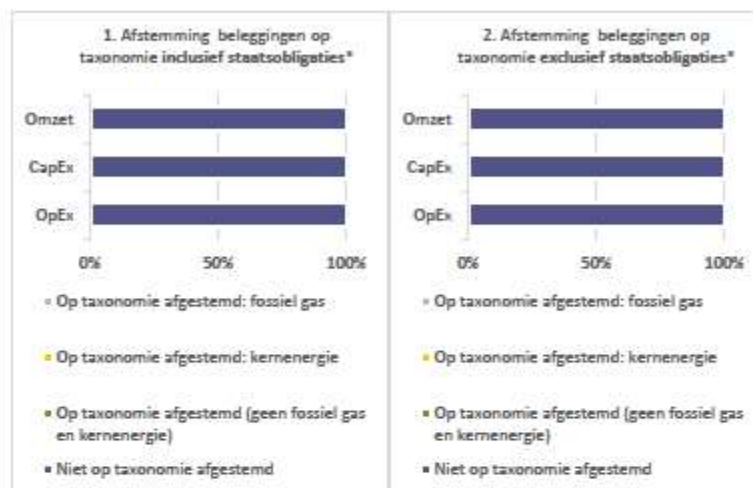
- de omzet die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de kapitaaluitgaven (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de operationele uitgaven (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

 zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die geen

De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

*In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Data omtrent Taxonomy alignment wordt gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt voor de green bonds van het Achmea IM universum niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om voor de beoordeling van een green bond, in combinatie met het Achmea IM Greenbond Raamwerk)
- Bloomberg

Aangezien de ESG-dienstverlener zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken dan ook 100% niet op taxonomie afgestemd en niet een uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,00%.

Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?

In voorgaande periodieke verslagen is hier niet over gerapporteerd.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Het aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie was 78,79%.

Het beoordelingsraamwerk van de ESG-dienstverlener neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een Green Bond te beoordelen. Het beoordelingsraamwerk van de ESG-dienstverlener volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. De ESG-dienstverlener gebruikt dit raamwerk om de kwaliteit van Green Bonds te beoordelen.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die onder 'overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit beleggingen in beleggingsfondsen. Verschillende van die fondsen promoten wel degelijk E/S-kenmerken in de vorm van uitsluitingen, ESG-integratie of impactbeleggingen. Echter, over deze beleggingsfondsen kan de ESG-dienstverlener momenteel geen E/S-kenmerken meten. Daarnaast zijn onder 'overige' liquiditeiten opgenomen. Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden.

Type belegging	% van "overige"
Fondsen	77,3
Alternatieve beleggingen	16,6
Liquiditeiten	15,4
Leningen	0,0
Overig	0,0
Derivaten	-9,3

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2022 zijn, naast uitsluiten en ESG-integratie, onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

Engagement; Het pensioenfonds is in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd middels normatief engagement. Het doel van het normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen en/of te voorkomen.

Stemmen; Daarnaast heeft het pensioenfonds actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB documentatie op de website.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Referentie-
benchmarks zijn
indices waarmee
wordt gemeten of het
financiële product
voldoet aan de
ecologische of sociale
kenmerken
verwezenlijkt die dat
product promoot.

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de gehele Pensioenregeling bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van de Pensioenregeling om te bepalen of de Pensioenregeling is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

■ *Waarin verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?*

Niet van toepassing.

■ *Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische of sociale kenmerken?*

Niet van toepassing.

■ *Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?*

Niet van toepassing.

■ *Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?*

Niet van toepassing.